

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

Ἡ ΤΟΤ

Ἡ Ρ Ο Δ Ο Τ Ο Υ
Ἀ Λ Ι Κ Α Ρ Ν Α Σ Σ Ε Ω Σ

Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Α.

HERODOTI
HALICARNASSENSIS

HISTORIA.

EX EDITIONE JACOBI GRONOVII;

TOMIS NOVE M.

COELATUMQUE NOVE M MUSIS OPUS. HOR.

ADJECTUS EST, EX EADEM EDITIONE, LIBER DE
VITA HOMERI; VULGO SED FALSO, ADSRIPTUS
HERODOTO.

TOM. I.

GLASGUA E:
IN AEDIBUS ACADEMICIS
EXCŪDEBANT ROBERTUS ET ANDREAS FOULIS
ACADEMIAE TYPOGRAPHI
MDCCLXI.

5.10.510

5. 10. 510

AD UNICUM, PRÆ OMNIBUS, PATRONUM;

NOBILISSIMUM,

J A C O B U M
COMITEM DE ERROL;

PRISCO, QUIDEM, AVORUM JURE,

MAGNUM SCOTIAE CONSTABULARIUM;

PROPRIA, AUTEM, ANIMI CANDIDISSIMI BENIG-

NITATE,

ET ARDENTISSIMA IN ALMAM MATREM PIETATE,

ACADEMIAE GLASGUENSIS RECTOREM;

H E R O D O T U S,

CULTU JAM ACADEMICO PRODIENS,

ADVOLAT, SPONTE SUA,

LUBENS LAETUSQUE CLIENS;

MEMOR QUANTIS, OLIM, HABITUS EST IN DELICIIS,

QUAM INTIMA JUCUNDISSIMAE FAMILIARITATIS

CONSUETUDINE,

VIXIT APUD HOSPITEM HUNC ILLUSTRISSIMUM,

TUM QUIDEM AETATIS TENERRIMAE PUERUM,

LITERARUM GRAECAE DULCEDINE CAPTUM,

EASQUE, ANTE OMNES LONGE ELEGANTISSIMAS,

ARDORE VEHEMENTI COLERE SOLERTEM;

MEMOR IONICARUM BLANDITIARUM,

UT VALENT ET SIBI PUEROS AD RIPERERE,

ET MOLLEM AD VIROS ADITUM INVENIRE;

4

ACCEDUNT ETIAM,
ROBERTUS ET ANDREAS FOULIS,
TESTANTES SENSUS GRATI ANIMI LAETISSIMOS,
PROPTER VIRI, VERE NOBILISSIMI,
OMNIBUS TAMEN, ET NUMERIS OMNIBUS CHARIS-
SIMI,
PATROCINIUM HONORATISSIMUM,
SEMPERQUE HUMANISSIMUM, BENIGNISSIMUM,
AMICISSIMUM,
ET SIBI, ET ARTIBUS ILLIS PULCHERRIMIS,
QUIBUS IN PATRIA UBERIUS EXCOLENDIS,
OMNI INCUMBERE STUDIO CONANTUR,
OMNEM ET OPERAM ET ANIMUM INTENDUNT.

ΤΩΝ ΤΟΥ

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΪΣΤΟΡΙΩΝ

ΠΡΩΤΗ,

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ

ΚΛΕΙΩ.

HERODOTI

HISTORIARUM

LIBER PRIMUS,

QUI INSCRIBITUR

CLIO.

TOM. I.

A

ΤΩΝ ΤΟΥ
ΗΡΟΔΟΤΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ
ΠΡΩΤΗ,
ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ
Κ Λ Ε Ι Ω.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ Ἀλικαρνησῆος ἱστορίας ἀποδείξις ἦδε, ὥς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θωύμασά, τὰ μὲν Ἕλλησι, τὰ δὲ βαρβάροισιν ἀποδεχθέντα, ἀκλεᾶ γένηται, τὰ τε ἄλλα, καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι.

α'. Περσέων μὲν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίαις. τούτους γὰρ ἀπὸ τῆς Ερυθρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν, καὶ οἰκήσαντας τῷτον τὸν χῶρον

HERODOTI
HISTORIARUM
LIBER PRIMUS,
QUI INSCRIBITUR
C L I O.

IV

HERODOTI Halicarnassei curae demonstrationis haec est: ut neque ea quae facta sunt ab hominibus, tempore exoleant, neque ingentia et admiranda opera vel a Graecis edita vel a barbaris, gloria fraudentur, cum alia, tum vero etiam qua de causa inter se belligeraverint.

I. Persarum quidem igitur docti memorant dissensionis autores extitisse Phoenicias, qui a mari quod rubrum vocatur, in hoc nostrum profecti, et hanc incolentes regionem quam nunc quoque inco-

lunt, longinquis continuo navigationibus incubuerunt : sic deportandis mercibus Aegyptiis et Assyriis cum in alias plagas, tum etiam Argos pervenerunt. Argos vero ea tempestate omnibus civitatibus regionis quae nunc Graecia nominatur, antecellebat. Huc porro appulso Phoenicas mercimonia venum dedisse: et quinto sextove quam appulissent die, cunctis fere divenditis, feminas ad mare venisse cum alias multas, tum vero regis filiam, cui nomen esset idem quod Graeci tradunt, Io filiam Inachi. Dumque hae feminae puppi navis assistentes ea mercarentur quae cuiusque studium maxime ferebat, Phoenicas sese adhortatos in eas impetum fecisse: et ipsarum plerisque aufugientibus, Io cum aliis raptam fuisse: eisque in navem impositis Phoenicas in Aegyptum vela fecisse.

πὸν καὶ νῦν οἰκέουσιν, αὐτίκα ναυιλίησι μα-
 κρῆσιν ἐπιθέσθαι. ἀπαγινέοντας δὲ φορτία
 Αἰγυπία τε καὶ Αἰσύρια, τῇ τε ἄλλῃ
 χώρῃ ἐσαπικνέεσθαι, καὶ δὴ καὶ ἐς Ἀργος.
 Τὸ δὲ Ἀργος τῷτον τὸν χρόνον προεῖχεν
 ἅπασιν τῶν ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένη
 χώρῃ. ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοίνικας ἐς δὴ
 τὸ Ἀργος τῷτο, διατίθεσθαι τὸν φόρτον.
 πέμπει δὲ ἡ ἑκλή ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ἀπικοντο,
 ἐξεμπολημένων σφι χεδὸν πάντων, ἐλθεῖν
 ἐπὶ τὴν θάλασσαν γυναῖκας, ἄλλας τε
 πολλὰς, καὶ δὴ καὶ τῷ βασιλῆος θυγατέρα.
 τὸ δὲ οἱ οὐνομα εἶναι καλὰ τῷτο^α καὶ ἂ
 Ἕλληνες λέγουσιν, Ἰὼν τὴν Ἰνάχῃ. ταύ-
 τας φάσας κατὰ πρύμνην τῆς νηὸς, ὠνέ-
 εσθαι τῶν φορτίων, τῶν σφὶν ἦν θυμὸς μά-
 λιστα· καὶ τὰς Φοίνικας διακελευσαμένους ὀρ-
 μῆσαι ἐπ' αὐτάς. τὰς μὲν δὴ πλεῦνας τῶν
 γυναικῶν ἀποφυγέειν, τὴν δὲ Ἰὼν σὺν ἄλ-
 λησιν ἀρπασθῆναι. ἐσβαλλομένους δὲ ἐς τὴν
 νῆα, οἷχεσθαι ἀποπλέοντας ἐπ' Αἰγυπία,

^a Edit. τῷτο τὸ ἔ.

β'. Οὕτω μὲν Ἰῶν ἐς Αἴγυπτον ἀπικέ-
 σαι λέγουσι Πέρσαι, ἐκ ὧς Ἕλληνες· καὶ
 τῶν ἀδικημάτων τῷτο ἄρξαι πρῶτον. Με-
 τὰ δὲ ταῦτα, Ἑλλήνων τινὰς (ὃ γὰρ ἔ-
 χουσι τοῦνομα ἀπηγήσασθαι) Φασὶ τῆς
 Φοινίκης ἐς Τύρον προσχόντας, ἀρπάσαι
 τῷ βασιλεῖ τὴν θυγατέρα Εὐρώπην. (εἴ-
 ησαν δὲ ἂν οὗτοι Κρηῖτες) ταῦτα δὲ ἴσα
 πρὸς ἴσα σφι ^β γενέσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα,
 Ἕλληνας αἰτίους τῆς δευτέρας ἀδικίης γε-
 νέσθαι. καταπλώσαντας γὰρ μακρῇ νηϊ ἐς
 Αἴαν τε τὴν Κολχίδα καὶ ἐπὶ Φάσιν πο-
 ταμὸν, ἐνθεῦτεν, διαπρηξάμενους καὶ τάλλα,
 τῶν εἵνεκεν ἀπίκατο ^γ, ἀρπάσαι τῷ βασι-
 λεῖ τὴν θυγατέρα Μηδείην. πέμφαντα
 δὲ τὸν Κόλχων βασιλεῖα ἐς τὴν Ἑλλάδα
 κήρυκα, αἰτέειν τε δίκας τῆς ἀρπαγῆς, καὶ
 ἀπαιτέειν τὴν θυγατέρα· τὰς δὲ ὑποκρί-
 νασθαι ὡς ἔδὲ ἐκεῖνοι Ἰῶς τῆς Αργείης ἔ-
 δοσαν σφι δίκας τῆς ἀρπαγῆς· ἔδὲ ὧν αὐ-
 τοὶ δώσειν ἐκείνοισι.

^β τὰντα δὲ ἴσα σφι πρὸς ἴσα. ^γ ἀπίκατο.

2. Sic quidem Io in Aegyptum pervenisse referunt Persae, non quemadmodum Graeci; et hoc injuriarum principium extitisse. Post haec Graecorum quosdam, quorum nomen non possunt memorare, narrant Tyrum appulso, filiam regis rapuisse Europam: fuerint autem isti Cretenses. sic illis par pari repensum. Verum postea Graecos secundae injuriae autores extitisse. longa enim nave vectos ad Aeam urbem Colchidis et ad Phasim fluvium, illinc, quum cetera transegissent quorum gratia venerant, rapuisse filiam regis Medeam; quumque ad poenas de raptu petendas, et filiam reposcendam rex Colchorum caduceatorem misisset, Graecos respondisse, ut illi de raptu Iûs Argivae poenas sibi non dedissent; nec se igitur illis daturus.

3. Secunda dehinc aetate, ferunt, Alexandro Priami filio, quum ista audisset, voluntatem incesse uxoris sibi per rapinam e Graecia comparandae, certum habenti omnino se poenas non daturum; nec enim illos dare. Ita quum is Helenam rapuisset, visum esse Graecis, primum missis nunciis et Helenam repetere, et poenas de raptu poscere; illos vero quum hi ista denunciavissent, protulisse ipsis raptum Medae: tanquam qui quum nec poenas dedissent, nec tradidissent quum reposeretur, vellent ab aliis sibi poenas dari.

4. Huc usque igitur inter eos mutuis solis rapinis actum. Ab hoc autem tempore quod accidit; Graecos omnino praecipue autores extitisse, qui priores in Asiam, quam ipsi in Europam, militatum venire incepissent. Se quidem sentire iniquorum virorum factum esse rapere feminas: amentium vero, raptis usciscendis

γ'. Δευτέρῃ δὲ λέγῃσι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμου, ἀκηκοῦτα ταῦτα, ἐβελῆσαί οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος δι' ἀρπαγῆς γενέσθαι γυναῖκα, ἐπισάμενον πάντως ὅτι οὐ δώσει δίκας· ἔτε γὰρ ἐκεῖνες διδόναι. οὕτω δὲ ἀρπάσαντος αὐτῷ Ἑλένην, τοῖσιν Ἕλλησι δόξαι, πρῶτον πέμψαντας ἀγγέλους, ἀπαιτέειν τε Ἑλένην, καὶ δίκας τῆς ἀρπαγῆς αἰτέειν. τῆς δὲ, προιχομένων ταῦτα, προφέρειν σφί Μηδείης τὴν ἀρπαγὴν· ὡς ἔδόντες αὐτοὶ δίκας, ἔδὲ ἐκδόντες ἀπαιτεόντων, βουλοίατό σφι παρ' ἄλλων δίκας γίνεσθαι.

δ'. Μέχρι μὲν ὧν τούτου ^d, ἀρπαγὰς μένας εἶναι παρ' ἀλλήλων· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, Ἕλληνας δὴ μεγάλως αἰτίους γενέσθαι. προτέρως γὰρ ἄρξαι φραλεῦσθαι ἐς τὴν Ἀσίην, ἢ σφέας ἐς τὴν Εὐρώπην. τὸ μὲν νυν ἀρπάζειν γυναῖκας, ἀνδρῶν ἀδίκων νομίζεν ἔργον ^e εἶναι· τὸ δὲ ἀρπασθεισέων ἐπαδὴν ποιήσασθαι τιμωρέειν, ἀνοήτων·

^d τῶν. ^e ἔργον νομίζειν.

τὸ δὲ μηδεμίην ὥρην ἔχειν ἀρπασθεϊσέων, σωφρόνων. δῆλα γὰρ δὴ ὅτι εἰ μὴ αὐται ἐβλεάλο, ἔκ ἂν ἠρπάζοντο. σφέας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας λέγουσι Πέρσαι ἀρπαζομενέων ^ε τῶν γυναικῶν λόγον ἔδνα ποιήσασθαι. Ἕλληνας δὲ Λακεδαιμονίης εἵνεκεν γυναικὸς φόλον μέγαν συναγεῖραι, καὶ ἔπειτα ἐλθόντας ἐς τὴν Ἀσίην, τὴν Πριάμυς δύναμιν κατελεῖν· ἀπὸ τούτου αἰεὶ εἰ ἠγύσασθαι τὸ Ἑλληνικὸν σφίσις εἶναι πολέμιον. τὴν γὰρ Ἀσίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα ἔθνεα βάρβαροι οἰκειεύναι οἱ Πέρσαι, τὴν δὲ Εὐρώπην καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἡγνῆσαι κενωρίσθαι.

εἰ. Οὕτω μὲν Πέρσαι λέγουσι γενέσθαι, καὶ διὰ τὴν Ἰλίου ἄλωσιν εὐρίσκουσι σφίσις ἔβσαν τὴν ἀρχὴν τῆς ἔχθρης τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας. περὶ δὲ τῆς Ἰῆς ἔκ ὁμολογέουσι Πέρσησι οὕτως ^β Φοίνικες. ἔ γὰρ ἀρπαγῇ σφέας χρησαμένους λέγουσι ^ι ἀγαγεῖν αὐτὴν ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ὥς ἐν τῷ Ἀργεῖ ἐ-

^ε ἀρπαζομένων. ^ε ἀπὸ τούτου αἰεὶ. ^β Πέρσησι οὕτω. ^ι λήγουσι.

operam dare: prudentium autem, nulla cura prosequi raptas; manifestum enim esse, si illae non voluissent, nequaquam futurum fuisse, ut raperentur. Se quidem omnino ex Asia feminarum raptarum Persae negant ullam habuisse rationem: Graecos autem Lacedaemoniae mulieris gratia ingentem collegisse classem, et mox in Asiam profectos, imperium Priami evertisse: ex eo tempore semper existimasse sibi hostes esse Graecos. Siquidem Asiam et barbaras gentes quae incolunt, Persae sibi junctas tenent, Europam vero et Graecos putant seductos.

5. Hunc in modum Persae memorant accidisse, et Ilii excidium sibi hostilis irae in Graecos extitisse principium comperiunt. Cum quibus non consentiunt de Io Phoenices, quam negant se in Aegyptum duxisse raptu usos, sed eam apud Argos cum nauclero navis rem habuisse: et

quum se gravidam esse comperisset, veritam parentes, sic volentem ipsam cum Phoenicibus enavigasse, ne detegeretur. Et haec quidem Persae Phoenicesque referunt: ego vero, utrum ista sic gesta sint, an aliter, non pluribus persequar. Ceterum quem ipse novi primum coepisse inferre Graecis injuriam, hunc ubi indicavero, sermone ulterius progrediar, tam parvas urbes civitatesque commemorando quam magnas. Nam quae olim magnae erant, earum permultae factae sunt parvae: rursus, quae mea memoria magnae erant, prius fuerant parvae. Igitur quum sciam humanam felicitatem nequaquam in eodem tenore perstare, utrarumque mentionem habebo.

6. CROESUS genere quidem fuit Lydus, filius autem Alyattis: tyrannus vero nationum quae intra Halym amnem sunt. Hic a meridie Syros ac Paphlagonas in:

μίσγετο τῷ ναυκλήρῳ τῆς νηός· ἐπεὶ δὲ
 ἔμαθεν ἔγκυος ἔσσει, αἰδεομένη τῆς τοκέας,
 ἔτρω δὴ ἔθελονίην αὐτὴν τοῖσι Φοίνιξι συν-
 εκπλῶσαι, ὥς ἂν μὴ κατάδηλος γένηται.
 ταῦτα μὲν νυν Πέρσαι τε καὶ Φοίνικες λέ-
 γουσι ^α. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων ἔκ' ἐρχο-
 μαί ἐρέων ὥς οὕτως ἢ ἄλλως κως ταῦτα
 ἐγένετο· τὸν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῶτον ὑπάρ-
 ξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἕλληνας, τῶ-
 τον σημήνας, προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τῆ
 λόγῃ, ὁμοίως μικρὰ καὶ μεγάλα ἄσφα ἀν-
 θρώπων ἐπέξιόν. τὰ γὰρ τοπάλαι μεγά-
 λα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε·
 τὰ δὲ ἐπ' ἐμεῦ ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν
 σμικρὰ. τὴν ἀνθρωπινήν ὦν ἐπιστάμενος εὐ-
 δαιμονίην ἔδαμᾶ ἐν τῷ αὐτῷ μένουσαν, ἐπι-
 μνήσομαι ἀμφοτέρων ὁμοίως.

ζ'. ΚΡΟΙΣΟΣ ἦν Λυδὸς μὲν γέ-
 νος ^β, παῖς δὲ Αλυάτλει· τύραννος δὲ ἐθ-
 νέων τῶν ἐντὸς Ἀλυος ποταμοῦ, ὃς ῥέων
 ἀπὸ μεσαμβρίας μεταξὺ Σύρων καὶ Πα-

^α λίσσιν, ^β μὲν τὸ γένος.

φλαγόνων, ἔξιει πρὸς βορῇν ἄνεμον ἐς τὸν
 Εὐξεινον καλεόμενον πόντον. οὗτος ὁ Κροῖ-
 σος, βαρβάρων πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν,
 τῆς μὲν κατεσρέφατο Ἑλλήνων ἐς Φόρου
 ἀπαγωγὴν, τῆς δὲ Φίλκας προσεποιήσατο,
 κατεσρέφατο μὲν Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας, καὶ
 Δωριέας τῆς ἐν τῇ Ἀσίῃ· φίλκας δὲ προσε-
 ποιήσατο Λακεδαιμονίους. πρὸ δὲ τῆς Κροί-
 σος ἀρχῆς πάντες Ἕλληνες ἦσαν ἐλεύθεροι.
 τὰ γὰρ Κιμμερίων σφάτευμα τὸ ἐπὶ τὴν
 Ἰωνίην ἀπικόμενον, Κροίσου ἐὼν πρεσβύτε-
 ρον, οὐ καταστροφὴ ἐγένετο τῶν πολλῶν,
 ἀλλ' ἐξ ἐπιδρομῆς ἀρπαγὴ.

Ζ'. Ἡ δὲ ἡγεμονίη ὕτω περιῆλθεν, εὖ-
 σα Ἡρακλειδέων, ἐς τὸ γένος τὸ Κροίσου,
 καλεομένους δὲ Μερμνάδας. ἦν Κανδαύλης,
 τὸν οἱ Ἕλληνες Μυρσίλον ὀνομάζουσι ^ε,
 τύραννος Σαρδίων, ἀπόγονος δὲ Ἀλκαίης τῆς
 Ἡρακλέως. Ἀγρων ^δ μὲν γὰρ ὁ Νίνε, τῆς
 Βήλκας, τῆς Ἀλκαίης, πρῶτος Ἡρακλειδέων,
 βασιλεὺς ἐγένετο Σαρδίων· Κανδαύλης δὲ

^ε καλίσσι. ^δ Ἀργων.

terfluens, versus ventum aquilonem, in pontum quem vocant Euxinum exit. Iste Croesus, e barbaris quos novimus, primus alios Graecorum ad tributum pendendum adegit, alios sibi amicos conciliavit. Subegit quidem Ionas, Acolenses et qui sunt in Asia Dorientes: amicos autem fecit Lacedaemonios, quum ante ejus imperium universi Graeci liberi fuissent. Nam Cimmericorum adversus Ioniam expeditio, vetustior illa Croeso, non urbes expugnavit, sed per incursionem egit praedas.

7. Ceterum principatus quum esset Heraclidarum, ad genus Croesi, qui vocabantur Mermnadae, sic pervenit: CANDAULES, is quem Graeci Myrsilum nominant, Sardium fuit tyrannus, ab Alcaeo Herculis filio oriundus. Siquidem Heraclidarum primus, Sardium rex extitit Agron, Nini filius, Beli nepos, Alcaei pro-

nepos; novissimus, Candaules Myrsi filius: quum ante Agronem qui in ea regione regnaverant, fuissent oriundi a Lydo Atyis filio, a quo totus is populus cognominatus est Lydius, quum Meon antea vocaretur. Ab his praefecti Heracidae, imperium ex oraculo adepti sunt, Jardani ancilla et Hercule geniti: idque per quingentos et quinque annos, duas et viginti virorum aetates, tenuerunt, filius patri deinceps succedens, usque ad Candaulem Myrsi filium.

8. Hic igitur Candaules uxoris suae amore tenebatur, eamque deperiens arbitrabatur sibi uxorem omnium esse pulcherrimam. Hoc ita esse sibi persuadens, apud Gygem, Dascyli filium, ex satellitibus suis (erat enim is maxime ipsi acceptus, eoque in rebus magis arduis utebatur Candaules) formam quoque uxoris supra modum extollebat. Ad quem non

ὁ Μύρσς, ὕστατος. οἱ δὲ πρότερον Ἀγρω-
νος^ε βασιλεύσαντες ταύτης τῆς χώρας,
ἦσαν ἀπόγονοι Λυδῶ τῷ Ατυος· ἀπὸ τευ
ὁ δῆμος Λύδιος ἐκλήθη ὁ πᾶς ὕστος, πρότε-
ρον Μήων καλεόμενος. παρὰ τέτων Ἡρα-
κλεῖδαι^ε ἐπιτραφέντες, ἔχον τὴν ἀρχὴν
ἐκ Διοπροπίς, ἐκ δάλης τε τῆς Γαρδάνου
γεγονότες καὶ Ἡρακλέος· ἄρξαντες μὲν ἐπὶ
δύο τε καὶ^β εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν, ἔτεα πέν-
τε τε καὶ πεντακόσια, πᾶς παρὰ πατρὸς
ἐκδεκόμενος τὴν ἀρχὴν, μέχρι Κανδαύλεω
τῷ Μύρσς.

ἦ. Οὗτος δὴ ὢν ὁ Κανδαύλης ἠράσθη
τῆς ἐωϋτῶ γυναῖκος· ἐρασθεὶς δὲ, ἐνόμιζε
οἱ εἶναι γυναῖκα πολλὸν πασέων καλλί-
στην. ὥς τε δὲ ταῦτα νομίζων· ἦν γάρ οἱ
τῶν αἰχμοφόρων Γύγης ὁ Δασκύλου ἀρε-
σκόμενος μάλισα· τέτῳ τῷ Γύγῃ καὶ τὰ
σπερμαίεσθαι τῶν πρηγμάτων ὑπερετίθει
ὁ Κανδαύλης, καὶ δὴ καὶ τὸ εἶδος τῆς γυναι-
κὸς ὑπερεπαινέων. χρόνος δὲ ἔ' πολλῶ δι-

^ε Ἀγρῶνος. ^ε τέτων δὲ Ἡρακλεῖδαι. ^β ἄρξαντες ἐπὶ δύο β'.

ελθόντος (χρῆν γὰρ Κανθαύλῃ γένεσθαι
 κακῶς) ἔλεγε πρὸς τὸν Εὐγην τοιαῦδε· ὦ
 γη, εἴ γάρ σε δοκέω πείθεσθαι μοι λέγοντί
 περὶ τῆς εἰδέος τῆς γυναικός. (ὦτα γάρ
 τυγχάνει ἀνθρώποισιν ὄντα ἀπιστότερα
 ὀφθαλμῶν) ποίεε ὅπως ἐκείνην θεήσεαι
 γυμνήν· ὃ δ' ἀμβώσας^α, εἶπε, Δέ-
 σποια, τίνα λέγεις λόγον ἐκ ὑγίαι, κε-
 λεύων με δέσποιναν τὴν ἐμὴν θεήσασθαι
 γυμνήν; ἅμα δὲ κιθῶνι ἐκδυομένῳ συν-
 εκδύειαι καὶ τὴν αἰδῶ γυνή. πάλαι δὲ τὰ
 καλὰ ἀνθρώποισιν ἐξεύρηται, ἐκ τῶν μαν-
 θάνειν δεῖ. ἐν τοῖσιν ἐν τούτῳ ἐστὶ, σκο-
 πέειν τινὰ^β τὰ ἐωυτοῦ. ἐγὼ δὲ πεί-
 θομαι ἐκείνην εἶναι πασέων γυναικῶν
 καλλίστην· καὶ σέο δέομαι μὴ δέεσθαι ἀ-
 νόμων.^γ

Δ'. Ὁ μὲν δὴ, λέγων τοιαῦτα, ἀπε-
 μάχετο, ἀρξώδεων μὴ τι οἱ ἐξ αὐτέων γέ-
 νηται κακόν. ὃ δὲ ἀμείβετο^δ τοιαῦδε, Θάρ-
 σαι Εὐγην· καὶ μὴ φοβεῖ μῆτε ἐμέ, ὥς

^α εἰ δὲ μίγα ἀμβώσας. ^β τινὰ σκοπεῖν. ^γ ἀμείβεσθαι.

multo interjecto tempore (necesse namque erat ei male evenire) inquit his verbis, ‘ Gyges, non enim opinor te mihi
 ‘ fidem habere referenti de conjugis forma: (quod magis incredulae sunt hominibus aures quam oculi) fac illam
 ‘ conspicias nudam.’ Hic autem exclamans, ‘ Quemnam, inquit, here, fermonem profers haudquaquam sanum, qui
 ‘ me jubes inspicere heram meam nudam? Mulier exutâ tunicâ et verecundiam pariter exuit. Jam olim hominibus sunt honesta excogitata, unde discere debemus: in quibus hoc unum est,
 ‘ sua quemque inspicere debere. Ego vero tibi fidem habeo, illam esse feminarum omnium speciosissimam, teque oro
 ‘ ne me ores illicita.’

9. Atque haec dicendo Gyges repugnabat, pertimescens nequid sibi ex his mali contingeret. Cui vicissim ille his ver-

bis, ‘Fidens, inquit, esto Gyges: neque
‘time aut me, quasi utar hoc sermone
‘tentaturo te; aut uxorem meam, nequid
‘tibi ex ea detrimenti creetur. Omnino
‘enim sic ego machinabor, ut illa ne de-
‘prehendere quidem possit se conspectam
‘abs te. Te namque secundum apertam
‘januam cubiculi in quo cubamus, collo-
‘cabo. Ubi ego fuero ingressus, aderit et
‘uxor mea in cubiculum: juxta cujus in-
‘troitum sella posita est, super quam ve-
‘stes illa, ut quamque exuit, reponet, se-
‘se per multum otium spectandam prae-
‘bens: quae quum a sella in lectum ibit,
‘et a tergo ejus eris, curae tibi sit dein-
‘ceps, ne per fores abeuntem conspiciat.’

10. Gyges igitur, ubi effugere non
potuit, fuit paratus: quem Candaules,
posteaquam tempus cubandi videbatur ad-
esse, in cubiculum duxit; statimque post

ἔο πειρώμενον λέγω λόγον^δ τόνδε· μή-
 τε γυναῖκα τὴν ἐμὴν, μή τι τοι ἐξ αὐ-
 τῆς γένηται βλάβος. ἀρχὴν γὰρ ἐγὼ
 μηχανήσομαι οὕτω ὥστε^ε μηδὲ μαθεῖν
 μιν ὀφθεῖσαν ὑπὸ σεῦ. ἐγὼ γάρ σε ἐς τὸ
 οἶκημα ἐν τῷ κοιμώμεθα, ὅπισθε τῆς
 ἀνογομένης θύρης θήσω. μετὰ δὲ ἐμὲ
 ἐσελθόντα, παρέσαι καὶ ἡ γυνὴ ἡ ἐμὴ ἐς
 κοῖτον^ς. κεῖται δὲ ἀγχι^ς τῆς ἐσόδου θρό-
 νος· ἐπὶ τῷτον τῶν ἱμαλίων κατὰ ἐν ἑ-
 καστον ἐκδύνουσα θήσει, καὶ κατ' ἡσυ-
 χίην πολλὴν παρέξει τοι θεήσασθαι.
 ἐπεὰν δὲ ἀπὸ τοῦ θρόνου σίχῃ^ς ἐπὶ τὴν
 εὐνὴν, κατὰ νώτου τε αὐτῆς γένη, σοὶ
 μελέτω τὸ ἐνθεῦτεν ὅπως μὴ ἐσώφεται
 ἰόντα διὰ θυρέων^η.

ἰ. Ὁ μὲν δὴ, ὡς ἐκ ἡδύνατο διαφυγέειν,
 ἦν ἑτοιμος. ὁ δὲ Κανδαύλης, ἐπεὶ ἐδόκει^ι
 ὦρῃ τῆς κοίτης εἶναι, ἤγαγε τὸν Γύγεα
 ἐς τὸ οἶκημα· καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα

^δ πειράμενον λόγον. ^ε ὥτως ὥστε. ^ς κοιτῶνα. ^ς σίχῃ. ^η μὴ
 σε ὀφθαίται ἰόντα διὰ τῶν θυρέων. ^ι ἰδοκεῖν.

παρῆν καὶ ἡ γυνή. ἐσελθῶσαν δὲ καὶ τιθεῖ-
 σαν τὰ εἴματα ἐθηεῖτο ^α ὁ Γύγης. ὥς δὲ
 καλὰ νῶτε ἐγένετο, ἰσῆς τῆς γυναικὸς ἐς
 τὴν κοίτην, ὑπεκδὺς ἐχώρειν ἔξω. καὶ ἡ
 γυνὴ ἐπορᾷ ^β μιν ἐξίοντα. μαθοῦσα δὲ τὸ
 ποιηθὲν ἐκ τῆ ἀνδρὸς, ἔτε ἀνέβωσεν αἰχυν-
 δεῖσα, οὔτε ἔδοξε μαθεῖν ^γ, ἐν νόῳ ἔχου-
 σα τίσεσθαι ^δ τὸν Κανδαύλεα. παρὰ γάρ
 τοῖσι Λυδοῖσι, σχεδὸν δὲ καὶ παρὰ τοῖσι ἄλ-
 λοισι βαρβάροις, καὶ ἄνδρα ὀφθῆναι γυμνόν,
 ἐς αἰσχύνην ^ε μεγάλην φέρει.

ια'. Τότε μὲν δὴ οὕτως, ἔδεν δηλώσα-
 σα, ἥσυχίην εἶχεν· ὥς δὲ ἡμέρη τάχις α
 ἐγγέγονε, τῶν οἰκετέων τὰς μάλιστα ὥρα ^ε
 πιστὰς ἐόντας ἐωϋτῇ, ἐτοιμοὺς παρηλαμένη,
 ἐκάλεε τὸν Γύγεα. ὁ δὲ, ἔδεν δακρύων αὐ-
 τὴν τῶν πρηχθέντων ἐπίστασθαι, ἦλθε κα-
 λεόμενος. ἐώθεε γὰρ καὶ πρόσθεν, ὅπως ἡ
 βασίλεια καλέοι, Φοιτᾶν. ὥς δὲ ὁ Γύγης
 ἀπὶ κελοῦ, ἔλεγεν ἡ γυνὴ τάδε, ' Νῦν τοι

^α ἰθητο. ^β ὀρᾷ. ^γ μαθεῖν. ^δ τίσεσθαι. ^ε γυμνόν, αἰσχύνην.
^ε μάλιστα ὥρα.

et uxor adfuit. ingressam ac vestimenta ponentem Gyges intuitus, ubi averfa fuit illa in lectum vadens, ipse prœrepens foras abiit: et interea exiens a muliere conspectus est. Haec ut didicit a viro actum, neque exclamavit prae pudore, neque visa est percepisse, habens in animo Candaulem ulcisci. Apud Lydos enim, et fere apud ceteros quoque barbaros, etiam virum conspici nudum magno probro est.

11. Ita quidem tunc nihil aperiens, silentium tenuit: mox autem simulac dies illuxit, quos servorum maxime sibi fideles intelligebat esse, quum prae parasset, Gygem arcessit. Hic verò eam nihil suspicans scire eorum quae acta erant, arcessitus venit: quippe et antea solitus quoties vocaret regina accedere. Ut venit, his verbis mulier inquit; ‘ Nunc duabus tibi

‘ praesentibus viis, Gyges, concedo electionem, in utram velis vertere. Aut enim me pariter ac regnum Lydorum habe, ubi Candaulem interfeceris, aut teipsum continuo occumbere sic oportet; ne omnia Candauli obsequens, post hac videas quae te non decet. sed aut illum qui ista consuluit, interire opus est; aut te, qui nudam me es conspiciatus, et ‘illicita fecisti.’ Ad haec verba Gyges primum obstupescens, postea obsecrare illam, ne se necessitati illigaret dijudicandae talis electionis. Ubi non persuadet, sed utique propositam necessitatem cernit aut perdendi herum, aut per alios pereundi, elegit ut ipse superesset: atque ita percontans illam, inquit, ‘ Quandoquidem me adigis invitum ad herum meum occidendum, age, audiam quo etiam pacto illum adoriemur.’ Excipiens illa,

* δυὸν ὁδοῖν παρεσέων, Γύγη, δίδωμι αἰ-
 * ρεσιν, ὅκοτέρην βέλεαι τραπέοθαι. ἥ γάρ
 * Κανδαύλεα ἀποκλείνας, ἐμέ τε καὶ τὴν
 * * βασιληῆν ἔχε τὴν Λυδῶν, ἥ αὐτόν σε
 * αὐτίκα οὕτω ἀποθνήσκειν ^a δεῖ. ὥς ἂν
 * μὴ πάντα πειθόμενος Κανδαύλῃ, τῷ λοι-
 * * πῷ ἴδῃς τὰ μὴ σε δεῖ. ἀλλ' ἦτοι κεινόν
 * * γε τὸν ταῦτα βλεψάντα δεῖ ^b ἀπόλ-
 * * λυθαι, ἥ σε τὸν ἐμέ γυμνὴν θησάμε-
 * * νον, καὶ ποιήσαντα ^c νομιζόμενα. ὁ δὲ Γύ-
 * γης τέως μὲν ἀπεθώμαζε ^c τὰ λεγόμενα.
 * μετὰ δὲ, ἰκέτευε μὴ μιν ἀναγκαίῃ ἐνδεῖν
 * διακρίναι τοιαύτην αἴρεσιν. ἔκων δὲ ἔπει-
 * θεν, ἀλλ' ὥρα ^d ἀναγκαίην ἀληθέως προ-
 * κειμένην, ἥ τὸν δεσπότεα ἀπολλῦναι ^e,
 * ἥ αὐτὸν ὑπ' ἄλλων ἀπόλλυθαι, αἰρέσει
 * αὐτὸς περιεῖναι. ἐπειρώτα ^f δὲ λέγων
 * τάδε, Ἐπεὶ με ἀναγκάζεις δεσπότεα τὸν
 * * ἐμὸν κλείνειν, ἐκ ἐθέλοντα, φέρε ἀκούσω
 * * τέω καὶ τρόπῳ ἐπιχειρήσωμεν αὐτῷ. ἥ

^a οὕτως ἀποθνήσκειν. ^b βουλευσάμενον δεῖ. ^c ἀπεθώμαζε. ^d ἀλλ' ἴσθρα. ^e ἀποκλῖναι. ^f ἐπειρώτα.

δὲ ὑπολαβοῦσα ἔφη, Ἐκ τοῦ αὐτοῦ μὲν
 ἄ χωρὶς ἡ ὁρμὴ ἔσαι, ὅθεν περ καὶ ἐκεῖνος
 ἄ ἐμὲ ἐπεδέξατο γυμνῇ· ὑπνωμένῳ δὲ ἡ
 ἄ ἐπιχείρησις ἔσαι.

β'. Ὡς δὲ ἤρτυσαν τὴν ἐπιβλήν, νυ-
 κλὸς γινομένης, (ὃ γὰρ ἐμετίετο ^α ὁ Γύγης,
 ὡδὲ οἱ ἦν ἀπαλλαγὴ οὐδεμίη, ἀλλὰ ἔδεε ἡ
 αὐτὸν ἀπολωλέναι, ἡ Κανδαύλεα) εἶπελο
 εἰς τὸν θάλαμον τῇ γυναικί. καὶ μιν ἐ-
 κείνη, ἐλχειρίδιον δῶσα, κατακρύπτει ὑπὸ
 τὴν αὐτὴν θύρην. καὶ μετὰ ταῦτα, ἀνα-
 παυομένη Κανδαύλεω, ὑπαισδύς τε καὶ ἀ-
 ποκλείνας αὐτὸν, ἔχε καὶ τὴν γυναῖκα καὶ
 τὴν βασιληῖαν Γύγης· τῷ καὶ Αρχίλοχος
 ὁ Πάριος, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γενόμε-
 νος, ἐν ἰάμβῳ τριμέτρῳ ἐπεμνήσθη.

γ'. Ἐχε δὲ τὴν βασιληῖαν, καὶ ἐκρα-
 τύνθη ἐκ τῷ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίῳ. ὥς γὰρ
 δὴ οἱ Λυδοὶ δεινὸν ἐποιεῦντο τὸ Κανδαύλεω
 πάθος, καὶ ἐν ὅπλοισι ἦσαν ^β, συνέβησαν εἰς
 τὡῦτό οἱ τε τῷ Γύγεω φασίωται ^γ καὶ οἱ

^α γὰρ μετίετο. ^β ἱεροὶ ἦσαν. ^γ φρατρίται.

‘ Ex eodem quidem, inquit, loco adori-
‘ endus erit, unde et ille me nudam o-
‘ stendit: in sopitum autem impetus da-
‘ bitur.’

12. Posteaquam igitur insidias instru-
xerunt, et nox advenit, (non enim dimit-
tebatur Gyges, neque illi ulla devitandi
facultas erat, sed necesse perire aut ipsum,
aut Candaulem) mulierem in thalamum
sequitur, quem illa, dato pugione, subter
easdem fores occulit: unde postmodum
procedens, quiescentem Candaulem ob-
truncat, uxoreque et regno potitus est
Gyges. Cujus et Archilochus Parius, qui
per idem tempus fuit, in iambo trimetro
meminit.

13. Obtinuit autem regnum Gyges
et in eo fuit confirmatus ab Delphico o-
raculo. nam quum Lydi indigno animo
ferrent Candaulis casum, atque in armis
essent, convenit inter hos ac factionem

Gygianam, ut, si oraculum respondisset hunc esse regem Lydorum, ipse regnaret: sin minus, principatum Heraclidis restitueret. Accepto igitur oraculo Gyges ita regnavit. Attamen tantum dixit Pythia, Heraclidis ultionem in abnepotem Gygis esse venturam. quod vaticinium neque Lydi neque ipsorum reges ullius momenti fecerunt, priusquam exitu comprobatum est.

14. Hunc in modum obtinere tyrannidem Mermnadae, fraudatis ea Heraclidis. Gyges, tyrannidem nactus, Delphos donaria misit non pauca; sed quamplurima ex argento donata sunt ab illo Delphis. Et praeter argentum, immensam vim auri dedicavit: posuitque cum alia, tum vero, quod praecipue mentione dignum est, crateras aureos, numero sex, pondo triginta talentorum: qui in Corin-

λοιποὶ Λυδοί, ἦν μὲν τὸ ^d χρηστήριον ἀνέ-
λη μιν βασιλέα εἶναι Λυδῶν ^e, τόνδε βασι-
λεύειν· ἦν δὲ μὴ, ἀποδῆναι ὀπίσω ἐς Ἑρα-
κλείδας τὴν ἀρχήν. ἀνείλε τε δὴ τὸ χρη-
στήριον, καὶ ἐβασίλευσεν οὕτω Γύγης. το-
σόνδε μέντοι εἶπεν ἡ Πυθίη, ὥς Ἑρακλεί-
δῃσι τίσις ἦξει ἐς τὸν πέμπτον ἀπὸγονον
Γύγεω. τέττα τῷ ἔπεος Λυδοὶ τε καὶ οἱ βα-
σιλέες αὐτῶν λόγον οὐδένα ἐποιεῦντο, πρὶν
δὴ ἐπετελέσθῃ.

ιδ'. Τὴν μὲν δὴ τυραννίδα οὕτως ἔχον
οἱ Μερμαδάαι, τὰς Ἑρακλείδας ἀπελόμε-
νοι. Γύγης δὲ τυραννεύσας ἀπέπεμψεν
ἀναθήματα ἐς Δελφοὺς οὐκ ὀλίγα· ἀλλ'
ὅσα μὲν ἀργύρεα ἀναθήματά ἐστιν οἱ πλεῖ-
στα ἐν Δελφοῖσι· παρέξ δὲ τῷ ἀργύρῳ, χρυ-
σὸν ἄπλετον ἀνέθηκεν, ἄλλον τε, καὶ τοῦ
μάλιστα μνήμην ἄξιον ἔχειν ἐς, κρητῆρες
οἱ ἀριθμὸν ἔξ χρύσειοι ἀνακέαλαι. ἐς αἷσι δὲ
οὔτοι ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, σταθμὸν
ἔχοντες τρεῖς καὶ ἑκατὸν τάλαντα· ἀληθεὶ δὲ λό-

^d μὲν δὲ τὸ. ^e ὅτι τῶν Λυδῶν.

γῶ χρεομένῳ, οὐ Κορινθίων τοῦ δημοσίου ^ε
 ἐστὶν ὁ θησαυρός, ἀλλὰ Κυφέλου τῷ Ηε-
 τίωνος. οὗτος δὲ ὁ 8 Γύγης, πρῶτος βαρ-
 βάρων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἐς Δελφὸς ἀνέθη-
 κεν ἀναθήματα, μετὰ Μίδην τὸν Γορδίου,
 Φρυγίης ^η βασιλῆα. ἀνέθηκε γὰρ δὴ καὶ
 Μίδης τὸν βασιλῆιον θρόνον, ἐς τὸν προ-
 κατίζων ἐδίκαζεν, ἐόντα ἀξιοθέηλον. κεῖται
 δὲ ὁ θρόνος οὗτος ἐνθάπερ οἱ τοῦ Γύγεω
 κρητῆρες. ὁ δὲ χρυσὸς οὗτος καὶ ὁ ἄργυρος
 τὸν ὁ Γύγης ἀνέθηκεν, ὑπὸ Δελφῶν καλέ-
 εται Γυγάδας ἐπὶ τῷ ἀναθέντος ἐπωνυμί-
 ην ^ι. ἐσέβαλε μὲν νυν στρατὴν καὶ οὗτος ^κ,
 ἐπεὶ τε ἤρξεν, ἐς τε Μίλητον καὶ ἐς Σμύρ-
 νην, καὶ Κολοφῶνος τὸ ἄσυ εἶλεν. ἀλλ' ὁ-
 δὲν γὰρ μέγα ἔργον ἀπ' αὐτῷ ἄλλο ἐγέ-
 νετο, βασιλεύσαντος δυῶν δέοντα τεσσαρά-
 κοντα ^λ ἔτεα. τοῦτον μὲν παρήσομεν, το-
 σαῦτα ἐπιμνησθῆναι.

ιέ. Ἀρθύος δὲ τῷ Γύγεω μετὰ Γύγην

^ε δημ. ^ε οὗτος δὲ ὁ. ^η τὸν Φρυγίης. ^ι ἐπωνυμίη. ^κ καὶ οὗτος
 στρατὴν. ^λ τεσσαράκοντα.

thiorum thesauro collocati sunt. licet is thesaurus, si vera loquar, non Corinthiorum publici sit, sed Cypseli Eetionis filii. Hic vero Gyges, barbarorum quos ipsi novimus primus, munera apud Delphos posuit, secundum Midam Gordii filium, Phrygiae regem. Nam et Midas dedicavit regiam fellam, in qua praesidens jus dicebat, spectatu dignam: sella autem ista eodem, quo Gygae crateres, loco posita. Auri sane ille et argenti, quod Gyges posuit, cumulus vocitatur a Delphis Gygadas, cognomine ejus qui donavit. Et hic igitur postquam imperio potitus est, arma intulit Mileto et Smyrnae, urbemque Colophonem cepit. Nec aliud ullum magnum facinus ab eo gestum est, quum duodequadraginta annos regnaverit. Hunc quidem nos, his duntaxat de eo memoratis, missum faciemus.

15. ARDYIS autem ejus filii faciam

mentionem, qui post Gygem regnavit. Hic Prienenses expugnavit, et Miletum invasit: quo Sardium tyrannidem obtinente, Cimmerii a Scythis Nomadibus ejecti e sedibus, in Asiam transferunt, Sardisque praeter arcem ceperunt.

I 6. Quum autem undequinquaginta regnasset annos, successit Sadyattes Ardyis filius, regnavitque annis duodecim. Sadyattae successit Alyattes, qui et cum Cyaxare Deiocis nepote belavit ac Medis, et Cimmerios exegit ex Asia, Smyrnam etiam a Colophone conditam cepit, et Clazomenas invasit. Unde non prout volebat discessit, sed vehementer offendens. Alia quoque opera, dum regnum tenuit, dignissima memoratu edidit, quae haec sunt.

I 7. Bello quod gessit cum Milesiis a patre traditum, hac ratione Miletum illic progressus obsidebat: Dum fruges in

Βασιλεύσαντος μνήμην ποιήσομαι. οὗτος δὲ Πριηνέας τε εἶλεν, ἐς Μίλητόν τε ἐσέβαλεν. ἐπὶ τῷ τε τυραννεύοντι Σαρδίῳ, Κιμμέριοι ἐξ ἡθέων ὑπὸ Σκυθέων τῶν Νομάδων ἐξανασάντες, ἀπικέαιτο ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ Σάρδις πλὴν τῆς ἀκροπόλεως εἶλον.

ις'. Ἀρδουος δὲ βασιλεύσαντος ἐνὸς δέοντα πεντήκοντα ἔτεα, ἐξεδέξατο Σαδυάτης ὁ Ἀρδουος, καὶ ἐβασίλευσεν ἔτεα δώδεκα. Σαδυάτῃω δὲ, Ἀλυάτῃω. οὗτος δὲ Κυαζάρη τε τῷ Διήοκω ἀπογόνῳ ἐπολέμησε, καὶ Μήδοισι. Κιμμερίους τε ἐκ τῆς Ἀσίης ἐξήλασε. Σμύρνην τε τὴν ἀπὸ Κολοφῶνος ^α κλισθεῖσαν εἶλεν, ἐς Κλαζομενάς τε ἐσέβαλεν. ἀπὸ μὲν νυν τούτων οὐκ ὥς ἤθελεν ἀπῆλλαξεν, ἀλλὰ προσπταίσας μεγάλως. ἄλλα δὲ ἔργα ἀπεδέξατο ἔων ἐν τῇ ἀρχῇ ἀξίαπληγντότατα τάδε.

ιζ'. Επολέμησε Μιλησίοισι, παραδέξάμενος τὸν πόλεμον παρὰ τοῦ πατρὸς. ἐπελαύνων γὰρ ἐπολιόρχεε ^β τὴν Μίλητον

^α ὑπὸ Κολοφῶνος. ^β ἐπολιόρχησε.

τρόπῳ τοιαύτῃ· ὅπως μὲν εἴη ἐν τῇ γῇ καρ-
πὸς ἀδρός, τῆνικαὺτα ἐσέβαλλε τὴν στρα-
τὴν. ἐστρατεύετο δὲ ὑπὸ σφίγγων τε καὶ
πηλίδων, καὶ αὐλῷ γυναικεῖς τε καὶ ἀν-
δρείου. ὥς δὲ ἐς τὴν Μιλησίην ἀπίκατο,
οἰκήματα μὲν τὰ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν ἔτε κατέ-
βαλλον, ἔτε ἐνεπλήμνη, ἔτε δούρας ἀπέ-
σπα^c, ἔα δὲ κατὰ χώραν ἐσάναι^d. ὁ δὲ
τά τε δένδρεα καὶ τὸν καρπὸν τὸν ἐν τῇ γῇ
ὅπως διαφθείρειν, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω.
τῆς γὰρ θαλάσσης οἱ Μιλήσιοι ἐπεκρά-
τεον, ὥς τε ἐπ' ἔδρης μὴ εἶναι ἔργον τῇ
στρατῇ. τὰς δὲ οἰκίας δὲ κατέβαλλεν ὁ Λα-
δός, τῶνδε εἶνεκα, ὅπως ἔχουεν ἐνθεῦτεν ὀρ-
μώμενοι^e τὴν γῆν σπεῖρην τε καὶ ἐργάζε-
σθαι οἱ Μιλήσιοι, αὐτοὺς δὲ, ἐκείνων ἐργα-
ζομένων, ἔχει τι καὶ σίνεσθαι ἐσέβαλλων.

ιή. Ταῦτα ποίεων, ἐπολέμει ἔπειτα ἔν-
δεκα· ἐν τοῖσι τρώματι μεγάλα διαφασία
Μιλησίων ἐγένετο, ἐν τε ἐν Λιμενητῷ^f χώ-
ρῃ τῆς σφείρης μαχεσαμένων, καὶ ἐν Μαι-

^c καίσπα. ^d ἰσάμεται. ^e ὀρμώμενοι. ^f ἐν τε Λιμενητῷ.

regione erant copiosae, tunc exercitum immittebat, faciens expeditionem ad cantum fistularum, fidiumque, ac tibiae tam muliebris quam virilis. Quumque in agrum Milesium pervenerat, non aedificia quae in agris erant, diruere, non incendere, non fores effringere, sed incolumes esse passim sinere: arboribus modo fructibusque regionis pervastatis, retro se recipiebat. Nam Milesii mare obtinebant, ut opus non esset exercitui illic confidere. Aedificia autem Lydus non evertebat idcirco, ut et Milesii possent inde progressi humum serere colereque: et quum hoc illi fecissent, ipse invadens haberet aliquid quod popularetur.

18. Haec faciens, undecim bellavit annis: per quos duo ingentia vulnera accepere Milesii: unum, in Limeneio (quod est ipsorum regionis) pugna commissa, al-

terum in campo Maeandri. Horum undecim annorum sex adhuc apud Lydos regnabat Sadyattes Ardyis filius, qui cum exercitu terram Milesiam tunc invasit, et idem bellum conflavit: quinque reliquis ejus filius Alyattes, bellum quod a patre acceperat, ut a me superius commemoratum est, intentius administravit: in quo bello Milesios nulli Ionum sublevaverunt, praeter Chios solos; reddentes ita vicem quòd antea Milesii Chiis bello contra Erythraeos auxilia tulissent.

¶ 9. Duodecimo autem anno incensis ab exercitu segetibus, hoc rei fieri contigit: Segetes ut celerrime conceperunt ignem valido urgente vento, is corripuit Minervae templum, cognomine Assesiae, quo incendio id deflagravit. Neque ullius momenti ea res tunc habita est: sed quum

ἀνδρῶν πεδίῳ. τὰ μὲν νυν ἔξ ἔτεα τῶν ἑν-
δεκα Σαδυάτης ὁ Ἀρδουος ἔτι Λυδῶν ἦρ-
χε, ὁ καὶ ἐσβαλὼν τηνικαῦτα ἐς τὴν Μι-
λησίην τὴν στραίην· (Σαδυάτης ἕτος γάρ ἐστι
καὶ ὁ τὸν πόλεμον ἦν συνάψας) τὰ δὲ πέν-
τε τῶν ἑτέων τὰ ἐπόμενα τοῖσιν ἔξ Αλυ-
άτης ὁ Σαδυάτιω ἐπολέμει, ὃς παρα-
δεξάμενος (ὥς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται)
παρα τῶν πατρὸς τὸν πόλεμον, προσεῖχε
ἐντεταμένως. τοῖσι δὲ Μιλησίοισι οὐδαμοὶ
Ιώνων τὸν πόλεμον τῶτον συνεπελάφρυνον,
ὅτι μὴ Χῖοι μῆνοι. ἔτοι δὲ τὸ ὅμοιον ἀνα-
ποδιδόντες ἐτιμώρεον· καὶ γὰρ δὴ πρότερον οἱ
Μιλήσιοι τοῖσι Χίοισι τὸν πρὸς Ερυθραίους
πόλεμον συνδιήνεικαν.

ιβ'. Τῷ δὲ δωδεκάτῳ ἔτει ληΐς ἐμπι-
πραμένος ὑπὸ τῆς στρατῆς, συνηνείχθη τι
τοιόνδε γενέσθαι πρῆγμα· ὥς ἄφθη τάχι-
σα τὸ ληϊὸν ἀνέμῳ βιώμενον, ἄφαλο νηοῦ
Αθηναίης, ἐπὶ κλησὶν Αἰωνοῦ. ἀφθεῖς δὲ
ὁ νηὸς κατεκαύθη· καὶ τοπαραυτίκα μὲν

^ε γὰρ ἕτος.

λόγος ὕδεις ἐγένετο, μετὰ δέ, τῆς στρατίης ἀπικομένης ἐς Σάρδις, ἐνόσησεν ὁ Αλυσάτης. μακροτέρης δέ οἱ γενομένης τῆς νόσου, πέμπει ἐς Δελφὸς Διοσκόπους, εἴ τε δὴ συμβουλευσάν τις τευ, εἴτε καὶ αὐτῷ ἔδοξε πέμψαι^α τὸν θεὸν ἐπείρεσθαι περὶ τῆς νόσου. τοῖσι δὲ ἡ Πυθίη ἀπικομένους ἐς Δελφὸς οὐκ ἔφη χρῆσθαι, πρὶν ἢ τὸν υἱὸν τῆς Αθηναίης ἀνορθώσωσι^β, τὸν ἐνέπρησαν χώρας τῆς Μιλησίου ἐν Αἰολίῳ.

κ'. Δελφῶν οἶδα ἐγὼ ἔτῳ ἀκέσας γενέσθαι. Μιλήσιοι δὲ τάδε προστιθεῖσι τοῦτοις, Περίανδρον τὸν Κυφέλου, εὐντα Θρασυβύλῳ τῷ τότε Μιλήτου τυραννεύοντι ξεῖνον ἐς ταμάλιστα, πυνθάνοντο τὸ χρησίμιον τὸ τῷ Αλυσάτῃ γινόμενον, πέμψαι ἄγγελον κατεπεῖν, ὅπως ἂν τι προσειδὼς πρὸς τὸ παρὸν^γ βουλευῆται. Μιλήσιοι μὲν νῦν ἔτῳ λέγουσι γενέσθαι.

κα'. Αλυσάτης δέ, ὥς εἰ ταῦτα ἐξηγήεσθαι, αὐτίκα ἐπεμπε κήρυκα^δ ἐς Μί-

^α πέμψαι. ^β ἀνορθώσωσι. ^γ παρὸν. ^δ κήρυκας.

post exercitus reditum Sardes Alyattes decubisset, diuturniusque aegrotaret, Delphos misit deum de valetudine sciscituros, sive alieno sive suopte consilio admittendum inductus. Nunciis autem, quum Delphos pervenissent, se reddituram responsum Pythia negavit, priusquam templum Minervæ reparassent, quod in terra Milesiorum apud Assesum concremassent.

20. Ita actum esse ego ex Delphis audiendo novi: sed Milesii his illa addunt, Periandrum, Cypseli filium, quum audisset oraculum Alyatti redditum, misso nuncio indicavisse Thrasylulo, tunc Milesiorum tyranno (cujus arētissimo utebatur hospitio) admonentem ut aliquid prospiciendo sibi consulere in praesens. Milesii quidem ita id gestum memorant.

21. Alyattes autem, ubi haec ipsi nunciata sunt, confestim caduceatorem

Miletum mittit, ad ineundas cum Thrasybulo et Milesiis pactiones tantisper dum templum aedificaret. Et hic quidem navigando Miletum venit. Thrasybulus vero quum omnem sermonem ante praedicisset, nossetque quaenam Alyattes facere statuisset, hujuscemodi rem machinatur. Quod frumenti in urbe erat vel suum ipsius vel privatorum, id omne in forum congerit: praecipitque Milesiis, ut quum ipse signum dedisset, cuncti potarent, et inter se comestationibus uterentur.

22. Haec Thrasybulus ea gratia fecit praecepitque, ut caduceator Sardinus cernens ingentem frumenti acervum effusum, et homines oblectationibus vacantes, renunciaret Alyattae. Quod et contigit. nam ut illa conspexit caduceator, Thrasybuloque Lydi mandata exposuit, reversus est Sardes: et (ut ego audio) ob

λητον, βουλόμενος σπονδὰς ποιήσασθαι
 Θρασυβέλω τε κὶ Μιλησίοισι χρόνον ὅσον
 ἂν τὸν νηὸν οἰκοδομή. ὁ μὲν δὴ ἀπόστολος ἐς
 τὴν Μίλητον ἦν· Θρασύβελος δὲ σαφέως
 προπεπυσμένος^ε πάντα λόγον, καὶ εἰδὼς
 τὰ Αλυάτης μέλλοι^φ ποιήσιν, μηχαν-
 νᾶται τοιάδε^g· ὅσος ἦν ἐν τῷ ἄξει σίτος
 κὶ ἐωϋτῆ κὶ ἰδιωτικός, τῷτον πάντα συγ-
 κομίσας^h ἐς τὴν ἀγορὴν, προεῖπε Μιλησί-
 οισι, ἐπεὰν αὐτὸς σημήνη, τότε πίνειν τε
 πάντας κὶ κώμῳ χρῆσθαι ἐς ἀλλήλους.

κβ'. Ταῦτα δὲ ἐποίεε τε καὶ προηγό-
 ρευε Θρασύβελος, τῶνδε εἵνεκενⁱ, ὅπως ἂν
 δὴ ὁ κήρυξ ὁ Σαρδιηνὸς^k, ἰδὼν τε σωρὸν μέ-
 γαν σίτου κεχυμένον, κὶ τὰς ἀνθρώπους ἐν
 εὐπαθείῃσι ἐόντας, ἀγγείλῃ Αλυάτῃ. τὰ
 δὴ κὶ ἐγένετο. ὥς γὰρ δὴ ἰδὼν τε ἐκεῖνα ὁ
 κήρυξ, καὶ εἰπας^l πρὸς Θρασύβελον τὰς
 ἐντολὰς τῷ Λυδῷ, ἀπῆλθεν ἐς τὰς Σάρδεις,
 ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι, δι' ᾧδεν ἄλλο ἐγένετο

^ε προπεπυσμένος. ^φ μέλλω. ^g τοιάδε. ^h ἅπαντα συσπαραγὰν.

ⁱ ἰνίκαι. ^k Σαρδηνός. ^l εἰπὼν.

ἡ διαλλαγή. ἐλπίζων γὰρ ὁ Αλυάτης
 σιτοδηίην τε εἶναι ἰχυρὴν ἐν τῇ Μιλήτῳ,
 καὶ τὸν λεῶν τετρύσθαι ἐς τὸ ἔχαλον κα-
 κῆ, ἦκε τῷ κήρυκος νοσήσαντος ἐκ τῆς Μι-
 λήτης τὸς ἐναντίους λόγους ἢ ὡς αὐτὸς καλε-
 δόκει. μετὰ δὲ, ἣ τε διαλλαγή σφι ἐγένε-
 το, ἐπ' ᾧ τε ξείνους ἀλλήλοισι εἶναι καὶ
 ζυμμάχους· καὶ δύο τε ἀντὶ ἐνὸς νηὺς
 τῇ Αθηναίῃ ἀποδόμησεν ὁ Αλυάτης ἐν
 τῇ Ασσησῷ, αὐτὸς τε ἐκ τῆς νηὸς ἀνέ-
 σκη. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν πρὸς Μιλησί-
 ῃς τε καὶ Θρασύβηλον πόλεμον Αλυάτης
 ὧδε ἔχει.

κγ'. Περίανδρος δὲ ἦν Κυψέλου παῖς,
 οὗτος ὁ τῷ Θρασύβελῳ τὸ χρηστὴριον μη-
 νύσας· ἐτυράννευε δὲ ὁ Περίανδρος Κορίν-
 θου, τῷ δὴ λέγῃσι Κορίνθιοι (ὁμαλογέσθαι
 δέ σφι λέσθαι) ἐν τῷ βίῳ θῶμα μέγιστον
 παραστῆναι. Ἀρίονα τὸν Μηθυμναῖον ἐπὶ
 δελφίνος ἐξενεχθέντα ἐπὶ Ταίναρον, ἐνὶ
 καθαρωδὸν τῶν τότε ἑόντων ὑδενὸς δεύτερον,

nihil aliud inter eos pacificatum est. Sperrans enim Alyattes vehementem penuriam frumenti Mileti esse, et populum ad extremum usque malorum devenisse, ex reverso illinc caduceatore audiebat contraria atque ipse fuerat opinatus. Post haec inter eos ita conventum est, ut mutuo hospites essent ac socii; proque uno duo delubra apud Assesum Minervae aedificavit Alyattes, etiam ipse ex morbo convaleuit. Et quae ad bellum quidem Alyattis cum Milesiis atque Thrasybulo pertinent, ita habuere.

23. Periander autem Cypseli filius, fuit is qui Thrasybulo indicavit oraculum, Corinthi tyrannus: cui maximum miraculum fuisse oblatum populares sui praedicant, et his Lesbii assentiuntur. Arionem Methymnacum delphino insidentem ad Taenaron fuisse eversum, qui erat citharoedorum sui saeculi nulli secundum

dus: quique primus hominum quos nominamus, et fecit et nominavit et docuit Corinthi dithyrambum.

24. Hunc Arionem ferunt, quum permultum temporis trivisset apud Perandrum, concupisse in Italiam Siciliamque navigare: retroque, parta ingenti pecunia, voluisse Corinthum reverti: et, quum profecturus Tarento esset, quia nullis magis quam Corinthiis fidebat, navigium virorum Corinthiorum conduxisse. Quum igitur altum tenerent, istos Arioni insidiosos, ut eo exturbato, pecunia potirentur. Hoc illum intelligentem, oravisse oblata eis pecunia, mortem deprecatum. Non persuadenti nautas mandavisse, ut aut sibi manus inferret, quo sic sepulturam in terra nancisceretur, aut illico in mare desiliret. Arionem ad hanc difficultatem redactum, obsecrasse, ut quandoquidem ipsis ita placitum esset, pateren-

κὴ δούραμβον, πρῶτον ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς
ἴδμεν, ποιήσαντά τε κὴ ὀνομάσαντα κὴ διδά-
ξαντα ἐν Κορίνθῳ.

κδ'. Τοῦτον τὸν Αῤίονα λέγουσι, τὸν
πολλὸν τῷ χρόνῳ διατρίβοντα παρὰ Περι-
άνδρῳ, ἐπιθυμῆσαι πλῶσαι ἐς Ἰταλίην τε
κὴ Σικελίην· ἐργασάμενον δὲ χρήματα με-
γάλα, θελῆσαι ὀπίσω ἐς Κόρινθον ἀπικέ-
σαι. ὁρᾷσθαι μὲν νυν ἐκ Τάραντος, πι-
σεύοντα δὲ οὐδαμῶσι μᾶλλον ἢ Κορινθίοισι,
μιθώσασθαι πλοῖον ἀνδρῶν Κορινθίων. τὸς
δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπεβλεύειν, τὸν Αῤίο-
να ἐκβαλόντας, ἔχειν τὰ χρήματα. τὸν
δὲ, συνέντα τοῦτο, λίσσεσθαι, χρήματα
μὲν προϊέντά σφι, ψυχὴν δὲ παραιτέμε-
νον. ἔκων δὴ πείθειν αὐτὸν τέτοισι, ἀλ-
λὰ κελεύειν τοὺς πορθμέας ἢ αὐτὸν δια-
χρᾶσθαι μισθόν, ὡς ἂν ταφῆς ἐν γῇ τύχη, ἢ
ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν τὴν ταχίστην.
ἀπειληθέντα δὲ τὸν Αῤίονα ἐς ἀπορίην,
παραιτήσασθαι, ἐπειδὴ σφι οὕτω δοκέοις,

περιδέειν αὐτὸν ἐν τῇ σκευῇ πάσῃ ^αζάν-
 τα ἐν τοῖσι ἐδώλοισι ^α, ἀεῖσαι. ἀείσας δὲ,
 ὑπεδέκετο ἐωϋτὸν κατεργάσασθαι. καὶ τοῖσι
 ἐσελθεῖν γὰρ ἡδονήν, εἰ μέλλοιεν ἀκέσεσθαι
 τῷ ἀρίστῳ ἀνθρώπῳ αἰδοῦ, ἀναχωρῆται
 ἐκ τῆς πρύμνης ἐς μέσην νέα. τὸν δὲ, ἐν-
 δύνῃα τε πᾶσαν τὴν σκευήν, καὶ λαβόντα
 τὴν κιδάρην, ζάντα ἐν τοῖσι ἐδώλοισι ^β, δι-
 εξελθεῖν νόμον τὸν ὀρθιον. τελευτῶνίος δὲ
 τῷ νόμῳ, ῥίψαι μιν ἐς τὴν θάλασσαν ἐω-
 ὑτὸν, ὡς εἶχε, σὺν τῇ σκευῇ πάσῃ. καὶ
 τῆς μὲν ἀποπλέειν ἐς Κόρινθον ^γ. τὸν δὲ,
 δελφίνα λέγουσι ὑπολαβόντα, ἐξενεῖκαι ἐ-
 πί Ταίναρον ^δ. ἀποβάλλει δὲ αὐτὸν χωρέ-
 εις ἐς Κόρινθον σὺν τῇ σκευῇ. καὶ ἀπικόμε-
 νον ἀπηγέσθαι πᾶν τὸ γεγονός. Περὶαν-
 δρον δὲ ὑπὸ ἀπιστίας Δρίονα μὲν ἐν Φυλα-
 κῇ ἔχεν, οὐδαμῇ μετιένῃ, ἀνακῶς δὲ ἔ-
 χεν τῶν πορθιῶν. ὥς δὲ ἄρα παρῆναι
 αὐτὸς κληδένας, ἰσφύεσθαι εἴ τι λέγουν
 περὶ Αἰτίου. Φαμένον δὲ ἐκείνων ὡς εἶη

^α ἰδωλοῖσι. ^β ἰδωλοῖσι. ^γ ἐς τὴν Κόρινθον. ^δ ἐς Ταίναρον.

tur se omni suo ornatu sumpto, stantem super foros, cantare : et quum cantasset, pollicebatur se sibi manus illaturum. Istos igitur (invaserat enim eos libido audiendi præstantissimum inter homines modulatorem) e puppe in mediam navem concessisse. Illum, induto omni ornatu, ac sumpta cithara stantem super foros, peregisse carmen quod dicitur orthium : eo-que decantato, sese, ut erat cum omni isto ornatu, in mare jecisse. Et hos quidem cursum tenuisse Corinthum : illum vero aiunt a delphino exceptum, Taenaron fuisse evehum : et quum e delphino descendisset, Corinthum eodem habitu perrexisse : et ubi pervenit, quicquid contigerat enarrasse. Periandrum autem, quia non crederet, tenuisse hominem in custodia, nequò prodiret : ceterum curam intendisse in nautas. Eos accitos, ubi adfuerunt, percontatum siquid de Arione

memorarent: et referentibus illum sospitem circa Italiam agere, fortunatumque Tarenti se reliquisse, Arionem apparuisse eodem quo defluisset habitu: istos terrestres, non potuisse amplius convictos inficiari. Haec Corinthii ac Lesbii aiunt: extatque apud Taenaron non magnum Arionis ex aere donarium, homo super delphinum vehens.

25. Porro Alyattes Lydus, confecto cum Milesiis bello, postea, quum septem et quinquaginta regnasset annos, vita excessit: qui secundus ex hac domo, quum e morbo convaluisset, apud Delphos dedicavit grandem ex argento craterem: itemque crateris receptaculum parvum, ex ferro, ferruminatum, spectatu dignum inter omnia quae sunt Delphis donaria: opus Glauci Chii, qui solus omnium hominum ferruminationem excogitavit.

26. Defuncto Alyatte, successit in regno filius ejus CROESUS, annos natus

τε σῶς περὶ Ἰταλίην^ε, καὶ μιν εὖ πρήσ-
 σούλα λίποιεν ἐν Τάραντι, ἐπιφανήναί σφί
 τὸν Αῤῥίονα, ὥσπερ ἔχων ἐξεπήδησε· καὶ
 τὸς, ἐκπλαγέντας, ἔκ ἔχειν ἔτι ἐλεγχο-
 μένης ἀρνέεσθαι. ταῦτα μὲν νυν Κορίνθιοι
 τε καὶ Λέσβιοι λέγουσι. καὶ Αῤῥιονός ἐστι ἀνά-
 θημα χάλκεον ὃ μέγα ἐπὶ Ταινάρῳ, ἐπὶ
 Δελφῖνος ἔπεων ἄνθρωπος.

κέ'. Αλυάτης δὲ ὁ Λυδὸς τὸν πρὸς
 Μιλησίους πόλεμον διενείκας, μετέπειτα
 τελευτᾷ, βασιλεύσας ἔτεα ἐπὶ αὐτῷ καὶ πεν-
 τήκοντα. ἀνέθηκε δὲ, ἐκφυγὼν τὴν νοῦσον,
 δευτέρως ὄντος τῆς οἰκίης ταύτης, ἐς Δελ-
 φὸς κρητῆρά τε ἀργύρεον μέγαν, καὶ ὑ-
 ποκρητηρίδιον σιδήρεον κολλητὸν, θένς ἄ-
 ξιον διὰ πάντων τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀνα-
 δημάτων· Γλαῦκος τοῦ Χίου ποίημα, ὃς
 μῦθος δὴ πάντων ἀνθρώπων σιδήρεος κόλλη-
 σιν ἐξεῦρε.

κς'. Τελευτήσαντος δὲ Αλυάττεω,
 ἐξεδέξατο τὴν βασιληίην Κροῖσος ὁ Αλυ-

^ε περὶ τὴν Ἰταλίην.

ἀτλῶ, ἑτέων ἐὼν ἡλικίην πέντε καὶ τρητή-
 κονα· ὅς δὴ Ἑλλήνων πρῶτοις ἐπεθήκατο
 Εφεσίοισι. ἔνθα δὴ οἱ Εφέσιοι πολιορκέ-
 μενοι ὑπ' αὐτοῦ, ἀνέθεσαν τὴν πάλιν τῇ
 Ἀρτέμιδι, ἐξάφαντες ἐκ τῆ νῆς χοιρίον ἐς
 τὸ τεῖχος. ἔσι δὲ μεταξὺ τῆς τε παλαι-
 ῆς ^α πόλιος, ἣ τότε ἐπολιορκέειτο, καὶ τῆ
 νῆς, ἐπὶ τὰ σάδιον πρῶτοις μὲν δὴ τέττοις
 ἐπεχείρησε ὁ Κροῖσος· μετὰ δὲ, ἐν μέ-
 ρει ἐκάστοις Ἰώνων τε καὶ Αἰολέων, ἄλ-
 λουσι ἄλλας αἰτίας ἐκφέρων, τῶν μὲν ἐ-
 δύνατο μέζονας παρευρίσκειν, μέζονα ἐ-
 παιτιώμενος, τοῖσι δὲ αὐτῶν ^β καὶ Φαῦλα
 ἐπιφέρει.

κζ'. Ὡς δὲ ἄρα οἱ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλλη-
 νες κατεγράφατο ἐς Φόρῃ ἀπαγωγὴν, τὸ
 ἐνδεῦτεν ἐπενόεε, νέας ποιησάμενος, ἐπι-
 χειρέειν τοῖσι νησκότῃσι. ἐόντων δὲ οἱ πάν-
 των ἐτοίμων ἐς τὴν ναυπηγίην, οἱ μὲν Βί-
 ἀνια λέγουσι τὸν Πριηνέα ἀπικόμενον ἐς
 Σάρδεις, οἱ δὲ Πιτταχὸν τὸν Μιτυληναῖον,

^α τῆς παλαιᾶς. ^β δὲ αὐτῶν.

quinque et triginta : qui primus Graecorum Ephesiis bellum intulit. Unde Ephesii ab eo obsessi, urbem Dianae dedicarunt, fune ex ejus aede ad murum alligato. Est autem inter veterem urbem quae tunc obsidebatur, et templum, septem stadiorum intervallum. Hos primos Croesus aggressus est, deinde vero per vires singulos Ionum Aeolensiumque, aliis alias causas inferens, ut in quosque maximas reperire poterat, majora ; in quosdam etiam frivola causatus.

27. Postea vero quam Graecos in Asia subegit ad tributum pendendum, inde constituit aedificatis navibus aggredi insulanos. Ad quas compingendas, quum omnia illi parata essent, dicunt alii Biantem Priensem, quum Sardes venisset, alii Pittacum Mitylenaeum, interrogatum

a Croeso numquid apud Graeciam novus
esset : respondisse quod illum a faciendae
classe inhibuit. Inquit enim, ‘ Insulani, ô
‘ rex, decem millia equitum conducunt,
‘ habentes in animo adversus Sardes at-
‘ que te militare.’ Et Croesum vera loqui
ratum, dixisse, ‘ Utinam dent dii hanc in-
‘ sulanis mentem Lydos invadendi cum
‘ equis!’ Atque hunc excipientem dixisse,
‘ Videris mihi, ô rex, cupide vota factu-
‘ rus ut insulanos in continente adipisca-
‘ ris equitantes, haud absurda spe. Ve-
‘ rum quid aliud insulanos optare censes,
‘ simulac audierunt constituisse te adver-
‘ sus se classem aedificare, quam precan-
‘ tes, ut nacti Lydos in mari intercipient,
‘ teque pro Graecis in continente, quos
‘ tu in servitute contineres, ulciscantur?’
Hoc sermone delectatum admodum Croe-
sum, atque inductum (est enim visus ille
perquam scite dixisse) ab fabricanda classe

εἰρομένους Κροῖσου ^c εἴτι εἴη νεώτερον περὶ
 τὴν Ἑλλάδα, εἰπόντα τάδε, καὶ ἀπαῦσαι
 τὴν ναυπηγίην, ^c Ω βασιλεῦ, νησιῶται
^c ἵππον συνωνέονται μυρίην, ἐς Σάρδεις τε
^c καὶ ἐπὶ σε ἔχοντες ἐν νῶ στρατεύεσθαι.
 Κροῖσον δὲ, ἐλπίσαντα λέγειν ἐκείνον ἀλη-
 θεία, εἰπεῖν, ^c Αἱ γὰρ τοῦτο θεοὶ ποιή-
^c σαιαν ἐπὶ νόον νησιώτησι, ἐλθεῖν ἐπὶ Λυ-
^c δῶν παῖδας σὺν ἵπποισι. τὸν δὲ, ὑπο-
 λαβόντα φάναι, ^c Ω βασιλεῦ, προθύμως
^c μοι φαίνεαι ὥξασθαι νησιώτας ἵππευο-
^c μένους λαβεῖν ἐν ἡπείρῳ ἐοικότα ^d ἐλπί-
^c ζων· νησιώτας δὲ τί δοκέεις εὐχεσθαι
^c ἄλλο ἢ ἐπεὶ τε τάχιστα ἐπύθοντό σε
^c μέλλοντα ἐπὶ σφίσι ναυπηγέεσθαι νέας,
^c λαβεῖν ἀρώμενοι ^c Λυδοὺς ἐν θαλάσῃ,
^c ἵνα ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ οἰκημένων
^c Ἑλλήνων τίσωνταί σε, τῆς σὺ δαλώσας
^c ἔχεις; κάρτα τε ἡσθῆναι Κροῖσον τῷ
 ἐπιλόγῳ· καὶ οἱ (προσφυέως γὰρ δόξαι
 λέγειν) πειθόμενον, παύσασθαι τῆς ναυπ-

^c εἰρομένους δὲ Κροῖσον. ^d εἰκότα. ^e ἀρώμεναι.

πηγίης· καὶ ἔτι τῶισι τὰς νήσους οἰκημέ-
νοισι Ἰωσι ξεινίην συνεθήκατο.

κη'. Χρόνου δὲ ἐπιγινωμένῃ, καὶ κατε-
στραμμένων σχεδὸν πάντων τῶν ἐνὸς Ἀλυ-
ος ποταμῷ οἰκημένων· πλὴν γὰρ Κιλίκων
καὶ Λυκίων, τὰς ἄλλας πάντας ὑπ' ἐωϋ-
τῷ ἔειχε καταστρεφάμενος ὁ Κροῖσος·
εἰσὶ δὲ οἶδε, Λυδοί, Φρύγες, Μυσοί, Μα-
ριανδουνοί, Χάλυβες, Παφλαγόνες, Θρη-
κες, αἱ Θυνοί τε καὶ Βιθυνοί, Κᾶρες, Ἰωνες,
Δωριεῖς, Αἰολεῖς, Πάμφυλοι.

κθ'. Κατεστραμμένων δὲ τούτων, καὶ
προσεπικλιωμένῃ Κροίσῃ Λυδοῖσι, ἀπικνέον-
ται ἐς Σάρδεις ἀκμαζούσας πλὴν ἄλλοι
τε οἱ πάντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφισταί, οἱ
τῷτον τὸν χρόνον ἐτύγχανον ἐόντες, ὥς ἑ-
καστος αὐτῶν β' ἀπικνέοιτο· καὶ δὴ καὶ Σόλων,
ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοισι νόμους κελεύ-
σασι ποιήσας, ἀπεδήμησε ἔτεα δέκα, κατὰ
Θεωρίης πρόφασιν ἐκπλώσας, ἵνα δὴ μὴ
τινα ἡ τῶν νόμων ἀναγκασθῇ λῦσαι τῶν

^Γ ὑπὸ ἑωυτῷ. ^Β αὐτῶν. ἢ μὴ δὴ τινος.

destituisse, atque ita cum Ionibus qui insulas incolerent, hospitium contraxisse.

28. Interjecto autem tempore, subactis ferme omnibus qui intra Halyn fluvium colunt. nam praeter Cilices ac Lycios Croesus ceteros omnes in suam potestatem redegit, qui sunt, Lydi, Phryges, Mysi, Mariandyni, Chalybes, Paphlagonες, Thraces, Thynique et Bithyni, Cares, Iones, Dorienses, Aeolenses, Pamphyli.

29. His inquam subactis, et potentia Lydorum per Croesum augescēte, contulerunt se Sardes opibus florentes, tum ceteri omnes e Graecia sophistae, qui ea tempestate erant, pro se quisque proficiscentes: tum etiam Solon, vir Atheniensis, qui quum leges jubentibus Atheniensibus tulisset, enavigando decem annos per caussam contemplandi fuit peregrinatus, ut ne quam legum quas condiderat

abrogare cogeretur. Nam hoc Athenienses ipsi facere nequibant, maximo jurejurando adacti ad eas decem per annos servandas quas ipsis Solon condidisset.

30. Harum itaque legum ac contemplandi gr̃atia Solon peregre profectus, in Aegyptum ad Amasim se contulit, et Sardes ad Croesum. Eo quum pervenisset, hospitaliter in regiam a Croeso exceptus est; tertioque aut quarto post die, jussu Croesi, ministri circumduxerunt Solonem circa thesauros, omniaque quae illic erant magna ac beata, ostentarunt. Eum porro contemplatum cuncta, et ut sibi opportunum fuerat intuitum, talibus percontatus est Croesus, 'Hospes Atheniensis, quia
' multus ad nos rumor de te emanavit ob
' tuam sapientiam, et ob peregrinationem,
' quemadmodum studio sapientiae deditus
' multam mundi partem videndi studio adieris: ideo mihi nunc cupido in-

ἔθετο. αὐτοὶ γὰρ οὐκ οἶοί τε ἦσαν αὐτὸ ποιεῖσαι Ἀθηναῖοι· ὀρκίοισι γὰρ μεγάλοις κατείχοντο, δέκα ἔτεα χρῆσεσθαι νόμοισι τὸς ἄν σφι Σόλων ἂ θήται.

Λ'. Αὐτῶν δὴ ὧν τέτων^β καὶ τῆς Δεωρίας ἐκδημήσας ὁ Σόλων εἵνεκεν^γ, ἐς Αἰγυπτον ἀπῆκετο παρὰ Ἀμασιν, καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδεις παρὰ Κροῖσον. ἀπικόμενος δὲ, ἐξεινίζετο ἐν τοῖσι βασιληῖοισι ὑπὸ τοῦ Κροίσου· μετὰ δὲ ἡμέρη τρίτῃ ἢ τετάρτῃ, κελεύσαντος Κροίσου, τὸν Σόλωνα Δεράποιες περιήγον κατὰ τὸς Θησαυρὺς, καὶ ἐπεδείκνυσαν^δ πάντα ἑόντα μεγάλα τε καὶ ὄλβια. Δεησάμενον δὲ μιν τὰ πάντα, καὶ^ε σκεφάμενον ὡς οἱ κατὰ καιρὸν ἦν, εἶρετο ὁ Κροῖσος τάδε·^ς Ξεῖνε Ἀθηναῖε, παρ' ἡμέας γὰρ περὶ σέο λόγος ἀπῆλκει πολλὸς, καὶ σοφίης εἵνεκεν τῆς σῆς καὶ πλάνης, ὡς φιλοσοφῶν τὴν πολλὴν^ε Δεωρίας εἵνεκεν ἐπελήλυθας· νῦν ὧν ἰ-

^α ἂν σφι Σόλων. ^β Αὐτῶν δὴ ὧν τέτων. ^γ εἵνεκα. ^δ ἐπεδείκνυσαν.
^ε τὰ πάντα ἑόντα μεγάλα τε θ. ^ε ὡς φιλοσοφῶν, τῆς πολλῆς.

• μέρος ἐπείρεσθαι με ἐπῆλθέ σε, εἴ τινα
 • ἦδη πάντων εἶδες ὀλβιώτατον.' ὁ μὲν, ἐλ-
 • πίζων εἶναι ἀνθρώπων ὀλβιώτατος, ταῦ-
 • τα ἐπηρώτα. Σόλων δὲ, οὐδὲν ὑποθαπεύ-
 • σας, ἀλλὰ τῷ ἔοντι χρησάμενος, λέγει,
 • 'Ὡ βασιλεῦ, Τέλλον Ἀθηναῖον.' ἀπο-
 • θωμάσας ^ε δὲ Κροῖστος τὸ λεχθὲν, εἴρετο
 • ἐπισρεφώς, 'Κοίη δὴ κρίνεις Τέλλον εἶναι
 • ὀλβιώτατον; ὁ δὲ εἶπε, Τέλλω τέττω μὲν,
 • τῆς πόλις εὖ ἠκούσης, παῖδες ἦσαν κα-
 • λοί τε καὶ γαθοί, καὶ σφι εἶδε ἅπασι
 • τέκνα ἐκγενόμενα, καὶ πάντα παραμεί-
 • ναντα. τούτῳ δὲ ^h τοῦ βίου εὖ ἦκοντι,
 • ὡς τὰ παρ' ἡμῖν, τελευτή τῆ βίης λαμ-
 • προτάτη ἐπεγένετο. γενομένης γὰρ Ἀ-
 • θηναίοισι μάχης πρὸς τοὺς Ἀστυγείτονας
 • ἐν Ελευσίνι, βοηθήσας, καὶ τροπὴν ποιή-
 • σας τῶν πολεμίων, ἀπέθανε κάλλιςα.
 • καὶ μιν Ἀθηναῖοι δημοσίῃ τε ἔθαψαν
 • αὐτοῦ τῇ περ' ἔπεσε, καὶ ἐτίμησαν με-
 • γάλως.'

^ε ἀποθαυμάσας. ^h ἵς τῷτο δὲ.

cessit sciscitandi ex te, ecquem jam vidi-
disti omnium beatissimum.' Sperans videlicet se inter homines beatissimum esse, ita sciscitabatur. Solon autem nihil admodum assentatus, sed ut res erat respondens, 'Ego vero (inquit) ô rex, vidi beatissimum Tellum Atheniensem.' Quod dictum admiratus Croesus instat interrogare, 'Qua re Tellum judicas esse beatissimum? Quia, inquit, Tello, republica bene instituta, filii fuerunt honesti et boni, et illis vidit singulis enatos liberos, hosque omnes superstites: et quum vita bene huic cederet, quantum in nobis est, obitus splendidissimus insuper obtigit. Siquidem proelio quod Athenienses cum finitimis gessere apud Eleusinem, quum auxilio venisset, hostesque in fugam vertisset, pulcherrimam oppetiit mortem. Quem Athenienses, quo loco occubuerat, eo ipso publice humarunt, magnificeque honorarunt.'

31. Tum vero multa de Tello ac be-
ata Solone referente, excitatus Croesus,
interrogat quemnam secundum ab illo vi-
disset; putans haud dubie secundas se
partes esse laturum. ‘Cleobin, inquit ille,
‘et Bitonem: quippe his et genus Argi-
‘vum erat, et victus suppeditabat: ad-
‘haec corporis robur tantum ut et in cer-
‘taminibus ambo pariter praemia tule-
‘rint, et de his etiam ista memorentur:
‘Quum dies festus Junonis apud Argi-
‘vos esset, oporteretque omnino matrem
‘horum ad templum vehi bobus junctis,
‘hique boves ex agro eis ad horam prae-
‘sto non essent: tunc juvenes exclusi tem-
‘pore, ipsi jugum subeuntes, plaustrum
‘traxerunt quo mater vehebatur, et quin-
‘que ac quadraginta per stadia trahentes
‘ad templum pervenerunt. Quibus quum
‘haec fecissent, et ab omni coetu con-
‘spectu fuissent, optimus obtigit vitae exitus

λα'. Ὡς δὲ τὰ κατὰ τὸν Τέλλον
 προετρέψατο ὁ Σόλων τὸν Κροῖσον, εἶπας
 πολλά τε καὶ ὄλβια, ἐπηρώτα τίνα δεύτε-
 ρον μετ' ἐκείνον ἴδοι· δοκέων πάγχυ δευ-
 τερεῖα γῶν οἶσεσθαι. ὁ δὲ εἶπε Κλέωβιν
 τε καὶ Βίτωνα.^α ' τούτοισι γὰρ εὐοῦσι γένος
 ' Αργείοισι βίος τε ἀρχέων ὑπῆν, καὶ πρὸς
 ' τάτῳ, ῥώμη σώματος τοιήδε, ἀεθλοφόροι
 ' τε ἀμφοτέρω ὁμοίως ἔσαν. καὶ δὴ καὶ λέ-
 ' γεται ὅδε ὁ λόγος^α. εὐούσης ὀρθῆς τῇ
 ' Ἠρῇ τοῖσι Αργείοισι, ἔδεε πάντως τὴν
 ' μητέρα αὐτῶν ζεύγεϊ κομιασθῆναι ἐς τὸ
 ' ἱρόν· οἱ δὲ σφι βόες ἐκ τῆς ἀγρῆς οὐ παρε-
 ' γίνοντο ἐν ὥρῃ· ἐκκληϊόμενοι^β δὲ τῇ ὥρῃ
 ' οἱ νεηνίαί, ὑποδύντες αὐτοὶ ὑπὸ τὴν ζεύ-
 ' γλην, εἵλκον τὴν ἄμαξαν. ἐπὶ τῆς ἀμά-
 ' ξης δὲ σφι ὀχέετο ἡ μήτηρ. σαδίς δὲ
 ' πέντε καὶ τεσσαράκοντα^γ διακομίσαντες,
 ' ἀπίκοντο ἐς τὸ ἱρόν^δ. ταῦτα δὲ σφι
 ' ποιήσασι, καὶ ὀφθεῖσι ὑπὸ τῆς πανηγύ-
 ' ριος, ἰτελευτὴ τῆς βίης ἀρίστη ἐπεγένετο.

^α ὡς λόγος. ^β ἐκκληϊόμενοι. ^γ τεσσαράκοντα. ^δ ἐπὶ τὸ ἱρόν.

• διέδεξε τε ἐν τέτοισι ὁ Θεός, ὡς ἄμεινον
 • εἶη ἀνθρώπῳ τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζῶειν.
 • Ἀργεῖοι μὲν γὰρ περισσάντες ἐμακάριζον
 • τῶν νεηνιέων τὴν ῥώμην^ε. αἱ δὲ Ἀρ-
 • γεῖαι, τὴν μητέρα αὐτῶν, οἷων τέκνων
 • ἐκύρησε. ἡ δὲ μήτηρ, περιχαρὴς ἐοῦσα
 • τῷ τε ἔργῳ καὶ τῇ Φήμῃ, σᾶσα ἀντίον
 • τῆς ἀγάλατος, εὐχέτο, Κλέωβί τε καὶ
 • Βίτωνι, τοῖσι ἐωϋτῆς τέκνοισι, οἳ μιν ἐ-
 • τίμησαν μεγάλως, δοῦναι τὴν Θεὸν τὸ
 • ἀνθρώπῳ τυχεῖν ἄριστόν ἐστι. μετὰ ταύ-
 • την δὲ τὴν εὐχὴν, ὡς ἔθυσάν τε καὶ εὐ-
 • ωχήθησαν, κατακοιμηθέντες ἐν αὐτῷ τῷ
 • ἱρῷ οἱ νεηνίαί, ἔκρετι ἀνέστησαν, ἀλλ' ἐν
 • τέλει τέτῳ ἔχοντο. Ἀργεῖοι δὲ σφρων
 • εἰκόνας ποιησάμενοι, ἀνέθεσαν ἐς Δελ-
 • φός, ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων γενομένων.

λβ'. Σόλων μὲν δὴ εὐδαιμωνίης δευτε-
 ρεῖα ἔνεμε τέτοισι. Κροῖσος δὲ σπερχθεὶς,
 εἶπε, 'ὦ ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἡ δὲ ἡμετέρη
 • εὐδαιμονία οὕτω τοι ἀπέρριπται ἐς τὸ

^ε τὴν τεκνίαν τὴν ῥώμην.

‘tus: et in his deus demonstravit, Sati-
‘homini esse mori magis quam vivere.
‘Nam quum circumstantes Argivi laudi-
‘bus tollerent, viri quidem robur ado-
‘lescentium, feminae vero matrem eo-
‘rum, quod tales filios sortita esset: ma-
‘ter gaudio perfusa cum facto tum fama,
‘ante simulacrum stans, precata est De-
‘am ut Cleobi et Bitoni filiis suis qui il-
‘lam magnopere honoravissent, daret id
‘quod optimum esset homini contingere.
‘Post hanc precationem, ubi sacrificarunt
‘epulatique sunt, adolescentes somno qui-
‘escentes in ipso delubro, non resurrexe-
‘runt, sed hoc vitae exitu perfuncti. Quo-
‘rum effigies, tanquam virorum qui prae-
‘stantissimi extitissent, Argivi factas apud
‘Delphos collocarunt.’

32. Et his quidem Solon secundas
beatitudinis partes attribuit. Croesus au-
tem conturbatus, inquit, ‘Hospes Athe-

‘ nientis, adeone a te dejicitur in nihilum
‘ nostra felicitas, ut ne privatis quidem
‘ viris nos equiparandos ducas?’ Cui ille,
‘ Me, ô Croese, gnarum omne numen
‘ invidum esse et turbulentum, de rebus
‘ humanis interrogas? In diuturno enim
‘ tempore multa videre accidit, quae ne-
‘ mo velit, atque etiam tolerare multa.
‘ Propono enim homini terminum vitae
‘ ad septuaginta annos, qui tot anni con-
‘ stant ex viginti quinque millibus ac du-
‘ centis diebus, mense intercalari non po-
‘ sito. Quod si velis alternos istorum an-
‘ norum addito mense prolixiores fieri, ut
‘ tempestates opportune incidentes con-
‘ gruunt, menses quidem intercalares per
‘ annos septuaginta, fient triginta quinque,
‘ dies autem ex his mensibus mille quin-
‘ quaginta. Horum dierum omnium, qui
‘ sunt in septuaginta annos, numero vi-

• μὴδὲν, ὥς τε οὐδὲ ἰδιωτέων ἀξίους ἡμέας
 • ἐποίησας; ὁ δὲ εἶπε, ὦ Κροῖσε, ἐπι-
 • σάμενόν με τὸ θεῖον πᾶν ἐὼν Φθόνερον
 • τε καὶ ταραχῶδες, ἐπειρωτᾶς ἀνδρω-
 • πηϊῶν πρηγμάτων πέρι; ἐν γὰρ τῷ μα-
 • κρῷ χρόνῳ πολλὰ μὲν ἔσιν ἰδεῖν ^ε τὰ
 • μὴ τις ἐθέλει, πολλὰ δὲ καὶ παθεῖν ^ε.
 • ἐς γὰρ ἑβδομήκοντα ἔτεα ἔβρον τῆς ζῆσης
 • ἀνθρώπῳ προτίθημι. οὗτοι ἐόντες ἔνιαυ-
 • τοὶ ἑβδομήκοντα, παρέχονται ἡμέρας διη-
 • κοσίας καὶ πεντακιχιλίας καὶ δισμυρίας,
 • ἐμβολίμους μηνὸς μὴ γενομένους. εἰ δὲ δὴ ἐ-
 • θελήσει τῷτερον τῶν ἐτέων μηνὶ μακρό-
 • τερον γίνεσθαι, ἵνα δὴ αἱ ὥραι συμβαί-
 • νωσι παραγινόμεναι ἐς τὸ δέον, μῆνες μὲν
 • παρὰ τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα οἱ ἐμβόλι-
 • μοι γίνονται τριήκοντα ^η πέντε· ἡμέραι δὲ
 • ἐκ τῶν μηνῶν τούτων, χίλια πενήκον-
 • τα. τεστέων ^ι τῶν ἀπασέων ἡμερέων τῶν
 • ἐς τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα, ἐσσεύων πεντή-
 • κοντα καὶ διηκοσίων καὶ ἑξακιχιλίων καὶ

^ε ἔστι ἰδίον. ^ε παθῖον. ^η τριάκοντα. ^ι τέτων.

• δισμυριέων ^α, ἡ ἑτέρα αὐτέων τῇ ἑτέρῃ
 • ἡμέρῃ τοπαράπαν ἔδεν ὅμοιον προσάγει
 • πρῆγμα. οὕτω ὦν, Κροῖσε, πᾶν ^β ἔστι
 • ἄνθρωπος συμφορῇ. ἐμοὶ δὲ σὺ καὶ πλε-
 • τέειν ^γ μέγα φαίνεαι, καὶ βασιλεὺς εἶ-
 • ναι πολλῶν ἀνθρώπων· ἐκεῖνο δὲ τὸ εἶ-
 • ρεό με, οὐκω σε ἐγὼ λέγω, πρὶν ἂν τε-
 • λευτήσαντα καλῶς τὸν αἰῶνα πύθωμαι.
 • οὐ γάρ τοι ὁ μέγα πλάσιος μάλλον τοῦ
 • ἐπ' ἡμέρην ἔχοντος, ὀλβιώτερός ἐστι· εἰ
 • μὴ οἱ τύχη ^δ ἐπίσπειτο, πάντα καλὰ
 • ἔχοντα ^ε τελευτῆσαι τὸν βίον. πολλοὶ
 • μὲν γὰρ ζῆπλουτοὶ ἀνθρώπων, ἀνόλβιοι
 • εἰσι· πολλοὶ δὲ μετρίως ἔχοντες βίη, εὖ-
 • τυχεές. ὁ μὲν δὴ μέγα πλούσιος, ἀνόλ-
 • βιος δὲ δυοῖσι προέχει τῷ εὐτυχέος μᾶ-
 • νον· αὗτος δὲ, τοῦ πλεσίη καὶ ἀναλβίη
 • πολλοῖσι. ὁ μὲν, ἐπιθυμίην ἐκτελέσαι,
 • καὶ ἄτην μεγάλην προσπεσοῦσαν ἐνεῖ-
 • και, δυνατώτερος· ὁ δὲ, τᾷσι δὴ προέχει

^α ἑξακισχιλίων καὶ δισμυρίων. ^β ὁ Κροῖσι, πᾶς. ^γ πλεσιον.
^δ μὴ ἡ τύχη. ^ε ἔχοντι.

‘ gintifex millia ducenti quinquaginta, nul-
‘ lus prorsus qualem alius rem adducit. Ita
‘ igitur, Croese, universum est homo ca-
‘ lamitas. Ceterum tu quidem mihi vide-
‘ ris et divitiis valde pollere, et multorum
‘ hominum rex esse: sed id de quo me
‘ interrogasti, nondum te esse dixero, pri-
‘ usquam te bene vita defunctum esse au-
‘ diero. Neque enim beatior est magnis
‘ opibus praeditus, eo qui diurnum victum
‘ habet: nisi eidem omnibus bonis prae-
‘ dito, fortuna concefferit bene vita de-
‘ fungi. Etenim multi homines perquam
‘ locupletes, minime tamen beati sunt:
‘ multi vero mediocria habentes patrimo-
‘ nia, fortunati. Quorum is qui divitiis
‘ affluit, sed non beatus est, duabus tan-
‘ tummodo rebus antecellit fortunatum: at
‘ hic divitem et non beatum pluribus. Ille
‘ ad cupiditates peragendas, et ad gran-
‘ dem quae incidat offensam tolerandam

‘ validior est: hic vero istis superat illum,
‘ aerumnam quidem et cupiditatem non
‘ similiter ac ille potest tolerare; verum
‘ ista ab illo abigit felicitas: sed est inex-
‘ pertus, prospera fruens valetudine, ma-
‘ lorum exsors, in liberis laetus, formosus.
‘ Quod si ad haec, diem quoque suum fe-
‘ liciter obierit, is est, quem quaeris, dig-
‘ nus qui vocetur beatus: prius tamen
‘ quam ad obitum pervenerit, contine, et
‘ nequaquam beatum appella, sed fortu-
‘ natum. Sed haec omnia consequi homi-
‘ nem impossibile est: sicut nec ulla regio
‘ cuncta sibiipsi suppeditat, sed aliud ha-
‘ bens, alio indiget; quae tamen habet
‘ plurima, ea est optima. quemadmodum
‘ etiam hominis corpus unum aliquod sibi
‘ non sufficit; quia aliud habet, alio caret.
‘ Sed quisquis horum plurima habere per-
‘ severaverit, et postea placido animo e vi-
‘ ta excefferit, hic apud me nomine hoc,
‘ veluti rex, donari meretur. Omnis au-

* ἐκείνῳ, ἅτην μὲν καὶ ἐπιθυμίην ἐκ ὁμοί-
 * ως δυνατὸς ἐκείνῳ ἐνεῖκαι, ταῦτα δὲ ἡ
 * εὐτυχίῃ οἱ ἀπερύκει. ἄπειρος δὲ ἐστὶ,
 * ἄνυστος, ἀπαθὴς κακῶν, εὐπαις, εὐειδής.
 * εἰ δὲ πρὸς τούτοις ἐτι τελευτήσει τὸν
 * βίον εὖ, οὗτος ἐκείνους, τὸν σὺ ζητεῖς,
 * ὀλβιος κεκληῖσθαι ἄξιός ἐστι. πρὶν δὲ ἂν
 * τελευτήσει, ἐπιχρεῖν[†], μὴδὲ καλέειν κω
 * ὀλβιον, ἀλλ' εὐτυχέα. τὰ πάντα μὲν
 * νυν ταῦτα συλλαβεῖν ἄνθρωπον ἑόντα,
 * ἀδύνατον· ὥσπερ χώρα ὑδεμία[‡] καταρ-
 * κέει πάντα ἐωυτῇ παρέχουσα, ἀλλὰ ἄλ-
 * * λο μὲν ἔχει, ἐτέρου δὲ ἐπιδέεται· ἡ δὲ
 * * ἂν τὰ πλεῖστα ἔχη[‡], ἀρίστη αὕτη. ὥς
 * * δὲ καὶ ἀνθρώπου σῶμα ἐν οὐδένι αὐταρκές
 * * ἐστὶ. τὸ μὲν γὰρ ἔχει, ἄλλου δὲ ἐνδεές
 * * ἐστὶ. ὅς δ' ἂν αὐτῶν^ι πλεῖστα ἔχων δια-
 * * τελέῃ, καὶ ἔπειτα τελευτήσει εὐχαρί-
 * * στως τὸν βίον, οὗτος παρ' ἐμοὶ τὸ ἔνομα
 * * τοῦτο, ὡς βασιλεὺς, δίκαιός ἐστι φέρε-
 * * σθαι. σκοπεῖν δὲ χρὴ παντὸς χρηματός

† ἐπιτεχέειν. ‡ ὑδεμία. ‡ ἔχει. ἰ αὐτίαν.

‘ τὴν τελευτὴν κῆ ἀποθήσειαι. πολλοῖσι
 ‘ γὰρ δὴ ὑποδέξας ὄλβον ὁ Θεὸς, προρρίζεις
 ‘ ἀνέτρεψε.’

λγ'. Ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ, ἔκως
 ἔτε ἔχαρίζετο, ἔτε λόγῳ μιν ποιησάμενος
 ἔδενός, ἀποπέμπεται · κάρτα δόξας ἀμα-
 θέα εἶναι, ὅς τὰ παρεόντα ἀγαθὰ μετεῖς,
 τὴν τελευτὴν παντὸς χρήματος ὁρᾶν ἐ-
 κέλευε.

λδ'. Μετὰ δὲ Σόλωνα οἰχόμενον, ἔλα-
 βε ἐκ Θεῶ^α νέμεσις μεγάλη Κροῖσον, (ὡς
 εἰκάσαι) ὅτι ἐνόμισε ἐωϋτὸν εἶναι ἀνθρώ-
 πων ἀπάντων ὀλβιώτατον. Αὐτίκα δὲ οἱ
 εὐδοντι ἐπέστη ὄνειρος, ὅς οἱ τὴν ἀληθειήν
 ἔφαινε τῶν μελλόντων γενέσθαι κακῶν κα-
 τὰ τὸν παῖδα. ἦσαν δὲ τῷ Κροίσῳ δύο
 παῖδες · τῶν οὐτερος μὲν διέφθαρτο · (ἦν
 γὰρ δὴ κωφός) ὁ δὲ ἕτερος, τῶν ἡλίκων μα-
 κρῷ τὰ πάντα πρῶτος. οὐνομα δὲ οἱ ἦν
 Ατυς. τοῦτον δὲ ὦν τὸν Ατυν σημαίνει
 τῷ Κροίσῳ ὁ ὄνειρος ὡς ἀπολέει μιν αἰχ-

^α Θεῶν.

‘tem rei oportet inspicere exitum, quò sit
‘evasura: quoniam multos deus, quibus
‘felicitem quodammodo monstraverat,
‘radicitus evertit.’

33. Haec Solon, neque assentando Croeso, neque ullius eum momenti faciendo, loquutus dimittitur: saneque est visus esse indoctus, qui bonis praesentibus praetermissis, juberet omnium rerum inspicere exitum.

34. Post abitum Solonis divinitus ingens vindicta Croesum excepit, quod (ut conjicere licet) seipsum omnium hominum beatissimum arbitraretur. Statim igitur ei dormienti somnium oblatum est, veritatem indicans malorum quae circa filium erant eventura. Erant autem Croeso liberi duo: quorum alter erat corruptus, utpote furdus: alter inter aequales omnia longe primus, nomine Atys. Hunc itaque Atym Croeso significat somnium

fore, ut ferrea cuspide trajectum amitteret. Experrectus, et secum rem versans, somnio territus, accipit filio uxorem : et quum solitus esset praeesse copiis Lydorum, nusquam eum amplius ad tale munus dimittit: jacula et hastas, omniaque hujuscemodi quibus homines in bello utuntur, e virilibus aedium partibus amovens, in thalamos coacervat, nequid suspensum in filium decideret.

35. Quum autem nuptiae filii sub manus essent, advenit Sardes quidam in calamitate positus, manibusque non puris, natione Phryx, regio ex genere. Hunc, quum ad aedes Croesi venisset, ex rituque usitato, ut sibi expiari liceret, orasset, Croesus expiavit. Modus autem expiandi apud Lydos est propinquus ei qui apud Graecos. Ubi vero legitima peregit Croesus, percontatus est, unde ille et quisnam foret, haec inquires, ‘ ô homo, quis tu?

μῇ σιδηρῇ βληθέντα. ὁ δὲ ἐπεὶ τ' ἐξηγέρθη, καὶ ἐωῦτ' ὦ λόγον ἔδωκε, κατορρώδηςας τὸν ὄνειρον, ἄγεται μὲν τῷ παιδὶ γυναῖκα· ἐωθότα δὲ στρατηγέειν μιν τῶν Λυδῶν, ἔδαμῃ ἔτι ἐπὶ τοῖστο ^β πρῆγμα ἐξέπεμπε. ἀκόντλια δὲ καὶ δοράτια, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα τοῖσι χρέονται ἐς πόλεμον ἄνθρωποι, ἐκ τῶν ἀνδρεώνων ἐκκομίσας, ἐς τοὺς θαλάμους συνένησε, μή τι οἱ κρεμάμενον τῷ παιδὶ ἐμπέσῃ.

λέ'. Εὐχόμενος δὲ οἱ ἐν χερσὶ τῷ παιδὸς τὸν γάμον, ἀπικνέεται ἐς τὰς Σάρδεις ἀνὴρ συμφορῇ ἐχόμενος, καὶ οὐ καθαρὸς χεῖρας ἔων, Φρύξ μὲν γενεῇ, γένεος δὲ τοῦ βασιλῆους. παρελθὼν δὲ οὗτος ἐς τὰ Κροΐσου οἰκία, κατὰ νόμους τῆς ἐπιχωρίας καθαρσίς ἐδέετο κυρῆσαι ^γ. Κροΐσος δὲ μιν ἐκάθηρε. ἔσι δὲ παραπλησίη ἡ κάθαρσις τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Ἑλλήσι. ἐπεὶ τε δὲ τὰ νομιζόμενα ἐποίησε ὁ Κροῖσος, ἐπυνθάνετο ἐκότεν τε καὶ τίς εἴη. λέγων τὰδε, ' Ων-

^β τοῖστον, ^γ ἰδίετο ἰπικυρῆσαι.

' θρωπε ^d, τίς τε ἐὼν, καὶ κότεν τῆς Φρυ-
 ' γίης ἦκων, ἐπίσιος ἐμοὶ ἐγένεο; τίνα τε
 ' ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν ἐφόνευσας; ὁ δὲ ἀμεί-
 ' βετο, ' Ω βασιλεῦ, Γορδίου μὲν τοῦ Μί-
 ' δεω εἰμὶ παῖς, ὀνομάζομαι δὲ Ἀδρητος.
 ' Φονεύσας δὲ ἀδελφεὸν ἐμεωῦτοῦ ἀέκων
 ' πάρειμι, ἐξεληλαμένος τε ὑπὸ τοῦ πα-
 ' τρός, καὶ ἐξερημένος πάντων.' Κροῖσος δέ
 ' μιν ἀμείβετο τοῖσδε, ' Ἀνδρῶν τε φίλων τυ-
 ' χάνεις ἐκγονος ἐὼν, καὶ ἐλήλυθας ἐς Φί-
 ' λης· ἔνθα ἀμηχανήσεις χρήματος ἔδε-
 ' νός, μένων ἐν ἡμετέρου ^e. συμφορὴν δὲ
 ' ταύτην ὡς κρυφτότατα φέρων, κερδανέ-
 ' εις πλείεσσιν. ὁ μὲν δὴ δίαυταν εἶχε ἐν
 ' Κροίσῳ.'

λς'. Εἰν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τότε, ἐν
 τῷ Μυσίῳ Οὐλύμπῳ συὸς χρήμα γίνεσθαι
 μέγα· ὀρμώμενος ^f δὲ οὗτος ἐκ τῆς ὄρεος ^g
 τέττε, τὰ τῶν Μυσῶν ἔργα διαφθείρεσκε.
 πολλάκι δὲ οἱ Μυσοὶ ἐπ' αὐτὸν ἐξεληθόν-
 τες ^h, ποίεσκον μὲν ἑδὲν κακὸν, ἔπαχον δὲ

^d Ἀνθραπει. ^e ἡμετέροις. ^f ὀρμώμενος. ^g ὄρεος. ^h ἐληθόντες.

‘ et quo Phrygiae loco profectus, dome-
‘ sticus mihi factus es? et quem virum aut
‘ quam feminam interemisti?’ Ad quem
ille respondit, ‘ô Rex, Midæ nepos, Gor-
‘ dii filius sum, nomine Adraftus: quia fra-
‘ trem mei ipsius imprudens interemi, ad-
‘ sum ejectus a patre, et omnibus rebus
‘ exutus.’ Croesus autem invicem cum
sic alloquebatur, ‘ Ex viris amicis oriun-
‘ dus es, et ad amicos venisti: unde in no-
‘ stris aedibus manens, nullius rei indige-
‘ bis. Istam porro calamitatem quamle-
‘ vissime ferendo, plurimum lucrifacies.’
Atque ille quidem apud Croesum domi-
cilium habuit.

36. Verum per hoc idem tempus a-
pud Olympum Mysium, aper eximiae
magnitudinis extitit, qui ex hoc monte
progressus, Myſorum opera pervastabat:
in quem saepenumero Myſi egressi, nihil
admodum mali ei fecerant, sed ab eo ac-

ceperant. Ad extremum igitur missi ad Croesum ex Mysia nuncii ita dixerunt, ' Apparuit, ô rex, apud nos maximus aper, qui agrestia corrumpit opera: quem studiosissime captantes interimere tamen non valuimus. Nunc itaque te obsecramus, ut nobiscum filium tuum ac dilectos juvenes canesque mittas, quod belluam e regione tollamus.' Haec illis precantibus, Croesus somnii verba memoria repetens, ita respondit; ' Filii quidem mei nolite amplius facere mentionem: neque enim eum vobiscum miserim. nam est novus maritus, et ista nunc sunt ei cordi. Lydorum tamen delectos et venatorium officium una mittam, mandaboque euntibus ut promptissime vobiscum belluam de regione summoveant.'

37. Haec Croesus respondit. Cujus verbis quum contenti non essent Mysi, intervenit Croesi filius, auditis quae Mysi

πρὸς αὐτῷ. τέλος δέ, ἀπικόμενοι παρὰ τὸν
 Κροῖσον τῶν Μυσῶν ἄγγελοι, ἔλεγον τάδε,
 ‘ Ω βασιλεῦ, υἱὸς χρῆμα μέγιστον ἀνεφά-
 ‘ νη ἡμῖν ἐν τῇ χώρῃ, ὅς τὰ ἔργα διαφθεί-
 ‘ ρει. τῷτον προθυμεόμενοι ἐλέειν ἔδυνά-
 ‘ μεθα. νῦν ὧν προσδεόμεθα σεῦ, τὸν παῖ-
 ‘ δα καὶ λογάδας νεηνίας καὶ κύνας συμπέμ-
 ‘ ψαι ἡμῖν, ὥς ἂν μιν ἐξέλωμεν ἐκ τῆς
 ‘ χώρας.’ Οἱ μὲν δὴ τῶτων ἐδέοντο. Κροῖ-
 σος δὲ μνημονεύων τῷ ὀνείρῳ τὰ ἔπεα, ἔ-
 λεγε σφί τάδε, ‘ Παιδὸς μὲν περὶ τῷ ἐμῷ
 ‘ μὴ μνησθῆτε ἔτι· οὐ γάρ ἂν ὑμῖν συμ-
 ‘ πέμψαιμι· νεόγαμός τε γάρ ἐστι, καὶ
 ‘ ταῦτα οἱ νῦν μέλει. Λυδῶν μέντοι λο-
 ‘ γάδας καὶ τὸ κυνηγέσιον πᾶν συμπέμψω·
 ‘ καὶ διακελεύσομαι τοῖσι ἴσσι, εἶναι ὡς προ-
 ‘ θυμοτάτοις συνεξελεῖν ὑμῖν τὸ θηρίον
 ‘ ἐκ τῆς χώρας.’

λζ'. Ταῦτα ἀμείψατο. ἀποχρεω-
 μένων δὲ τῶτοις τῶν Μυσῶν, ἐπεισέρχε-
 ται ὁ τοῦ Κροῖσου παῖς, ἀκηχοῦς τῶν ἐ-

δέοντο οἱ Μυσοί. οὐ φαμένου δὲ τῷ Κροί-
 σου τόν γε παῖδά σφι συμπέμψειν, λέγει
 πρὸς αὐτὸν ὁ νεηνίης τάδε, ' Ω πάτερ,
 ' τὰ κάλλιφα πρότερόν κοτε καὶ γενναί-
 ' ὅταλα ἡμῖν ἦν, ἔς τε πολέμους καὶ ἐς ἄ-
 ' γρας Φοιτέοντας εὐδοκίμέειν· νῦν δὲ ἀμ-
 ' φοτέρων με τούτων ἀποκληΐσας ἔχεις,
 ' ἔτε τινα δειλὴν μοι παριδών, οὔτε ἀθυ-
 ' μίην. νῦν τε τεῶσιν με χρὴ ὄμμασι ἔς τε
 ' ἀγορὴν καὶ ἐξ ἀγορῆς Φοιτέοντα φαίνε-
 ' σθαι; κοῖος μὲν τις ταῖσι πολίτησιν δό-
 ' ξω εἶναι; κοῖος δὲ τις τῇ νεογάμῳ γυ-
 ' ναικί; κοῖω δὲ ἐκείνη δόξει ἀνδρὶ συνοι-
 ' κέειν; ἐμὲ ὦν σὺ ἢ μέθες ἰέναι ἐπὶ τῇ
 ' θήρην, ἢ λόγῳ ἀνάπεισον ὅπως μοι ἀ-
 ' μείνω ἐς τὰ ταῦτα οὕτω ποιούμενα.'

λή. Αμείβεται Κροῖσος ταῖσδε, ' Ω
 ' παῖ, ἔτε δειλὴν, ἔτε ἄλλο ὕδεν ἄχαρι
 ' παριδών τοι, ποιῶ ταῦτα· ἀλλά μοι
 ' ὅψις ὀνείρου ἐν τῷ ὕπνῳ ἐπισῆσα ἔφη σέ
 ' ὀλγοχρόνιον ἔσεσθαι. ὑπὸ γὰρ αἰχμῆς

precarentur, et Croeso negante cum illis
missurum se filium, haec inquit ad eum
adolescens, ‘ ô Pater, antehac interdum
‘ honestissima nobis ac praeclara maxime
‘ erant, vel in bella vel in venationes e-
‘ undo gloriam parare; sed horum utro-
‘ que nunc exclusum me tenes, nulla in
‘ me animadversa neque ignavia neque
‘ socordia. Nunc ergo quibus me oculis
‘ conspici oportet euntem in forum, atque
‘ illinc redeuntem? qualis civibus, qualis
‘ uxori recens nuptae videbor? cui illa vi-
‘ ro videbitur nupta? Proinde me tu aut
‘ finas venatum ire, aut mihi verbis per-
‘ suadeas, potiora ista esse quae sic facis.’

38. Cui respondens [⊙] Croesus, ‘ ô fili,
‘ inquit, neque quod ignaviam, neque
‘ quod aliud quippiam injucundum mihi
‘ animadverterim in te, haec facio: sed
‘ visum quod in somno mihi oblatum est,

‘dixit te brevis aevi futurum : quippe
‘ferrea perituum cuspide. Cujus visi gra-
‘tia et has tibi maturavi nuptias, nec ad
‘ea quae suscipiuntur, dimitto, observans
‘siquo queam te, dum vivo, furtim ser-
‘vare. Filius enim mihi unicus es. nam-
‘que alterum auribus captum pro nullo
‘existimo.’

39. Ad quem vicissim adolescens, ‘ô
‘Pater, inquit, tibi equidem ignosco a-
‘genti circa me custodiam, qui tale vide-
‘ris somnium: verum tu illud non probè
‘percipis: quod (quoniam te latet) ae-
‘quum est me tibi interpretari. Ais tibi
‘somnum ostendisse, me ferrea perituum
‘cuspide. At vero quænam manus apri
‘sunt, quæve cuspis ferrea, quam tu per-
‘timeas? Nam si dente dixisset aut ali-
‘quo hujus simili perituum me, deberes
‘facere quæ facis: nunc autem dixit, cu-
‘spide. Quare quum non sit nobis pug-
‘na cum viris, ire me sinas.’

‘ σιδηρέης ἀπολέεσθαι. πρὸς ὧν τὴν ὄψιν
 ‘ ταύτην, τὸν τέ γάμον τοι τῷτον ἔσπευ-
 ‘ σα, καὶ ἐπὶ τὰ παραλαμβανόμενα οὐκ
 ‘ ἀποπέμπω, φυλακὴν ἔχων εἴ πως δυναί-
 ‘ μην ἐπὶ τῆς ἐμῆς σε ζωῆς διακλέψαι.
 ‘ εἷς γάρ μοι μῦθος τυγχάνεις ἐὼν παῖς·
 ‘ τὸν γὰρ δὴ ἕτερον, διεφθαρμένον τὴν ἀ-
 ‘ κοήν, ἐκ εἶναί μοι λογίζομαι.’

λθ'. Αμείβεσθαι ὁ νεηνίης τοῖσδε, ‘ Συγ-
 ‘ γνώμη μὲν ὦ πάτερ τοι, ἰδόντι γε ὄψιν
 ‘ τοιαύτην, περὶ ἐμέ Φυλακὴν ἔχειν. τὸ
 ‘ δὲ οὐ μαθάνεις, ἀλλὰ λέληθέ σε τὸ ὄ-
 ‘ νειρον, ἐμέ τοι δίκαιόν ἐστι φράζειν. Φῆς
 ‘ τοι τὸ ὄνειρον ὑπὸ αἰχμῆς σιδηρέης φά-
 ‘ ναι ἐμέ τελευτήσειν· ὅς δὲ κοῖαι μὲν
 ‘ εἰσι χεῖρες, κοίη δὲ αἰχμὴ σιδηρὴ, ἣν
 ‘ σὺ φθέει; εἰ μὲν γὰρ ὑπὸ ὀδόντος τοι
 ‘ εἶπε τελευτήσειν με, ἢ ἄλλῃ τευ ὅ, τι
 ‘ τῷτῳ ἔοικε, χρῆν δὴ σε ποιέειν τὰ ποιέεις·
 ‘ νῦν δὲ ὑπὸ αἰχμῆς. ἐπεὶ τε ὧν οὐ πρὸς
 ‘ ἄνδρας ἡμῖν γίνεται ἡ μάχη, μέθες με.’

μ'. Αμείβεται Κροῖσος ^α, ' Ω παῖ, ἔστ'
 ' τῇ με νικᾷς γνώμην ἀποφαίνων περὶ τῷ
 ' ἐνυπνίῳ. ὡς ὧν νενικημένος ὑπὸ σέο, με-
 ' ταγνώσκω, μετῆμι τέ σε ἵεναι ἐπὶ τῇ
 ' ἄγρῃ.'

μα'. Εἶπας δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος, με-
 ταπέμπεται τὸν Φρύγα Ἀδρησον· ἀπικο-
 μένω δέ οἱ λέγει τάδε, ' Ἀδρησε, ἐγώ σε
 ' συμφορῇ πεπληγμένον, ἀχαρίτην τοι
 ' ἔκ ὀνειδίζω ^β, ἐκάθηρα, καὶ οἰκίοισι ὑποδε-
 ' ζάμενος ἔχω, παρέχων πᾶσαν δαπάνην·
 ' νῦν ὧν (ὀφείλεις γάρ, ἐμεῦ προποιήσαν-
 ' τος χρησά' ἐς σε, χρησῶσί με ἀμείβε-
 ' σθαι) φύλακα παιδός σε τῷ ἐμῷ ^γ χρή-
 ' ζω γενέσθαι, ἐς ἄγρην ὀρμεωμένου· μή
 ' τινες κατ' ὁδὸν κλῶπες κακῆργοι ἐπὶ δη-
 ' λήσει Φανέωσι ὑμῖν. πρὸς δὲ τῷτο, καὶ
 ' σέ τοι χρεῶν ἔστι ἵεναι ἔνθα ἀπολαμπρύ-
 ' νεται τοῖσι ἔργοισι. πατρῴϊόν τε γάρ τοι
 ' ἔστι, καὶ προσέτι ῥώμη ὑπάρχει.'

μβ'. Αμείβεται ὁ Ἀδρησον, ' Ω βα-

^α Κροῖσος τοῖσδε. ^β ἀχαρί τι τοι ἐκ ὀνειδίζαν. ^γ τὸ μῦ.

40. Et Croesus, 'Evincis me, inquit, ô fili, ista loquens de somnio intelligendo. Quapropter, ut abs te victus, muto sententiam, et tibi veniam do eundi ad venationem.'

41. Haec loquutus Croesus, Adrastum Phrygem arcessit, eique, ubi adfuit, talia inquit; 'Ego te, Adraсте, calamitate pressum (non ingrato tibi haec exprobro) expiavi, et receptum domi habeo, omnem suppeditans sumptum: nunc ergo (debes enim de me qui prior de te bene meritus sum, invicem bene mereri) custodem te opus est esse filii mei, venatum proficiscentis, ne qui inter viam occulti grassatores in vestram perniciem prodeant. Ad haec, tua interest eò te ire, ubi splendor ex rebus gestis paratur; quod tibi paternum est, et praeterea robur adest.'

42. Cui Adrastus, 'Ego, inquit, ô

‘rex, in istud certamen alioqui non per-
‘gerem: neque enim tali calamitate af-
‘fectum fas est ad aequales se conferre
‘fortunatos, neque istud velle mihi adest,
‘et frequenter meipsum continui: nunc
‘tamen quoniam tibi hoc cordi est, cui
‘gratificari oportet (debeo enim gra-
‘tiam referre per obsequia). ista exequi
‘paratus sum: filiumque tuum, quem me
‘custodire jubes, expecta incolumem re-
‘diturum vel custodis respectu.’

43. Posteaquam his verbis Adraustus Croeso respondit, mox instructi delectis juvenibus et canibus, discedunt. Qui ubi ad montem Olympum pervenere, belluam indagant, et inventam circumfusi jaculis incessunt. Ibi hospes is qui a caede fuerat expiatus, et vocabatur Adraustus, vibrato in aprum jaculo, non illum, sed frustrato ictu filium Croesi adeptus est.

• σιλεῦ, ἄλλως μὲν ἔγωγε ἂν οὐκ ἦϊα ἔς
 • ἄεθλον τοιόνδε· ἔτε γὰρ συμφορῇ τοιῇδε
 • κεχρημένον οἶκός ἐστι ^δ ἔς ὁμήλικας εὔ
 • πρήσονταις ἰέναι, ἔτε τὸ βέλεσθαι πάρα.
 • πολλαχῇ τε ἀνίχον ἐμεωῦτόν· νῦν δέ,
 • ἐπεὶ τε σὺ σπεύδεις, καὶ δεῖ τοι χαρί-
 • ζεσθαι (ὀφείλω γάρ σε ἀμείβεσθαι χρη-
 • στοῖσι) ποιέειν εἰμὶ ἔτοιμος ταῦτα. παῖ-
 • δά τε σὸν, τὸν διακελεύεαι φυλάσσειν,
 • ἀπήμονα τῷ φυλάσσοντι εἵνεκεν προσ-
 • δόκα τοι ἀπονόσῃσιν·

μγ'. Τοῖς τοῖσι ἐπεὶ τε οὗτος ἀμείψα-
 το Κροῖσον, ἦσαν μετὰ ταῦτα ἐξηρτυ-
 μένοι λογάσι τε νεηνίησι κ^ε κυσί. ἀπικό-
 μενοι δὲ ἔς τὸν Οὔλυμπον τὸ ὄρος, ἐζήτε-
 ον τὸ θηρίον· εὐρόντες δέ, καὶ περισάντες
 αὐτὸ κύκλῳ, ἐσηκόντιζον. ἔνθα δὴ ὁ ξεῖ-
 νος οὗτος δὴ ὁ καταρθεὶς τὸν φόνον, κα-
 λεόμενος δὲ Ἀδρησος, ἀκοντίζων τὸν σῦν,
 τῷ μὲν ἀμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τῷ Κροί-
 σῳ παιδός. ὁ μὲν δὴ βληθεὶς τῇ αἰχμῇ,

^δ οἶκός ἐστι. ^ε νεηνίησι τε β. ^ε ξένος αὐτός δὴ.

ἔξέπλησε τοῦ ὀνείρου τὴν φήμην. ἔθεε δὲ
τις ἀγγελέων Κροίσῳ ἔ τὸ γεγονός· ἀπι-
κόμενος δὲ ἐς τὰς Σάρδεις, τὴν τε μάχην
καὶ τὸν τῷ παιδὸς μόνον ἐσήμηνέ οἱ ^h.

μδ'. Ὁ δὲ Κροῖσος, τῷ θανάτῳ τῷ
παιδὸς συντεταραγμένος, μᾶλλον τι ἐδει-
νολογέετο ὅτι μιν ἀπέκλεινε τὸν αὐτὸς φόν-
ον ἐκάθηρε. περιημεκτέων δὲ τῇ συμφορῇ
δεινῶς, ἐκάλεε μὲν Δία καθάρσιον, μαρτυ-
ρόμενος τὰ ὑπὸ τοῦ ξείνου πεπονθώς εἶη.
ἐκάλεε δὲ ἐπίσιόν τε καὶ ἑταιρήϊον, τὸν αὐ-
τὸν τῷτον ὀνομάζων θεόν· τὸν μὲν ἐπίσιον
καλέων, διότι δὴ ⁱ οἰκίοισι ὑποδεξάμενος τὸν
ξείνον, φονέα τῷ παιδὸς ἐλάνθανε βόσκων·
τὸν δὲ ἑταιρήϊον, ὡς φύλακα συμπέμψας
αὐτὸν, εὐρήκοι ^k πολεμιώτατον.

μέ'. Παρῆσαν δὲ μετὰ τῷτο οἱ Λυδοὶ
φέροντες τὸν νεκρὸν, ὅπιοθεν δὲ εἶπετό αἱ
ὁ Φονεύς. ἡ δὲ οὗτος πρὸ τῷ νεκρῷ, πα-
ρεδίδου ἐν τὸν Κροίσῳ, προλείπων τὰς χεῖ-
ρας, ἐπικατασφάζαί μιν κελεύων τῷ νε-

^h τῷ Κροίσῳ. ^h ἐσήμηνε οἱ. ⁱ ὅτι δὴ. ^k αὐτῷ εὐρίσκει.

Iste quidem cuspide ictus, vocem somni implevit. Quod factum quidam Croeso nunciaturus cucurrit, perveniensque Sardes, pugnam illi et filii necem indicavit.

44. Croesus autem morte filii perturbatus, eò gravius eam ferebat, quòd is eum necasset quem expiaverat a caede. Et pergraviter cladem istam lamentans, Jovem expiatorem invocabat, testificans quae ab hospite passus esset. Invocabat vero etiam domorum praesidem et familiarem, hunc eundem nominans deum: domorum praesidem quidem, quod quum domo excepisset hospitem, percussorem filii sui imprudens aluisset; familiarem vero quod pro custode cum illo missum comperisset maximum hostem.

45. Secundum haec, Lydi adfuerunt qui cadaver ferebant: post ipsum interfector sequebatur. Stans autem hic ante cadaver, sese Croeso tradebat manus pro-

tendens, jubensque ut se super cadaver
maestaret, referendo tum priorem calami-
tatem suam, tum quia post illam suum
etiam expiatorem perdidisset, sibi viven-
dum amplius non esse. Haec Croesus au-
diens, etsi in tanto domestico luctu posi-
tus, tamen Adrastum miseratus est, et ad
eum inquit; ‘Habeo abs te hospes om-
‘nem vindiectam, quoniam teipsum mor-
‘te condemnas. Neque vero tu hujus
‘mihi cladis autor es, nisi quatenus id
‘fecisti imprudens: sed deorum quispiam,
‘qui jampridem mihi ventura significa-
‘vit.’ Croesus ergo filium, prout justum
erat, sepelivit. Adrastus autem Gordii fi-
lius, Midæ nepos is qui tum fratris sui,
tum expiatoris interfector erat, ubi silen-
tium hominum fuit ad sepulcrum, ag-
noscens se esse hominum quos ipse nove-
rat, calamitosissimum, sese super bustum
transfodit.

46. Porro Croesus, filio orbatus, in-

κρῶ· λέγων τήν τε προτέρην ἐωϋτῆ συμ-
 φορήν, καὶ ὡς ἐπ' ἐκείνη τὸν καθήραντα.^α
 ἀπολωλεκὼς εἶη· οὐδέ οἱ εἶη βιώσιμον.
 Κροῖσος δὲ τούτων ἀκύν^β, τὸν τε Ἀδρη-
 σον κατοικτεῖρει, καίπερ ἐὼν ἐν κακῷ οἰ-
 κηῖω τοσούτῳ, καὶ λέγει πρὸς αὐτόν, ' Ε-
 ' χῶ ὦ ξεῖνε παρὰ σεῦ πᾶσαν τὴν δίκην,
 ' ἐπειδὴ σεωϋτοῦ καταδικάζεις θάνατον.
 ' εἰς δὲ ὃ σύ μοι τῷδε τῷ κακῷ αἴτιος, εἰ
 ' μὴ ὅσον ἀέκων ἐξεργάσαιο· ἀλλὰ θεῶν
 ' κῆ τις, ὅς μοι καὶ πάλαι προσήμαινε τὰ
 ' μέλλοντα ἔσεσθαι.' Κροῖσος μὲν νυν ἔ-
 θαψε ὡς ἐοικὸς^γ ἦν τὸν ἐωϋτοῦ παῖδα.
 Ἀδρησος δὲ ὁ Γορδῖεω τῷ Μίδεω, οὗτος δὴ
 ὁ φονεὺς μὲν τῷ ἐωϋτῆ ἀδελφεῷ γενόμενος,
 φονεὺς δὲ τῷ καθήραντος, ἐπεὶ τε ἡσυχίῃ
 τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο περὶ τὸ^δ σῆμα,
 συγγινωσκόμενος ἀνθρώπων εἶναι τῶν αὐ-
 τὸς ἦειδε^ε βαρυσυμφορώτατος, ἐωϋτὸν ἐ-
 πικάτασφάζει τῷ τύμβῳ.

μς'. Κροῖσος δὲ ἐπὶ δύο ἔτεα ἐν πέν-

^α καθήραντα. ^β ἀκύντας. ^γ εἰκός. ^δ παρὰ τὸ. ^ε ἔειδε.

θεὶ μεγάλῳ καθῆσο, τῷ παιδὸς ἐς ἐρημένους,
 μετὰ δὲ ἡ Ασυάγεος τῷ Κυαζάρῳ ἡγεμο-
 νίῃ καταρεθεῖσα ὑπὸ Κύρου τοῦ Καμβύ-
 σεω, καὶ τὰ τῶν Περσέων πρήγματα αὐ-
 ξανόμενα, πένθεος μὲν Κροῖσον ἀπέπαυσε·
 ἐνέβησε δὲ ἐς φροντίδα, εἰκὼς δύναιτο, πρὶν
 μεγάλης γενέσθαι τῆς Πέρσας, καταλα-
 βεῖν^α αὐτῶν αὐξανομένην τὴν δύναμιν. με-
 τὰ ὧν τὴν διάνοιαν ταύτην αὐτίκα ἀπε-
 πειρᾶτο τῶν μαντηῶν τῶν τε ἐν Ἑλ-
 λησι, καὶ τοῦ ἐν Λαύῃ διαπέμψας ἄλλους
 ἄλλῃ, τῆς μὲν ἐς Δελφὸς ἵέναι, τῆς δὲ ἐς
 Αἶας τὰς Φωκέων^β, τῆς δὲ ἐς Δωδώνην·
 οἱ δὲ τινες ἐπέμποντο παρὰ τε Αμφιάρεων
 καὶ παρὰ Τροφώνιον· οἱ δὲ, τῆς Μιλησίης
 ἐς Βραγχίδας. ταῦτα μὲν νυν τὰ Ἑλλη-
 νικὰ μαντήια, ἐς τὰ ἀπέπεμψε μαντευ-
 σόμενος Κροῖσος. Λαύης δὲ παρὰ Αμμωνα
 ἀπέσελλε^γ ἄλλας χρησομένους. διέπεμπε
 δὲ πειρώμενος^δ τῶν μαντηῶν ὅ, τι φρο-
 νέοιεν. ὥς εἰ φρονέοντα τὴν ἀληθειάν εὐρε-

^α καταλαβόν. ^β τῶν Φωκίων. ^γ ἀπίστω. ^δ πειράμενος.

genti in luctu duos annos defedit. Quem luctum postea finivit Astyagis Cyaxaris filii dominatio a Cyro Cambyfis filio sublata, et res Persarum crescentes: atque in solitudinem venit, siqua ratione posset, potentiam istam priusquam Persae nimis invalescerent, coërcere. Post hanc ergo cogitationem, statim tentavit oracula quaeque apud Graecos essent, quodque in Africa, aliis aliò dimissis, quibusdam Delphos, quibusdam ad Abas Phocensium, aliis Dodonam: nonnulli etiam ad Amphiaräum et ad Trophonium, et alii quidam ierunt ad Branchidas orae Milesiae. Atque haec sunt Graeca oracula, ad quae consulenda Croesus misit. In Africa vero ad Ammonem alios responsa petitueros dimisit. Omnes autem misit exploratum oracula quid sentirent: ut, si intelligentia veritatem deprehenderentur, secundò per

suos rogaret nunquid in Persis expediti-
onem moliretur.

47. Haec mandata quum dedisset Ly-
dis, emisit ad tentanda oracula, ut qua
die proficiscerentur ex Sardibus, ab ea re-
liquum tempus per quemlibet diem sup-
putantes, quique ista die oraculis uteren-
tur, sciscitantes quidnam faceret Lydo-
rum rex Croesus Alyattis filius: et quod
singula oracula respondissent, id omne
conscriptum ad se referrent. Quid porro
cetera responderint oracula, a nullis com-
memoratur: apud Delphos autem, simul-
atque intraverunt Lydi templum, consul-
turi deum, et sciscitati sunt quod erat in-
junctum, Pythia hexametro tenore haec
inquit;

Aequoris est spatium et numerus mihi notus arenae,
Mutum percipio, fantis nihil audio vocem.
Venit ad hos sensus nidor testudinis acris,

θείη, ἐπείρηλαί σφρα δεύτερα πέμπων, εἰ
ἐπιχειρέοι ἐπὶ Πέρσας στρατεύεσθαι.

μζ. Ενλείλαμενος δὲ τοῖσι Λυδοῖσι τά-
δε, ἀπέπεμπεν ἐς τὴν διάπειραν τῶν χρη-
σηρίων · ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης ὀρμηθέωσι ἐκ
Σαρδίων, ἀπὸ ταύτης ἡμερολογέοντας τὸν
λοιπὸν χρόνον ἕκαστος ^α τῇ ἡμέρῃ χρῆσθαι
τοῖσι χρηρηίοις, ἐπειρωτῶντας ^β ὅ, τι
ποιέων τυγχάνοι · ὁ Λυδῶν βασιλεὺς Κροῖ-
σος ὁ Αλυάτλειω. ἄσφα δ' ἂν ἕκαστα τῶν
χρηρηρίων θρασπῖση, συγγραψαμένους ἀ-
ναφέρειν παρ' ἐωυτόν. ὅ, τι μὲν νυν τὰ
λοιπὰ τῶν χρηρηρίων ἐθέσπισε ^δ, ἔ λέγε-
ται πρὸς ἑδαμῶν · ἐν δὲ Δελφοῖσι ὡς ἐσηλ-
θον τάχιστα ἐς τὸ μέγαρον οἱ Λυδοὶ χρη-
σόμενοι τῷ θεῷ, καὶ ἐπειρώτων ^ε τὸ ἐντε-
ταλμένον, ἡ Πυθίη ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέ-
γει τάδε,

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμυ τ' ἀριθμὸν, καὶ μέτρα θαλάσσης,
καὶ κωφῷ συνίημι, καὶ ἔ φωνεῦντος ἀκύνω.

Οδμή μ' ἐς φρένας ἦλθε κραλαγρίνοιο ^ε χελώνης

^α ἕκαστον. ^β ἐπιπρατίοντας. ^γ τυγχάνει. ^δ θρασπῖσαι. ^ε ἐπειρώ-
τιον. ^ε κρατερῇ οἶα.

Ἐφομένης ἐν χαλκῷ ἅμ' ἀργείοισι κρέουσιν,
 Ἡ χαλκὸς μὲν ὑπέσρωται, χαλκὸν δ' ἐπίεσται.

μή. Ταῦτα οἱ Λυδοὶ Θεσπισάσης τῆς
 Πυθίης συγγραψάμενοι, οἵχοντο ἀπιόντες
 ἐς τὰς Σάρδεις. ὥς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ περιπεμ-
 φθέντες παρῆσαν φέροντες τὰς χρησμάς, ἐν-
 θαῦτα ὁ Κροῖσος ἕκαστα ἀναπλύσων ἐπώ-
 ρα τῶν συγγραμμάτων. τῶν μὲν δὴ οὐδὲν
 προσίετό μιν· ὁ δὲ, ὥς τὸ ἐκ Δελφῶν ἤ-
 κασε, αὐτίκα προσεύχετό τε καὶ προσεδέ-
 ξατο, νομίσας μῦνον εἶναι μαντήιον τὸ ἐν
 Δελφοῖσι, ὅτι οἱ ἐξευρήκετ' αὐτὸς ἐποί-
 ησε. ἐπεὶ τε γὰρ δὴ διέπεμψε παρὰ τὰ
 χρηστήρια τοὺς Θεοπρόπτας, φυλάξας τὴν
 κυρίην τῶν ἡμέρων, ἐμηχανᾶτο ^α τοιάδε·
 ἐπινοήσας τὰ ἦν ἀμήχανον ἐξευρεῖν τε καὶ
 ἐπιφράσασθαι· χελώνην καὶ ἄρνα κατα-
 κόψας ὁμοῦ ἔφεε αὐτὸς ἐν λέβητι χαλ-
 κέῳ, χάλκεον ἐπίθημα ἐπιθείς.

μθ'. Τὰ μὲν δὴ ἐκ Δελφῶν οὕτω τῷ
 Κροίσῳ ἐχρήσθη· κατὰ δὲ τὴν Ἀμφιάρεω

^α ἐμηχανήσατο.

Quae simul agnina coquitur cum carne lebetes,
Aere infra strato, et stratum cui desuper est aes.

48. His quae Pythia cecinit, conscriptis, Lydi digressi, Sardes rediere. Quumque alii quos circummiserat Croesus, affuissent ferentes vaticinia, tunc singula explicans, quod scriptum esset, inspexit: quorum quidem nullum admittebat eum. Ubi autem illud Delphicum audivit, protinus adoravit et agnovit existimans solum oraculum esse illud Delphicum; quippe quod comperisset quod ipse fecerat. Nam posteaquam ad petenda oracula consultores dimiserat, statuto illo die observato, tale quiddam est machinatus: commentando ea quae ad deprehendendum et explicandum perdifficilia forent, testudinem pariter et agnum concisos in aheno ipse coxit, operculo aheneo imposito. Atque ita e Delphis Croeso responsum est.

49. Ex Amphiarai vaticinio quidnam responsum sit Lydis, quum in sacro illo

rite sacrificassent, non queo dicere: Nam de eo nil fertur aliud, quam quod et hoc Croesus verax vaticinium se nactum esse existimavit.

50. Post haec autem ingentibus hostiis deum qui est apud Delphos exorandum statuit. Immolavit enim lecta pecora numero singula tria millia: praeterea lectos aureos et argenteos, phialas aureas, et amictus purpureos, ac tunicas ingenti pyra extracta concremavit, sperans sese aliquanto magis his rebus posse deum illum sibi placare, jussis etiam Lydis omnibus, ut sua ipsorum, quicquid haberet quisque, immolarent. Quo sacrificio peracto quum immensam vim auri liquefisset, ex eo dimidiatos lateres conflavit, longiores quidem, sex palmorum. breviores autem, trium, crassitudine palmari, numero septendecim ac centum; quo-

τῷ μαντήϊς ἀπόκρισιν, ἔκ ἔχω εἰπεῖν ὅ, τι τοῖσι Λυδοῖσι ἔχρησε, ποιήσασι περὶ τὸ ἱρὸν τὰ νομιζόμενα. οὐ γὰρ ὦν οὐδὲ τῷτο λέγεται ἄλλό γε, ἢ ὅτι καὶ τῷτο ἐνόμισε μαντήϊον ἀψευδὲς κεκλήσθαι ^β.

ν'. Μετὰ δὲ ταῦτα Δυσίησι μεγάλῃσι τὸν ἐν Δελφοῖσι θεὸν ἱλάσκετο. κλήνᾳ τε γὰρ τὰ Δύσιμα πάντα τρισχίλια ἔθυσε, κλῖνας τε ἐπιχρύσας καὶ ἐπαργύρας, καὶ φιάλας χρυσέας, καὶ εἴματα πορφύρεα, καὶ κιθῶνας, νήσας πυρὴν μεγάλην, κατέκαε· ἐλπίζων τὸν θεὸν μᾶλλον τι τούτοις ἀνακτήσεσθαι ^γ. Λυδοῖσί τε πᾶσι προσεῖπε Δύειν πάντα τινὰ αὐτῶν τέτρω ὅ, τι ἔχοι ἕκαστος. ὥς δὲ ἐκ τῆς Δυσίης ἐγένετο, καταχεάμενος χρυσὸν ἀπλείον, ἡμιπλίνθια ἔξ αὐτῷ ἐξήλαυνε· ἐπὶ μὲν τὰ μακρότερα, ποιέων ἑξαπάλασα ^δ, ἐπὶ δὲ τὰ βραχύτερα, τριπάλασα ^ε. ὕψος δὲ, παλασιᾶ ^ς. ἀριθμὸν δὲ, ἐπὶ τὰ καὶ δεκά καὶ ἑκα-

^β ἐκλήσθαι. ^γ μᾶλλον τοι τούτοις ἀνακίησθαι. ^δ ἑξαπάλασα. ^ε τριπάλασα. ^ς παλασιᾶ.

τόν. κὶ τεττέων, ἀπέφθχ χρυσῷ τέσσαρα, τρία ἡμιτάλαντα ἕκασον ἔλκοντα· τὰ δὲ ἄλλα ἡμιπλίνθια, λευκῷ χρυσοῦ, σαθμόν διτάλαντα. ἐποιέετο δὲ καὶ λέωνος εἰκόνα χρυσῷ ἀπέφθχ, ἔλκυσαν σαθμόν τάλαντα δέκα. οὗτος ὁ λέων, ἐπεὶ τε κατεκαίετο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηὸς, κατέπεσε ἀπὸ τῶν ἡμιπλυνθίων· (ἐπὶ γὰρ τέτοισι ἴδρυτο) καὶ νῦν κεῖται ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, ἔλκων σαθμόν ἑξομοιον ἡμιτάλαντον. ἀπετάκη γὰρ αὐτῷ τέταρτον ἡμιτάλαντον.

καί. Επιτελέσας δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα, ἀπέπεμπε εἰς Δελφὸς κὶ τὰδε ἄλλα ἅμα τοῖσι, κρητῆρας δύο μεγαθεῖ μεγάλης, χρύσειον κὶ ἀργύρεον· τῶν ὁ μὲν χρύσειος ἐκέετο ἐπὶ δεξιὰ ἐσιόντι εἰς τὸν νηὸν· ὁ δὲ ἀργύρεος, ἐπ' ἀριστερά. μετεκινήθησαν δὲ κὶ οὗτοι ὑπὸ τὸν νηὸν κατακαέντα. καὶ ὁ μὲν χρύσειος κεῖται ἐν τῷ Κλαζομενίων θησαυρῷ, ἔλκων σαθμόν ἑννατον ἡμιτάλαντον, κὶ ἔτι δυώδεκα μνέας· ὁ δὲ ἀργύρεος,

rum quatuor erant auri excocti, singuli pondo duorum et dimidii talenti: ceteri vero, auri albidii, pondo binum talentorum. Fecit quoque leonis effigiem ex auro excocto, decem talentorum pondo. qui leo quum templum Delphicum deflagravit, a semilateribus decidit: (super illos enim erat collocatus) et nunc in Corinthiorum thesauro repositus est, pondo sex talentorum atque dimidii, cliquatis tribus talentis ac dimidio.

51. Haec Croesus ubi perfecit, Delphos misit, cumque eis haec alia, duos grandi forma crateras, aureum argenteumque: quorum aureus inrantibus templum ad dexteram positus erat, argenteus ad sinistram. Qui et ipsi, quum templum incensum est, loco moti fuerunt, aureusque in Clazomeniorum thesauro positus, pondo talentorum octo et dimidii, praeterea minarum duodecim: argen-

teus ad angulum antetempli, sexcentarum
amphorarum capax: in quo miscetur vi-
num a Delphis Theophaniorum festo :
opus (ut Delphi aiunt) Theodori Samii,
ut et ego arbitror. non enim mihi videtur
opus vulgare esse. Misit praeterea dolia
argentea quatuor, quae in Corinthiorum
thesauro sunt collocata. Donavit item a-
quiminaria duo, aureum argenteumque ;
quorum in aureo inscriptum est, Lace-
daemoniorum: qui dicunt suum esse do-
narium; non recte, quoniam et hoc Croesi
est. sed quidam Delphorum gratificari
Lacedaemoniis volens, hoc inscripsit: cu-
jus nomen ego cognitum habens, non ta-
men promam. Verum puer per cuius
manum fluit aqua, Lacedaemoniorum est:
sed eorum neutrum aquiminare. Alia quo-
que cum his multa Croesus dona misit
non insignia: item fusilia ex argento or-
biculata: nec non mulieris sin ulacrum

ἐπὶ τῷ προνήϊ τῆς γωνίης, χωρέων ἀμφορέας ἑξακοσίους. ἐπικίρνεται γὰρ ὑπὸ Δελφῶν Θεοφανίοισι ^α. Φασὶ δέ μιν Δελφοὶ Θεοδώρ τῷ Σαμίου ἔργον εἶναι. καὶ ἐγὼ δοκέω· ὃ γὰρ τὸ συντυχὸν φαίνεται μοι ἔργον εἶναι. καὶ πίθους τε ἀργυρέας τέσσαρας ἀπέπεμψε, οἳ ἐν τῷ Κορινθίων Θεσαυρῷ ἐστῶσι καὶ περιρράνθηρια δύο ἀνέθηκε, χρύσεόν τε καὶ ἀργύρεον, τῶν τῷ χρυσέῳ ἐπιγέγραπται, Λακεδαιμονίων, Φαμένων εἶναι ἀνάθημα· ὃς ὀρθῶς λέγοντες. ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο Κροίσος. ἐπέγραψε δὲ τῶν τις Δελφῶν, Λακεδαιμονίοισι βυζλόμενος χαρίζεσθαι ^β. τῷ ἐπιστάμενος τὸ ἔνομα, οὐκ ἐπιμνήσομαι. ἀλλ' ὁ μὲν παῖς δι' οὗ τῆς χειρὸς ῥέει τὸ ὕδωρ, Λακεδαιμονίων ἐστὶ· οὐ μέντοι τῶν γε περιρράντηριών οὐδέτερον. ἀλλὰ τε ἀναθήματα οὐκ ἐπίσημα πολλὰ ἀπέπεμψε ἅμα τούτοις ὁ Κροῖσος, καὶ χεύματα ἀργύρεα κυκλοτερέα· καὶ δὴ καὶ γυναικὸς εἰδῶλον χρύσεον τρίπηχυ,

^α Θεοφανίσι. ^β χαρίσασθαι.

τὸ Δελφοὶ τῆς ἀρτοκόπης τῆς Κροίσου εἰκόνα λέγσαι εἶναι. πρὸς δέ, καὶ τῆς ἐωῦ-
τῆς γυκαϊκὸς τὰ ἀπὸ τῆς δειρῆς ἀνέθηκε ὁ
Κροῖσος, καὶ τὰς ζώνας.

ιβ'. Ταῦτα μὲν ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμ-
ψε. τῷ δὲ Ἀμφιάρεω, πυθόμενος αὐτῷ τὴν
τε ἀρετὴν καὶ τὴν πάθην, ἀνέθηκε σάκος τε
χρύσειον πᾶν, ὁμοίως καὶ αἰχμὴν σφρεῖν
πᾶσαν χρυσέην, τὸ ξυστὸν^ε τῇσι λόγχῃσι
ἐὼν ὁμοίως χρύσειον. τὰ ἔτι καὶ ἀμφοτέρω^δ
ἐς ἐμέ^ε ἦν κείμενα ἐν Θήβῃσι, καὶ Θηβέων
ἐν τῷ νηῷ τοῦ Ἰσμηνίου Απόλλωνος.

ιγ'. Τοῖσι δὲ ἄγειν μέλλουσι τῶν Λυ-
δῶν ταῦτα τὰ δῶρα ἐς τὰ ἱρά, ἐνετέλλε-
ται ὁ Κροῖσος ἐπειρωτᾶν τὰ χρησκήρια εἰ
σφατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος, καὶ εἴ τι-
να σφατὸν ἀνδρῶν προσδέοιτο^ε φίλον. ὥς
δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὰ ἀπεπέμφθησαν οἱ Λυ-
δοί, ἀνέδεσαν τὰ ἀναθήματα, ἐχρέωντο
τοῖσι χρησκήριοις, λέγοντες· ὁ Κροῖσος ὁ
Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεὺς, καὶ

^ε ὁ ξυστὸν. ^δ ἔτι ἀμφοτέρω. ^ε προσδέοιτο.

aureum tricubitale, quod Delphi narrant esse effigiem pistricis Croesi. Super hoc donavit Croesus uxoris suae monilia a collo, ac zonas.

52. Haec quidem Delphos transmissit. Amphiarao insuper, cujus et virtutem audierat et cladem, donavit clypeum ex auro totum, similiter et totam ex auro solido hastam, hastile spiculis similiter aureum. quae ambo ad meam usque memoriam apud Thebas reposita fuerunt, ibique in Ismenii Apollinis templo.

53. Haec dona Lydis portaturis ad oracula Croesus injunxit, ut interrogarent an adversus Persas Croesus sumeret expeditionem, et aliquorum hominum auxilia adscisceret. Lydi ubi eo quò dimittebantur pervenerunt, donariis oblatis, oracula consuluerunt his verbis; ‘ Croesus, ‘ Lydorum aliorumque nationum rex, i- ‘ sta in hominibus sola esse oracula exi-

‘stimans, idcirco vobis digna dona dat
‘propter inventa, vosque percontatur, an
‘adversus Persas sit profecturus in expe-
‘ditionem, et an socialem aliquem exer-
‘citum sibi adjuncturus.’ Atque hi qui-
dem hacce interrogarunt. Oraculi autem
utriusque in idem concurrebant senten-
tiae, praedicentes Croeso, fore, ut si ar-
ma Persis inferret, magnum imperium is
everteret. Consulebant etiam, ut poten-
tissimos Graccorum vestigans et reperiens
amicos compararet.

54. His responsis relatis atque audi-
tis, Croesus vehementer elatus animo est,
et omnino concipiens spem evertendi ab
se imperii Cyri, ac rursus mittens ad Py-
tho, Delphos singulos, quorum illic nu-
merum scitatus erat, donavit viritim binis
auri stateribus. Ob quae munera Delphi
Croeso Lydisque donarunt primas in con-
sulendo oraculo partes, immunitatemque,
primumque in sedendo locum, et jus per-

ἡ μίσας τὰδε μαντήϊα εἶναι μούνα ἐν ἀν-
 ὄρωποισι, ὑμῖν τε ἄζια δῶρα ἔδωκε τῶν
 ἐξευρημάτων, καὶ νῦν ὑμέας ἐπερωτᾷ εἰ
 στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ εἴ τινα στρα-
 τὸν ἀνδρῶν προαΐοιτο^α σύμμαχον. οἱ
 μὲν ταῦτα ἐπειρώτων^β. τῶν δὲ μαν-
 τήϊων ἀμφοτέρων ἐς τῷτο αἰ γνῶμαι συν-
 ἔδραμον, προλέγσαι Κροίσῳ, ἣν στρατεύ-
 ηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν μιν
 καταλῦσαι^γ. τοὺς δὲ Ἑλλήνων δυνατω-
 τάτους συνεβούλευόν οἱ ἐξευρόντα φίλους
 προσθέσθαι.

18. Επεὶ τε δὲ ἀνενεχθέντα τὰ θεο-
 πρόπια ἐπύθελο ὁ Κροῖσος, ὑπερήσθη τε τοῖ-
 σι χρηστηρίοις· πάλχῃ τε ἐλπίσας κατε-
 λύσειν τὴν Κύρου βασιληίην, πέμψας αὐ-
 τῖς ἐς Πυθῶν, Δελφοὺς δωρεῖσθαι, πυθόμενος
 αὐτῶν τὸ πλῆθος, κατ' ἀνδρα δύο σατῆρ-
 σι ἕκασον χρυσῷ. Δελφοὶ δὲ ἀντὶ τῶτων
 ἔδωσαν Κροίσῳ καὶ Λυδοῖσι προμαντήϊν καὶ
 ἀτελείην^δ καὶ προεδρίην, καὶ ἐξεῖναι τῷ

^α προσβήϊκι. ^β ἐπειρώτιον. ^γ καταλύσαν. ^δ ἀγγεῖλην.

βυλομένῳ αὐτέων γενέσθαι Δελφὸν ἐς τὸν αἰὲ χρόνον.

νέ'. Δωρησάμενος δὲ τοὺς Δελφοὺς ὁ Κροῖσος, ἐχρηστηριάζετο τὸ τρίτον. ἐπεὶ τε γὰρ δὴ παρέλαβε τῷ μαντηῖς ἀληθινήν, ἐνεφορέετο αὐτοῦ. ἐπειρώτα δὲ τὰδε χρηστηριάζομενος, εἴ οἱ πολυχρόνιος ἔσαι ἢ μναρχίῃ. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρά τὰδε,

Ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γῆναι,
Καὶ τότε Λυδὲ ποδαβρὲ πολυψηφίδα παρ' Ἑρμῶ
Φεύγειν· μὴδ' μένειν, μὴδ' ἀδείδαι κακὸς εἶναι.

νς'. Τέτοιοι ἐλθῶσι ταῖσι ἔπεσι ὁ Κροῖσος πολλόν τι μάλισα πάντων ἥσθη, ἐλπίζων ἡμίονον ἔδαμᾶ ἀντ' ἀνδρὸς βασιλεύσειν ὁ Μήδων· ὃδ' ὦν αὐτὸς, ὃδὲ οἱ ἐξ αὐτῷ, παύσεσθαι κοτε τῆς ἀρχῆς. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐφρόνιζεν ἰσορέων τὲς αἰν' Ἑλλήνων δυνατωτάτας ἐόντας προσκλήσαιο φίλους. ἰσορέων δὲ, εὗρισκε Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους προέχοντας· τὲς μὲν, τῷ Δωρι-

* βασιλεύοντι.

petuum cuique volenti adscribi in numerum Delphorum.

55. Ceterum donis Croesus profectus Delphos, tertio oraculum consulit, quippe post veracitatem ejus oraculi compertam, large sibi indulgebat in eo. Querebat autem ex oraculo, an diuturnum sibi foret imperium. Cui Pythia in haec verba respondit,

Regis apud Medos mulo jam sede potito,
Lyde fugam mollis scruposum corripe ad Hermum,
Neve mane : ignavus posito sis Lyde pudore.

56. His ex versibus, quum allati essent, multo magis quam ex ceteris voluptatem Croesus accepit, sperans fore ut nunquam apud Medos mulus pro viro regnaret: et proinde nec ipse nec posterius sui principatu privarentur. Post haec putavit sibi curandum, ut potentissimos Graecorum inquirens sibi conciliaret. Idque vestigando, comperit Lacedaemonios atque Athenienses eminere, illos in Dorico ge-

nere, hos in Ionico. Hae namque gentes
prisco tempore praeferebantur, altera Pe-
lasgica, altera Hellenica : quarum haec
nunquam ex illo solo excessit, illa valde
multumque est vagata. Etenim sub Deu-
calione rege oram Phthiotidem incoluit,
sub Doro autem Hellenis filio regionem
quae ad Ossa et Olympum jacet, no-
mine Istiaeotim ; unde a Cadmeis ejecta,
coluit in Pindo vocatum Macednum ; in-
de rursus in Dryopidem commigravit, at-
que ita hinc in Peloponnesum veniens,
Dorica nominata est.

57. Ceterum qua lingua Pelasgi sint
usi, pro certo affirmare non possum : sed
si fas est conjectando dicere ex his, qui
cum maxime supersunt, Pelasgorum, qui
supra Tyrrhenos urbem Crestonem inco-
lunt, aliquando finitimi eorum qui nunc
Dorienteses vocantur, tunc incolentes regi-
onem quae nunc Thessaliois nominatur ;

ρικῷ γένεος, τῷ δὲ, τῷ Ἰωνικῷ. ταῦτα γὰρ ἦν τὰ προκεκριμένα ἔθνη τὸ ἀρχαῖον· τὸ μὲν, Πελασγικόν, τὸ δὲ, Ἑλληνικὸν ἔθνος. καὶ τὸ μὲν, ἑδαμῇ καὶ ἐξεχώρησε· τὸ δὲ, περὶ πλάνητον κάρτα. ἐπὶ μὲν γὰρ Δευκαλίωνος βασιλῆος οἴκεε γῆν τὴν Φθιωτίν· ἐπὶ δὲ Δῶρ τῷ Ἕλληνας, τὴν ὑπὸ τὴν Οὔραν^α τε καὶ τὸν Οὐλύμπον χώρην, καλεομένην δὲ Ἰσθμωτίν. ἐκ δὲ τῆς Ἰσθμωτίδος ὡς ἐξάνεστη ὑπὸ Καδμείων, οἴκεον ἐν Πίνδῳ Μακεδόνων καλεόμενον. ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὶς ἐς τὴν Δρυοπίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Δρυοπίδος οὕτως ἐς Πελοπόννησον ἑλθὼν, Δωρικὸν ἐκλήθη.

νζ'. Ἦν τινα δὲ γλῶσσαν ἴεσαν οἱ Πελασγοί, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· εἰ δὲ χρεῶν ἐστὶ τεκμαιρόμενον λέγειν τοῖσι νῦν ἔτι ἔσσι Πελασγῶν τῶν ὑπὲρ Τυρσηνῶν Κρησῶνα πόλιν οἰκόντων, οἱ ὁμοῦροί τε ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλεομένοισι· οἴκεον δὲ τηνικαῦτα γῆν τὴν νῦν Θεσσαλί-

^α Οὐραν.

ᾧτιν καλεομένην, καὶ τὴν Πλακίην τε καὶ
 Σκυλάκην Πελασγῶν οἰκησάντων ἐν Ἑλ-
 λησπόνῳ, οἱ σύνοικοι ἐγένοντο Ἀθηναίοισι·
 καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικά^α ἔοντα πολίσμα-
 τα τὸ οὖνομα μετέβαλε· εἰ τέτοισι τεκ-
 μαιρόμενον δεῖ λέγειν, ἦσαν οἱ Πελασγοὶ
 βάρβαρον γλῶσσαν ἰέντες. εἰ τοίνυν ἦν καὶ
 πᾶν τοῖσδε τὸ Πελασγικόν, τὸ Ἀττικόν
 ἔθνος ἔον Πελασγικόν, ἅμα τῇ μεταβολῇ
 τῇ ἐς Ἑλλήνας, καὶ τὴν γλῶσσαν μετέ-
 μαθε. καὶ γὰρ δὴ ἔτε οἱ Κρησιωνῆται οὐ-
 δαμοῖσι τῶν νῦν σφέας περιποικλέοντων εἰσὶν
 ὁμόγλωσσοι, ἔτε οἱ Πλακιηνοὶ, σφίσι δὲ ὁ-
 μόγλωσσοι. δηλῶσί τε ὅτι τὸν εἰνείκαντο
 γλώσσης χαρακίῃρα μεταβαίνοντες ἐς ταῦ-
 τα τὰ χωρία, τῷτον ἔχουσιν ἐν Φυλακῇ.

νή. Τὸ δὲ Ἑλληνικὸν γλώσση μὲν,
 ἐπεὶ τε ἐγένετο, αἰετοῖε τῇ αὐτῇ διαχρᾶ-
 ται^β, ὥς ἐμοὶ καταφαίνεσθαι εἶναι, ἀποχι-
 σθὲν μέντοι ἀπὸ τῆς Πελασγικῆς, ἔον ἀ-
 σθενές, ἀπὸ σμικρῆς τέο τὴν^γ ἀρχὴν ὁρμώ-

^β χρεῖται. ^γ τῶς τὴν.

et Placiam ac Scylacen qui Pelasgi habitaverunt in Hellesponto, qui contermini Atheniensium fuerunt; et quaecunque alia Pelasgica oppida nomen immutarunt. si hinc conjectantem oportet dicere, Pelasgi utebantur barbara lingua. Quod si igitur et tota gens Pelasgica talis erat, gens Attica utpote Pelasgica, quum in Hellenas transiit, linguam quoque istorum addidit. Etenim neque Crestoniatarum lingua cum ullis circa habitantibus consentit, neque Placianorum; inter ipsos vero convenit; et declarant, quam linguae figuram intulerunt in haec loca transeuntes, eandem se nunc conservare.

58. At natio Hellenica, ex quo existit, eodem sermone semper utitur, ut mihi videtur; separata quidem ab Pelasgica, imbecillis, ab exiguo prorsus profecta, in multitudinem excrescit gentibus plurimis

se conjungentibus illi, et aliis gentibus barbaris frequentibus. Insuper mihi videtur gens Pelasgica, quum barbara esset, nequaquam magnos profectus fecisse.

59. Ex his igitur gentibus, Atticam quidem Coesus audiebat contineri distractamque esse a Pisistrato Hippocratis filio. Hic enim ea tempestate tyrannus Athenis erat. Cujus patri, quum privatus ivisset ad celebranda Olympia, ingens contigit portentum. Nam quum hostiam immolasset, athena adstantia plena et carnibus et aqua, absque igne ferbuerunt, ita ut aqua redundaret. Quod portentum conspicatus Chilon Lacedaemonius, qui forte aderat, suavit ei primum, ne uxorem proli gignandae aptam duceret domum: sin vero jam haberet, secundo loco uxorem istam ejiceret: et siquidem ex ea fi-

μενον ^δ, αὖζηται ἐς πλήθος τῶν ἐθνέων πολλῶν, μάλιστα προσκεχωρηκότων αὐτῷ καὶ ἄλλων ἐθνέων βαρβάρων συχῶν. πρὸς δὴ ^ε ὧν, ἐμοί τε δοκεῖ οὐδὲ τὸ Πελασγικὸν ἔθνος, ἐὼν βάρβαρον, ὕδαμᾶ μεγάλως αὖξηθῆναι.

ιθ'. Τούτων δὴ ὧν τῶν ἐθνέων τὸ μὲν Ἀττικὸν κατεχόμενόν τε καὶ διεσπασμένον ἐπυνθάνειο ὁ Κροῖσος ὑπὸ Πεισιγράτῃ τῷ Ἴπποκράτεος, τῷτον τὸν χρόνον τυραννεύοντος Ἀθηναίων. Ἴπποκράτει γὰρ, ἔοντι ἰδιώτῃ, καὶ Θεωρέοντι τὰ Ολύμπια, τέρας ἐγένειο μέγα. Δύσαντος γὰρ αὐτῷ τὰ ἱρά, οἱ λέβητες ἐπεσεῶτες, καὶ κρεῶν τε ἐόντες ἔμπλεοι καὶ ὕδαίος, ἄνευ πυρὸς ἔζεσαν, καὶ ὑπερέβαλον. Χίλων ^ι δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος παραλυσὼν, καὶ Θεησάμενος τὸ τέρας, συνέβλεε ^β Ἴπποκράτει, πρῶτα μὲν γυναῖκα τεκνοποιὸν μὴ ἄγεσθαι ἐς τὰ οἰκία· εἰ δὲ τυγχάνει ἔχων, δεύτερα τὴν γυναῖκα ἐκπέμπειν· καὶ εἰ τις οἱ τυγχάνει ἐὼν παῖς,

^δ ὁρμώμενον. ^ε ὡς δὴ. ^ι Χίλων et ποx Χάλανος. ^β συνεβλέμενος.

τῷτον ἀπείπασθαι. ἔκων ταῦτα παρὰ
 ῥεσάνιος Χίλωνος πείθεσθαι θέλειν τὸν Ἴπ-
 ποκράτεια· γενέσθαι οἱ μετὰ ταῦτα τὸν
 Πεισίστρατον τῷτον, ὃς, φασιαζόντων τῶν
 παράλων καὶ τῶν ἐκ τῆ πεδίου Ἀθηναίων, καὶ
 τῶν μὲν προεφεῶτος Μεγακλέος τῆ Ἀλκ-
 μαίωνος, τῶν δὲ ἐκ τῆ πεδίου Λυκούργου Ἀρι-
 στολαΐδου, καταφρονήσας τὴν τυραννίδα,
 ἤγειρε τρίτην σάσιν. συλλέξας δὲ φασιώ-
 τας, καὶ τῷ λόγῳ τῶν Ὑπερακρίων προ-
 σὰς, μηχανᾶται τοιαύδε. τραματίσας ἐω-
 ὑτόν τε καὶ ἡμιόνους, ἤλασεν ἐς τὴν ἀγορὴν
 τὸ ζεύγος, ὡς ἐκπεφευγὼς τὰς ἐχθρὰς, οἱ
 μιν ἐλαύνοντα ἐς ἀγρὸν ἠθέλησαν ἀπολέσαι
 δῆθεν. ἐδέετό τε τοῦ δήμου Φυλακῆς τινὸς
 πρὸς αὐτῆ κυρῆσαι, πρότερον εὐδοκιμήσας
 ἐν τῇ πρὸς Μεγαρέας γενομένη στρατηγίᾳ,
 Νίσαιάν τε ἐλὼν, καὶ ἄλλα ἀποδεξάμενος
 μεγάλα ἔργα. ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων,
 ἐξαπατηθεὶς ἔδωκε οἱ^α τῶν ἀσῶν κατα-
 λέξας ἄνδρας τέτταρας, οἱ δορυφόροι μὲν οὐκ

^α ἰδοὺ οἱ.

lium sustulisset, abdicaret. Tali Chilonis consilio nolens obsequi Hippocrates, hunc postea Pisistratum filium sustulit, qui in seditione litoralium, quibus praeerat Megacles Alcmaeonis filius; et campestrium, quibus praeerat Lycurgus Aristolai-
dae filius, tertiam seditionem excitavit, tyrannidem affectans: contractisque seditionis, per causam tutandi montanos, hujuscemodi rem machinatur. Seipsum ac mulos quum vulnerasset, agitavit jumenta in forum, tanquam elapsus ex hostibus, quem rus proficiscentem scilicet illi prorsus interimere voluissent: et populum precatus est ut aliquid custodiae ab illo obtineret, quum prius laudabile specimen sui edidisset in ducatu contra Megarenses, tum capta Nisaea, tum aliis praeclaris operibus editis. Populus igitur Atheniensis deceptus, dedit ei quosdam e civibus delectos viros, qui non satellites

quidem Pisistrato ferrent hastas, sed clavas. Ligneas enim clavas habentes sectabantur eum a tergo. Qui simul cum Pisistrato insurgentes arcem occuparunt: et inde Atheniensium imperio potitus, nullis qui tum erant magistratibus perturbatis, neque legibus mutatis, sed priore statu integro administravit urbem bene ac pulchre exornans. Sed non multo post tempore factio Megacリス et Lycurgi concordibus animis eum ejecit.

60. Hunc igitur in modum Pisistratus primum obtinuit Athenas, et tyrannidem nondum valde stabilitam habens amisit: cujus ejectores denuo inter se seditionem redintegrarunt. In qua obsessus Megacles, Pisistratum misso caduceatore invitat, nunquid velit sibi filiam capere uxorem sub tyrannidis praemio. Accipiente vero sermonem et condicente hanc conditionem Pisistrato, machinantur ad

ἐγένοντο Πεισιγράτῃ, κορυνηφόροι δέ. ξύλων γὰρ κορύνας ἔχοντες εἶποντο οἱ ὀπίσθεν. συνεπανασάντες δὲ οὗτοι ἅμα Πεισιγράτῃ, ἔχον τὴν ἀκρόπολιν. ἔνθα δὴ ὁ Πεισίφρατος ἦρχεν Ἀθηναίων, ὅτε τιμὰς τὰς εἰσάσας συνταράξας, οὔτε θέσμια μεταλλάξας· ἐπὶ τε τοῖσι καίσεωσι ἔνεμε^β τὴν πόλιν κοσμέων καλῶς τε καὶ εὖ. μεία δὲ ὁ πολλὸν χρόνον τῷτὸ Φρονήσαντες οἷ τε τοῦ Μεγακλέους στασιῶται^γ καὶ οἱ τοῦ Λυκέργῃ ἐξελαύνουσι μιν.

ξ'. Οὕτω μὲν Πεισίφρατος ἔχε τοπρῶτον Ἀθήνας, καὶ τὴν τυραννίδα ἔκω κάρτα ἐρρίζωμένην ἔχων, ἀπέβαλεν. οἱ δὲ ἐξελάσαντες Πεισίφρατον, αὐτὶς ἐκ νέης ἐπ' ἀλλήλοισιν ἐστασίασαν. περιελαυνόμενος δὲ τῇ σάσει ὁ Μεγακλέης, ἐπεκηρυκεύετο Πεισιγράτῃ, εἰ βέλοιτό οἱ τὴν θυγατέρα ἔχειν γυναῖκα ἐπὶ τῇ τυραννίδι. ἐνδεξαμένη δὲ τὸν λόγον καὶ ὁμολογήσαντος ἐπὶ τέτοις Πεισιγράτῃ, μηχανῶνται δὴ ἐπὶ τῇ

^β ἔνεμε. ^γ στασιῶται.

κατόδω πρῆγμα εὐηθέσαλον, ὡς ἐγὼ εὐρί-
 σκω, μακρῷ· ἐπεὶ γε ἀπεκρίθη ἐκ πα-
 λαυτέρου τὸ βάρβαρον ἔθνος τοῦ Ἑλληνι-
 κῷ^δ. ἐὼν καὶ δεξιώτερον, καὶ εὐηθίης ἡλιθίου
 ἀπηλλαγμένον μᾶλλον· εἰ καὶ τότε γε οὗ-
 τοι ἐν Αἰθηναίοισι τοῖσι πρῶτοισι λεγομέ-
 νοισιν εἶναι Ἑλλήνων σοφίην, μηχανῶνται
 τοιάδε. Ἐν τῷ δήμῳ τῷ Παιανίῃ ἦν γυνή
 τῇ ἔνομα ἦν Φύη, μέγεθος ἀπὸ τεσσέρων
 πηχέων·^ε ἀπολείπσασα τρεῖς δακτύλους, καὶ
 ἄλλως εὐειδής. ταύτην τὴν γυναῖκα σκευ-
 άσαντες πανοπλίῃ, ἐς ἄρμα ἐσθιβάσαντες
 καὶ προδέξαντες σχῆμα οἷόν τι ἐμελλεν εὐ-
 πρεπέσαλον φανέεσθαι ἔχουσα, ἤλαυνον ἐς
 τὸ ἄστυ, προδρόμους κήρυκας προπέμψαν-
 τες, οἳ τὰ ἐντεταλμένα ἠγόρευον ἐς τὸ
 ἄστυ ἀπικόμενοι· λέγοντες τοιάδε, ὦ Αἰ-
 ῥηναῖοι, δέκεσθε ἀγαθῷ νόῳ Πεισίστρατον,
 ὃν αὐτὴ ἡ Αἰθηναίη τιμήσασα ἀνθρώ-
 πων μάλισα, κατὰγει ἐς τὴν ἐωϋτῆς ἀ-
 κρόπολιν· Οἳ μὲν δὴ ταῦτα διαφροϊέοντες

^δ τῷ βαρβαρικῷ ἔθνει τὸ Ἑλληνικόν. ^ε πηχίων τριτάτην.

illius reditum, rem (ut ego comperio)
longe stultissimam : quandoquidem jam
olim separatum fuit barbarum genus ab
Hellenico, ut hoc sit dexterius et ma-
gis ab ineptia puerili abhorrens ; si eti-
am isti in Atheniensibus, qui inter Grae-
cos feruntur sapientia primi, talia machi-
nantur. Erat in populo Paeaniensi muli-
er nomine Phya, tribus digitis minus sta-
tura quatuor cubitorum : et praesertim
formosa. Hanc mulierem plena armatura
quum instruxissent, in currumque sustu-
lissent, compositam in eum habitum quo
venustissima apparitura esset, in urbem
agunt, praemissis qui praecurrerent prae-
conibus, qui quum in urbem venissent,
haec mandata pronunciarent, dicentes ;
' Athenienses, bona mente excipite Pisi-
' stratum, quem Minerva ipsa praecipuo
' inter homines honore prosequuta, in
' suam reducit arcem.' Isti igitur passim

euntes talia praedicaverunt: et statim rumor in populos emanavit, Pisistratum a Minerva reduci. Qui vero in urbe erant, audientes hanc mulierem esse deam ipsam, feminae supplicarunt pariter, et Pisistratum acceperunt.

61. Hunc in modum quem diximus, recuperata tyrannide, Pisistratus, ex pactione quam inierat cum Megacle, filiam Megacelis ducit uxorem. Verum quum et filii essent ei adolescentes, et Alcmaeonidae dicerentur obnoxii esse piaculo, nolens ex novo conjugio liberos tollere, haud legitime coibat cum uxore. Quam rem quum primo mulier occultasset, postea sive inquisivisset seu non, matri suae aperuit. Mater viro indicavit. Iste vero inique ferens se a Pisistrato contumelia affici, ut erat iratus, positis inimicitiis in gratiam rediit cum seditiosis. Quae fieri Pisistratus contra se animadvertens, regione

ἔλεγον· αὐτίκα δὲ ἔς τε τῆς δῆμους Φάτις ἀπὶ κείῳ, ὡς Αθηναίῃ Πεισίστρατον κατὰγει· καὶ ἐν τῷ ἄσῃ πυθόμενοι^α τὴν γυναῖκα εἶναι αὐτὴν τὴν Θεὸν, προσεύχοντό τε τὴν ἄνδρωπον, καὶ ἐδέκοντο τὸν Πεισίστρατον.

ξα'. Απολαβὼν δὲ τὴν τυραννίδα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ὁ Πεισίστρατος, κατὰ τὴν ὁμολογίην τὴν πρὸς Μεγακλέα γενομένην, γαμέει τοῦ Μεγακλέους τὴν θυγατέρα^β. οἷα δὲ παίδων τέ οἱ ὑπαρχόντων νεηνιέων, καὶ λεγομένων ἐναγέων εἶναι τῶν Αλκμαωνιδέων, οὐ βουλόμενός οἱ γενέσθαι ἐκ τῆς νεογάμης γυναικὸς τέκνα, ἐμίσγετό οἱ οὐ κατὰ νόμον^γ. τὰ μὲν νυν πρῶτα ἔκρυπτε ταῦτα ἢ γυνή· μετὰ δὲ, εἴτε ἰσορεύσῃ, εἴτε καὶ ὄ, φράζει τῇ ἐωϋτῆς μητρί· ἢ δὲ τῷ ἀνδρί. τὸν δὲ δεινὸν τι ἔχεν, ἀτιμάζεσθαι πρὸς Πεισιστράτη. ὀργῇ δὲ ὡς εἶχε, καταλλάσσετο τὴν ἔχθρην τοῖσι φασιώτῃσι. μαθὼν δὲ ὁ Πεισίστρατος τὰ ποιεῦ-

^α πυθόμενοι. ^β γαμία τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. ^γ κατὰ τὸν νόμον.

μενα ἐπ' ἐωϋτῷ, ἀπαλλάσseto ἐκ τῆς
 χώρας τοπαράπαν. ἀπικόμενος δὲ ἐς Ερέ-
 τριαν, ἐββλεύειο ἅμα τοῖσι παισίν. Ἰπ-
 πiew δὲ γνώμην νικήσαντος, ἀνακλᾶσθαι ὁ-
 πίσω τὴν τυραννίδα, ἐνθαῦτα ἡγειρον δω-
 τίνas ἐκ τῶν πολίων, αἳ τινὲς σφι προηδέ-
 ατό κου^δ τι. πολλῶν δὲ μεγάλα παρα-
 χόντων χρήματα, Θηβαῖοι ὑπερεβάλοντο
 τῇ δόσει τῶν χρημάτων. μετὰ δὲ, ὃ πολ-
 λῷ λόγῳ εἶπειν, χρόνος διέφυ, καὶ πάντα
 σφι ἐξήρλυτο ἐς τὴν κάτοδον. καὶ γὰρ Αρ-
 γεῖοι μισθῶσι ἀπίκοντο ἐκ Πελοποννήσου·
 καὶ Νάξιος σφι ἀνὴρ ἀπυγμένος ἐθελοντής,
 τῷ ἔνομα ἦν Λύγδαμης, προθυμίην πλεί-
 σην παρείχεται, κομίσας καὶ χρήματα καὶ
 ἄνδρας.

ΞΒ'. Εξ Ερετρίης δὲ ὀρμηθέντες, διὰ ἐν-
 δεκάτε ἔτεος ἀπίκοντο ὀπίσω· καὶ πρῶτον
 τῆς Αττικῆς ἴαχσοι Μαραθῶνα. ἐν δὲ τέ-
 τῳ τῷ χώρῳ σφι στρατοπεδευομένοισιν, οἳ
 τε ἐκ τῆς ἄστεος στασιῶται ἀπίκοντο, ἄλ-

^δ προηδίατό κου.

prorsus abscedit : et ubi Eretriam pervenit, una cum filiis deliberat. Quum autem sententia Hippiae praevaluisset de tyrannide rursus recuperanda, ibi tum munera collegerunt ex civitatibus, quae ipsis nonnihil ante placuerant. Et cum multi magnas contulerunt pecunias tum vero Thebani liberalitate superaverunt. Post haec ut brevi sermone dicam, tempus exortum est, et omnia ad reditum eis expedita fuerunt. Nam et ex Peloponneso Argivi aderant mercede conducti, et Naxus quidam, nomine Lygdamis, voluntarius ipsis adveniens, multum alacritatis addidit, allatis et pecuniis et viris.

62. Profecti autem Eretria, anno undecimo vertente redierunt, et primum in Attica Marathonem occuparunt. Ad quos interea ibi castra habentes cum factioni ex urbe se conferebant, tum alii ex populis

adfluebant, quibus erat tyrannis quam libertas optabilior: atque ita hi quidem congregabantur. Ceterum quandiu Pisistratus pecuniam cogebat, et postea Marathonem tenebat, Athenienses qui intra urbem degebant, rem nihili fecerunt: sed ubi acceperunt eum ex Marathone urbem versus movere, ita demum auxilia adversus eum comparant. Isti igitur cum omnibus copiis infesti in illos redeuntis tendebant. et Pisistratus cum suis, postquam e Marathone digressi, simul uno agmine ad urbem venissent, accedunt ad Minervae Pallenidis fanum, et castra ex adverso posuerunt. Hic divino instinctu fungens Amphilytus Acarnan ariolus, Pisistrato adfuit, eumque accedens hexametro carmine vaticinatur inquit,

Lapsus abit jam jactus, et est quoque rete repansum.
Nocte aderunt thyni claro sub fidere lunae.

63. Hoc ille oraculum isti divinitus reddidit. Pisistratus vero, eo percepto, et

λοι τε ἐκ τῶν δήμων προσέρρεον, οἷσιν ἡ
 τυραννὶς πρὸ ἐλευθερίας ἦν ἀσπασότερον.
 ἔστοι μὲν δὴ συνηλίζοντο. Αθηναίων δὲ οἱ
 ἐκ τῆς ἄσσεως, ἕως μὲν Πεισίστρατος τὰ χρή-
 ματα ἤγειρε, καὶ μεταῦτις ὡς ἔχε Μαρα-
 θῶνα, λόγον ἔδεναι εἶχον· ἐπεὶ τε δὲ ἐπύ-
 θοντο ἐκ τῆς Μαραθῶνος αὐτὸν πορεύεσθαι^ε
 ἐπὶ τὸ ἄστυ, οὕτω δὴ βοηθέουσι ἐπ' αὐτόν.
 καὶ οὗτοί τε πανστρατίῃ ἦσαν ἐπὶ τῆς καλι-
 όντας· καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ὡς ὀρμη-
 θέντες ἐκ Μαραθῶνος ἦσαν ἐπὶ τὸ ἄστυ ἐς
 τῷτο συνιόντες, ἀπικνέοντο ἐπὶ Παλλη-
 νίδος Αθηναίης ἱερὸν, καὶ ἀνλία ἔθεντο τὰ ὀ-
 πλα. ἐνθαῦτα θείῃ πομπῇ χρεώμενος
 παρίσταται Πεισιστράτῳ Ἀμφίλυτος ὁ Α-
 καρνάν, χρησμολόγος ἀνὴρ, ὅς οἱ προσίων
 χρᾶ ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ, τάδε λέγων,

Ἐρρίπται δ' ὁ βόλος, τὸ δὲ δίκτυον ἐκπεπέταται·

Θῦνοι δ' οἰμήσουσι σεληνάγης διὰ νυκτός.

Ξγ'. Ὁ μὲν δὴ οἱ ἐνθεάζων χρᾶ τάδε·

Πεισίστρατος δὲ, συλλαβὼν τὸ χρηστήριον, καὶ

^ε οὕτω μὲν. ^ε στρατεύεσθαι.

Φὰς δέκεσθαι τὸ χρησθὲν, ἐπῆγε τὴν στρα-
τιήν. Αθηναῖοι δὲ οἱ ἐκ τῆ ἄσσεως πρὸς ἄρι-
στον τετραμμένοι ἦσαν δὴ τηνικαῦτα· καὶ
μεῖα τὸ ἄριστον μεῖζέτεροι αὐτῶν, οἱ μὲν,
πρὸς κύβας, οἱ δὲ, πρὸς ὕπνον. οἱ δὲ ἀμφὶ
Πεισίστρατον, ἐσπεσόντες, τοὺς Αθηναίους
τρέψασι. Φευγόντων δὲ τέτων, βελὴν ἐν-
θαῦτα σοφωτάτην Πεισίστρατος ἐπιτεχ-
νᾷται, ὅπως μήτε ἀλίσθεϊεν ἔτι οἱ Αθη-
ναῖοι, διεσκηδασμένοι τε εἶεν. ἀναββάσας
τὰς παῖδας ἐπὶ ἵππους, προέπεμπεν· οἱ δὲ,
καταλαμβάνοντες τὰς Φεύγοντας, ἔλεγον τὰ
ἐντέλαλμένα ὑπὸ Πεισίστρατος, θαρσύνειν τε
κελεύοντες, καὶ ἀπιέναι ἕκαστος^α ἐπὶ τὰ ἐ-
ωῦτά.

ξδ'. Πειθομένων δὲ τῶν Αθηναίων, οὗ-
τω δὴ Πεισίστρατος τοῖς ἰσχυρῶν Αθήνας,
ἐρρίζωσε τὴν τυραννίδα, ἐπικύροισι τε πολ-
λοῖσι, καὶ χρημάτων συνόδοισι· τῶν μὲν,
αὐτόθεν, τῶν δὲ, ἀπὸ Στρυμόνος ποταμῆ
φυγόντων· ὁμήρους τε τῶν παραμεινάντων

^α ἕκαστος.

se divinam vocem accipere affirmavit, et copias adduxit. Athenienses autem urbani tunc ad prandium se converterant, et post prandium partim ad tesseras, partim ad somnum. In hos igitur impetu facto, qui cum Pisistrato erant, eos in fugam vertunt. Iplis autem fugientibus solertissimum ibi consilium Pisistratus excogitat, ut Athenienses nec amplius recolligerentur, et dissipati manerent: Pueros impositos equis praemisit, qui assequuti fugientes, mandata Pisistrati dicerent, juberentque eos bono animo esse, et ad sua quemque abire.

64. Ita parentibus dicto Atheniensibus, Pisistratus tertio potitus Athenis, tyrannidem stabilivit, tum adjutoribus multis, tum pecuniarum proventibus, partim indidem, partim a flumine Strymone comparatis. Filios quoque eorum Athe-

nienſium qui perſiterant, nec e-
fugam fecerant, pro obſidibus ſi-
in Naxum tranſtulit. Hanc enim
bello ſubegerat, Lygdamique per-
quum praeterea etiam Delum inſi-
oraculis expiaſſet. Expiavit aut
quatenus proſpectus a templo fe-
catenus ex omni loco cadaveribu-
ſis, et in alium ejuſdem inſulae
tranſlatis. Itaque Piſiſtratus tyrannus
titus eſt Athenienſium, eorum
proelio caeſis, aliis una cum Alce-
da e patria profugis.

65. Talem itaque ſtatum At-
tici ſium eſſe ea tempeſtate Croeſus au-
Lacedaemonios quoque magnis
bus ereptos, et jam Tegeatibus
periores eſſe. Quippe Leonte Spar-
tane et Hegeficle, Lacedaemon
cetera bella proſpere geſſiſſent,

Αθηναίων κὴ μὴ αὐτίκα φυγόντων παῖδας λαβὼν, κὴ καταστήσας ἐς Νάξον. καὶ γὰρ ταύτην ὁ Πεισίστρατος καλεσρέφαλο πολέμῳ, κὴ ἐπέτρεψε Λυγδάμει^β, πρὸς γε ἔτι τέτοισι, τὴν νῆσον δῆλον καθήρας ἐκ τῶν λογίων. καθήρας δὲ ὧδε· ἐπ' ὅσον ἔποψις τῷ ἱρῷ εἶχεν, ἐκ τέττε τῷ χώρῳ παντὸς ἐξορύζας τὰς νεκρὰς, μελεφόρεεν ἐς ἄλλον χώρον τῆς Δήλου. κὴ Πεισίστρατος μὲν ἐτυράννευεν Αθηναίων· Αθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ μάχῃ ἐπεπτώκεσαν, οἱ δὲ αὐτῶν μετὰ Ἀλκμαιωνίδεω ἔφευγον ἐκ τῆς οἰκίης^γ.

ξέ'. Τὰς μὲν νυν Αθηναίους τοιαῦτα τὸν χρόνον τοῦτον ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος καλέχοντα· τὰς δὲ Λακεδαιμονίους ἐκ κακῶν τε μεγάλων πεφευγότες, κὴ ἐόντας ἤδη τῷ πολέμῳ καὶ υπερβέρες Τεγεατέων. ἐπὶ γὰρ Λέοντος βασιλεύοντος καὶ Ἠγησικλέος ἐν Σπάρτῃ, τοὺς ἄλλους πολέμους εὐτυχέοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὸς Τεγεήτας

^β Λυγδάμει. ^γ οἰκίης.

μένους προσέπλαιον. τὸ δὲ ἔτι πρότερον τέ-
των, καὶ κακονομῶταί τοι ἦσαν σχεδὸν πάντων
Ἑλλήνων, κατὰ τε σφέας αὐτὰς, καὶ ξεί-
νοισιν ἀπρόσμικτοι. μετέβαλον δὲ ὧδ' ἐς
εὐνομίην. Λυκῆργος τῶν Σπαρτητέων δο-
κίμου ἀνδρὸς ἐλθόντος ἐς Δελφοὺς ἐπὶ τὸ
χρηστήριον, ὡς ἐσήϊεν ἐς τὸ μέγαρον, εὐθὺς
ἡ Πυθίη λέγει τάδε,

Ἦκεις ὦ Λυκῆργε ἔμὸν ποτί πίονα γῆν,
Ζηνὶ φίλος, καὶ πᾶσιν ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι.
Δίζω ἢ σε θεὸν μαγνέυσομαι, ἢ ἄνθρωπον ὅ-
Αλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαι ὦ Λυκῆργε ὦ.

Οἱ μὲν δὴ τινες πρὸς τέτοισι λέγουσι καὶ
φράσαι αὐτῷ τὴν Πυθίην τὸν νῦν κατε-
σεῶτα κόσμον Σπαρτιήτησιν. Ὡς δ' αὐ-
τοὶ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, Λυκῆργον ἐπι-
τροπεύσαντα Λεωβῶτew, ἀδελφιδέην μὲν ἐ-
αυτοῦ, βασιλεύοντος δὲ Σπαρτητέων, ἐκ
Κρήτης ἀγαγέσθαι ταῦτα. ὡς γὰρ ἐπε-
τρόπευσε, τάχιστα μετέστησε τὰ νόμιμα
πάντα, καὶ ἐφύλαξε ταῦτα μὴ παραβαίνειν.

^a Λυκῆργε. ^b ἢ ἔξ ἁ. δ. ρα. ^c Λυκῆργε.

solos Tegeatas cladem acceperant. Et antea fere ex omnibus Graecis utebantur pessimis legibus et circa se se ipsos, tum etiam peregrinis intolerabiles, quae instituta in melius ita mutavere. Lycurgo, viro inter Spartiatis probato, Delphos ad oraculum profecto, simulatque in aedem ingressus est, Pythia haec statim inquit,

Ad mea venisti praepinguia templa Lycurge,
Grate Jovi et cunctis qui tecta tuentur olympi.
Ambigo tene deum jam nunc hominemne salutem,
Sed multo magis esse deum te credo Lycurge.

Nonnulli praeter haec ajunt Pythiam ei exposuisse instituta quae nunc a Spartiatis servantur. Ipsi tamen Lacedaemonii dicunt, Lycurgum, quum fuisset tutor filii fratris sui Leobotae Spartiatarum regis, e Creta haec attulisse. Siquidem quum primum tutor factus est, omnia jura immutavit: deditque operam nequis ea transgrederetur: deinde vero quae ad bellum

pertinent, enomotias, triacadas, et suffitia: super haec ephoros ac senatores instituit Lycurgus.

66. Ita illi ad rectum vitae genus translati sunt et Lycurgum vita defunctum, delubro aedificato magnopere colunt. Ex quo cum bonitate soli, tum non exigua hominum copia, elevati sunt statim, ac bene floruerunt. Quin etiam non amplius suffecit illis pace et quiete frui, sed quum se Arcadibus praestantiores esse arbitrarentur, de omni Arcadum regione oraculum Delphis consuluerunt. Quibus Pythia respondit,

Me petis Arcadiam? magnum petis: haud tibi tradam.
Multi apud Arcadiam vescentes glande viri sunt,
Qui te rejicient. tibi ego haud invidero quicquam,
Saltandam Tegeam planta plaudente daturus:
Utque queas campum metire fune feracem.

Haec responsa ubi accipere Lacedaemonii, a ceteris Arcadibus abstinentes, bel-

μετὰ δὲ, τὰ ἐς πόλεμον ἔχοντα, ἐνωμοτί-
ας, καὶ τριηκάδας καὶ συσίτια· πρὸς τε
τέτοισι, τὲς ἐφόρος καὶ γέροντας ἔθηκε Λυ-
κῆργος.

Ξς'. Οὕτω μὲν μεταβαλόντες εὐνομή-
θησαν. τῷ δὲ Λυκῆργῳ τελευτήσαντι ἱρὸν
εἰσάμενοι, σέβονται μεγάλως. οἷα δὲ ἐν τε
χώρῃ ἀγαθῇ, καὶ πληθεῖ ἐκ ὀλίγων ἀνδρῶν,
ἀνά τε ἔδραμον αὐτίκα, καὶ εὐθνήθησαν.
καὶ δὴ σφιν οὐκέτι ἀπέχρα^d ἡσυχίην ἄ-
γειν, ἀλλὰ καταφρονήσαντες Ἀρκάδων
κρέσσονες εἶναι, ἐχρηστηρίαζοντο ἐν Δελ-
φοῖσιν ἐπὶ πάσῃ τῇ Ἀρκάδων χώρῃ. ἡ δὲ
Πυθίη σφι χρεῖ^a τάδε,

Ἀρκαδίην μ' αἰτῆς· μέγα μ' αἰτῆς· ὅ τοι δώσω.

Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλάνηράχοι ἄνδρες ἔσιν,

Οἷσ' ἀποκωλύουσιν. ἐγὼ δέ τοι ὅτι μεγαίρω.

Δώσω τοι Τεγῆν ποσσὶκρόλον ὀρχήτασθαι,

Καὶ καλὸν πεδίον χοίῳ διαμετρήσασθαι.

ταῦτα ὡς ἀπενεχθέντα ἤκουσαν οἱ Λακε-
δαιμόνιοι, Ἀρκάδων μὲν τῶν ἄλλων ἀπεί-

^d ἀπὶ χρεῖ.

χοῖλο· οἱ δὲ, πέδας φερόμενοι, ἐπὶ Τεγεή-
 τας ἐσρατεύοντο, χρησμῶ κινδύλῳ πίσυ-
 νοι, ὡς δὴ ἑξανδραποδιούμενοι τοὺς Τεγεή-
 τας. ἐσσωθέντες δὲ τῇ συμβολῇ, ὅσοι αὐ-
 τῶν ^ε ἐζωγρήθησαν, πέδας τε ἔχοντες τὰς
 ἐφέροντο αὐτοὶ, καὶ χοίνῳ διαμετρησάμενοι
 τὸ πεδῖον τὸ Τεγεηέων, ἐργάζοντο. αἱ δὲ
 πέδαί αὐται, ἐν τῇσιν ἐδεδέεατο, ἔτι καὶ
 ἐς ἐμὲ ἦσαν σῶσαι ἐν Τεγέῃ, περὶ τὸν νηὸν
 τῆς Αλέης· Ἀθηναίης κρεμάμεναι.

ΞΖ. Κατὰ μὲν δὴ τὸν πρότερον πόλεμον
 συνεχέως αἰεὶ κακῶς ἀέθλεον πρὸς τὰς Τε-
 γεήτας. κατὰ δὲ τὸν κατὰ Κροῖσον χρόνον,
 καὶ τὴν Ἀναξανδρίδεώ τε καὶ Ἀρίσωνος βασι-
 λειάν ἐν Λακεδαιμόνι, ἤδη οἱ Σπαρτιῆται
 καλύτερτεροι τῷ πολέμῳ ἐγεγόνεσαν, τρό-
 πῳ τοιῷδε γεινόμενοι. ἐπειδὴ αἰεὶ τῷ πο-
 λέμῳ ἐσσωμένοι ^ε ὑπὸ Τεγεητέων, πέμψαν-
 τες Διοπρόπους ἐς Δελφούς, ἐπειρώτων ^η
 τίνα ἂν θεῶν ἰλασάμενοι, κατύπερθε τῷ
 πολέμῳ Τεγεητέων γενοίαιτο. ἡ δὲ Πυθίη

^ε αὐτῶν. ^ς Αλαίης. ^ε ἰσσωμένοι. ^η ἐπειρώτων.

lum intulere Tegeatis, ferentes compedes: videlicet captioso freti oraculo, tanquam redacturi Tegeatas in servitutem. Verum congressi proelio ac fugati, quicunque eorum vivi sunt capti, eisdem quas ipsi attulerunt compedibus inclusi, et campum Tegeatem mensi fune in eo opus fecerunt. Compedes autem quibus vincti fuerant, ad meam usque aetatem servatae fuerunt in Tegea circa templum Minervae Aleae suspensae.

67. Et primore quidem bello adversus Tegeatas assidue semper male pugnaverant: Croesi tamen aetate et Anaxandrida ac Aristone regnantibus Lacedaemone, jam longe superiores Spartiatae bello extiterunt, hunc in modum tales effecti: Quum semper in bello a Tegeatis superarentur, missis Delphos consultoribus, oraculum sunt sciscitati, quemnam deorum placarent ut Tegeatarum victores

existerent. His Pythia respondit, si ossa Orestis filii Agamemnoni rent. Cujus loculum quum nequi venire, rursus ad deum mittunt sciscitarum in quo situs Orestes esset nunciis interrogantibus, ita Pyquit,

Est quaedam Arcadiae Tegea, in regione
Hic duo sunt venti vi pervehente coad
Forma hostis formae, et noxae superindit
Hic Agamemnonides terra omniparente t
Quo tu sublato Tegeae sperabere victor.

Ubi haec quoque audierunt Lacedaemonii, nihilo minus inventionem abstinere omnia disquirentes: donec Lichas Spartiatarum eorum, qui benemerentur, comperit. Sunt autem benemeriti, in civibus semper ex militia egregii maxime senes, quinque quos quo anno ex equitibus exeun-

σφιν ἔχρησε, τὰ Ορέσῃ τῷ Αγαμέμνονος ὅσ' ἔα ἐπαγαγομένους. ὥς δὲ ἀνευρεῖν ἔκ οἱοί τε ἐγίνοντο τὴν Θήκην τῷ Ορέσῃ, ἔπεμπον αὐτὶς τὴν εἰς Θεὸν ἐπειρησομένους^β τὸν χῶρον ἐν τῷ κέοιλο ὁ Ορέσης. εἰρωλῶσι δὲ ταῦτα τοῖσι Θεοπρόποισι λέγει ἡ Πυθίη τάδε,

Ἐστὶ τις Ἀρκαδίας Τεγέη λευρῇ ἐνὶ χώρῳ,
 Ἐνθ' ἀνεμοὶ πνέουσι δύο κρατερῆς ὑπὸ ἀνάγκης,
 Καὶ τύπος ἀντίτυπος, καὶ πῆμ' ἐπὶ πῆματι
 κέεται·

Ἐνθ' Ἀγαμέμνονίδην κατέχει φυτίζουσα αἶα·

Τὸν σὺ κομισάμενος, Τεγέης ἐπιτάρβητος ἔσση.

ὥς δὲ καὶ ταῦτα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπείχον τῆς ἐξευρέσιος ὅδ' ἐλάσσον, πάντα διζήμενοι· ἐς οὗ δὴ Λίχης τῶν ἀγαθοεργῶν καλεομένων Σπαρτιητέων ἀνεῦρεν, οἱ δὲ ἀγαθόεργοι εἰσι τῶν ἀσῶν, ἐξιόντες ἐκ τῶν ἰππέων αἰεὶ οἱ πρεσβύτατοι, πέντε ἔτεος ἑκάστος. τοὺς δὲ τῷ τὸν ἐνιαυτὸν τὸν ἂν ἐξίωσιν ἐκ τῶν ἰππέων, Σπαρτιη-

^α ἰγνίαλο. ^β αὐτὶς εἰς τὸν Θεὸν ἐπειρησομένους.

τέων τῷ κοινῷ διαπεμπομένους, μὴ ἐλινύειν ἄλλας ἄλλη.

ξή. Τύτων^ε ὦν τῶν ἀνδρῶν Λίχης ἀνεῦρε ἐν Τεγέῃ, καὶ συντυχίῃ χρησάμενος καὶ σοφίῃ. εὐούσης γὰρ τῷτον τὸν χρόνον ἐπιμίζις πρὸς τοὺς Τεγεήτας, ἐλθὼν ἐς χαλκῆϊον, ἐθηεῖτο σιδήρον ἐξελαυνόμενον· καὶ ἐν θωύματι ἦν, ὁρῶν^δ τὸ ποιεόμενον, μαθὼν δέ μιν ὁ χαλκεὺς ἀποθωύμάζοντα, εἶπε παυσάμενος τῷ ἔργῳ, ‘ Η κου ἂν ὦ
 ‘ ξεῖνε Λάκων, εἶπερ εἶδες τό περ ἐγὼ
 ‘ κάρῃα ἂν ἐθωύμαζες, ὅκx νῦν οὕτω τυγ-
 ‘ χάνεις θωύμα ποιεύμενος^ε τὴν ἐργα-
 ‘ σίην τοῦ σιδήρου. ἐγὼ γὰρ ἐν τῇδε θέ-
 ‘ λων ἐν τῇ^ε αὐλῇ Φρέαρ ποιήσασθαι, ὁ-
 ‘ ρύσων, ἐπέτυχον σορῶ ἐπταπήχει.
 ‘ ὑπὸ δὲ ἀπιστίας μὴ μὲν γενέσθαι μηδα-
 ‘ μᾶ μέζονας ἀνθρώπους τῶν νῦν, ἀνῶξα
 ‘ αὐτήν, κῇ εἶδον τὸν νεκρὸν μήκει ἴσον ἐ-
 ‘ ὄντα τῇ σορῶ· μετρήσας δὲ, συνέχωσα
 ‘ ὀπίσω. ὁ μὲν δὴ οἱ ἔλεγε^ε τὰ περ ὁ-
^ε τυτίαν. ^δ ὁρίων. ^ε ποιήμενος. ^ε θάλαττῃ ^ε δὴ ἔλεγε.

tet a Spartiatarum communi missos alios aliò non cessare.

68. Ex his Liches quum esset, rem illam apud Tegeam adinvenit, fortuna pariter atque solertia usus. nam quum cum Tegeatis hoc tempore jus commercii esset, et iste in aerariam officinam venisset, intuebatur mirabundus ferrum dum procudebatur. Quo in spectaculo admirari cum animadvertens faber aerarius, intermisso opere, certe magis, ‘ô Lacon
‘ hospes, inquit, admirarere, si idem quod
‘ ego tu nosse, qui tantopere admiraris
‘ ferri opificium. In hac enim corte puteum facere quum vellem, fodiens incidi in loculum septem cubitorum: et
‘ quia incredulus eram omnino fuisse majores quàm nunc sunt homines, aperui
‘ eum, et vidi cadaver ejusdem loculo longitudinis: quam ubi mensus sum, iterum obrui.’ Haec illo referente quae

viderat, Liches considerans, conjectabat hunc ex oraculo esse Orestem, hac utens conjectura: duos quidem quos cernebat fabri aerarii folles, totidem comperit esse ventos: incudem vero et malleum, formam et formae percussione: ferrum vero quod cuderetur, noxam superinditam noxae: hac ratione id conjectans, quod in noxam hominis ferrum inventum sit. Haec itaque cum conjectavisset, Spartam regressus, rem omnem Lacedaemoniis refert. Illi ex composito et ficto sermone hominem judicio aggredientes exilio damnant. Qui Tegeam profectus, et calamitatem suam referens fabro aerario, conducebat ab eo detractante elocare cortem. Verum aliquanto post ubi persuasit, ibi domum habuit. sic effosso sepulchro ossa collegit, eaque portans Spartam rediit. Quo ex tempore quoties se invicem experti sunt, longe superiores bel-

πῶπες· ὁ δὲ, ἐννώσας τὰ λεγόμενα, συνε-
 βάλλειο τὸν Ορέστει κατὰ τὸ θεοπρόπιον
 τῷτον εἶναι, τῇδε συμβαλλόμενος^α, τοῦ
 χαλκείος δύο ὀρέων φύσας, τῆς ἀνέμης εὐ-
 ρισκε ἑόντας· τὸν δὲ ἄκμονα, καὶ τὴν σφύ-
 ραν, τὸν τε τύπον καὶ τὸν ἀντίτυπον· τὸν
 δὲ ἐξελαυνόμενον σίδηρον, τὸ πῆμα ἐπὶ
 πῆματι κείμενον· κατὰ τοιόνδε τι εἰκά-
 ζων, ὡς ἐπὶ κακῷ ἀνθρώπου σίδηρος ἀνεύ-
 ρηται. συμβαλλόμενος^β δὲ ταῦτα, καὶ ἀπελ-
 θὼν ἐς Σπάρτην, ἔφραζε Λακεδαιμονίοισι
 πᾶν τὸ πρῆγμα. οἱ δὲ, ἐκ λόγους πλαστοῦ
 ἐπενείκαντές οἱ αἰτίνην, ἐδίωξαν. ὁ δὲ, ἀ-
 πικόμενος ἐς Τεγέην, καὶ φράζων τὴν ἐωϋτῆ
 συμφορὴν πρὸς τὸν χαλκέα, ἐμιοῖτο παρ'
 ἐκ ἐκδιδόνιος τὴν αὐλήν. χρόνῳ δὲ ὡς ἀνέ-
 γνωσεν, ἐνοικίωθι. ἀνορύξας δὲ τὸν τάφον,
 καὶ τὰ ὀστέα συλλέξας, οἶχετο φέρων ἐς
 Σπάρτην. καὶ ἀπὸ τούτου τῷ χρόνῳ, ὅ-
 πως ἐπειρώατο ἀλλήλων, πολλῶ κατυ-
 πέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγίνοντο οἱ Λακεδαι-

^α συμβαλλόμενος. ^β συμβαλλόμενος.

μόνιοι· ἤδη δὲ σφι καὶ ἡ πολλὴ τῆς Πελοποννήσου ἦν κατεστραμμένη.

ξθ'. Ταῦτα δὴ ὦν πάντα πυνθανόμενος ὁ Κροῖσος, ἔπεμπε εἰς Σπάρτην ἀγγέλης δῶρά τε φέροντας, καὶ δεησομένους συμμαχίης, ἐντειλάμενός τε τὰ λέγειν χρῆν· οἱ δὲ, ἐλθόντες ἔλεγον, ‘ Επεμψε ἡμέας· Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεὺς, λέγων τάδε, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ‘ χρῆσαντος τῷ θεῷ τὸν Ἕλληνα φίλον· προσθέσθαι, (ὑμέας γὰρ πυνθάνομαι· προεσθάναι τῆς Ἑλλάδος) ὑμέας ὦν κατὰ τὸ χρηστήριον προσκαλέομαι, φίλος τε θέλων γενέσθαι καὶ σύμμαχος ἄνευ τε· δόλος καὶ ἀπάτης.’ Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτα δι’ ἀγγέλων ἐπεκηρυκεύετο. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἀκηκούτες καὶ αὐτοὶ τὸ θεοπρόπιον τὸ Κροίσῳ γινόμενον, ἠαῖθ’ ἤσαν τε τῇ ἀφίξει τῶν Λυδῶν, καὶ ἐποίησαντο ὄρκια ξεινίης περὶ καὶ συμμαχίης, καὶ γάρ τινες αὐτὰς εὐεργεσίαι εἶχον ἐκ Κροίσου πρότερον

lo extitere Lacedaemonii: praeterea vero magna etiam pars Peloponnesi jam eis parebat.

69. Haec itaque omnia Croesus audiens, misit nuncios Spartam cum muneribus, ad rogandam belli societatem, et mandatis quae dicere oporteret. Ii postquam pervenerunt, 'Nos (ajunt) Croesus
' misit, Lydorum aliarumque gentium
' rex, ita inquit, ô Lacedaemonii, quoniam
' deus oraculum reddidit, ut Graecum
' mihi amicum adsciscerem, et vos
' inter Graecos antecellere audio, vos igitur
' ex oraculo advoceo cupiens amicus
' esse et socius, citra dolum fraudemque.'
Croesus haec per legatos nunciavit. Quorum adventu Lacedaemonii, qui et ipsi oraculum Croeso datum audierant, gavisi, foedus hospitii societatisque inierunt. Et enim jam antea intercedebant nonnulla Croesi in Lacedaemonos beneficia. Nam

quum illi misissent Sardes ad aurum commendum, quo usuri erant in id simulacrum Apollinis quod nunc positum est in Thornace Laconicae, eo auro sunt a Croeso donati.

70. Qua de re Lacedaemonii, quodque se amicos ille prae omnibus Graecis delegisset, societatem admiserunt. Et partim quidem denunciante sese paratos exhibuerunt; partim fabricatum craterem aeneum circa labia extrinsecus frequentibus animalium caelaturis ornatum et trecentarum amphorarum capacem avexerunt, hoc dono volentes Croesum remunerari: sed ille Sardes non pervenit, propter alterutram harum quae feruntur caussarum. Lacedaemonii quidem ajunt hunc craterem quum veheretur Sardes, et prope Samum venisset, a Samiis fuisse interceptum; qui, cognita re, navibus istos longis aggressi fuere. Ipsi vero Samii ai-

ἔτι γεγонуῖαι. πέμψαντες γὰρ οἱ Λακε-
 δαιμόνιοι ἐς Σάρδεις, χρυσὸν ὠνέοντο, ἐς ἄ-
 γαλμα βουλόμενοι χρήσασθαι τούτῳ, τὸ
 νῦν τῆς Λακωνικῆς ἐν Θόρνακι ἰδρυῖαι Α-
 πόλλωνος· Κροῖσος δὲ σφι ὠνεομένοισι ἔδωκε
 δωτίνην.

ό. Τῶν ^α τε ὧν εἵνεκεν ^β οἱ Λακε-
 δαιμόνιοι τὴν συμμαχίην ἐδέξαντο, καὶ ὅτι
 ἐκ πάντων σφέας προκρίνας Ἑλλήνων, αἰ-
 ρέετο Φίλως. καὶ τῷτο μὲν, αὐτοὶ ἔσαν ἑ-
 τοιμοὶ ἐπαγγείλαντι· τῷτο δὲ, ποιησάμε-
 νοι κρητῆρα χάλκεον, ζωδίων τε ἔξωθεν
 πλήσαντες περὶ τὸ χεῖλος, καὶ μεγάθει
 τριηκοσίαις ἀμφορέαις χωρέοντα ἤγον, δῶρον
 βεβλόμενοι ἀντιδῶναι Κροίσῳ. οὗτος ὁ κρη-
 τὴρ ἐκ ἀπὶ κείρου ἐς Σάρδεις, δι' αἰτίας διφα-
 σίας λεγομένας τάσδε· οἱ μὲν Λακεδαιμό-
 νιοι λέγουσι ὡς ἐπεὶ τε ἀγόμενος ἐς τὰς
 Σάρδεις ὁ κρητὴρ ἐγένετο κατὰ τὴν Σαμίνην,
 πυθόμενοι Σάμιοι ἀπελοίατο ^γ αὐτὸν, νη-
 υσὶ μακρῇσι ἐπιπλώσαντες· αὐτοὶ δὲ Σά-

^α Τυτίων. ^β εἵνεκα. ^γ ἀπεληύσθη.

μιοι λέγουσι ὡς ἐπεὶ τε ὑσέρησαν οἱ ἄγοι-
 τες τῶν Λακεδαιμονίων τὸν κρητῆρα, ἐ-
 πυρθάνοντο δὲ Σάρδεις τε καὶ Κροῖσον ἡλωκέ-
 ναι, ἀπέδοντο τὸν κρητῆρα ἐν Σάμῳ· ἰδι-
 ώτας δὲ ἄνδρας πριαμένους ἀναθεῖναι μιν ἐς
 τὸ Ἡραῖον· τάχα δὲ ἂν καὶ οἱ ἀποδάμενοι
 λέγοιεν ἀπικόμενοι ἐς Σπάρτην, ὡς ἀπαι-
 ρεθῆναι ὑπὸ Σαμίων· κατὰ μὲν νυν τὸν
 κρητῆρα ὕτως ἔσχε^d.

οἱ. Κροῖσος δὲ ἀμαρτῶν τῷ χρησμῷ,
 ἐποιέετο στρατήϊν ἐς Καππαδοκίην, ἐλ-
 πίσας καταρῆσιν Κύρον τε καὶ τὴν Περ-
 σέων δύναμιν· παρασκευαζομένους δὲ Κροῖσος
 στρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας, τῶν τις Λυδῶν,
 νομιζόμενος καὶ πρόοθεν εἶναι σοφός, ἀπὸ δὲ
 ταύτης τῆς γνώμης καὶ τὸ κάρτεα ἔνομα ἐν
 Λυδοῖσι ἔχων, συνεβόλευσε Κροίσῳ τὰδε,
 (ἔνομά οἱ ἦν Σάνδανις)· ὦ βασιλεῦ, ἐπ’
 ἄνδρας τοιούτους στρατεύεσθαι παρασκευ-
 ἄζεαι, οἳ σκυτῖνας μὲν ἀναξυρίδας, σκυ-
 τίνην δὲ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα φορέσαν· αἱ

^d ὕτω ἔσχε.

unt, Lacedaemonios, qui craterem portabant, serò venientes, quum audissent Croesum captum esse cum Sardibus, illum in Samo vendidisse viris privatis, qui eum Junonis templo dedicavere: forsan autem et illi qui vendiderunt, Spartam reversi dixerint a Samiis sibi fuisse ereptum. Ac de cratere ita res se habet.

71. Croesus autem aberrans in oraculo, adversus Cappadociam exercitus comparabat, spe et Cyrum et potentiam Persarum evertendi. Cui in hac apparanda expeditione occupato, Lydus quidam, nomine Sandanis, et antehac pro sapiente habitus, et ab hac sententia plus nominis apud Lydos consequutus, hunc in modum Croeso consuluit; ‘ Adversus tales
‘ viros expeditionem paras, ô rex, qui e
‘ corio quidem subligacula, etiam e corio
‘ reliquam vestem ferunt: qui non quibus

‘ volunt cibis vescuntur, sed quos habent,
‘ utpote regionem asperam incolentes. Ad
‘ haec potu non vini utuntur, sed aquae:
‘ non ficos ad comedendum, nec aliud
‘ quicquam boni habent. Hinc si vinces,
‘ quid illis eripias quibus nihil est? fin
‘ victus fueris, animadverte quot bona a-
‘ mittes. Ubi gustaverint illi nostra bona,
‘ circumfistent nos, nec abigi poterunt.
‘ Equidem diis habeo gratiam, qui non
‘ inducunt in animum Persis ut Lydos
‘ bello invaderent.’ Haec loquutus, non
tamen Croesum flexit. Etenim Persis, an-
tequam Lydos subigerent, nihil erat ne-
que lautum neque opiparum.

72. Porro Cappadoces a Graccis Sy-
rii nominantur: et erant hi Syrii, ante-
quam Persae imperitarent, ditionis Medo-
rum, tunc autem Cyro parebant. Siqui-
dem imperium Medicum ac Lydium dis-
terminabat fluvius Halys, qui ex Arme-

ἔ-
 χουσι, χώρην ἔχοντες τρηχείην. πρὸς
 δὲ, ἐκ οἴνω διαχρέωνται, ἀλλὰ ὑδροπο-
 τέεσι. ὁ σῦκα δὲ ἔχουσι τρώγειν, ἐκ ἄλ-
 λο ἀγαθὸν οὐδέν. τοῦτο μὲν δὴ, εἰ νική-
 σεις, τί σφεας ἀπαιρήσεαι, τοῖσί γε μή
 ἐσι μὴδέν^ε; τῆτο δὲ, ἦν νικηθῆς, μάθε
 ὅσα ἀγαθὰ ἀποβαλέεις. γευσάμενοι γὰρ
 τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν, περιέξονται, ὕδὲ
 ἀπωσοῖ ἐσονταί. ἐγὼ μὲν νυν θεοῖσι ἔχω
 χάριν, οἳ οὐκ ἐπὶ νόον ποίεουσι Πέρσῃσι
 στρατεύεσθαι ἐπὶ Λυδῆς. ταῦτα λέγων,
 ἐκ ἔπειθε τὸν Κροῖσον. Πέρσῃσι γὰρ, πρὶν
 Λυδῆς καταστρέφασθαι, ἦν ἔτε ἄβρον ἔτε
 ἀγαθὸν ὕδέν.

οβ'. Οἱ δὲ Καππαδόκαι ὑπ' Ἑλλή-
 νων Σύριοι ὀνομάζονται. ἔσαν δὲ οἱ Σύ-
 ριοι οὗτοι, τὸ μὲν πρότερον ἢ Πέρσας ἄρ-
 ξαι, Μήδων κατήκοοι, τότε δὲ Κύρου. ὁ
 γὰρ ὄρος^ε ἦν τῆς τε Μηδικῆς ἀρχῆς καὶ
 τῆς Λυδικῆς, ὁ Ἄλυς ποταμός, ὃς ῥέει

^ε τοῖσί ἐσι μὴδέν. ^ε ὄρος.

ἐξ Ἀρμενίου ἕρπας διὰ Κιλικῶν, μετὰ δὲ, Μαντινηνοὺς μὲν ἐν δεξιῇ ἔχει ῥέων· ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου, Φρύγας. παραμειβόμενος δὲ τῆς, καὶ ῥέων ἄνω πρὸς βορέην ἄνεμον, ἔνθεν μὲν Συρίους Καππαδόκας ἀπέργει, ἐξ εὐωνύμου δὲ Παφλαγόνας. ἔτω ὁ Ἄλυς ποταμὸς ἀποτάμνει^α σχεδὸν πάντα τῆς Ἀσίης τὰ κάτω ἐκ θαλάσσης τῆς ἀντίον Κύπρου ἐς τὸν Εὐξείνιον πόντον· ἔστι δὲ αὐχὴν ἔστος τῆς χώρας ταύτης ἀπάσης, μῆκος οὐδ' εὐζώνῳ ἀνδρὶ πέντε ἡμέραι ἀνασιμῶνται.

σγ'. Εσρατεύστο δὲ ὁ Κροῖσος ἐπὶ τὴν Καππαδοκίην τῶνδε εἵνεκα^β, καὶ γῆς ἱμέρω, προσκλήσασθαι πρὸς τὴν ἐωϋτῆ μοίραν^γ βελλόμενος, καὶ μάλισα τῷ χρηστηρίῳ πίσυνος ἐὼν, καὶ τίσασθαι δέλων^δ ὑπὲρ Ἀσυσάγεος Κῦρον. Ἀσυσάγεα γὰρ τὸν Κυαζάρεω, ἐόντα Κροῖσος μὲν γαμβρὸν, Μήδων δὲ βασιλῆα, Κῦρος ὁ Καμβύσεω κατασφραγόμενος εἶχε, γένομενον γαμβρὸν

^α ἀποτέμνει. ^β εἵνεκα. ^γ μοίρην. ^δ ἐθέλων.

nio monte fluit per Cilicas, dehinc ita fluens Matienos habet ad dextram, et Phrygas ad laevam; quos praeterlapsus et boream versus sursum tendens hinc quidam Syrios Cappadocas includit, ab laevo autem Paphlagonas. Ita fluvius Halys cuncta fere inferiora Asiae, a mari quod Cypro objectum est, ad Euxinum usque Pontum dirimit. Est autem cervix haec totius hujus regionis; longitudinem itineris quod attinet, quinque dies viro expedito insumuntur.

73. Itaque adversus Cappadociam Croesus cum exercitu profectus est, tum cupiditate regionis, volens hanc partem suae adjicere, tum vel magis fiducia oraculi, et Cyrum ulcisci annitens propter Astyagem. Quippe hunc Astyagem Cyaxaris filium, Medorum regem, affinem Croesi Cyrus Cambyxis filius bello victum ceperat. Erat autem Croeso Astya-

ges hunc in modum affinis : Apud Scythas Nomadas quum esset seditio, caterva virorum clam excessit in terram Medicam, qua tempestate Medorum tyrannus erat Cyaxares, Phraortis filius, Deiocis nepos ; qui Scythas hos, utpote supplices, initio benigne excepit, et quum plurimi eos faceret, filium eis tradidit imbuendum et lingua Scythica, et artificio sagittandi. Interjecto deinde tempore, quum Scythae venatum assidue irent et semper aliquid afferrent, nonnunquam tamen contingebat ut nihil caperent. Quos ita revertentes manibus inanibus Cyaxares (erat enim, ut monstravit, irae non imperans) aspere admodum cum contumelia insectabatur. Id illi, ut se indignum, a Cyaxare pati non ferentes, consilio habito decreverunt aliquem eorum puerorum quos docerent, concidere ; paratumque ut feras apparare consueverant, Cyaxari offerre, perinde ac ferinam ;

Κροίσω ὧδε. Σκυθέων τῶν νομάδων εἴλη^ε
 ἀνδρῶν σασιάσασα, ὑπέξηλθε ἐς γῆν τὴν
 Μηδικήν· ἐτυράννευε δὲ τὸν χρόνον τῷτον
 Μήδων Κυαζάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηϊό-
 κεω, ὃς τὰς Σκύθας τέτρε τοὺς μὲν πρῶ-
 τον περιεῖπε εὖ, ὡς ἐόντας ἰκέτας· ὡς τε
 δὲ περὶ πολλῶ ποιούμενος αὐτοὺς, παῖδα
 σφι παρέδωκε τὴν γλῶσσάν τε ἐκμαθεῖν^ε,
 καὶ τὴν τέχνην τῶν τόξων. χρόνος δὲ γε-
 νομένος, καὶ αἰεὶ Φοιτεόνων τῶν Σκυθέων
 ἐπ' ἄγρην, καὶ αἰεὶ τι Φερόνων, καὶ κοτε
 συνήνεικε ἐλεῖν σφέας μηδὲν· νοσήσαντας
 δὲ αὐτοὺς κενῇσι χερσὶ, ὁ Κυαζάρης, (ἦν
 γὰρ, ὡς διέδεξε, ὀργὴν ἐκ ἄκρος) τρηχέως
 κάρτα περιέσπε ἀεικείη. οἱ δὲ, ταῦτα
 πρὸς Κυαζάρεω παθόντες, ὡς τε ἀνάξια
 σφρων αὐτῶν^ε πεπονθότες, ἐβούλευσαν^η
 τῶν παρὰ σφίσι διδασκομένων παίδων ἓνα
 κατακόψαι. σκευάσαντες δὲ αὐτὸν ὥσπερ
 ἐώθεσαν καὶ τὰ θηρία σκευάζειν, Κυα-
 ζάρει δῶναι Φέροντας, ὡς ἄγρην δῆθεν. δόκ-

^ε ἴλη. ^ε ἐκμαθεῖν. ^ε ἐωυτίων. ^η ἐβουλεύσαντο.

τες δὲ, τὴν ταχίστην κομίζεσθαι παρὰ
 Αλυάττεια τὸν Σαδυάττειον εἰς Σάρδεις. ταῦ-
 τα καὶ δὴ ἐγένετο. καὶ γὰρ Κυαζάρης καὶ
 οἱ παρεόντες δαιτύμονες τῶν κρεῶν τέτων¹
 ἐπάσαντο· καὶ οἱ Σκύθαι ταῦτα ποιήσαντες,
 Αλυάττειον ἰκέται ἐγένοντο.

οἱ δὲ. Μετὰ δὲ ταῦτα (ὅ γὰρ δὴ ὁ Α-
 λυάττης ἐξεδίδου τοὺς Σκύθας ἐξαιτέοντι
 Κυαζάρει) πόλεμος τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖ-
 σι Μήδοις^κ ἐγεγόνεε ἐπ' ἑτέα πέντε· ἐν
 τοῖσι πολλάκις μὲν οἱ Μῆδοι τοὺς Λυδοὺς
 ἐνίκησαν, πολλάκις δὲ οἱ Λυδοὶ τὰς Μή-
 δους· ἐν δὲ καὶ νυκτομαχίην τινὰ ἐποίη-
 σαντο. διαφέρουσι δὲ σφι ἐπὶ ἴσης τὸν πό-
 λεμον, τῷ ἑκτῷ ἑτεῖ συμβολῆς γενομένης,
 συνήνεικε ὥς τε τῆς μάχης συνεφεώσης,
 τὴν ἡμέρην ἐξαπίνης νύκτια γενέσθαι. τὴν
 δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τῆς ἡμέρης Θα-
 λῆς ὁ Μιλήσιος τοῖσι Ἰωσι προηγόρευσε
 ἔσεσθαι, οὖρον προθέμενος ἐνιαυτὸν τοῦτον
 ἐν ᾧ δὴ καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή. οἱ δὲ Λυ-

¹ τυτίων. κ δὲ Μήδοις.

idque quum obtulissent, quam celerrime se ad Alyattem Sadyattis filium Sardes conferrent. Quod et factum est. nam et Cyaxares et qui aderant convivae ex his carnibus gustaverunt: et Scythae perpetrato hoc, Alyatti se supplices praebuerunt.

74. Quos postea reposcenti Cyaxari quod Alyattes reddere abnuerat, bellum inter Lydos Medosque quinquennale conflatum est. Quo in bello saepe Medi, saepe Lydi victores extiterunt, et nocturnum quoddam proelium fecerunt. Quum vero pari fortuna hoc bellum utrisque cederet, sexto anno signis collatis, contigit, ut in medio pugnae repente dies nox efficeretur. Quam immutationem diei futuram Thales Milesius Ionibus praedixerat, hunc ipsum annum praefiniens quo immutatio facta est. Lydi ac Medi ubi di-

em noctescere viderunt, a pugnando destiterunt: eoque propensius utrique ad pacem inter se constituendam festinaverunt; autoribus conventionis Syennesi Cilice et Labyneto Babylonio: qui ut et foedus intercederet et matrimonii commercium fieret, enisi sunt; decernentes ab Alyatte Arienin filiam Astyagi Cyaxaris filio nuptum dari: quoniam sine vehementi necessitudine conventiones stabiles servari non queunt. Ineunt autem hae gentes foedera cum cetero ritu Gracorum, tum insecando brachia, donec simili colore sunt, ac mutuum sanguinem delingendo.

75. Hunc igitur Astyagem avum suum maternum Cyrus bello victum tenebat, ob eam quam in sequentibus indicabo causam. Quo nomine Croesus ei infensus, nunquid inferret Persis bellum;

δοί τε· κὴ οἱ Μῆδοι ἐπεὶ τε εἶδον νύκλα ἀνὴρ
 ἡμέρης γινομένην, τῆς μάχης τε ἐπαύ-
 σαντο, κὴ μᾶλλον τε ἔσπευσαν καὶ ἀμφο-
 τεροι εἰρήνην ἐωϋτοῖσι γενέσθαι. οἱ δὲ συμ-
 ββάσαντες αὐτῆς, ἔσαν οἶδε, Συένκεσις τε
 ὁ Κίλιξ, κὴ Λαβύνηος ὁ Βαβυλώνιος· οὗ-
 τοί σφι καὶ τὸ ὄρκιον οἱ σπένσαντες γενέ-
 σθαι ἔσαν, καὶ γάμων ἐπαλλαγὴν ἐποίη-
 σαν· Αλυάτῃα γὰρ ἔγνωσαν δοῦναι τὴν
 θυγατέρα Ἀρύνην Ἀσυάγει τῷ Κυαζά-
 ρεω παιδί. ἄνευ γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς
 συμβάσεις ἰχυραὶ οὐκ ἐθέλουσι συμμένειν.
 ὄρκια δὲ ποιεῖται ταῦτα τὰ ἔθνεα τὰ
 πέρ τε Ἕλληνες· κὴ πρὸς τέτοισι, ἐπεὰν
 τοὺς βραχίονας ἐπιτάμωνται ἐς τὴν ὁμο-
 χροίην, τὸ αἷμα ἀναλείχῃσι ἀλλήλων.

οέ'. Τῆτον δὴ ὦν Ἀσυάγεα Κῦρος ἔόν-
 τα ἐωϋτῆ μητροπάτορα κατασφραγίζμενος
 ἔχε, δι' αὐτήν τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσω
 λόγοισι σημανέω. τὰ Κροῖσος ἐπιμεμφόμε-
 νος τῷ Κύρῳ, ἐς τε τὰ χρησθήρια ἐπεμ-

πε, εἰ στρατεύεται ἐπὶ Πέρσας^α. καὶ δὴ καὶ ἀπικομένε^ς χρησμῶ κισθήλας, ἐλπίσας πρὸς ἐωϋτῇ τὸν χρησμὸν εἶναι, ἐστρατεύετο ἐς τὴν Περσέων μοῖραν^β. ὥς δὲ ἀπὶ κείῳ ἐπὶ τὸν Ἄλυν ποταμὸν ὁ Κροῖσος, τὸ ἐνθεῦτεν, ὥς μὲν ἐγὼ λέγω, κατὰ τὰς ἐσπας γεφύρας διεβίβασε τὸν στρατόν· ὥς δὲ ὁ πολλὸς λόγος Ἑλλήνων, Θαλῆς οἱ ὁ Μιλήσιος διεβίβασε^γ. ἀπορέοντος γὰρ Κροίσου ὅπως οἱ διαβήσεται τὸν ποταμὸν ὁ στρατός, (ὃ γὰρ δὴ εἶναί κω τῷτον τὸν χρόνον τὰς γεφύρας ταύτας) λέγεται παρεόντα τὸν Θαλῆν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ποιῆσαι αὐτῷ, τὸν ποταμὸν ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ῥέοντα τῷ στρατῷ, καὶ ἐκ δεξιῆς ῥέειν. ποιῆσαι δὲ ὧδε· ἀνωθεν τῷ στρατοπέδῳ ἀρξάμενον, διώρυχα βαθέην ὀρύσσειν, ἄγοντα μηνοειδέα, ὅπως ἂν τὸ στρατόπεδον ἰδρυμένον κατὰ νῶτε λάβοι· ταύτῃ κατὰ τὴν διώρυχα ἐκτραπόμενος ἐκ τῶν ἀρχαίων ῥέεθρων, καὶ αὐτίς

^α ἐπὶ Πέρσας ὁρωτίαν. ^β μοῖραν. ^γ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος διεβίβασεν οἱ. ἀπορ.

ad oracula miserat. Et quum responsum venisset haud sincerum, sibi favere interpretatus, expeditionem iniit adversus Persarum terram. Atque ubi ad Halym flumen pervenit, tunc (ut ego quidem narro) pontibus ibi sitis copias traduxit: ut autem Graeci plurimi dictitant, Thales Milesius traduxit ei. Nam quum incertus animi Croesus foret qua parte fluminis trajiceret exercitum (nullosdum enim ex illis pontibus ea tempestate fuisse) fertur Thalen, qui in his castris aderat, fecisse ut fluvius qui ad laevam exercitus fluebat, flueret etiam ad dextram. Fecisse autem hunc in modum: Fossam altam, exorsus superiore loco, quam erant castra, ductam in speciem lunae, depresso, quae castra, ut erant metata, a tergo amplecteretur: illac per fossam quum traduxisset ex pristino alveo fluvium, iterum eum,

ubi castra praeteriisset, in suum alveum refunderet; ita ut quum divisus esset, celerime fluvius utrinque permeabilis effectus sit. Quidam vero ajunt veterem etiam omnino exaruisse alveum. Cui rei equidem non accedo. quo enim modo qui rursum redierunt, illum transiverunt?

76. Croesus igitur exercitu trajecto, venit in Cappadociae regionem quae dicitur Pteria, omnium ejus plagae tutissimae, juxta urbem Sinopen fere ad pontum Euxinum sitam. Hic stativa habens, praedia Syriorum vastat, et urbem Pteriorum expugnat diripitque. Cepit quoque cunctas circumfitas urbes, Syriosque ipsos nihil commeritos exterminavit. Hinc Cyrus coacto suo exercitu, adsumptisque omnibus qui in medio incolebant, obviam pergit: misso tamen, antequam exercitum educere conaretur, caduceatore ad

παρμεϊζόμενος τὸ στρατόπεδον, ἐς τὰ ἀρχαῖα ἐσβάλλοι. ὥς ἐπεὶ τε καὶ ἐχίσθη, τάχιστα ὁ ποταμὸς ἀμφοτέρῃ διαβατὸς ἐγένετο. οἱ δὲ καὶ τὸ παράπαν λέγουσι καὶ τὸ ἀρχαῖον ρεῖθρον ^d ἀποξηρανθῆναι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐ προσίεμαι. κῶς γὰρ ὀπίσω πορευόμενοι διέβησαν αὐτόν;

οἱ. Κροῖσος δὲ, ἐπεὶ τέ διαβὰς σὺν τῷ στρατῷ ἀπῆκετο τῆς Καππαδοκίης ἐς τὴν Πτερίην καλεομένην. ἡ δὲ Πτερίη ἐστὶ τῆς χώρας ταύτης τὸ ἰχυρότατον, κατὰ Σινώπην πόλιν τὴν ἐν Εὐξείνῳ πόντῳ μάλιστα καὶ κειμένην. ἐνθαῦτα ἐσβαλοπεδεύειτο, φθειρῶν τῶν Συρίων τὰς κλήρας· καὶ εἴλε μὲν τῶν Πτερίων τὴν πόλιν, καὶ ἡνδραποδίσαστο, εἴλε δὲ τὰς περιουκίδας αὐτῆς πάσας· Συρίους τε ὅδεν ἔοντας αἰτίους, ἀνασάτους ἐποίησε. Κῦρος δὲ ἀγείρας τὸν ἐϋϋτῆ στρατὸν, καὶ παραλαβὼν τὰς μεταξὺ οἰκέοντας πάντας, ἡντίϋτο Κροίσῳ. πρὶν δὲ ἐξελαύνειν ὀρμῆσαι τὸν στρατὸν, πέμψας κή-

^d ρεῖθρον.

ρυκα^α ἐς τῆς Ἰωνας, ἐπειρᾶτο σφέας ἀπὸ Κροίσου ἀπίσταναι. Ἴωνες μὲν νυν ἔκ ἐπεί-
 θοντο. Κῦρος δὲ ὡς ἀπὶ κέλευθον, καὶ ἀντεστρατο-
 πεδεύσας Κροίσου, ἐνθαῦτα ἐν τῇ Πτε-
 ρίῃ χώρῃ ἐπειρῶντο κατὰ τὸ ἰσχυρὸν ἀλ-
 λήλων. μάχης δὲ καρτερῆς γενομένης, καὶ
 πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, τέλος οὐδέ-
 τεροι νικήσαντες διέσκησαν, νυκλὸς ἐπελθού-
 σης. καὶ τὰ μὲν στρατόπεδα ἀμφοτέρω ἔτι
 ἠγωνίσαντο.

οζ. Κροῖσος δὲ, μεμφθεὶς κατὰ τὸ πλῆθος
 τὸ ἐκ τῆς στρατείας, ἦν γὰρ οἱ συμβαλὼν
 στρατὸς πολλὸν ἐλάσων ἢ ὁ Κῦρος· τῷτο
 μεμφθεὶς, ὡς τῇ ὑπεραίῃ οὐκ ἐπειρᾶτο ἐ-
 πιὼν ὁ Κῦρος, ἀπήλαυνε ἐς τὰς Σάρδεις,
 ἐν νόῳ ἔχων, παρακαλέσας μὲν Αἰγυπτίους
 κατὰ τὸ ὄρκιον· (ἐποίησαν γὰρ καὶ πρὸς
 Ἀμασιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου συμμα-
 χίην πρότερον ἢ περὶ πρὸς Λακεδαιμονίους)
 μελαπεμφάμενος δὲ καὶ Βαβυλωνίους· (καὶ
 γὰρ πρὸς τέτους αὐτῷ ἐπεποίητο συμμα-
^α κήρυκας.

onas tentandos ut ad se a Croeso deficerent. Illis abnuentibus, profectus castra Croeso opposuit: ibidemque in regione Pteria pro viribus se invicem laceffere. Commissaque acri pugna, et multis utrinque cadentibus, ad extremum noctis interventu dirimuntur, neutri victores. Atque hunc in modum duo exercitus dimicaverunt.

77. Croesus, reprehensus propter suas ipsius copias respectu multitudinis (nam exercitus ejus qui confligit, multo minor erat, quam Cyri) in hoc reprehensus, quum postero die Cyrus ipsum supercederet invadere, regressus est Sardes, habens in animo evocare Aegyptios ex foedere; quorum cum rege Amasi, antequam cum Lacedaemoniis, societatem inierat: arcessere etiam Babylonios, cum quibus et ipsis societatem armorum pepi-

gerat; erat autem Babyloniorum tyrannus ea tempestate Labynetus: denunciare item Lacedaemoniis ut ad dictam diem praesto essent: hisque et suis copiis coactis, ubi per hyemem quievisset, initio statim veris tendere adversus Persas. Haec destinans Croesus, abiit Sardes, dimisitque caduceatores ad belli socios, edicentes uti ad quintum mensem Sardes convenirent. Exercitum vero qui aderat ex militibus conductis, qui cum Persis dimicaverat, missum fecit ac dissipavit: minime sperans unquam fore, ut Cyrus, qui sic aequo Marte pugnasset, Sardes copias promoveret.

78. Haec Croeso ratiocinante, omnia suburbana colubris impleta sunt: quos, ut apparuerunt, equi fastidientes pascua tondere comedebant. Id Croeso cernenti visum est (ut erat) esse portentum: ideo-

χίη· ἐτυράννευε δὲ τῶν Βαβυλωνίων τὸν χρόνον τοῦτον Λαβύνηλος) ἐπαγγείλας δὲ καὶ Λακεδαιμονίους παρῆναι ἐς χρόνον ῥητόν· ἀλίσας τε δὴ^β τέττας, καὶ τὴν ἐωϋτῆ συλλέξας στρατιήν, ἐνένωτο, τὸν χειμῶνα παρεῖς, ἅμα τῷ ἦρι στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Πέρσας. καὶ ὁ μὲν, ταῦτα φρονέων, ὡς ἀπὶ κέλο^γ ἐς τὰς Σάρδεις, ἔπεμπε κήρυκας^δ κατὰ τὰς συμμαχίας, προερέονίαις ἐς πέμπτον μῆνα συλλέγεσθαι ἐς Σάρδεις. τὸν δὲ παρεόντα καὶ μαχεσάμενον στρατὸν Πέρσησι, ὅς ἦν αὐτῇ ξεινικός, πάντα ἀφείς, διεσκέδασε· οὐδαμᾶ ἐλπίσας μή κοτε ἄρα ἀγωνισάμενος οὕτω παραπλησίως Κῦρος ἐλάσῃ^ε ἐπὶ Σάρδεις.

οἷ. Ταῦτα ἐπιλεγόμενῳ Κροίσῳ τὸ προάξειον πᾶν ὀφίων ἐνεπλησθη. Φανέντων δὲ αὐτῶν^ς, οἱ ἵπποι μετιέντες τὰς νομας νέμεσθαι, φοιτῶντες^ς κατήσθιον. ἰδόντι δὲ τῷτο Κροίσῳ^ς, ὥσπερ καὶ ἦν, ἔδοξε

^β ἀλίσας δὲ δὴ. ^γ φρονέων, ἀπὶ κέλο. ^δ ἔπεμπε τε κήρυκας. ^ε ἐλάσσει. ^ς αὐτίων. ^ς φοιτέοντες. ^ς ἰδόντι δὲ τῷ Κροίσῳ τῷτο.

τέρας εἶναι. αὐτίκα δὲ ἔπεμπε Θεοπρό-
 πους ἐς τῶν ἐξηγητέων Τελμησέων¹. ἀ-
 πικομένοισι δὲ τοῖσι Θεοπρόποισι, καὶ μα-
 θῶσι πρὸς Τελμησέων τὸ θέλει σημαίνειν
 τὸ τέρας, ἔκ ἐξεγένετο Κροίσω ἀπαγγέι-
 λαι. πρὶν γάρ ἢ ὀπίσω σφέας ἀναπλῶσαι
 ἐς τὰς Σάρδεις, ἦλω ὁ Κροῖσος. Τελμησ-
 σέες μὲν τοι τάδε ἔγνωσαν, στρατὸν ἀλλό-
 θροον προσδόκιμον εἶναι Κροίσω ἐπὶ τὴν
 χώραν· ἀπικόμενον δὲ τῷτον κατασρέφε-
 σθαι τὰς ἐπιχωρίους· λέγοντες ὄφιν εἶναι
 γῆς παῖδα, ἵππον δὲ, πολέμιόν τε καὶ κ
 ἐπήλυδα. Τελμησέες μὲν νυν ταῦτα
 ὑπεκρίναντο Κροίσω ἤδη ἡλωκότι, ὅδεν κω
 εἰδότες τῶν ἦν περὶ Σάρδεις τε καὶ αὐτὸν
 Κροῖσον.

θ'. Κῦρος δὲ, αὐτίκα ἀπελαύνοντος
 Κροίσου μετὰ τὴν μάχην τὴν γενομένην ἐν
 τῇ Πτερίῃ, μαθὼν ὡς ἀπελάσας μέλλοι¹
 Κροῖσος διασκεδᾶν τὸν στρατὸν, βεβλευόμε-
 νος εὗρισκε πρῆγμ' αἱ οἱ εἶναι ἐλαύνειν ὡς

¹ Τελμισίων bis et Τελμισσίης. κ πολέμιόν τε ἔστιν ἔ. ἰ μέλλει.

que e vestigio mittebat consultores ad conjectores Telmessenses. His ita profectis, ubi accepto responso ab Telmessensibus, didicerunt quid vellet significare portentum, non contigit ut Croeso renuntiarent. Nam priusquam retro Sardes renavigarent, Croesus est captus. Attamen Telmessenses ita responderant, exercitum externum Croeso illuc affuturum, qui quum advenisset, indigenas subigeret: quod dicerent anguem terrae prolem esse; equum, hostem et advenam. Haec Telmessenses Croeso sunt interpretati, sed jam capto; nondum tamen gnari eorum quae de Sardibus ac ipso Croeso agerentur.

79. Cyrus certior factus, Croesum, qui statim post proelium in Pteria gestum abscesserat, constituisse post abitum dispergere copias, consilio inito, comperiebat operae pretium esse quam celerrime

posset promovere exercitum Sardes, ut hostem, priusquam ille contraheret iterum Lydorum copias, occuparet. Hoc ubi probavit, statim quoque exequutus est: propereque ducto in Lydiam exercitu, ipsemet nuncius Croeso advenit. Unde Croesus in magnam sollicitudinem adductus, quod praeter opinionem praeterque expectationem suam se res haberent, tamen Lydos in proelium eduxit. Lydiâ vero gente in Asiâ nulla fuit eâ tempestate nec fortior nec magis strenua: ex equisque illi pugnabant, hastasque longas gestabant, et erant equitandi sane periti.

80. Campus in quo concursus est, ante urbem Sardianam jacet, magnus et nudus: quem cum alii amnes perfluentes, tum Hyllus, perrumpunt simul in omnium maximum qui vocatur Hermus, qui e monte sacro Matris Dindymenae lap-

δύνατο τάχιστα ἐπὶ τὰς Σάρδεις, πρὶν ἢ τοδεύτερον ἀλισθῆναι τῶν Λυδῶν δύναμιν ^β. ὥς δὲ οἱ ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίηε καλὰ τάχος. ἐλάσας γὰρ τὸν στρατὸν εἰς τὴν Λυδίην, αὐτὸς ἄγγελος Κροίσῳ ἐληλύθει. ἐνθαῦτα Κροῖσος εἰς ἀπορίην πολλὴν ἀπιγμένος, ὥς οἱ παρὰ δοξαν ἔχε τὰ πρήγματα ἢ ὥς αὐτὸς κατεδόκεε, ὅμως τοὺς Λυδῆς ἐξῆγε εἰς μάχην. ἦν δὲ τῷτον τὸν χρόνον ἔθνος ἑδὲν ἐν τῇ Ασίῃ οὔτε ἀνδρειότερον, ἔτε ἀλκιμώτερον τῷ Λυδίᾳ. ἡ δὲ μάχη σφέων ἦν ἀφίππων ^γ. δέξαί τε ἐφόρεον μεγάλα, καὶ αὐτοὶ ἔσαν ἰππεύεσθαι ἀγαθοί.

π'. Εἰς τὸ πεδῖον δὲ συνελθόντων τοῦτο τὸ πρὸ τῷ ἄσπεός ἐστι τῷ Σαρδινῷ, ἐὼν μέγα τε καὶ φίλον ^δ, (διὰ δὲ αὐτῷ ποταμοὶ ῥέοντες καὶ ἄλλοι, καὶ Ὑλλος ^ε συρρήγνυσι εἰς τὸν μέγιστον, καλεόμενον δὲ Ἑρμον· ὃς ἐξ ὄρεος ^ς ἱεροῦ μητρὸς Δινδυμήνης

^β Σάρδεις, ὅπως πρὶν ἢ τοδεύτερον ἀλισθῆναι τὴν τῶν Λυδῶν δύναμιν, αὐτὸς ἐπικαταλάσκει. ^γ ἀπ' ἵππων. ^δ ὑψηλόν. ^ε Ἑλλας. ^ς ὄρος.

ῥέων, ἐκδιδοῖ ἐς θάλασσαν κατὰ Φωκαίην^α πόλιν) ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος ὡς εἶδε τῆς Λυδῆς ἐς μάχην τασσομένους, καταρρώδησας τὴν ἵππον, ἐποίησε, Ἀρπάγου ὑποθεμὲν ἀνδρὸς Μήδου, τοιόνδε· ὅσαι τῷ στρατῷ τῷ ἐωῦτ' εἶπον ἰο σίλοφόροι τε καὶ σκευοφόροι κάμηλοι, ταύτας πάσας ἀλίσας, καὶ ἀπελὼν τὰ ἄχθρα, ἀνδρας ἐπ' αὐτάς ἀνέβησε^β ἵππάδα σολὴν ἐνεσαλμένους. σκευάσας δὲ αὐτοὺς, προσέταξε τῆς ἄλλης στρατίης προῖέναι πρὸς τὴν Κροῖσος ἵππον· τῇ δὲ καμήλῳ ἔπεσθαι τὸν πεζὸν στρατὸν ἐκέλευε. ὅπια δὲ τῷ πεζοῦ ἐπέταξε τὴν πᾶσαν ἵππον. ὡς δέ οἱ πάντες διετετάχατο, παραίνεσε τῶν μὲν ἄλλων Λυδῶν μὴ φειδομένους, κλείνειν πάντα τὸν ἐμποδῶν γένόμενον, Κροῖσον δὲ αὐτὸν μὴ κλείνειν, μηδ' ἦν συλλαμβανόμενος ἀμύνηται^γ. ταῦτα μὲν παραίνεσε. τὰς δὲ καμήλας ἔταξε ἀντία τῆς ἵππου τῶνδε εἵνεκεν^δ. κάμηλον ἵππος φοβέεται, καὶ οὐκ

^α Φωκίην. ^β ἔβησε. ^γ ἀμύνεται. ^δ εἵνεκα.

fus infunditur mari juxta Phocaeam oppidum. Hîc ubi vidit Lydos ad pugnandum instructos Cyrus, equitatum reformidans, constituit admonitu Harpagi Medici, ita faciendum: Coactis omnibus quae ipsius exercitum sequebantur camelis, vel frumentum vel vasa portantibus, sarcinas detraxit, et viros imposuit equestri veste indutos: quibus ornatis praecepit ut praerent ceteras copias adversus Croesi equitatum: peditatum, ut hanc cameli aciem subsequeretur, jussit. post hunc collocavit omnem equitatum. Postquam omnes ordinati erant, imperat eis ne cui ceterorum Lydorum parcerent, sed quemlibet occiderent obsistentem, praeter ipsum Croesum, ne si captus quidem repugnet. Haec imperavit. Camelos vero contra equitatum instruxit, hac ratione quod camelum equus reformidat, adeo quidem

ut nec speciem ejus intueri nec odorem sentire sustineat. Id ideo commentus est, ut equitatum Croesi, quo ille se praevaliturum considerabat, inutilem redderet. Simulatque etiam in pugnam itum est, equi, olfactis protinus conspectisque camelis, retro se avertunt. unde spes Croesi interiit. Verum non protinus Lydi ob id exterriti sunt, sed cognita re, ab equis defiliunt, ac pedites cum Persis configunt. sed tandem, multis utrinque cadentibus, vertuntur in fugam: ac repulsi intra muros, a Persis obsidebantur sic.

81. Quam obsidionem in longius processuram ratus Croesus, alios nuncios ex arce mittit ad socios. nam qui antea dimissi erant, hi ad coeundum Sardes quintum mensem indixerant. At hos di-

ἀνέχεται ὅτε τὴν ἰδέην αὐτῆς ὀρέων, ὅτε τὴν ὁδὸν ὁσφραϊνόμενος. αὐτῷ δὲ ὦν τέ-
 τε εἶνεκε ἐσεσόφισο, ἵνα τῷ Κροίσῳ ἄ-
 χρησον ἢ τὸ ἵππικόν, τῷ δὲ τι καὶ ἐπεῖ-
 χε ἐλλάμψεσθαι ὁ Λυδός. ὥς δὲ καὶ συνή-
 εσαν ἐς τὴν μάχην, ἐνθαῦτα ὥς ὥσφραν-
 το^ε τάχιστα τῶν καμήλων οἱ ἵπποι· καὶ
 εἶδον αὐτὰς^ς, ὀπίσω ἀνέσρεφον. διέφθα-
 τό τε τῷ Κροίσῳ ἡ ἐλπίς. ὃ μένοι οἱ γε
 Λυδοὶ τὸ ἐνθεῦτεν δειλοὶ ἦσαν. ἀλλ' ὥς
 ἔμαθον τὸ γενόμενον, ἀποθορόντες ἀπὸ τῶν
 ἵππων, πεζοὶ τοῖσι Πέρσησι συνέβαλλον.
 χρόνῳ δὲ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν,
 ἐτράποντο οἱ Λυδοί. κατειληθέντες δὲ ἐς
 τὸ τεῖχος, ἐπολιορκέοντο ὑπὸ τῶν Περ-
 σέων· τοῖσι μὲν δὲ καλεσθήκεε πολιορκίη.

πα'. Κροῖσος δὲ δοκέων οἱ χρόνον ἐπὶ
 μακρὸν^η ἔσεσθαι τὴν πολιορκίην, ἔπεμπε
 ἐκ τοῦ τείχεος ἄλλους ἀγγέλους ἐς τὰς
 συμμαχίας. οἱ μὲν γὰρ πρότερον διεπέμ-

^ε τῷ δὲ τοι ἦ. ^ε ἐνθαῦτα ὥσφραντο. ^ς καὶ ἰδόντες αὐτὰς. ^η μα-
 κρότερον.

ποῖο ἐς πέμπτον μῆνα προερέοντες συλλέγεσθαι ἐς Σάρδεις, τῷτ' δὲ ἐξέπεμπε τὴν ταχίστην δέεσθαι βοηθέειν, ὡς πολιορκουμένου Κροίσου. ἐς τε δὴ ὧν τὰς ἄλλας ἐπέμπε συμμαχίας, καὶ δὴ καὶ ἐς Λακεδαιμόνα.

πβ'. Τοῖσι δὲ καὶ αὐτοῖσι τοῖσι Σπαρτιήτησι ^α κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν χρόνον συνεπεπλώκεε ἕξις ἔξσα πρὸς Αργεῖς περὶ χώρας καλεομένου Θυρέης. τὰς γὰρ Θυρέας ταύτας, εἰούσας τῆς Αργολίδος μοίρης, ἀποταμόμενοι ^β ἔσχον οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἦν δὲ καὶ ἡ μέχρι Μαλεῶν ἡ πρὸς ἐσπέρην Αργείων, ἡ τε ἐν τῇ ὑπείρῳ χώρῃ, καὶ ἡ Κυθηρίη ^γ νῆσος, καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν νήσων. βοηθησάντων δὲ Αργείων τῇ σφετέρῃ ἀποταμνομένη, ἐνθαῦτα συνέβησαν ἐς λόγους συνελθόντες, ὥς τε τριηκοσίους ἑκατέρων μαχέσασθαι· ὁκότεροι δ' ἂν περιγένωνται, τετέων εἶναι τὸν χώρον. τὸ δὲ πλῆθος τῷ στρατῷ ἀπαλλάσσεσθαι ἐκάτε-

^α αὐτοῖσι Σπαρτιήτησι. ^β ἀποτιμόμενοι. ^γ Κύθηρα.

mittebat, oratum, quam celerrima auxilia mitti sibi utique jam obfesso. et cum ad alias societates misit, tum vero Lacedaemona.

82. Ceterum per id ipsum tempus et ipsis Spartiatis inciderat cum Argivis contentio de loco, qui dicitur Thyrea. Quem locum, etsi terrae Argolidis partem, tamen Lacedaemonii abscisum tenebant. Etenim Argivorum etiam erat quicquid regionis Malea tenus ad occasum vergit, tum in continente, tum insulae et aliae, et Cytheria insula. Quum ergo Argivi suo territorio adempto auxilium ferrent, ibi ab utrisque in colloquium ventum est, pactique sunt ut trecenteni utrinque dimicarent; et utri superiores extitissent, eorum regio foret: atque ambo exercitus in suam terram decederent, nec permanerent dum dimicaretur; ea scilicet caus-

sa, ne si adessent, parti succumbenti auxilium sui ferrent. His conventis, in diversa digrediuntur. Ex utrisque delecti viri qui relictī sunt conflixerunt: atque illis quidem ut aequo Marte pugnantibus, ex sexcentis tres omnino reliqui fuerunt: idque noctis interventu. ex Argivis duo, Alcenor et Chromius, qui tanquam victores cursu Argos contenderunt: ex Lacedaemoniis unus Othryades, qui spoliatis Argivorum cadaveribus, eorum arma ad sua castra detulit, et se in suo ordine tenuit. Secundo die utrique re audita adfuerunt, sibi que victoriam vendicabant: Argivi quidem, quod suorum plures superfuisse dicerent: Lacedaemonii vero, quod qui eorum superfuerant, fugissent; suus autem perstitisset, et istorum cadavera spoliasset. Ex contentione tandem concurrentes pugnant: ac postquam permulti

ρον ἐς τὴν ἐωϋτῆ, μὴδὲ παραμένειν ^δ ἀγ-
 νιζομένων, τῶνδε εἵνεκε, ἵνα μὴ παρεόντων
 τῶν στρατοπέδων, ὁρῶντες οἱ ἕτεροι ἐσσημέ-
 νης ^ε τῆς σφετέρης, ἐπαμύνοιεν. συνθέμε-
 νοι ταῦτα ^ς ἀπαλλάσσοντο. λογάδες δὲ ἐ-
 κατέρων ὑπολειφθέντες συνέβαλλον. μα-
 χομένων δὲ σφέων, καὶ γινομένων ἰσοπαλέ-
 ων, ὑπελίποντο ἐξ ἀνδρῶν ἑξακοσίων τρεῖς·
 Ἀργείων μὲν, Ἀλκίνοωρ τε ^β καὶ Χρόμιος· Λα-
 κεδαιμονίων δὲ, Οἰθυάδης. ὑπελείφθησαν
 δὲ οὗτοι νυκτὸς ἐπελθούσης. οἱ μὲν δὴ δύο
 τῶν Ἀργείων, ὡς νενικηκότες ἔθεντο ἐς τὸ
 Ἄργος· ὁ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων Οἰθυάδης,
 σκυλεύσας τῆς Ἀργείων νεκρῆς, καὶ προσ-
 φορήσας τὰ ὅπλα πρὸς τὸ ἐωϋτῆ στρατό-
 πεδον, ἐν τῇ τάξει εἶχε ἐωϋτόν. ἡμέρῃ δὲ
 δευτέρῃ παρήσαν πυνθανόμενοι ἀμφοτέρω.
 τέως μὲν δὴ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔφασαν νικᾶν·
 λέγοντες, οἱ μὲν, ὡς ἐωϋτῶν πλεῖνες περι-
 γεγόνασι· οἱ δὲ, τοὺς μὲν ἀποφαίνοντες
 πεφευγότας, τὸν δὲ σφέτερον παραμείναν-

^δ περιμένειν. ^ε ἰσομήνους. ^ς συνθέμενοι ὡς ταῦτα. ^β Ἀλκίνοωρ.

τα, καὶ σκυλεύσαντα τὰς ἐκείνων νεκρούς· τέλος δὲ, ἐκ τῆς ἔριδος συμπεσόντες ἐμάχοντο. πεσόντων δὲ καὶ ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι. Ἀργεῖοι μὲν νυν ἀπὸ τούτου τῷ χρόνῳ καταχειράμενοι τὰς κεφαλὰς, πρότερον ἐπάναναγες κομῶντες ἐποίησαντο νόμον τε καὶ κατάρην, μὴ πρότερον θρέψειν κόμην Ἀργείων μηδένα, μηδὲ τὰς γυναῖκάς σφι χρυσοφορήσειν, πρὶν Θυρέας ^α ἀνασώσωνται. Λακεδαιμόνιοι δὲ τὰ ἐναντία ^β τούτων ἔθεντο νόμον· οὐ γὰρ κομῶντες πρὸ τούτου, ἀπὸ τούτου κομῶν. τὸν δὲ ἓνα λέγῃσι τὸν περιλειφθέντα τῶν τριηκοσίων, Θηρυάδην, αἰχυνόμενον ἀπονόσειν ἐς Σπάρτην τῶν οἱ συλλοχιτέων διεφθαρμένων, αὐτοῦ μὴ ἐν τῇσι Θυρέησι καὶ αὐτὸν χρεῖσθαι ἐωυτόν.

πγ'. Τοιούτων δὲ τοῖσι Σπαρτιήτησι ἐνεσεώτων πρηγμάτων ^γ, ἦκε ὁ Σαρδιηνὸς κήρυξ, δεόμενος Κροίσῳ βοηθέειν πολιορκουμένῳ. οἱ δὲ ὅμως ἐπεὶ τε ἐπύθοντο τοῦ

^α πρὶν ἂν Θυρίας. ^β τὰναντία. ^γ ἐνισκμίνων τῶν πρηγμάτων.

utrinque ceciderunt, Lacedaemonii vincunt. Quo ex tempore Argivi tonsis capitibus, quum antea necessario comati essent, legem condiderunt se devoventes ne prius comam aleret quisquam Argivorum, neve mulieres aurum ferrent, quam Thyreas recuperassent. His e diverso legem tulere Lacedaemonii, ut ab hoc tempore comati essent, quum antea non fuissent. Othryadem, qui unus e trecentis reliquis fuisset, ajunt pudore Spartam revertendi commilitonibus interfectis, illic apud Thyreas mortem sibi conscivisse.

83. Quum haec esset apud Spartiatis rerum conditio, advenit caduceator Sardinianus precatum Croeso obfesso auxilia. Illi, caduceatore audito, statuerunt Croeso statim succurrendum. Quibus jam se

apparantibus, ac navibus paratis, alius affertur nuncius, murum Lydorum expugnatum, Croesumque vivum esse captum. Sic Lacedaemonii magnitudine casus perculsi, superfederunt.

84. Sardes autem hunc in modum sunt expugnatae. Quartodecimo quàm obsideri coeptae sunt die, Cyrus, missis passim equitibus, suis copiis edicit, se dona daturum ei qui primus murum conscendisset. Posteaquam id conato exercitu res non processit, ibi, quiescentibus ceteris, Mardus quidam, cui nomen erat Hyroeades; aggredi est ausus a parte arcis ubi nullus ad exeubandum erat collocatus, quia illinc nequando arx caperetur haud suspectum erat, utpote loco praerupto atque inoppugnabili: quaque una parte Leonem Meles, qui antea fuerat Sardium rex, non circumtulerat, ex pel-

κῆρυκος, ὀρμέατο βοηθέειν. καί σφι ἦδη
 παρεσκευασμένοισι, καὶ νεῶν ἐκσέων ἐτοίμων,
 ἦλθε ἄλλη ἀγγελίη, ὡς ἠλώκοι τὸ τεῖχος
 τῶν Λυδῶν, καὶ ἔχοιτο Κροῖσος ζυγρηθείς.
 ἔτω δὴ ἔτοι μὲν συμφορὴν ποιησάμενοι με-
 γάλην, ἐπέπαυτο.

πδ'. Σάρδιες δὲ ἦλωσαν ^d ὧδε. ἐπειδὴ
 τεσσερεσκαίδεκάτῃ ἐγένετο ἡμέρῃ πολιορ-
 κεομένῳ Κροίσῳ, Κυῖρος τῇ στρατῇ τῇ ἐ-
 ωύτῃ διαπέμφας ἱππέας, προεῖπε, τῷ
 πρώτῳ ἐπιβάντι τῷ τείχεος δῶρα δώσειν.
 μετὰ δὲ τοῦτο, πειρησαμένης ^e τῆς στρα-
 τῆς, ὡς ὁ προεχώρει ^f, ἐνθαῦτα τῶν ἄλ-
 λων πεπαυμένων, ἀνὴρ Μάρδος ἐπειρᾶτο
 προσβαίνων, τῷ ὄνομα ἦν Ὑροιάδης, κατὰ
 τῷτο τῆς ἀκροπόλιος τῇ οὐδεὶς ἐτέτακτο
 φύλακος. ὁ γὰρ ἦν δεινὸν κατὰ τῷτο μὴ
 ἀλῶ κοτέ. ἀπότομός τε γάρ ἐστι ταύτῃ
 ἡ ἀκρόπολις, καὶ ἄμαχος· τῇ ὁδὲ Μήλης ὁ
 πρότερον ^g βασιλεὺς Σαρδίων μὲν ^h περι-
 ἤνεικε τὸν Λέοντα, τὸν οἱ ἡ παλλακὴ ἔ-

^d ἠλώκισεν. ^e παρησάμενος. ^f προσιχώρει. ^g πρότερος.

τεκε, Τελμησσέων δικασάντων, ὡς περι-
 ενειχθέντος τῷ Λέοντος τὸ τεῖχος, ἔσον-
 ται Σάρδιες ἀνάλωλοι. ὁ δὲ Μήλης κατὰ
 τὸ ἄλλο τεῖχος περιενείκας, τῇ ἦν ἐπί-
 μαχον τὸ χωρίον τῆς ἀκροπόλιος, κατη-
 λόγησε τέττ, ὡς εὖν ἄμαχόν τε καὶ ἀπό-
 τομόν. ἔσι δὲ πρὸς τῷ Τρώϊα τετραμμέ-
 νον τῆς πόλιος. ὁ ὢν δὴ Ἰτροιάδης αὐτὸς
 ὁ Μάρδος, ἰδὼν τῇ προτεραίῃ τὸν τινα
 Λυδῶν ^α κατὰ τῷτο τῆς ἀκροπόλιος κα-
 ταβάνια ἐπὶ κυνέην ἄνωθεν κατακυλιοθεῖ-
 σαν, καὶ ἀνελόμενον, ἐφράσθη, καὶ ἐς θυμὸν
 ἐβάλετο. τότε δὲ δὴ ὁ αὐτός τε ἀναβεβή-
 κει, καὶ κατ' αὐτὸν ^β ἄλλοι Περσέων ἀνέ-
 βαινον. προσβάντων δὲ συχνῶν, οὕτω δὴ
 Σάρδιές τε ^γ ἠλώκεσαν, καὶ πᾶν τὸ ἄστυ
 ἐπορθέετο.

πέ. Κατ' αὐτὸν δὲ Κροῖσον τάδε ἐ-
 γένετο. ἦν οἱ παῖς, τῷ καὶ πρότερον ἐπε-
 μνήσθην, τὰ μὲν ἄλλα ἐπιεικῆς, ἄφρονος
 δέ. ἐν τῇ ὢν παρελθύσῃ εὐετοῖ ^δ ὁ Κροῖσος

^α τὸν τινα Λυδῶν. ^β μετ' αὐτὸν. ^γ ὕτω Σάρδιές τε. ^δ εὐθηνίᾳ
 et in marg. γρ. εὐετοῖ.

lice sua genitum: qui Leo si murum circumlatus esset, Sardes inexpugnabiles fore Telmessenses judicaverant. Eum Melles per ceteram partem muri circumduxit, quacunque poterat arx oppugnari: per hanc partem, tanquam inoppugnabilem atque praecisam, circumducere praetermisit, quae ad Tmolum vergit. Ab hac igitur parte ipse Hyroeades Mardus conspicatus quendam Lydum pridie descendisse ad galeam superne devolutam et recepisse, advertit animum, atque consideravit: dehinc et ipse tunc conscendit, et ad ejus exemplum alii Persae subinde, atque alii frequentes. Ita urbs Sardes capta est, atque omnis direpta.

85. Ipsi autem Croeso haec contigerunt. Erat ei filius, cujus superius habui mentionem, habilis ad cetera, sed mutus. In priore igitur annorum felicitate ad vi-

tium ejus emendandum Croesus omnia fecerat, cum alia excogitando, tum vero Delphos mittendo ad oraculum sciscitandum: atque ei Pythia talibus respondit,

Lyde genus, rex multorum, valde infcie Croese:

Ne cura gnati exoptatam audisse loquentis

Intra aedes vocem: sine qua potior tibi longe.

Ille die quoniam primum infelice loquetur.

Porro captis moenibus quidam Persa in Croesum sibi ignotum ut occisurus vadebat. Quem invadentem se Croesus quum videret, tamen praesenti clade affectus devitare negligebat, nihil putans differre an percussus oppeteret mortem. Filius ejus mutus ubi vidit Persam irruentem, prae metu et tanta aerumna, rupit vocem, inquiens, ‘ô homo, ne perimas Croesum.’ Atque hoc ille primum effatus, postmodum per omne vitae tempus loquens exiit.

86. Persae et Sardibus potiti sunt, et ipso Croeso vivo, quum regnasset annos

τὸ πᾶν ἐς αὐτὸν ^ε ἐπεποιήκεε, ἀλλὰ τε
ἐπιφραζόμενος, καὶ δὴ καὶ ἐς Δελφύς περὶ
αὐτῷ ἐπεπόμφεε χρησομένους ^ι. ἡ δὲ Πυ-
θίη οἱ εἶπε τάδε,

Λυδὲ γένος, πολλῶν βασιλεῦ, μέγα νήπιε Κροῖσε,
Μὴ βάλῃς ^β πολυεύκλον ἴην ἀνὰ δώματ' ἀκύνειν
Παῖδός φθεγγομένην. τόδε σοι πολὺ λώϊον ἀμφὶς
Εμμεναί. αὐδήσει γ' ἐν ἡματι πρῶτον ἀνόλω.

ἀλίσκομένου δὲ τοῦ τείχεος ἦϊε γὰρ τῶν
τις ^η Περσέων ἀλλογνώσας ^ι Κροῖσον ὡς
ἀποκτενέων. Κροῖσος μὲν νυν ὀρέων ἐπιόντα,
ὑπὸ τῆς παρεούσης συμφορῆς παρημελή-
κεε, ὅδε τι οἱ διέφερε πληγέντι ἀποθανέειν.
ὁ δὲ παῖς οὗτος ὁ ἄφρωνος, ὡς εἶδε ἐπιόντα
τὸν Πέρσην, ὑπὸ δέας τε καὶ κακῷ ἔρρηξε
Φωνήν. εἶπε δὲ, ‘Ὁνθρωπε ^κ, μὴ κτεῖνε
‘Κροῖσον.’ οὗτος μὲν δὴ τῷτο πρῶτον ἐ-
φθέγγατο· μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη ἐφώνεε τὸν
πάντα χρόνον τῆς ζῆς.

πς'. Οἱ δὲ Πέρσαι τὰς τε δὴ Σάρδεις
ἔχον, καὶ αὐτὸν Κροῖσον ἐζώγρησαν, ἄρ-

^ε ἰωῦτόν. ^ι χρησομένους. ^β βάλλειν. ^η γάρ τις. ^ι ἄλλοι γνώσας.

κ' Ἀνθρωπε.

Ξανία ἔτεα τεσσερεςκαίδεκα, κ' τεσσερες-
 καίδεκα ἡμέρας πολιορκηθέντα, κατὰ τὸ
 χρηστήριόν τε καταπαύσαντα ^α τὴν ἐωϋ-
 τῆ μεγάλην ἀρχήν. λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ
 Πέρσαι ἤγαγον παρὰ Κῦρον. ὁ δὲ, συννή-
 σας πυρὴν μεγάλην, ἀνέβιβασεν ἐπ' αὐτὴν
 τὸν Κροῖσόν τε ἐν πέδῳσι δεδεμένον, κ' δις
 ἐπὶ Λυδῶν παρ' αὐτὸν παῖδας· ἐν νόῳ
 ἔχων εἴτε δὴ ἀκροθίνια ταῦτα καταγιεῖν
 θεῶν ὀτεώδῃ, εἴτε καὶ εὐχὴν ἐπιτελέσαι
 δέλων, εἴτε κ' πυθόμενος τὸν Κροῖσον εἶ-
 ναι θεοσεβέα, τῷδε εἵνεκεν ^β ἀνέβιβασε ἐ-
 πὶ τὴν πυρὴν· βεβλόμενος εἰδέναι εἴ τις μιν
 δαιμόνων ῥύσεται τῷ μὴ ζῶντα καλῶ καυθῆ-
 ναι. τὸν μὲν δὴ ποίειν ταῦτα. τῷ δὲ
 Κροίσῳ ἐξεῶτι ἐπὶ τῆς πυρῆς, ἐσελθεῖν,
 καίπερ ἐν κακῷ ἐόντι τοσούτῳ, τὸ τῷ Σό-
 λωνος, ὡς οἱ εἶη σὺν θεῷ εἰρημένον, τὸ
 Μηδένα τῶν ^γ ζώντων ὄλβιον. ὡς δὲ ἄρα
 μιν προσῆναι ^δ τῷτο, ἀνενεικάμενόν τε κ' ἡ-
 ἀνασενάξαντα ἐκ πολλῆς ἡσυχίης ^ε, ἐς

^α ἢ καταπαύσαντα. ^β εἵνεκα. ^γ μηδένα εἶναι τῶν. ^δ παρασῆ-
 ναι. ^ε λειποψυχίης.

quatuordecim, totidemque dies fuisset obsessus, deleto magno suo imperio, ut ei fuerat responsum. Eum captum Persae ad Cyrum duxerunt: quem ille vinctum compedibus super ingentem quam struxerat lignorum struem imponit, circaque eum bis septem Lydorum filios: sive habens in animo primitias has alicui deo offerre, sive volens votum persolvere, sive cupidus sciendi num quis daemonum liberaret Croesum, (quem religiosum esse audierat) quominus pyrae impositus vivus concremaretur. haec quidem Cyrum fecisse ajunt. Croeso autem super pyrum stanti, etsi in tanta calamitate posito, tamen venisse in mentem Solonis, quod ab eo sibi nutu dei fuisset dictum, Ex viventibus beatum neminem. Quod dictum ubi subiit Croeso, ferunt eum resectum et ingemiscentem ex vehemente taciturnitate ter

Solon nominasse : et Cyrum, quum audisset, jussisse interpretes eum percontari quemnam istum invocaret. Illosque accedentes fuisse percontatos, et hunc interrogatum silentium tenuisse. Deinde quum cogeretur, dixisse, ‘ Illum quem
‘ cum omnibus tyrannis colloqui ego,
‘ quàm ingentem pecuniam praeoptas-
‘ sem.’ Eum non planè illis declarantem, rursus interrogant ea quae dicta erant. Efflagitantibus ac moleste urgentibus, inquit, quemadmodum Solon, domo Atheniensis, omnino venisset, et intuitus omnes ejus opes coram, pro nihilo duxisset, illa scilicet loquutus, quàm sibi ipsi omnia cesserunt illuc, quo iste dixerat. neque haec magis de seipso quàm de omni hominum genere, et de iis praesertim qui sibiipsis beati viderentur. Haec Croeso referente, jam pyrâ incensâ, arsisse extrema : et Cyrum, auditis per interpretes quae

τρίς ὀνομάσαι Σόλων[†]. καὶ τὸν Κῦρον ἀ-
 κέσαντα, κελεῦσαι τοὺς ἑρμηνέας ἐπείρε-
 θαι τὸν Κροῖσον, τινα τῶτον ἐπικαλέοι-
 το. καὶ τοὺς προσελθόντας ἐπειρωτᾷν.
 Κροῖσον δὲ τέως μὲν σιγὴν ἔχειν ἐρωτώμε-
 νον^g. μετὰ δὲ, ὡς ἡναγκάζετο, εἰπεῖν,
 ‘ Τὸν ἂν ἐγὼ πᾶσι τυράννοισι προετίμη-
 ‘ σα μεγάλων χρημάτων ἐς λόγους ἐλ-
 ‘ θεῖν.’ ὡς δὲ σφι ἄσημα ἔφραζε, πάλιν
 ἐπειρώτων^h τὰ λεγόμενα. λιπαρέοντων
 δὲ αὐτῶν, καὶ ὄχλον παρεχόντων, ἔλεγε δὴ,
 ὡς ἦλθε ἀρχὴν ὁ Σόλων ἐὼν Αθηναῖος, καὶ
 δεησάμενός πάντα τὸν ἐωϋτῶ ὄλβον, ἀπο-
 φλαυρίσειέ οἱ· ἃ δὴ εἶπας, τῇ αὐτῷ πάντα
 ἀποβεβήκεε οἱ τῇ περὶ ἐκεῖνος εἶπε· οὐδέν
 τι μᾶλλον ἐς ἐωϋτὸν λέγων, ἢ ἐς ἅπαν τὸ
 ἀνθρώπινον, καὶ μάλιστα τοὺς παρὰ σφίσι
 αὐτοῖσι δοκέοντας ὀλβίους εἶναι. τὸν μὲν
 Κροῖσον ταῦτα ἀπηγέεσθαι· τῆς δὲ πυ-
 ρῆς ἤδη ἀμμένης, καίεσθαι τὰ περὶ ἔχα-
 τα. καὶ τὸν Κῦρον ἀκέσαντα τῶν ἑρμηνέων

[†] ὀνομάσαι τὸ Σόλων. ^g ἐρωτώμενον. ^h ἐπειρώτων. ⁱ ἀποβε-
 βήκεε τῇ περ.

τὰ εἶπε Κροῖσος, μεταγνόντα τε, καὶ ἐννώ-
σαντα ὅτι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ἑὼν, ἄλλον
ἄνθρωπον, γενόμενον ἐωὐτῷ εὐδαιμονίῃ οὐκ
ἐλάσσω, ζῶντα πυρὶ ^a διδοίη· πρὸς τε τέ-
τοισι, δέισαντα τὴν τίσιν, καὶ ἐπιλεξάμενον
ὥς οὐδὲν εἴη τῶν ἐν ἀνθρώποισι ἀσφαλέως
ἔχον, κελεύειν ^b σβεννύναι τὴν ταχίστην
τὸ καίόμενον πῦρ, καὶ καταβιάζεσθαι Κροῖσόν
τε καὶ τὰς μέλα Κροῖσος. καὶ τὰς, πειρωμένους
οὐ δύνασθαι ἔτι τῷ πυρὸς ἐπικρατῆσαι.

πζ'. Εὐθαῦτα λέγεται ὑπὸ Λυδῶν Κροῖ-
σον μαθόντα τὴν Κύρης μετ' ἀγνοσίῃ, ὥς ὥρα
πάντα μὲν ἄνδρα σβεννύντα τὸ πῦρ, δυνα-
μένους δὲ ἔκτετι καταλαβεῖν, ἐπιβώσασθαι,
τὸν Απόλλωνα ἐπικαλεόμενον, εἰ τί οἱ κε-
χαρισμένον ἐξ αὐτῷ ἐδωρήθη, παραστῆναι,
καὶ ῥύσασθαι αὐτὸν ^c ἐκ τῷ παρεόντος κα-
κῷ. τὸν μὲν, δακρύοντα ἐπικαλέεσθαι τὸν
θεόν· ἐκ δὲ αἰθρίης τε καὶ νηνεμίας συνδρα-
μεῖν ^d ἐξαπίνης νέφεα, καὶ χειμῶνά τε κα-
ταρῥαγῆναι, καὶ ἕσαι ὕδαλι λαβροτάτῳ, κα-

^a πυρὶ. ^b Sed MS. habet κελύειν. ^c ῥύσασθαι μιν. ^d συνδραμεῖν.

Croesus dixisset, poenituisse : quum se quoque hominem esse cogitaret, qui alium hominem, qui se inferior non fuisset opibus, vivum igni traderet. Praeterea veritum ob id iram deorum, ac reputantem nihil esse in rebus humanis stabile, jussisse ignem celerrime extinguere jam ardentem, Croesumque deferri et qui cum eo erant. Verum eos qui jussi fuerant, non potuisse amplius vim ignis superare.

87. Ibi ferunt Lydi Croesum cognita Cyri sententiae mutatione, quum cerneret unumquemque extinguendo igni incumbentem, non tamen coërcere posse, exclamando invocasse Apollinem, ut ipsi adesset, siquod ab eo donum illi gratum fuisset oblatum, ipsumque praesenti malo liberaret. Ita cum lacrymis Croeso deum invocante, nubes repente, quum serenum ac tranquillum esset, contractas esse, et procellam erupisse, ac vehementissima a-

qua pluisset, et rogam extinctum fuisse. Ita Cyrum, cognito diis gratum ac bonum virum esse Croesum, e pyra deposuisse: atque hunc in modum interrogasse, ‘Croese, quisnam tibi hominum persuasit ut cum exercitu invaderes fines meos, ex amico factus hostis?’ Cui Croesus, ‘Ego, inquit, ô rex, istud feci tuo prospero, meo infausito fato, Graecorum deo autore, qui me ad bellum gerendum impulit. Neque enim quispiam ita amens est ut bellum quàm pacem praeoptet. nam in pace filii sepeliunt patres, in bello patres filios. Sed ut ista fierent, daemonibus cordi fuit.’

88. Haec Croesus loquutus est: quem Cyrus solutum juxta se collocavit, ac in multa sane observantia habebat: intuensque eum admirabatur, tam ipse quam omnis circa eum coetus. Ille cogitabun-

ἤμισθεσθῆναί τε τὴν πυρὴν. οὕτω δὴ μά-
 θοντα τὸν Κῦρον ὡς εἶη Κροῖσος καὶ Θεοφι-
 λῆς καὶ ἀνὴρ ἀγαθός, καταβιβάσαντα αὐτὸν
 ἀπὸ τῆς πυρῆς, εἶρεσθαι τάδε, ' Κροῖσε,
 ' τίς σε ἀνθρώπων ἀνέγνωσε, ἐπὶ γῆν τὴν
 ' ἐμὴν στρατευσάμενον, πολέμιον ἀντὶ Φί-
 ' λου ἐμοὶ καταστῆναι; ὁ δὲ εἶπε, ' Ω βα-
 ' σιλεῦ, ἐγὼ ταῦτα ἔπρηξα τῇ σῇ μὲν
 ' εὐδαιμονίῃ, τῇ ἐμεωῦτοῦ δὲ κακοδαιμο-
 ' νίῃ. αἷτιος δὲ τούτων ἐγένετο ὁ Ἑλλήνων
 ' Θεός, ἐπάρας ἐμὲ στρατεύεσθαι. οὐδεὶς
 ' γὰρ ἔγω ἀνόητός ἐστι, ὅς τις πόλεμον πρὸ
 ' εἰρήνης αἰρέεται. ἐν μὲν γὰρ τῇ οἱ παῖ-
 ' δες τῆς πατέρας θάπτεται, ἐν δὲ τῷ, οἱ
 ' πατέρες τῆς παῖδας. ἀλλὰ ταῦτα δαί-
 ' μοσί καὶ Φίλον ἦν ἔγω γενέσθαι.'

πή. Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. Κῦρος δὲ
 αὐτὸν λύσας κατέϊσε τε ἐγγύς ἑωῦτοῦ,
 καὶ κάρτα ἐν πολλῇ προμηθείῃ εἶχε. ἀπε-
 θωύμαζε τε ὁρέων καὶ αὐτός, καὶ οἱ περὶ
 ἐκείνους ὄντες πάντες. ὁ δὲ, συννοίῃ ἐχρ-

^ε δαίμονι κυ. ^ε κατέϊσε τε ἐγγύς.

μενος, ἥσυχος ἦν. μεῖα δὲ, ἐπιστραφεῖς τε καὶ ἰδόμενος τοὺς Πέρσας τὸ τῶν Λυδῶν ἄστυ κεραῦζονίας, εἶπε, ‘ Ω βασιλεῦ, κό-
 ‘ τερον λέγειν πρὸς σε τὰ νοέων τυγ-
 ‘ χάνω, ἢ σγαῖν ἐν τῷ παρεόντι χρόνῳ
 ‘ χρή ; Κῦρος δὲ μὴν Φαρσέοντα ἐκέλευε
 λέγειν ὅ, τι βύλοιτο. ὁ δὲ αὐτὸν εἰρώτα,
 λέγων, ‘ Οὗτος ὁ πολλὸς ὄμιλος τί ταῦ-
 ‘ τα σπευδῇ πολλῇ ἐργάζεται; ὁ δὲ εἶ-
 πε, ‘ Πόλῳ τε τὴν σὴν διαρπάζει, καὶ
 ‘ χρήματα τὰ σὰ διαφθορέει.’ Κροῖσος δὲ
 ἀμείβετο, ‘ (ὅτε πόλῳ τὴν ἐμήν, οὔτε
 ‘ χρήματα τὰ ἐμὰ διαρπάζει· ὅδεν γάρ
 ‘ ἐμοὶ ἔτι τέτων μέτα. ἀλλὰ φέρσσί τε
 ‘ καὶ ἄγασι τὰ σά.’

πθ’. Κύρῳ δὲ ἐπιμελὲς ἐγένετο τὰ
 Κροῖσος εἶπε· μετασησάμενος δὲ τῆς ἄλ-
 λης, εἶρετο Κροῖσον ὅ, τι οἱ ἐνορώη ἐν τοῖ-
 σι ποιευμένοισι. ὁ δὲ εἶπε, ‘ Ἐπεὶ τέ με
 ‘ θεοὶ δῶκαν δῶλόν σοι, δικαίῳ, εἴ τι ἐνο-
 ‘ ρῷ πλέον, σημαίνειν σοι. Πέρσαι, Φύ-

^α κατέρα. ^β παριόντι χρόνῳ. ^γ τὰ μὲν.

duſ ſilentium tenebat. Mox attendens, ac cernens Perſas Lydorum diripientes urbem, ‘ Utrum debeo, inquit, ô rex, tibi ‘ loqui quod ſentio, an tacere hoc tem- ‘ pore?’ Cyrus vero eum, quacunque liberet, audaſter proloqui juffit. Tunc ille Cyrum percontatur, ‘ Iſta, inquires, tanta frequentia quid illa ſic properat agere?’ Cui Cyrus, ‘ Tuam, inquit, urbem ‘ diripit, tuaſque opes abſumit. Atqui ‘ (Croeſus excipit) neque urbem meam ‘ diripit, neque meas opes. nihil enim ‘ mihi jam cum iſtis rebus eſt: ſed tua ferunt aguntque.’

89. His verbis injecta cura, Cyrus Croeſum ſemotis arbitris interrogat quidnam in his quae fierent, ſibi conſtituendum cenſeret. Ad quem Croeſus, ‘ Quoniam, ait, me dii ſervum tibi tradiderunt, jure debeo, ſiquid amplius animadvertero, id tibi indicare. Perſae na-

‘tura proterva sunt, et iidem inopes.
‘Quos si diripientes tu ac potientes mag-
‘nis opibus negligis, id tibi ex his credi-
‘bile est eventurum, ut quisque istorum
‘plurimis opibus potietur, ita facillime in
‘te rebellaturum, esse expectandum. Nunc
‘igitur, si tibi placent haec quae ego di-
‘co, ita facito : Siste ad singulas portas
‘aliquot ex tuis satellitibus custodes, qui
‘auferentes vetent exportari opes, tan-
‘quam earum decimae Jovi necessario
‘reddendae sint. Ita neque tu odium il-
‘lorum contrahes, vi opes eripiendo ; et
‘ipsi agnoscentes te iusta agere, non in-
‘viti facient.’

90. Haec audiens Cyrus, majorem in
modum gavisus est tali admonitu, eaque
vehementer approbavit ; et jussis satelliti-
bus id exequi quod Croesus ipsi subjecis-
set, his verbis eum affatus est ; ‘Croese,
‘quandoquidem et facta et dicta tua e-

σιν ἐόντες ὕβρις αἱ, εἰσὶ ἀχρήματοι· ἦν
 ὧν σὺ τέττις περιίθης διαρπάσαντας καὶ
 κατασχόντας χρήματα μεγάλα, τάδε
 τοι ἐξ αὐτῶν ^α ἐπίδοξα γενέσθαι· ὅς ἂν
 αὐτῶν ^α πλεῖστα καλᾶσθαι, τῷτον προσ-
 δέκεσθαι τοι ^β ἐπανασησόμενον. νῦν ὧν
 ποιήσον ὧδε, εἴ τοι ἀρέσκοι τὰ ἐγὼ λέ-
 γω· κάτισον τῶν δορυφόρων ἐπὶ πάσῃσι
 τῇσι πύλῃσι φυλάκῃς, οἳ λεγόντων πρὸς
 τὴς ἐκφέροντας τὰ χρήματα ἀπαιρέομε-
 νοι, ὥς σφεα ἀναγκαίως ἔχει δεκαλευθῆ-
 ναι τῷ Διὶ. καὶ σὺ τέ σφι ἔκ ἀπεχθή-
 σεαι βίῃ ἀπαιρέομενος τὰ χρήματα, καὶ
 ἐκεῖνοι συγγόνιες ποιέειν σε δίκαια, ἐκόν-
 τες ποιήσῃσι.[?]

4'. Ταῦτα ἀκούων ὁ Κῦρος, ὑπερή-
 δετο, ὥς οἱ ἐδόκεε εὖ ὑποτίθεσθαι. ἀνέ-
 σας δὲ πολλὰ, καὶ ἐντειλάμενος τοῖσι δορυ-
 φόροις τὰ Κροῖσος ὑπεθήκατο ἐπιτελέειν,
 εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε, ' Κροῖσε, ἀνηρ-
 τημένους σεῦ ἀνδρὸς βασιλέως χρυσὰ ἔρ-

^α αὐτῶν bis. ^β προσδέχεσθαι τοι.

' γα καὶ ἔπεα ποίειν, αἰτέο δόσιν ^ε τήν
 ' τινὰ βούλεαί τοι γενέσθαι παρ' αὐτίκα.[?]
 ὁ δὲ εἶπε, ' Ω δέσποτα, ἑάσας με χα-
 ' ριῖ ^δ μάλισα τὸν θεὸν τῶν Ἑλλήνων,
 ' τὸν ἐτίμησα ἐγὼ θεῶν μάλισα, ἐπεί-
 ' ρεσθαι, πέμψαντα τάσδε τὰς πέδας, εἰ
 ' ἕξαπατᾶν τοὺς εὖ ποιεῦντας νόμος ἔστι
 οἱ.' Κῦρος δὲ εἶρετο ὅ, τι οἱ τοῦτο ἐπη-
 γορεύων παραιτέοιτο. Κροῖσος δὲ οἱ ἐπα-
 νηλόγησε πᾶσαν τὴν ἐωῦτ' διανοίαν, καὶ
 τῶν χρηστηρίων τὰς ὑποχρίσεις, καὶ μά-
 λισα τὰ ἀναθήματα· καὶ ὡς ἐπαρθεὶς τῷ
 μαντηίῳ, ἐστρατεύσατο ἐπὶ Πέρσας. λέ-
 γων δὲ ταῦτα, κατέβαινε αὐτὶς παραι-
 τεόμενος, ἐπεῖναί οἱ τῷ θεῷ τέτων ὀκει-
 δίσαι. Κῦρος δὲ γελάσας εἶπε, ' Καὶ τί-
 ' του τεύξεαι παρ' ἐμεῦ, Κροῖσε, καὶ
 ' ἄλλου παντὸς τῷ ἂν ἐκάστοτε δέη.' ὡς
 δὲ ταῦτα ἤκουσε ὁ Κροῖσος ^ε, πέμπων
 τῶν Λαδῶν ἐς Δελφοὺς, ἐνετέλλετο, τι-
 θέντας τὰς πέδας ἐπὶ τῷ νηῷ τὸν οὐδὸν,

^ε τὴν δόσιν. ^δ χαριῖ. ^ε ἤκουε Κροῖσος.

‘gregia viri regis sunt pete quid muneris a
‘me velis impraesentiarum tibi dari.’ Ad
quem Croesus, ‘ô here, inquit, maxime
‘gratum mihi facies, si siveris me deum
‘Graecorum, quem ego maxime omni-
‘um veneratus sum, percunctari missis
‘ad cum his vinculis, nunquid ei fas sit
‘bene de ipso merentes decipere.’ Et
Cyro interroganti quidnam id esset quod
incusaret, altius repetens omnem suum
aperuit animum, redditaque sibi oracula,
et praecipue donaria sua, et quemadmo-
dum excitus oraculo suscepisset adversus
Persas expeditionem. Haec commemo-
rando rediit rursus ad petendam veniam
ista deo exprobrandi.’ Ad quem ridens
Cyrus, ‘Et hoc, inquit Croese, a me im-
‘petrabis, et quicquid aliud identidem
‘tibi opus erit.’ Ubi haec audivit Croesus,
Delphos misit quosdam Lydos, jussos,
quum ad limen templi vincula posuissent,

sciscitari deum nunquid eum pueret, per
oracula qui Croesum induxisset ad bel-
lum Persis inferendum, tanquam Cyri po-
tentiam everfurum; unde tales primitiae
ipsi offerrentur: compedes scilicet osten-
dendo. et sciscitari cum haec, tum nun-
quid Graecis diis foret fas esse ingratis.

91. Lydis illuc profectis, et haec man-
data executis, Pythia fertur ita respon-
disse; ' Sortem fato destinatam defugere,
' deo quoque est impossibile. Croesus au-
' tem quinti procreatoris crimen luit, qui
' quum esset fatelles Heraclidarum, mu-
' lieris dolo inductus, dominum intere-
' mit: illiusque dignitate potitus est, nihil
' ad ipsum pertinente. Verum Apollo,
' quum studuerit ut haec Sardium clades
' liberis Croesi, non ipsi Croeso contin-
' geret, tamen transferre fata non potuit:
' sed quatenus illa permiserunt, annixus
' est, atque ei gratiam retulit, utpote di-

εἰρωτᾶν εἰ οὐ τι ἐπαιχύνεται, τοῖσι μαν-
 τήϊοισι ἐπάρας Κροῖσον στρατεύεσθαι ἐπὶ
 Πέρσας, ὡς καταπαύσοντα τὴν Κύρη δύ-
 ναμιν, ἀπ' ἧς οἱ ἀκροθίνια τοιαῦτα γενέ-
 σθαι· δεικνύντας τὰς πέδας. ταῦτά τε ^α
 ἐπειρωτᾶν, καὶ εἰ ἀχαρίστοις νόμος εἶναι
 τοῖσι Ἑλληνικοῖσι θεοῖσι.

Ζά'. Απικομένοις δὲ τοῖσι Λυδοῖσι,
 καὶ λέγῃσι τὰ ^β ἐντείναντα, τὴν Πυθίην
 λέγεται εἰπεῖν τάδε, ' Τὴν πεπρωμένην
 ' μοῖρην ἀδύνατά ἐστι ἀποφυγέειν καὶ θεῶ·
 ' Κροῖσος δὲ πέμπτου γονέος ^γ ἀμαρτάδα
 ' ἐξέπλησε, ὃς ἐὼν δορυφόρος Ἡρακλει-
 ' δέων, δόλῳ γυναικῆϊ ἐπισπώμενος, ἐφό-
 ' νευσε τὸν δεσπότηα, καὶ ἔχε τὴν ἐκείνου
 ' τιμὴν ὅθεν οἱ προσήκυσαν. προθυμεομέ-
 ' νου δὲ Λοξίῳ ὅπως ἂν κατὰ τῆς παῖ-
 ' δας τοῦ Κροίσου ^δ γένοιτο τὸ Σαρδίων
 ' πάθος, καὶ μὴ κατ' αὐτὸν Κροῖσον, ἔκ-
 ' οῖόν τε ἐγένετο παραγαγεῖν μοίρας· ὅ-

^α τοιαῦτά τι. ^β Λυδοῖσι λέγουσι ταῦτα δὲ τὰ. ^γ γένιος. ^δ τῷ
 Κροίσῳ.

• σον δὲ ἐνέδωκαν αὐται, ἡνύσατο, καὶ ἔχα-
 • ρίσαντο οἱ. τρία γὰρ ἔτεα ἐπανεβάλ-
 • λετο τὴν Σαρδίων ἄλωσιν. καὶ τῷτο ἐπι-
 • σάοθω Κροῖσος, ὥς ὕπερον τοῖσι ἔτεσι
 • τέτοισι ἀλὲς τῆς πεπρωμένης. δεύτερα
 • δὲ τέτων, κακομένῳ αὐτῷ ἐπήρκεσε. κα-
 • τὰ δὲ τὸ μαντήϊον τὸ γενόμενον, οὐκ
 • ὀρθῶς Κροῖσος μέμφεται. προηγόρευε γάρ
 • οἱ Λοξίης, ἣν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας,
 • μεγάλην ἀρχὴν αὐτὸν καταλύσειν^ε.
 • τὸν δὲ, πρὸς ταῦτα χρῆν εὖ μέλλοντα
 • βλεύεσθαι, ἐπείρεσθαι πέμψαντα, κό-
 • τερα τὴν ἐωῦτῃ ἢ τὴν Κύρῳ λέγοι^ε ἀρ-
 • χήν. ὃ συλλαβὴν δὲ τὸ ρηθὲν, ὃδ' ἐπα-
 • νειρόμενος, ἐωῦτὸν αἴτιον ἀποφαινέτω.
 • ὦ καὶ τὸ τελευταῖον χρησηριαζομένῳ
 • εἶπε τὰ εἶπε Λοξίης περὶ ἡμίονου· οὐδὲ
 • τῷτο συνέβαλε^ε. ἦν γὰρ δὴ ὁ Κύρος οὗ-
 • τος ἡμίονος. ἐκ γὰρ δυῶν οὐκ ὁμοεθνέων
 • ἐγεγόνεε, μητρὸς ἀμείνονος, πατρὸς δὲ
 • ὑποδεεσέρου. ἡ μὲν γὰρ ἦν Μηδὶς, καὶ
 • • ἀρχὴν καταλύσαν, ^ε λέγει, ^ε συνέλαβε.

‘lata Sardium expugnatione tres annos.
‘Et hoc Croesus discat, tot illis annis fe-
‘rius quam fata destinarant, se fuisse cap-
‘tum. Secundo loco, quod ipsi ardenti
‘opem tulit. Nam quod ad oraculum
‘pertinet, haud recte Croesus conqueri-
‘tur: quoniam Apollo praedixit, eum esse
‘magnum imperium, si bellum Persis in-
‘ferret, everfurum: de qua re ipsum rec-
‘te consultare volentem, decuerat mitte-
‘re sciscitatum, utrum ipsius Apollo di-
‘ceret imperium, an Cyri. Sed quod dic-
‘tum erat, nec considerans, nec denuo
‘interrogans, sibiipso acceptum referat.
‘quod autem ultimo responso ait Apol-
‘linem dixisse de mulo, ne hoc quidem
‘discussit. Nam mulus hic, Cyrus erat:
‘quippe qui duobus diversarum gentium
‘parentibus ortus sit, generosiore matre,
‘patre tenuiore. Nam illa quidem, Meda
‘erat, Astyagis Medorum regis filia: hic

autem, Persa, et Medis subiectus: et licet omnium infimus, tamen dominam suam in matrimonium duxit.' Haec Lydis Pythia respondit: quae illi Sardes reversi Croeso nunciarunt. Quibus auditis Croesus suam ipsius agnovit culpam esse, non dei. De Croesi igitur imperio et primo Ioniae subactione ita res se habent.

92. Porro Croesi non haec solum quae jam diximus, sed alia quoque per multa donaria in Graecia extant. Siquidem apud Thebas Boeoticas tripus est aureus, quem illic Apollini nuncupavit Ismenio: apud Ephesum quoque buculae aureae, atque columnae pleraeque. Quinetiam in Proneae templo apud Delphos clypeus aureus ingens. Atque haec etiamnum ad mea usque tempora superebant: nonnulla tamen interciderunt. Ac vero quae apud Branchidas Milesiorum a Croeso dedicata fuerunt, pondere (quan-

Ἀσυάγεος θυγάτηρ τοῦ Μήδων βασι-
 λέως· ὁ δὲ, Πέρσης τε ἦν, καὶ ἀρχόμενος
 ὑπ' ἐκείνοισι· καὶ ἐνερθεῖ ἐὼν τοῖσι ἅπα-
 σι, δεσποίνῃ τῇ ἐωϋτῆ συνοίκεε^α. Ταῦ-
 τα μὲν ἡ Πυθίῃ ὑπεκρίνατο τοῖσι Λυδοῖ-
 σι· οἱ δὲ ἀνῆναικαν ἐς Σάρδεις, καὶ ἀπήγγει-
 λαν Κροίσῳ^β. ὁ δὲ, ἀκέσας, συνέγνω ἐω-
 ὑτῆ εἶναι τὴν ἀμαρτάδα, καὶ ὃ τῆ θεῆς.
 κατὰ μὲν δὴ τὴν Κροίσου τε ἀρχὴν, καὶ Ι-
 ωνίης τὴν πρώτην καλασροφὴν, ἔχε ἔτω.

Λβ'. Κροίσῳ δὲ ἐσι καὶ ἄλλα ἀναθήμα-
 τα ἐν τῇ Ἑλλάδι πολλὰ, καὶ ὃ τὰ εἰρη-
 μένα μῆνα. ἐν μὲν γὰρ Θήβῃσι τῇσι Βοι-
 ωτῶν, τρίπυς χρύσεος, τὸν ἀνέθηκε τῷ Α-
 πόλλωνι τῷ Ισμηνίῳ· ἐν δὲ Εφέσῳ, αἱ τε
 βόες αἱ χρύσεαι, καὶ τῶν κίωνων αἱ πολ-
 λαί· ἐν δὲ Προνηΐης τῆς^γ ἐν Δελφοῖσι,
 ἀσπίς χρυσῆ μεγάλη. ταῦτα μὲν καὶ ἔτι
 ἐς ἐμὲ ἦν περιεόντα, τὰ δ' ἑξαπόλωλε τὰ
 τῶν ἀναθημάτων. τὰ δ' ἐν Βραγχίδῃσι
 τῇσι Μιλησίων ἀναθήματα Κροίσῳ, ὥς ἐ-

^α συνοίκεε. ^β ἀπήγγειλαν τῷ Κροίσῳ. ^γ Προνηΐδος τοῖσι.

γὰρ πυνθάνομαι, ἴσα τε σταθμὸν καὶ ὁμοῖα
 ταῖσι ἐν Δελφοῖσι. τὰ μὲν νυν ἔς τε Δελ-
 φὸς, καὶ ἔς τῃ Ἀμφιάρεω, ἀνέθηκε, οἰκῆιά τε
 εὐόλια, καὶ τῶν πατρῶων χρημάτων ἀπαρ-
 χήν· τὰ δὲ ἄλλα ἀναθήματα ἐξ ἀνδρὸς
 ἐγένετο ἑσῆς ἐχθροῦ, ὅς οἱ, πρὶν ἢ βασι-
 λεῦσαι, ἀντιστασιώτης ^α κατεσηήκεε, συ-
 σπεύδων Πανταλέονι γενέσθαι τὴν Λυ-
 δῶν ἀρχήν. ὁ δὲ Πανταλέων, ἦν Ἀλυάτ-
 τεω μὲν παῖς, Κροῖος δὲ ἀδελφεὸς οὐκ ὁ-
 μομήτριος. Κροῖσος μὲν γὰρ ἐκ Καείρης
 ἦν γυναικὸς Ἀλυάτῃ, Πανταλέων δὲ ἐξ
 Ιάδος. ἐπεὶ τε δὲ δόντος τῇ πατρὸς ἐκρά-
 τησε τῆς ἀρχῆς ὁ Κροῖσος, τὸν ἄνθρωπον
 τὸν ἀντιπρήσοιλα ἐπὶ κναφηίᾳ ἔλκων δι-
 ἐφθειρε· τὴν δὲ ἑσῆν αὐτῇ ἔτι πρότερον
 καίρωσας, τότε τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀνέ-
 θεκε ἐς τὰ εἶρηλαι. καὶ περὶ μὲν ἀναθημά-
 των τοσαῦτα εἰρήσω.

Λγ'. Θωῦμαλα δὲ ^β γῇ Λυδίῃ ἐς συγ-
 γραφὴν οὐ μάλα ἔχει, οἷά τε καὶ ἄλλη

^α ἀντιστασιώτης. ^β θωῦμα δὲ.

tum intelligo) aequali et similia erant iis quae sunt Delphis. Ceterum ea quae tum Delphos, tum etiam ad Amphiarai misit templum, haec ibi, veluti domestica bona, paternarumque facultatum libamina, divis consecravit. Quandoquidem cetera donaria e facultatibus erant viri adversarii, qui Croeso, priusquam regnaret, repugnans, Pantaleontis partibus impense studens hunc in regni potestatem provehere conabatur. Pantaleon enim et ipse Alyattis filius erat, Croesi frater, at non ex eadem matre. Nam Croesus natus fuit Alyatti ex Carica uxore, Pantaleon ex Iade. Quum autem tradito a patre imperio Croesus potiretur, hominem illum qui sibi restiterat, in fullonis officinam tractum interemit; bona autem ejusdem jam ante consecrata, tunc uti diximus iis locis dedicavit. Atque de donariis haecenus dictum sit.

93. Porro Lydia quae scribantur mul-

la sane miranda habet, prout aliae regiones, praeter auri ramenta e Tmolo deferri solita. Unum tamen nobis exhibet multo maximum praeter Aegyptiorum et Babyloniorum opera. Ibi enim est Alyattis Croesi parentis sepulcrum, cujus crepido e grandibus est lapidibus: reliqua sepulchri pars, aggestio terrae. Id construxerunt homines forenses atque operarii, et una cum his ad quaestum prostitutae puellae. Ceterum ad meam usque aetatem in summo tumultu quinque termini stabant, quibus literae insculptae indicant quae singuli elaboraverint: apparebatque ex mensura puellarum opus esse maximum. Lydorum enim populi filiae omnes meretricantur, atque hoc quaestu tantisper dotem colligunt dum nupserint: se autem ipsaemet locant. Sepulcri hujus ambitus, stadiorum est sex, et duorum arpendiorum: latitudo, arpendiorum tredecim. Confinis est eidem sepulcro lacus

χώρη, πάρεξ τῆ ἐκ τῆ Τμώλου κατα-
 φερομένου ψήγματος· ἐν δὲ ἔργον πολλὸν
 μέγιστον παρέχεται, χωρὶς τῶν τε Αἰ-
 γυπτίων ἔργων καὶ τῶν Βαβυλωνίων. ἔ-
 σιν αὐτόθι ^c Αλυάτλειω τοῦ Κροίσου πα-
 τρὸς σῆμα, τοῦ ἡ κρηπίς μὲν ἐστὶ λίθων
 μεγάλων, τὸ δὲ ἄλλο σῆμα, χῶμα γῆς.
 ἐξεργάσαντο δὲ μιν οἱ ἀγοραῖοι ἄνθρωποι,
 καὶ οἱ χειρῶνακτες, καὶ αἱ ἐνεργαζόμεναι
 παιδίσκαι. οὗροι δὲ πέντε ἐόντες, ἔτι καὶ
 ἐς ἐμὲ ἦσαν ἐπὶ τοῦ σήματος ἄνω· καὶ σφι
 γράμματα ἐνεκεκόλαπτο, τὰ ἕκαστοι ἐξερ-
 γάσαντο. καὶ ἐφαίνετο μετρεόμενον τὸ τῶν
 παιδισκέων ἔργον ἐὼν μέγιστον. τοῦ γὰρ δὴ
 Λυδῶν δήμου αἱ θυγατέρες πορνεύονται
 πᾶσαι, συλλέγουσαι σφίσι Φερνάς· ἐς ὃ
 ἂν συνοικήσουσι τοῦτο ποιέουσιν. ἐκδιδό-
 ασι δὲ αὐταὶ ἐωυτάς. ἡ μὲν δὴ περίοδος
 τοῦ σήματος, εἰσὶ σάδιοι ἕξ, καὶ δύο πλέ-
 θρα· τὸ δὲ εὐρὸς ἐστὶ πλῆθρα τριακαίδεκα.
 λίμνη δὲ ἔχεται τοῦ σήματος μεγάλη;

^c ἐστὶ αὐτόθι.

τὴν λέγουσι Λυδοὶ αἰεῖναφ εἶναι. καλέε-
ται δὲ αὕτη Γυγαΐη. τοῦτο μὲν δὴ τοιῦ-
τό ἐστι.

Ζδ'. Λυδοὶ δὲ νόμοισι μὲν παραπλη-
σίοισι χρέωνται καὶ Ἕλληνες· χωρὶς ἤ
ὅτι τὰ Φήλεα τέκνα καὶ ἀπορνεύουσιν πρῶ-
τοι δὲ ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, νόμο-
μα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κοφάμενοι ἐχρή-
σαντο· πρῶτοι δὲ καὶ κάπηλοι ἐγένοντο.
Φασὶ δὲ αὐτοὶ Λυδοὶ καὶ τὰς παγκνίας
τὰς νῦν σφίσι τε καὶ Ἕλλησι κατεσεύ-
σας, ἐωυτῶν ἐξεύρημα γενέσθαι. ἅμα δὲ
ταύτας τε ἐξευρεθῆναι παρὰ σφίσι λέγου-
σι, καὶ Τυρσηνὴν ἀποικῆσαι^δ, ὧδε περὶ
αὐτῶν λέγοντες· ἐπὶ Ατυος τοῦ Μάνεω
Βασιλῆος σιτοδείην ἰχυρὴν ἀνὰ τὴν Λυδί-
ην πᾶσαν γενέσθαι· καὶ τὸς Λυδοὺς τέως
μὲν διάγειν λιπαρέοντας· μετὰ δὲ, ὡς οὐ
παύεσθαι, ἄκεα δίξεσθαι· ἄλλοι δὲ ἄλλοι
ἐπιμηχανᾶσθαι αὐτῶν. ἐξευρεθῆναι δὲ ὥς
τότε καὶ τῶν κίβων καὶ τῶν ἀσπραγάλων

^δ ἀποικῆσαι.

ingens, quem Lydi referunt esse perennem. vocatur autem Gygaëus. Atque hoc quidem sic habet.

94. Lydi legibus propemodum utuntur Graecorum similibus, nisi quod illorum filiae agant vitam meretriciam. primi eorum quos novimus, nummum aureum argenteumque ad utendum percusserunt, et primi caupones institutoresque extiterunt. Ajunt et ipsi se ludos invenisse qui etiamnum apud Graecos et ipsos obtinent, simul autem haec in suis terris invenisse, et in Tyrreniam colonos duxisse. Id quod hunc in modum accidisse referunt: tempore Atyis regis, Manis filii, annonae difficultatem per universam Lydiam acrem fuisse, et aliquamdiu quidem Lydos vitam assiduis laboribus tolerasse; postea vero, quum non cessaret, remedia quaesivisse, et alium aliud exco- gitasse. Tum igitur inventum ab iisdem es

tefferarum et talorum ludum, et pilae, ceterorumque lusuum omnium genera, praeterquam calculorum. horum enim inventionem sibi non vendicant Lydi. Porro his inventis ad famem sic usos esse, alterum quidem dierum totum lusibus dedisse, ut videlicet cibos non quaerent: altero autem a lusibus abstinentes, vesci consuevisse. Atque hoc modo vixisse annis duodeviginti. Ubi autem malum non remitteret, sed magis etiam saeviret, tum regem universos Lydos bifariam divisos in sortem misisse, et hos quidem ut in sedibus suis manerent, illos vero ut exirent ex patria. Ac vero iis qui in sedibus suis mansionem sortiti essent, regem ipsum se addidisse: illis autem qui egrediebantur, filium suum, cui nomen Tyrrheno. Hos ex fortis casu e Lydia excedentes, descendisse Smyrnam: et mox fabricatis navigiis quibus ea quae ad supellectilem com-

καὶ τῆς σφαίρης, καὶ τῶν ἄλλων ^α πα-
 σέων παγνιέων τὰ εἶδεα, πλὴν πεσῶν ^β.
 τούτων γὰρ ὧν τὴν ἐξεύρεσιν ^γ οὐκ οἰκῆ-
 οῦνται Λυδοί. ποίειν δὲ ὧδε πρὸς τὸν λι-
 μὸν ἐξευρόντας· τὴν μὲν ἑτέρην τῶν ἡμε-
 ρέων παίζειν πᾶσαν, ἵνα δὴ μὴ ζητέοιεν
 σιτία· τὴν δὲ ἑτέρην σιτέεσθαι, παυομέ-
 νους τῶν παιγνιέων. τοιούτῳ τρόπῳ διά-
 γειν ἐπ' ἕτεα δυῶν δέοντα εἴκοσι· ἐπεὶ τε
 δὲ οὐκ ἀνιέναι τὸ κακὸν, ἀλλ' ἐπὶ μᾶλ-
 λον ἔτι βιάζεσθαι, οὕτω δὴ τὸν βασιλῆα
 αὐτῶν, δύο μοίρας διελόντα Λυδῶν πάν-
 των, κληρῶσαι, τὴν μὲν ἐπὶ μονῇ, τὴν δὲ
 ἐπὶ ἐξόδῳ ἐκ τῆς χώρας· καὶ ἐπὶ μὲν τῇ
 μένειν αὐτοῦ λαγχανέσθαι τῶν μοιρέων, ἐ-
 ωῦτόν τὸν βασιλέα προστάσσειν, ἐπὶ δὲ
 τῇ ἀπαλλασσομένῃ, τὸν ἐωῦτοῦ παῖδα,
 τῷ οὐνομα εἶναι Τυρσηνόν. λαχόντας δὲ
 αὐτῶν τοὺς ἑτέρους ἐξιέναι ἐκ τῆς χώρας,
 καὶ καταβῆναι ἐς Σμύρνην, καὶ μηχανήσα-
 θαι πλοῖα, ἐς τὰ ἐοδεμένους τὰ πάντα

^α ἢ ἄλλων. ^β πεσῶν. ^γ τὴν εὑρεσιν.

ὅσα σφι ἦν χρησά ἐπίπλοα, ἀποπλῆεν
κατὰ βίῃς τε καὶ γῆς ζήτησιν· ἐς ὃ ἔθνεα
πολλὰ παραμειψάμενους, ἀπικέσθαι ἐς
Ομβρικούς· ἐνθά σφας ἐνδρύσασθαι πόλι-
ας, καὶ οἰκέειν τὸ μέχρι τῆδε. ἀντὶ δὲ Λυ-
δῶν μετονομασθῆναι αὐτοὺς ἐπὶ τῇ βασι-
λέως τοῦ παιδός, ὅς σφας ἀνήγαγε· ἐπὶ
τῷ τὴν ἐπωνυμίην ποιευμένους, ὀνομα-
σθῆναι Τυρσηνός. Λυδοὶ μὲν δὴ ὑπὸ Πέρ-
σῃσι ἐδεδύλωντο ^d.

Ζε'. Επιδίξειαι δὲ δὴ τὸ ἐνθεῦτεν ἡμῖν
ὁ λόγος τὸν τε Κῦρον, ὅστις ἐὼν τὴν Κροί-
ου ἀρχὴν κατέειλε, καὶ τὰς Πέρσας, ὅτεω
τρόπῳ ἠγήσαντο τῆς Ασίας. ὥς ὦν Περ-
σέων μετεξέτεροι λέγῃσι, οἱ μὴ βουλόμενοι
σεμνοῦν τὰ περὶ Κῦρον, ἀλλὰ τὸν ἐόντα
λέγειν λόγον, κατὰ ταῦτα γράφω· ἐπι-
σάμενος περὶ Κύρου καὶ τριφασίας ἄλλας
λόγων ὁδοὺς Φῆναι. Ασσυρίων ἀρχόντων
τῆς ἄνω Ασίας ἐπ' ἕτεα εἴκοσι καὶ πεντα-
χόσια, πρῶτοι ἀπ' αὐτῶν Μῆδοι ἤρξαντο

moda habebant, imponent, ad victum sedesque quaerendas oram solvisse; donec varias nationes praetervecti, ad Umbros pervenissent: ubi civitatibus constructis, ad hunc usque diem habitaverint, ac pro Lydis regii filii qui eos deduxit, nomen mutavisse, ut hujus appellatione quoque nominati fuerint Tyrrheni. Lydi itaque a Persis in servitutem redacti fuerunt.

95. HINC jam nobis requirit oratio et Cyrum quisnam fuerit ille qui Croesi evertit imperium, et Persas quomodo Asiae imperio potiti sint. Igitur quemadmodum quidam memorant Persarum, non qui res Cyri extollere, sed prout illa se habent, referre student, ita ego conscribam; gnarus triplices alias esse de Cyro narrandi vias. Quum Assyrii annis quingentis viginti superiorem Asiam obtinuissent, primi Medi ab ipsis deficere coepe-

runt: qui cum Assyriis pro libertate proelii strenue se gesserunt, excussoque servitutis iugo libertatem obtinuerunt. Post quos et aliae nationes idem fecerunt quod et Medi.

96. Ceterum quum jam per continentem gentes omnes propriis viverent legibus, hac occasione rursus tyrannidi subiecti fuerunt. Fuit apud Medos vir sapiens, cui nomen erat DEJOCES, filius Phraortis, qui quum ad tyrannidem adspiraret, ita se gessit. Quum Medi per vicos habitarent, Dejoces cum ante apud suos probatus, tum magis studiosiusque aequitatem colens exercebat, idque, quia videbat apud Medos universos magnam quandam legum infirmitatem, sat sciens aequitati iniquitatem esse inimicam. Medi vero qui eundem habitabant vicum, intuentes hominis mores, iudicem ipsum sibi constituunt. Hic, ut

ἀπίσασθαι· καί κως οὔτοι περὶ τῆς ἐλευθερίας μαχεσάμενοι τοῖσι Λαυρυίοις, ἐγένοντο ἄνδρες ἀγαθοί· καὶ ἀπώσάμενοι τὴν δολοσύνην, ἡλευθερώθησαν. μετὰ δὲ τῶν, καὶ τὰ ἄλλα ^ε ἔθνεα ἐποίεε τὸ αὐτὸ τοῖσι Μήδοις ^ε.

Ζς'. Εὐνίων δὲ αὐτονόμων πάντων ἀνὰ τὴν ἡπειρον, ὧδε αὐτὶς ἐς τυραννίδας περιῆλθον· ἀνὴρ τοῖσι ^ε Μήδοις ἐγένετο σοφός, τῷ οὐνόμα ἦν Δηϊόκης, παῖς δ' ἦν Φραόριεω. οὗτος ὁ Δηϊόκης, ἐρασθεὶς τυραννίδος, ἐποίεε τοιαύδε· κατοικημένων τῶν Μήδων κατὰ κόμας, ἐν τῇ ἐωϋτοῦ ^ε ἐὼν καὶ πρότερον δόκιμος, καὶ μᾶλλον τι καὶ ^ε προθυμότερον δικαιοσύνην ἐπιθέμενος ἤσκει. καὶ ταῦτα μέντοι, εὐούσης ἀνομίης πολλῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Μηδικήν, ἐποίεε, ἐπιστάμενος ὅτι τῷ δικαίῳ τὸ ἀδίκον πολέμιόν ἐστι. οἱ δ' ἐκ τῆς αὐτῆς κόμης Μῆδοι, ὀργῶνες αὐτῷ τὰς τρόπους, δικασὴν μιν ἐω-

^ε καὶ ἄλλα. ^ε τὸ αὐτὸ Μήδοις. ^ε ἀνὴρ ἐν τοῖσι. ^ε ἐν γὰρ ἐωϋτῷ.
^ε μᾶλλοντι ^ε.

ὑτῶν αἰρέοντο· ὁ δὲ δὴ, οἷα μινώμενος ^α ἀρχὴν ἰθὺς τε καὶ δίκαιος ἦν. παύων τε ταῦτα, ἔπαινον εἶχε καὶ ὀλίγον πρὸς τῶν πολιτέων οὕτω, ὥστε πυνθανόμενοι οἱ ἐν τῇσι ἄλλῃσι κώμησι ὡς Δηϊόκης εἶη ἀνὴρ μόνος κατὰ τὸ ὀρθὸν δικάζων, πρότερον περιπίπτοντες ἀδίκοισι γνώμησι, τότε ἐπεὶ τε ἤκουσαν, ἄσμενοι ἐφοίτων ^β παρὰ τὸν Δηϊόπεα καὶ αὐτοὶ δικασόμενοι· τέλος δὲ, ὡδενὶ ἄλλῳ ἐπετράποντο.

47. Πλεῦντος δὲ αἰεὶ γινομένου τῆς ἐπιφοιτέοντος, οἷα πυνθανομένων τὰς δίκας ἀποβαίνειν κατὰ τὸ ἐόν, γνοὺς ὁ Δηϊόκης ἐς ἐωυτόν πᾶν ἀνακείμενον, οὔτε κατίζειν ἔτι ἤθελε ἐνθαπερ πρότερον προκατίζων ἐδίκαζε, οὔτ' ἔφη δικᾶν ἔτι. καὶ γὰρ οἱ λυσιτελέειν, τῶν ἐωυτοῦ ἐξημεληκότα, τοῖσι πέλας δι' ἡμέρης δικάζειν. εὐούσης ὦν ἀρπαγῆς καὶ ἀνομίης ἔτι πολλῷ μᾶλλον ἀνὰ τὰς κώμας ἢ πρότερον ἦν, συνελέχθησαν οἱ Μῆδοι ἐς τῷτο, καὶ ἐδίδουσάν σφι-

^α μινώμενος. ^β ἐφοίτων.

qui principatum ambiret, rectum se aequumque praebeuit. Quae quum faceret, laudem apud populares obtinuit haudquamquam exiguam; adeo ut haec intelligentes ceterorum pagorum incolae, nempe Dejocem solum esse qui incorrupte iudicaret, prius iniquis sententiis afflicti, tunc postquam audiverunt laeti affluerent ad Dejocem, et ipsi litigaturi: postremo nulli alii id committerent.

97. Quum vero numerus accurrentium semper cresceret, utpote qui intelligerent sententias ex vero terminari, Dejoces, animadvertens universa in se unum incumbere, neque amplius illic confidere, ubi prius praesidens iudicabat, volebat, neque omnino iudicare amplius dixit: siquidem non e re sua esse, si totum diem rebus suis neglectis, dirimendis aliorum litibus impenderet. Quum igitur rapinae sceleraque passim per vicos multo etiam magis quam prius patrarentur, Medi con-

vocato consilio, de communi rerum statu colloqui coeperunt. Et quantum mihi videtur, Dejocis amici maxime in hanc sententiam loquebantur, ‘ Nequaquam
‘ praesenti modo viventes hanc nostram
‘ regionem possumus habitare; age, con-
‘ stituamus nobisipsi regem, ut sic regio
‘ nostra bonis legibus administretur, et nos
‘ ad opera eamus, neque prae impunitate
‘ scelerum excidamus.’ Quae quum sic re-
ferrentur, consciscunt Medi ut regnentur.

98. Continuo ubi consultatum est Quemnam regem crearent, Dejoces adeo ab omnibus productus in medium et commendatus est, ut omnium suffragio rex comprobaretur. At ille jussit et aedificia sibi erigi regno digna et stipatoribus se roborari. Huic Medi haec praestiterunt, eique aedificia ingentia probeque munita extruxerunt in ea quam designaverat regione: permiserunt quoque satellites ex

σι λόγον, λέγοντες περὶ τῶν κατηκόντων.
 ὥς δ' ἐγὼ δοκέω, μάλισα ^c ἔλεγον οἱ τοῦ
 Δηϊόκεω φίλοι, ' Οὐ γὰρ δὴ τρόπῳ τῷ
 ' παρέοντι χρεώμενοι, δυνατοὶ εἰμὲν οἰκέ-
 ' ειν τὴν χώραν, Φέρε σήσωμεν ἡμέων
 ' αὐτῶν βασιλέα. καὶ οὕτω ἢ τε χώρα
 ' εὐνομήσεται, καὶ αὐτοὶ πρὸς ἔργα τρε-
 ' φόμεθα, οὐδὲ ὑπ' ἀνομίης ἀνάστατοι ἐσό-
 ' μεθα.' ταῦτά κη λέγοντες, πείθουσι ἐω-
 ὑτὲς βασιλεύεσθαι.

Λή'. Αὐτίκα δὲ προβαλλομένων ὄν-
 τινα σήσονται βασιλέα, ὁ Δηϊόκης ἦν πολ-
 λὸς ὑπὸ παντὸς ἀνδρὸς καὶ προβαλλόμε-
 νος καὶ αἰνεόμενος· ἐς ὃ τῷτον καταινέουσι
 βασιλέα σφίσι εἶναι. ὁ δ' ἐκέλευε αὐτοὺς
 οἰκία τε ἐωϋτῷ ἄζια τῆς βασιλῆϊκῆς οἰκοδο-
 μῆσαι, καὶ κρατεῖν αὐτὸν δορυφόροισι. ποι-
 εῦσι ^d δὴ ταῦτα οἱ Μῆδοι. οἰκοδομέουσι
 τε γὰρ αὐτῷ οἰκία μεγάλα τε καὶ ἰχυ-
 ρά, ἵνα αὐτὸς ἔφρασε τῆς χώρας· καὶ δο-
 ρυφόρους αὐτῷ ἐπιτρέψουσι ἐκ πάντων Μή-

^c κάλλιστα. ^d ποιοῦσι.

δων καταλέξασθαι. ὁ δὲ, ὡς ἔχε τὴν ἀρχήν, τοὺς Μήδους ἠνάγκασε ἐν πόλισμα ποιήσασθαι, καὶ τῆτο περιστέλλοντας, τῶν ἄλλων ἦσαν ἐπιμέλестαι. περὶδομένων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Μήδων, οἰκοδομέει τείχεα μεγάλα τε καὶ καρήρα, ταῦτα τὰ νῦν Εὐβάτανα ^α κέκληται, ἕτερον ἑτέρῳ κύκλῳ ἐνεσῶτα ^β. μεμηχανῆται δὲ αὐτῷ τῆτο τὸ ^γ τεῖχος ὥστε ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ κύκλος τοῖσι προμαχεῶσι μένοισι ἐς ἡ ὑψηλότερος. τὸ μὲν κου τι ^δ καὶ τὸ χωρίον συμμαχείει, κολωνὸς ἐὼν, ὥστε τοῖς τῷ εἶναι· τὸ δὲ καὶ μᾶλλον τι ἐπείηδεύθη, κύκλων ἐοίκων τῶν συναπάντων ^ε ἐπὶ, ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τὰ βασιλήια ἐνεσι καὶ οἱ Δησαυροί. τὸ δὲ αὐτῶν μέγιστον ἐστὶ τεῖχος κατὰ τὸν Αθηναίων κύκλον μάλιστα καὶ τὸ μέγαθος. τῷ μὲν δὴ πρώτῳ κύκλῳ οἱ προμαχεῶνες εἰσὶ λευκοί· τῷ δὲ δευτέρῳ, μέλανες· τρίτῳ δὲ κύκλῳ, Φοινίκεσι·

^α εὐβάτανα est in MS. ^β ἐνεσῶτα. ^γ αὐτῷ τῷ. ^δ τὸ μὲν τῷ κυ. ^ε συναπάντων.

universis Medis sibi deligere. Dejoces igitur imperio potitus, Medos compulit unum oppidum condere, ut hoc uno communito exornatoque, aliorum non ita magnam curam haberent. Obsequentibus quoque hac in re Medis, moenia constituit ampla simul et valida, ea ipsa quae nunc Ecbatana appellantur, in quibus muri alter orbis alteri inditus erat: sic nimirum constitutis moenibus, ut orbis alter altero solis pinnis foret excelsior. Adjuvabat huc loci ipsius commoditas, quum collis esset, ut talis fieret. Sed accessit etiam majus quiddam data opera factum, siquidem ambitus isti simul omnes numero sunt septem, in quorum postremo regia est et thesauri. Horum vero maximus murus magnitudine ferme illum Athenarum aequat ambitum. Ac primi quidem ambitus pinnae colore sunt albicanti, se-

cundi nigro, tertii purpureo, quarti caeruleo, quinti sandaracino. Ita per cunctos ambitus pinnæ fulserunt coloribus. Postremi vero duo, alter argentatas, alter inauratas habet pinnae.

99. Et haec quidem munimenta Dejoces sibi struxit, et circa suam regiam; ac reliquum populum circumcirca habitare murum iussit. Ceterum universis constructis, ordinem hunc imposuit primus Dejoces, ne cui ad regem ingredi liceret, sed per internuncios cuncta transfigerentur, adeo ut nec conspiceretur rex a quoquam: ad haec, nec ridere, nec expuere coram eo, quod et omnibus factu deformis esset. Haec ideo circa se instituit gloriosa, ne videlicet eum cernentes aequales et una cum eo educati et ex domo orti non viliores, neque virtute ac beneficentia inferiores doleant atque insidien-

τετάρτῃ δὲ, κυάνεοι· πέμπτῃ δὲ, σανδα-
ρακινοί. οὕτω πάντων τῶν κύκλων οἱ προ-
μαχεῶνες ἡνθισμένοι εἰσὶ Φαρμάκοισι. δύο
δὲ οἱ τελευταῖοι εἰσι, ὁ μὲν καλαργυρωμέ-
νος, ὁ δὲ καλακεχρυσωμένος ἔχων τὴν προ-
μαχεῶνα.

Λθ'. Ταῦτα μὲν δὴ ὁ Δηϊόκης ἐω-
τῷ τε ἐτείχεε, καὶ περὶ τὰ ἐωυτόυ οἰ-
κία. τὸν δὲ ἄλλον δῆμον πέριξ ἐκέλευε
τὸ τεῖχος οἰκέειν. οἰκοδομηθέντων δὲ πάν-
των, κόσμον τόνδε Δηϊόκης πρῶτός ἐστι ὁ
καλασησάμενος, μήτε ἐσιέναι παρὰ βασι-
λέα μηδένα, δι' ἡ ἀγγέλων δὲ πάντα χρέ-
εσθαι· ὁρᾶσθαι τε βασιλέα ὑπὸ μηδε-
νός. πρὸς τε τούτοις ἔτι γελᾶν τε καὶ
πλύειν ἀντίον, καὶ ἅπασι τοῦτό γε εἶναι
αἰσχρόν. ταῦτα δὲ περὶ ἐωυτόν ἐσέμνυνε
τῶνδε εἵνεκεν, ὅπως ἂν μὴ ὀρῶντες ἢ οἱ ὀ-
μήλικες ἐόντες σὺντροφοῖτε ἐκείνῳ καὶ οἰ-
κίῃς οὐ φλαυροτέρῃς, ὅδε ἐς ἀνδραγαθίην

^ε μηδὲνα συγχωρίαν, δι'. ^ε ἐωυτόν ποιεῖται ὅπως μὴ ὀ-
ρίοντες.

λειπόμενοι, λυπείοιαι^h, καὶ ἐπβουλεύοιεν, ἀλλ' ἑτεροῖός σφιⁱ δοκέοι εἶναι μὴ ὀρῶσι^k.

ρ'. Επεὶ τε δὲ ταῦτα διεκόσμησε, καὶ ἐκράτυνε ἐωϋτὸν τῇ τυραννίδι, ἦν τὸ δίκαιον φυλάσσειν χαλεπός. καὶ τὰς τε δίκας γράφοντες, εἴσω παρ' ἐκεῖνον ἐσεπέμπεσκον· καὶ ἐκεῖνος διακρίνων, τὰς ἐσφερομένας ἐκπέμπεσκε. ταῦτα μὲν κατὰ τὰς δίκας ἐποίεε. τὰ δὲ δὴ ἄλλα ἐκεκοσμέατό οἱ· εἴ τινα πυκνάνοιτο ὑβρίζοντα, τοῦτον ὅπως μεταπέμψαιτο κατ' ἀξίην ἐκάστου ἀδικήματος ἐδικαίει. καὶ οἱ κατάσκοποί τε καὶ κατήκοοι ἦσαν ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν τῆς ἡρχε.

ρα'. Δηϊόκης μὲν νυν τὸ Μηδικὸν ἔθνος συνέσρεψε μῆνον, καὶ τέττε ἡρξε· ἐς δὲ Μήδων τοσάδε γένηα, Βουσαί, Παρητακηνοί, Στρέχαλεις, Αριζαννοί, Βῆδιοι, Μάγοι. γένηα μὲν δὴ Μήδων ἐς τὸ τοσάδε^l.

ρβ'. Δηϊόκεω δὲ παῖς γίνεται Φραόρ-

^h ἰόντες ἢ σύντροφοι ἀγαθοί τε καὶ ἀλκιμοὶ λυπείοιαι, ⁱ ἑτεροῖός σφι. ^k ὀρίωσι. ^l μὲν Μήδων ἐστὶ τὰδε.

tur; sed quidam diversus et alienus ipsis esse videatur non intuentibus.

100. Quibus quum sese Dejoces jam adornasset, atque in imperio confirmasset, in exercenda justitia valde severum se prae-buit. Etenim litigantes causas suas conscriptas intro per internuncios ad eum mittebant, quas ille decisas remittebat. Et haec quidem in judiciis faciebat. Ceteris autem in rebus hunc ordinem instituerat: Si quem intellexisset injuriam cuiquam facere, hunc ad se arcessitum, indicta pro delicti cujusque modo poena multabat: in quem usum exploratores auscultatoresque per universam regionem habebat.

101. Dejoces igitur solam Medicam subegit nationem, eique imperavit. Cujus nationis tot numero gentes sunt, Busae, Paretaceni, Struchates, Arizanti, Budii, Magi. Hae sunt tot Medorum gentes.

102. Dejoce defuncto, qui annos

tres et quinquaginta regnavit, filius ejus PHRAORTES suscepit imperium. Qui solo imperio Medorum non contentus, bellum ante omnes intulit Persis, eosque primos in potestatem Medorum redegit. Quibus duabus nationibus potitus, valida utraque, mox Asiam subegit, aliam deinceps atque aliam invadendo gentem: donec ad Assyrios oppugnandos pervenit, et quidem ad eos Assyriorum qui Ninum incolebant, quondam omnium principes, sed tunc a sociis per defectionem desertos: alioqui per se bene habentes. Adversus hos expeditione suscepta Phraortes, secundo ac vicesimo quàm regno potitus est anno, cum pleraque exercitus parte periit.

I O 3. Post obitum ejus, CYAXARES filius, Dejocis nepos, successit: qui dicitur multo majoribus suis fortior fuisse, et primus Asiaticos populos per corpora

της, ὅς, τελευτήσαντος Δηϊόκεω, βασιλεύ-
 σαντος τρία καὶ πενήκοντα ἔτεα, παρεδέ-
 ξατο τὴν ἀρχήν. παραδεξάμενος δὲ, οὐκ
 ἀπεχρᾶτο μένων ἄρχειν τῶν Μήδων· ἀλ-
 λὰ στρατευσάμενος ἐπὶ τῆς Πέρσας, πρῶ-
 τοισί τε τέτοισι ἐπεθήκατο, καὶ πρώτους
 Μήδων ὑπηκόους ἐποίησε. μετὰ δὲ, ἔχων
 δύο ταῦτα ἔθνη, καὶ ἀμφοτέρα ἰσχυρά,
 κατεσρέφειο τὴν Ἀσίην, ἀπ' ἄλλης ἐπ' ἄλ-
 λοῖων ἔθνος. ἐς ὃ στρατευσάμενος ἐπὶ τῆς
 Ἀσσυρίης, καὶ Ἀσσυρίων τέττες οἱ Νῆινον ἔ-
 χον, καὶ ἦρχον πρότερον πάντων, τότε δὲ ἦ-
 σαν μεμνημένοι μὲν συμμάχων, ἅτε ἀπε-
 σεώτων, ἄλλως μέντοι ἐωυτῶν εὖ ἠκοντες·
 ἐπὶ τέττες δὴ στρατευσάμενος ὁ Φραόρτης,
 αὐτός τε διεφθάρη, ἄρξας δύο καὶ ^α εἴκοσι
 ἔτεα, καὶ ὁ στρατὸς αὐτῷ ὁ πολλός.

ργ'. Φραόρτεω δὲ τελευτήσαντος, ἐξε-
 δέξατο Κυαζάρης ὁ Φραόρτεω τῷ Δηϊόκεω
 παῖς. οὗτος λέγεται πολλὸν ἔτι γενέσθαι
 ἀλκιμώτερος τῶν προγόνων· καὶ πρῶτός τε

^α δύο τε καί.

ἐλόχισε κατὰ τέλεα τῆς ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ
 πρῶτος διέταξε χωρὶς ἐκάστας εἶναι, τοὺς
 τε αἰχμοφόρους, καὶ τῆς ἱππέας, καὶ τῆς το-
 ξοφόρους· προτὺ δὲ ἀναμιῖξ ἦν πάντα ὁμοί-
 ως ἀναπεφυρμένα. οὗτος ὁ τοῖσι Λυδοῖσι
 ἐστὶ μαχεσάμενος, ὅτε νύξ ἡ ἡμέρη ἐγένετό
 σφι μαχομένοισι· καὶ ὁ τὴν Ἄλυσος ποτα-
 μοῦ ἄνω Ἀσίην πᾶσαν συστήσας ἐωϋτῶ.
 συλλέξας δὲ τοὺς ὑπ' ἐωϋτῶ ἀρχομένους
 πάντας, ἐσρατεύετο ἐπὶ τὴν Νῆνον, τιμω-
 ρέων τε τῷ πατρὶ, καὶ τὴν πόλιν ταύτην
 δέλων ἐξελεῖν. καὶ οἱ, ὡς συμβαλὼν ἐνί-
 κησε τοὺς Ἀσσυρίους, περικατημένῳ τὴν
 Νῆνον, ἐπῆλθε Σκυθέων στρατὸς μέγας. ἦ-
 γε δὲ αὐτῆς βασιλεὺς ὁ Σκυθέων Μαδύης,
 Πρωτοθύεω παῖς· οἱ ἐσέβαλον μὲν ἐς τὴν
 Ἀσίην, Κιμμερίους ἐκβαλόντες ἐκ τῆς Εὐ-
 ρώπης, τούτοις δὲ ἐπισπόμενοι Φεύγουσι,
 ἔτῳ ἐς τὴν Μηδικὴν χώραν ἀπίκοντο.

ρδ'. Ἐστὶ δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαι-
 ήτιδος ἐπὶ Φάσιν ποταμὸν καὶ ἐς Κόλχας

ad militiam distinxisse, primusque in suum quosque ordinem distribuisse, hastatos, equites, sagittarios: quum prius omnia promiscue pariter fuissent confusa. Hic est qui cum Lydis bellum gessit; quo tempore in ipsa pugna dies in noctem est conversus: quique tota supra Halyn flumen Asia sibi conciliata, collectis suis omnibus, copias duxit adversus Ninum, simul et patrem ulturus, et civitatem volens excindere. Ipsi porro, Assyriis proelio superatis, Ninum obsidenti ingruit ingens Scytharum exercitus, duce Scytharum rege Madye Protothyaefilio, qui Cimмериis ex Europa ejectis in Asiam eruperunt: et dum illos fugientes persequuntur, ita in Mediam penetrarunt.

104. Est autem a lacu Maeoti ad Phasim usque et in Colchos, expedito vi-

atori iter triginta dierum: e Colchis vero non ita longo itinere perveniri potest in Mediam: sed una duntaxat natio interjecta est, Saspîres: quos ubi transieris, continuò occurrit Media. Scythae tamen hâc non irruerunt, sed alia via superiore et multo longiore deflectentes, Caucaſo monte ad dextram relicto. Hîc Medi cum Scythis congressi, proelioque fusi, Asiae imperium amiserunt.

105. Porro Scythae universa Asia potiti, hinc recta in Aegyptum contendunt. Quibus jam Syriam Palaestinam ingressis Psammitichus occurrens Aegypti rex, muneribus precibusque effecit ne ulterius progredierentur. Scythae, ubi regredientes venerunt in urbem Syriae Ascalonem, maxima parte Scytharum praetergressa sine maleficio, pauci aliquot eorum relicti Veneris Coelestis fanum de-

τρίηκοντα ἡμερέων εὐζώνῳ ὁδός. ἐκ δὲ τῆς Κολχίδος ὁ πολλὸν ὑπερβῆναι ἐς τὴν Μηδικήν, ἀλλὰ ἐν τῷ διὰ μέσου ἔθνος αὐτῶν ἐσι, Σάσπειρες· τῷτο δὲ παραμεθομένοι-
σι, εἶναι ἐν τῇ Μηδικῇ. ὁ μὲν οἶγε Σκύ-
θαι ταύτῃ ἐσέβαλον, ἀλλὰ τὴν κατύπερ-
θεν ὁδὸν πολλῷ μακροτέραν ἐκτραπόμενοι,
ἐν δεξιῇ ἔχοντες τὸ Καυκάσιον ὄρος. ἐν-
θαῦτα οἱ μὲν Μῆδοι συμβαλόντες τοῖσι
Σκύθησι, καὶ ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ, τῆς ἀρ-
χῆς κατελύθησαν· οἱ δὲ Σκύθαι τὴν Α-
σίην πᾶσαν ἐπέχον.

ῥέ. Ἐνθεῦτεν δὲ ἦσαν ἐπ' Αἴγυπτον· καὶ
ἐπεὶ τε ἐγένοντο ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ,
Ψαμμίτιχος σφέας Αἰγύπτου βασιλεὺς
ἀντιάσας δώροισι τε καὶ λιτῇσι ἀποτρέπει
τοπροσωλήρω^α μὴ πορεύεσθαι. αἱ δὲ, ἐπεὶ
τε ἀναχωρέοντες ὀπίσω, ἐγένοντο τῆς Συ-
ρίης ἐν Ασκάλῳ πόλι^β, τῶν πλεόνων
Σκυθῶν παρεξελθόντων ἀσινέων, ὀλίγοι
πρὶν ἐς αὐτῶν ὑπολειφθέντες, ἐσύλησαν τῆς

^α ἀποτρέπει προσωτέρω. ^β πόλις.

Οὐρανίης Αφροδίτης τὸ ἱρόν. ἔστι δὲ τῷτο
τὸ ἱρόν, (ὡς ἐγὼ πυθανόμενος εὐρίσκω)
πάντων ἀρχαιότατον ἱρῶν ὅσα ταύτης τῆς
θεῆς. καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱρόν ἐνθεῦτεν
ἐγένετο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Κύπριοι καὶ τὸ
ἐν Κυθήροισι, Φοίνικές εἰσιν οἱ ἰδρυσάμενοι,
ἐκ ταύτης τῆς Συρίας ἐόντες^ς. τοῖσι δὲ
τῶν Σκυθῶν συλήσασι τὸ ἱρόν τὸ ἐν Α-
σκάλῳ, καὶ τοῖσι τέτων^δ αἰεὶ ἐκγόνοι-
σι ἐνέσκηψε ὁ θεὸς θήλειαν νοῦσον· ὥ-
ς ἅμα λέγουσί τε οἱ Σκύθαι διὰ τοῦτο
σφέας νοσέειν^ς, καὶ ὁρᾶν παρ' ἐωϋτοῖσι
τοὺς ἀπικνεομένους ἐς τὴν Σκυθικὴν χώ-
ρην ὡς διακέαται, τὰς καλέουσι Εναρέας οἱ
Σκύθαι.

ρς'. Ἐπὶ μὲν νυν ὁκλῶ καὶ εἴκοσι ἔτεα
ἦρχον τῆς Ασίας οἱ Σκύθαι, καὶ τὰ πάντα
σφι ὑπὸ τε ὕβριος καὶ ὀλγωρίας ἀνάστατα
ἦν. χωρὶς μὲν γὰρ Φόρων, ἔπρησον παρ'
ἐκάστων τὸ ἐκάστοισι ἐπέβαλλον. χωρὶς δὲ
τῷ Φόρου, ἦρπαζον περιελαύνοντες τῷτο ὃ,

^ς ὄντες. ^δ τυτίαν. ^ς νοσῶν.

spoliarunt. Est vero illud, quantum sciscitans intelligo, inter omnia hujus deae fana vetustissimum. Siquidem quod in Cypro est fanum, hinc prodiit; quod ipsi etiam Cyprii referunt. Quinetiam illud in Cytheris delubrum, Phoenices ex hac Syriae regione orti condiderunt. Ac vero Scythis templi Ascalonenfis spoliatoribus eorumque semper posteris numen morbum immisit femineum: quemadmodum et ipsi fatentur Scythae se videlicet illo morbo ob id laborare; et illos, qui veniunt in Scythiam, videre quomodo constituti sint quos Enareas, diris obnoxios, appellant Scythae.

106. Postquam vero jam octo et viginti annis Asiae imperium Scythae obtinuissent, omniaque jam paene ex lascivia et negligentia everfa essent. nam praeter tributa exigebant ab singulis quod singulis imponerent; et praeter hoc tri-

butum rapiebant circumcingentes id ipsum quod singuli possidebant. tandem horum potiore partem Cyaxares atque Medi hospitio acceptam inebriatamque interemerunt. Et sic Medi recuperarunt imperium, ac possederunt ea quibus prius potiebantur, et Ninum expugnaverunt : (ut autem ceperint, in aliis scriptis indicabo) Assyriosque, excepta Babylonica portione, subegerunt. Post haec Cyaxares, ubi quadraginta annis, in quibus sunt et illi, per quos Scythae dominati sunt, imperasset, vita functus est.

107. Cujus regnum suscepit ASTYAGES filius. Hic filiam sustulit, appellavitque eam Mandanen: quae visa est ei per quietem tantum urinae fundere ut omnem ipsius urbem oppleret, atque universam Asiam inundaret. Quod somnium quum magis, somniorum interpretibus, exposuisset, contritus est, singula quaeque ab illis edoctus : postea vero

τι^ς ἔχοιεν ἕκαστοι. καὶ τούτων μὲν τοὺς πλεῦνας Κυαζάρης τε καὶ Μῆδοι ξενίσαντες καὶ καταμεθύσαντες κατεφόνευσαν. καὶ οὕτω ἀνεσώσαντο τὴν ἀρχὴν Μῆδοι, καὶ ἐπεκράτεον τῶν περ καὶ πρότερον· καὶ τὴν τε Νῖνον εἶλον, (ὥς δὲ εἶλον, ἐν ἑτέροισι λόγοισι δηλώσω) καὶ τὰς Ασσυρίδας ὑποχειρίους ἐποίησαντο, πλὴν τῆς Βαβυλωνίης μοίρης. μετὰ δὲ ταῦτα, Κυαζάρης μὲν, βασιλεύσας τεσσαράκοντα β' ἔτεα, σὺν τοῖσι Σκύθαι ἤρξαν, τελευτᾷ.

ρζ'. Εκδέκεται δὲ Ασυάγης ὁ Κυαζάρειω παῖς τὴν βασιληίην. καὶ οἱ ἐγένετο θυγάτηρ, τῇ ἔνομα ἔθετο Μανδάνην. τὴν ἐδόκεε Ασυάγης ἐν τῷ ὕπνῳ οὐρῆσαι τοσῶτον ὥς ἐπληῆσαι μὲν τὴν ἐωϋτὲ πόλιν, ἐπικατακλύσαι δὲ καὶ τὴν Ἀσίην πᾶσαν. ὑποδόμενος δὲ τῶν μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι τὸ ἐνύπνιον, ἐφοβήθη, παρ' αὐτῶν ἡ αὐτὰ ἕκαστα μαθὼν^ι. μετὰ δὲ, τὴν μὲν Μανδάνην ταύτην ἔβλεπεν ἤδη ἀνδρὸς ὡραί-

ἔπερ. β. τεσσαράκοντα, ἡ αὐτὴν, ἰ ἕκαστα ἐκ μαθὼν.

ην, Μήδων μὲν τῶν ἐωϋτῆ ἄξιων ἔθενι διδοῖ γυναῖκα, δεδοικῶς τὴν ὄψιν· ὁ δὲ Πέρση διδοῖ, τῷ ἔνομα ἦν Καμβύσης· τὸν εὖρισκε οἰκηίης μὲν ἐόντα ἀγαθῆς, τρόπου δὲ ἡσυχίᾳ· πολλῶ ἔνερθε ἄγων αὐτὸν μέσου ἀνδρὸς Μήδα.

ρή'. Συνοικεῖσης δὲ τῷ Καμβύσῃ τῆς Μανδάνης, ὁ Αἰσυάγης τῷ πρώτῳ ἔτεί εἶδε ἄλλην ὄψιν· ἐδόκεε δέ οἱ ^α ἐκ τῶν αἰδοίων τῆς θυγατρὸς ταύτης Φύναι ἄμπελον· τὴν δὲ ἄμπελον ἐπιχεῖν τὴν Ἀσίην πᾶσαν. ἰδὼν δὲ τῷτο, καὶ ὑπερθέμενος τοῖσι ὄνειροπόλοισι, μελεπέμφατο ἐκ τῶν Περσέων τὴν θυγατέρα ἐπίτοκα ^β ἔῤυσαν. ἀπικομένην δὲ ἐφύλασσε, βεβλόμενος τὸ γεννώμενον ἐξ αὐτῆς διαφθεῖραι· ἐκ γάρ ^γ οἱ τῆς ὄψιος οἱ τῶν μάγων ὄνειροπόλοι ἐσήμαινον ὅτι μέλλοι ^δ ὁ τῆς θυγατρὸς αὐτῆ γόνος βασιλεύσειν ἀντὶ ἐκείνου ^ε. ταῦτα δὴ ὦν φυλασσόμενος ὁ Αἰσυάγης, ὡς ἐγένετο ὁ Κῦρος, καλέσας Ἄρπαγον, ἄνδρα

^α ἐδόκει οἱ. ^β ἐπίτοκα. ^γ καὶ ἐκ γάρ. ^δ μέλλει. ^ε ἀντὶ ἐκείνου.

Mandanen jam viro maturam, nulli Medorum suorum, qui ea dignus esset, tradendam statuit visum hoc reformidans. Immo ille jungit Persae cuidam nomine Cambyfi, quem compertum habebat familia quidem bona ortum, ceterum ingenio quieto, existimans eum multo infra mediocris Medi statum.

108. Primo post Cambyfi collocatam filiam anno, visum alterum vidit: videbatur ei ex genitalibus filiae vitis enasci, quae omnem occuparet Asiam. Quod visum quum retulisset ad interpretes somniorum, filiam jam partui vicinam ex Persis arcessit, eique, quum venisset, custodiam apponit, volens quod illa peperisset interimere. Etenim magi somniorum interpretes visum illud portendere dicebant Astyagi, prolem filiae ipsius pro ipso regnaturam. Hoc igitur cavens Astyages, ubi genitus est Cyrus, accito Harpago, fa-

miliari viro, et inter Medos fidissimo, atque omnium rerum suarum procuratori, haec inquit; ‘ Harpage, negotio quod tibi
‘ injungo cave abutaris, neque vel me
‘ rejicias, vel alios fumens, postea tibi-
‘ ipsi perniciem crees. Capito quem Man-
‘ dane peperit puerum, in domumque tu-
‘ am ferens, occidito: postmodum quo-
‘ quo modo voles ipse sepelito.’ Cui re-
spondit ille, ‘ O rex, neque alias unquam
‘ huic viro advertisti aliquid ingratum;
‘ cavemus vero et in posterum nequid in
‘ te delinquamus. Quod si tibi cordi est
‘ hoc ita fieri, oportet pro mea virili par-
‘ te id industrie exequi.’

109. Haec quum respondisset Harpagus, eique puerulus ornatus esset traditus ad necem, contulit se domum flens: adiensque uxorem, refert omnem habitum ab Astyage sermonem. Ad quem

οικήϊον, καὶ πιστότατόν τε Μήδων, καὶ πάν-
των ἐπίτροπον τῶν ἐωϋτῆ, ἔλεγέ οἱ τοι-
άδε· “ Ἀρπαγε, πρῆγμα τὸ ἄν τοι προσ-
‘ Δέω, μηδαμῶς [†] παραχρήσῃ· μηδὲ ἐμέ
‘ τε παραβάλλῃ, καὶ ἄλλους ἐλόμενος, ἐξ
‘ ὕστερης σοι ἐωϋτῶ ^β περιπέσης. λάβε τὸν
‘ Μανδάνη ^η ἔτεκε παῖδα. Φέρων δὲ ἐς
‘ σεωϋτῆ ^ι, ἀπόκλεινον· μετὰ δὲ, θάψον
‘ τρόπῳ ὅτεω αὐτὸς βέλεαι.’ ὁ δὲ ἀμεί-
βεται, ‘ Ω βασιλεῦ, ὅτε ἄλλοίέ κω παρεῖ-
‘ δες ἀνδρὶ τῷδε ἄχαρι ὄδεν, Φυλασσόμεθα
‘ δὲ ἐς σε καὶ ἐς τὸν μελέπειλα χρόνον μη-
‘ δὲν ἐξαμαρτῆιν. ἀλλ’ εἴ τοι Φίλον τῆ-
‘ το οὕτω γίνεσθαι, χρὴ δὴ τότε ἐμὸν ὁ-
‘ πηρεῖέεσθαι ἐπιηδέως.’

ρθ'. Τέτοισι ἀμειψάμενος ὁ Ἀρπαγος,
ὥς οἱ παρεδόθη τὸ παιδίον κεκοσμημένον
τὴν ἐπὶ θανάτῳ, ἤκει κλαίων ἐς τὰ οἰκεία.
παρελθὼν δὲ ἔφραζε τῇ ἐωϋτῆ γυναικὶ τὸν
πάντα Αἰσχύανος ῥηθέντα λόγον. ἡ δὲ πρὸς

[†] προθίω, μηδαμῆ. ^β ὕστερης σεωϋτῶ. ^η τὸν ἄν Μανδάνη. ^ι ἐς
ἐωϋτῆ.

αὐτὸν λέγει, ‘ Νῦν ὦν τί σοι ἐν νόῳ ἐστὶ
 ‘ ποίειν; ὁ δὲ ἀμείβεται· ἔκ ἧ ἐνετέλλε-
 ‘ το Αἰσάκης. Οὐδ’ εἰ παραφρονήσῃ τε^α
 ‘ καὶ μανεῖται κακίον ἢ νῦν μαίνειν, ἔσθ’ οἱ
 ‘ ἔγωγε προσθήσομαι τῇ γνώμῃ, οὐδὲ ἐς
 ‘ Φόνον τοιοῦτον ὑπηρετήσω. πολλῶν δὲ
 ‘ εἴνεκα οὐ φονεύσω μιν· καὶ ὅτι αὐτῷ μοι
 ‘ συγγενὴς ἐστὶν ὁ παῖς, καὶ ὅτι Αἰσάκης
 ‘ μὲν ἐστὶ γέρον, καὶ ἄπαις ἔρσηνος γόνυ· εἰ
 ‘ δὲ θελήσει τέτῃς τελευτήσαντος ἐς τὴν
 ‘ θυγατέρα ταύτην ἀναβῆναι ἢ τυραννίς,
 ‘ ἥς νῦν τὸν υἱὸν κλείνει δι’ ἐμεῦ, ἄλλο τί
 ‘ ἢ λείπεται τὸ ἐνδεῦτεν ἐμοὶ κινδύνων ὁ
 ‘ μέγιστος; ἀλλὰ τοῦ μὲν ἀσφαλέος εἶνε-
 ‘ κα ἐμοὶ, δεῖ τέτῳ τελευτᾷ τὸν παῖδα·
 ‘ δεῖ μὲν τοι τῶν τινα Αἰσάγεος, αὐτοῦ
 ‘ φονέα γενέσθαι, καὶ μὴ τῶν ἐμῶν.’

ρί. Ταῦτα εἶπε καὶ αὐτίκα^β ἄγγελον
 ἔπεμπε ἐπὶ τῶν βυκόλων τῶν Αἰσάγεος^γ,
 τὸν ἡπίστατον νομᾶς τε ἐπιτηδεωτάτας νέ-

^α παραφρονήσῃ τι. ^β ταῦτα ἔκασ, αὐτίκα. ^γ ἐπὶ τὸν βυκόλον
 τὸν Αἰσάγεος.

uxor, ' Quid igitur, inquit, facere tibi in
' animo est? Ego vero (respondit vir)
' non sicut Aſtyages mandavit, neque ſi
' deſipiet, pejuſque infaniet quam nunc
' infanit, non tamen huic voluntati pare-
' bo, neque ad hanc necem obſequiar :
' multisque de cauſſis eum non occidam,
' tum quod puer ipſi mihi cognatus eſt,
' tum quod Aſtyages grandis natu eſt, et
' virili prole orbus : quo deſuncto, ſi ty-
' rannis ad hanc ejus perventura eſt fili-
' am, cujus nunc filium per me interimit,
' quid aliud reſtat hinc mihi quam peri-
' culum maximum? Enimvero ſecuritatis
' meae cauſſa expedit hunc puerum inter-
' ire, ſed per aliquem ipſius Aſtyagis, non
' per aliquem meorum.'

I I O. Hacc loquutus, e veſtigio nun-
cium mittit ad bubulcum Aſtyagis, quem

norat pascua maxime idonea pascere, et montes feris frequentissimos: cui nomen erat Mitrادات: cujus contubernalis erat conserva nomine Cyno, Graeca lingua; Medica, Spaco. nam canem Medi spaca appellant. Locus ubi boum pascua ille bubulcus habebat, montium radices erant, ad ventum boream Ecbatanorum, et ad pontum Euxinum. Hoc enim tractu ad Saspires vergente, Media valde montosa est et edita, ac nemoribus frequens, reliqua vero Media tota admodum plana. Hic itaque arcessitus prope quum venisset, inquit ad eum Harpagus, ‘ Jubes te
‘ Astyages hunc capere infantem, quem
‘ in desertissimo montium exponas, ut celerissime pereat. et haec ut tibi dicerem
‘ mihi injunxit; nisi hunc interemeris, sed

μονίᾳ, καὶ ὄρεα Θηριωδέεσσι· τῷ ἔνομα ἦν
Μιτραδάτης. συνοίκεε δὲ ἐωϋτῆ ^α συνδύ-
λη. ἔνομα δὲ τῇ γυναικὶ ἦν τῇ συνοίκεε,
Κυνὼ, κατὰ τὴν Ἑλλήνων ^β γλῶσσαν·
κατὰ δὲ τὴν Μηδικήν, Σπακώ. τὴν γὰρ
κύνᾳ καλέουσι σπάκα Μῆδοι· αἱ δὲ ὑπώ-
ρεαι εἰσὶ τῶν ὀρέων ^γ ἐνθα τὰς νομαὶς τῶν
βοῶν εἶχε οὗτος δὴ ὁ βεκόλος, πρὸς βο-
ρέω τε ἀνέμῳ τῶν Αἰθιόπων ^δ, καὶ πρὸς
τῆ πόντις τῆ Εὐξείνης. ταύτῃ μὲν γὰρ ἡ
Μηδικὴ χώρα πρὸς Σασπεύρων ὀρεινὴ ἐστὶ
κάρλα, καὶ ὑψηλὴ τε, καὶ ἰδοὺ συνηρεφής· ἡ
δὲ ἄλλη Μηδικὴ χώρα, ἐστὶ πᾶσα ἀπεδος.
ἐπεὶ ὧν ὁ βεκόλος σπεύδῃ πολλῇ καλεό-
μενος ἀπρίκετο, ἔλεγε ὁ Ἄρπαγος τάδε,
‘ Κελεύει σε Αἰσάγης τὸ παιδίον τοῦτο
‘ λαβόντα, θῆναι ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν
‘ ὀρέων, ὅπως ἂν τάχιστα διαφθαρεῖη.’ καὶ
τάδε τοι ἐκέλευσε εἰπεῖν, ‘ Ἦν μὴ ἀπο-
‘ κλείνης αὐτὸ, ἀλλὰ τρωτὶ τρόπῳ περιποι-

^α δὲ τῇ ἐωϋτῇ. ^β τὴν τῶν Ἑλλήνων. ^γ ὀρέων scilicet. ^δ Εκ-
βατάνων.

‘ ἦση, ὀλέθρῳ τῷ κακίσῳ σε διαχρήσε-
 ‘ θαι. ἐπορᾶν δὲ ἐκκείμενον τέταγμα^ε
 ‘ ἐγώ.’

ριαί. Ταῦτα ἀκούσας ὁ βυκόλος, καὶ
 ἀναλαβὼν τὸ παιδίον, ἦγε τὴν αὐτὴν ὀπί-
 σω ὁδὸν, καὶ ἀπικνέειται ἐς τὴν ἑπαυλιν. τῷ
 δ’ ἄρα καὶ αὐτῷ ἡ γυνὴ ἐπίτετξ ἔσση πᾶ-
 σαν ἡμέρην, τότε κως κατὰ δαίμονα τίχλει,
 οἰχομένῃ τῷ βυκόλῳ ἐς πόλιν. ἦσαν δὲ ἐν
 Φρονίιδι ἀμφοτέρω ἀλλήλων πέργ· ὁ μὲν,
 τῷ τόκῳ τῆς γυναικὸς ἀρρώδεων· ἡ δὲ γυ-
 νή, ὅτι ἐκ ἐωθὼς ὁ Ἄρπαγος μετεπέμφαιτο
 αὐτῆς τὸν ἄνδρα· ἐπεὶ τε δὲ ἀπονοσήσας
 ἐπέσση, οἶα ἐξ ἀέλπις ἰδῶσα ἡ γυνή, εἴρειτο
 προτέρη, ὅτι μιν οὕτω προθύμως Ἄρπα-
 γος μετεπέμφαιτο^ε. ὁ δὲ εἶπε, ‘ὦ γύναι,
 ‘ εἰδὼν τε ἐς πόλιν ἐλθὼν καὶ ἤκουσα τὸ μή-
 ‘ τε ἰδεῖν ὄφελον, μήτέ κοτε γενέσθαι ἐς
 ‘ δεσπότης τῶν ἡμετέρων^ε. οἶκος μὲν πᾶς
 ‘ Ἀρπάγῳ κλαυθμῷ κατείχετο· ἐγὼ δὲ
 ‘ ἐκπλαγεῖς, ἦϊα ἔσω. ὥς δὲ τάχιστα ἐσ-

^ε διατίταγμα. ^ε μετεπέμφαιτο. ^ε δεσπότης ἡμετέρων.

‘ aliquo pacto servaveris, pessimo exitio
‘ te occisum iri. expositum inspicere mihi
‘ injunctum est.’

III. Haec ubi audivit bubulcus,
sumpto infante, rediit eadem qua venerat
via ad tugurium suum. Ei autem uxor
sua, quae per totam diem parturierat, tunc
divinitus enititur filium, quum bubulcus
in urbem iret. Ergo utrique mutua tene-
bantur sollicitudine; hic quidem uxori
parturienti metuens, illa vicissim marito
timens, propterea quod praeter consuetu-
dinem ab Harpago arcessitus esset. Ubi
autem reversus affuit, eum uxor, utpote
ex improvviso cernens, prior interrogavit
quid ita studiose ipsum Harpagus arcessi-
visset. Cui ille, ‘ Uxor, inquit, ubi in ur-
‘ bem veni, et vidi et audivi quod nec vi-
‘ sum oportuit nec agi circa dominos no-
‘ stros. Harpagi domus omnis luctu te-
‘ nebatur: in quam ego perterrefactus si-

‘ mulatque introii, video puerulum in me-
‘ dio positum, palpitantem vagientemque,
‘ auro ac versicolori veste ornatum. eum
‘ Harpagus, ubi me vidit, iussit celerrime
‘ sumere, atque exponendum asportare in
‘ montanum locum quammaxime feris
‘ abundantem: dicens Astyagem esse qui
‘ haec mihi injungeret; magnopere mi-
‘ natus, nisi ea facerem. Ego acceptum
‘ puerum attuli, ratus alicujus illum do-
‘ mesticorum esse; nunquam enim cogi-
‘ tasssem, unde erat. Terrebar tamen quòd
‘ viderem auro vestibusque ornatum: prae-
‘ terea quod planctus manifestus fiebat in
‘ Harpagi domo. Atqui statim in via re-
‘ scisco omnem sermonem ex ministro,
‘ qui extra urbem deducens, mihi infan-
‘ tem tradidit, eum Mandanes Astyagis
‘ natae et Cambyxis Cyro geniti esse fili-
‘ lium, et ab Astyage juberi interfici: at-
‘ que is hîc est.’

ἦλθον, ὁρέω παιδίον προκείμενον, ἀσπαϊ-
 ρόν τε καὶ κραυγανόμενον, κεκοσμημένον
 χρυσῷ τε καὶ ἐοῖται ποικίλῃ. Ἀρπαγος
 δὲ ὡς εἶδε με, ἐκέλευε τὴν ταχίστην ἀνα-
 λαβόντα τὸ παιδίον, οἵχεσθαι φέροντα,
 καὶ δεῖναι ἔνθα θηριωδέστατον εἴη τῶν ὄ-
 ρεων^h. Φᾶς Αὑσάγεα εἶναι τὸν ταῦταⁱ
 ἐπιθέμενόν μοι· πόλλ' ἀπειλήσας εἰ μή
 σφεα ποιήσαιμι. καὶ ἐγὼ ἀναλαβὼν, ἔφε-
 ρον, δοκέων τῶν τινος οἰκετέων εἶναι. οὐ
 γὰρ ἂν κοτε κατέδοξα ἔνθεν γε ἦν^k. ἐ-
 θάμβεον δὲ ὁρέων χρυσῷ τε καὶ εἵμασι κε-
 κοσμημένον· πρὸς δὲ, καὶ κλαυθμὸν καλεσε-
 ῶτα ἐμφανέα ἐν Ἀρπάγῃ. καὶ πρόκα τε
 δὴ^l κατ' ὁδὸν πυνθάνομαι τὸν πάντα
 λόγον θεράποντος, ὃς ἐμὲ προπέμπων
 ἔξω πόλιος, ἐνεχείρισε τὸ βρέφος· ὡς ἄρα
 Μανδάνης τε εἴη παῖς τῆς Αὑσάγεος^m
 θυγατρὸς, καὶ Καμβύσῃ τῇ Κύρῃ. καί
 μιν Αὑσάγης ἐνέλλεται ἀποκτείνειν. νῦν
 τε ὧδέ ἐστι.

^h ὁρέων et semper mutat MS. ⁱ τὸν ταῦτα. ^k ἔνθεν γενέσθαι.
^l καὶ δὴ. ^m Αὑσάγι.

ριβ'. "Αμα δὲ ταῦτα ἔλεγε ὁ βυκόλος,
 καὶ ἐκκαλύψας ἀπεδείκνυε. ἡ δὲ, ὡς εἶδε τὸ
 παιδίον μέγα τε καὶ εὐεῖδές ἐόν, δακρύσασα,
 καὶ λαβομένη τῶν γυνάτων τῶ ἀνδρὸς, ἔ-
 χρηζε μηδεμιᾷ τέχνῃ ἐκθεῖναί μιν. ὁ δὲ
 ἔκ' ἔφη οἷός τ' εἶναι ἄλλως αὐτὰ ποιεῖν.
 ἐπιφοιτήσῃν γὰρ κατασκόπῃς ἐξ Ἀρπιά-
 γῃς ἐποφομένῃς. ἀπολέεσθαι τε κάκιστα,
 ἣν μή σφεα ποιήσῃ. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε ἄρα
 τὸν ἄνδρα, δεύτερα λέγει ἡ γυνὴ τάδε,
 ' Επεὶ τοίνυν οὐ δύναμαί σε πείθειν μὴ
 ' ἐκθεῖναι, σὺ δὲ ὧδε ποιήσον, εἰ δὴ πᾶσα
 ' ἀνάγκη^β ὀφθῆναι ἐκκείμενον. τέτοκα
 ' γὰρ καὶ ἐγὼ, τέτοκα δὲ τεθνεός. τοῦτο
 ' μὲν φέρων πρόθεσ. τὸν δὲ τῆς Αἰσυά-
 ' γεος θυγατρὸς παῖδα ὡς ἐξ ἡμέων ἐόντα
 ' τρέφωμεν. καὶ οὕτω ἔτε σὺ ἀλώσεαι ἀδι-
 ' κέων τοὺς δεσπότας^γ, οὔτε ἡμῖν κακῶς
 ' βεβλευμένα ἔσαι. ὅ, τε γὰρ τεθνεὺς βα-
 ' σιληΐης ταφῆς κυρήσει, καὶ ὁ περιεὼν οὐκ
 ' ἀπολέει^δ τὴν ψυχὴν.'

^α καίφομεν. ^β πᾶσα γι ἀνάγκη. ^γ δεσπότας. ^δ ἀπολίσαι.

112. Haec loquens bubulcus, puerum detectum ostendit: quem illa intuita magnum ac speciosum, genua viri cum lacrymis amplexa, obsecrat ne qua ratione puerum exponat. Hic negare aliter ista fieri posse: superventuros enim ab Harpago speculatores ad rem explorandam; seque, nisi ista exequutus fuerit, miserrime periturum. Mulier ubi viro non persuadit, secunda haec addit; ‘Quando-
‘ quidem te nequeo inducere, ut non ex-
‘ ponas, tu vero id facito, si utique ne-
‘ cessitas prorsus est aspici puerum expo-
‘ situm. Quoniam ego quoque peperī,
‘ peperī autem mortuum; ablatum hunc
‘ in vicem expone, et istum ex filia Asty-
‘ agis, tanquam ex nobis genitum, ala-
‘ mus. Ita neque tu injurius in dominos
‘ esse deprehenderis, neque nobis male
‘ consuluerimus. Nam et hic qui obiit,
‘ regale sepulchrum nanciscetur, et iste
‘ qui superest, animam non amittit.’

113. Sanequam commode visa est bubulco mulier loqui ad praesens tempus: atque ita continuo fecit. Quem puerum necaturus attulerat, eum uxori suae tradidit: suum autem, qui mortuus erat, acceptum collocavit in eo vase in quo alterum portaverat; omnique alterius pueri cultu ornatum, in desertissimo montium exposuit. triduoque post pueri expositionem, relicto quodam pecuariorum illic ejus custode, in urbem se contulit, et ad domum Harpagi: atque sese paratum illi ostendere pueruli cadaver. Harpagus, missis suorum satellitum fidelissimis, rem per eos inspexit, ac bubulci filiolum sepelivit. Et hic quidem humatus est: alterum vero qui postea Cyrus appellatus est, uxor bubulci adsumptum nutrit, imposito illi alio quopiam ac non Cyri nomine.

114. Qui posteaquam decennis fuit,

ργ'. Κάρτα τε ἔδοξε τῷ βεκόλῳ πρὸς
 τὰ παρεόντα· εὖ λέγειν ἢ γυνή, καὶ αὐτίκα
 ἐποίεε ταῦτα. τὸν μὲν ἔφερε θανατώσων
 παῖδα, τοῦτον μὲν παραδιδῶν τῇ ἐωϋτοῦ
 γυναικί· τὸν δὲ ἐωϋτὴ ἐόντα νεκρὸν λαβὼν
 ἔθηκε εἰς τὸ ἄγγος ἐν τῷ ἔφερε τὸν ἕτερον.
 κοσμήσας δὲ τῷ κόσμῳ παντὶ τοῦ ἑτέρου
 παιδὸς, φέρων εἰς τὸ ἐρημότατον τῶν ὄρε-
 ων ^ε τιθεῖ· ὥς δὲ τρίτῃ ἡμέρῃ τῷ παιδίῳ
 ἐκκειμένῳ ἐγένετο, ἦε εἰς πόλιν ὁ βεκόλος,
 τῶν τινα προδόσκων φύλακον ^ε αὐτὸν κα-
 ταλιπών. ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν Ἀρπάγην, ἀπο-
 δεικνύναι ἔφη ἐτόιμος εἶναι τὸν παιδῖν τὸν
 νέκυν. πέμψας δὲ ὁ Ἀρπαγὸς τῶν ἐωϋτὴ
 δορυφόρων τῆς πιστάτης, εἶδέν τε διὰ τέ-
 των, καὶ ἔθαψε τὴν βεκόλην τὸ παιδίον. καὶ
 τὸ μὲν ἐτέθαπτο ^ε. τὸν δὲ ὑπερον τέτων
 Κῦρον ὀνομαζέοντα, παραλαβῶσα ἔτρεφε
 ἡ γυνὴ τὴν βεκόλην, ὄνομα ἄλλο καὶ τί καὶ ὁ
 Κῦρον Σεμένη.

ριθ'. Καὶ ὅτε ἦν ^ε δεκαέτης ὁ παῖς,

^ε ὑρίων. ^ε φύλακα. ^ε ἐτάπτετο. ^ε ὅτε δὲ ἦν.

πρῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε γενόμενον ἐξέ-
 φηνέ μιν. ἔπαιζε ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ ἐν
 τῇ ἦσαν καὶ αἱ βυκολίαι αὐτοὶ· ἔπαιζε δὲ
 μετ' ἄλλων ἡλίκων ἐν ὁδῷ· καὶ οἱ παῖδες
 παίζοντες εἶλοντο ἐωυτῶν βασιλέα εἶναι
 τῷτον δὴ τὸν τῷ βυκόλῳ ἐπὶ κλησιν παῖδα.
 ὁ δὲ αὐτῶν ^α διέταξε τῶς μὲν, οἰκίας οἰκο-
 δομέειν, τῶς δὲ, δορυφόρους εἶναι· τῶν δὲ κα-
 τινὰ αὐτῶν ^β, ὀφθαλμὸν βασιλῆος εἶναι·
 τῷ δὲ τινι, τὰς ἀγγελίας φέρειν ^γ ἐδίδε-
 γέρας, ὡς ἐκάσῳ ἔργον προσάσων. εἰς δὴ
 τέτων τῶν παιδίων συμπαίζων, ἐὼν Αρ-
 τεμβάρεος ^δ παῖς, ἀνδρὸς δοκίμου ἐν Μή-
 δοισι· (οὐ γὰρ δὴ ἐποίησε τὸ προσταχθὲν
 ἐκ τοῦ Κυρίου) ἐκέλευε αὐτὸν τοὺς ἄλλους
 παῖδας διαλαβεῖν ^ε. πειθομένων δὲ τῶν
 παίδων, ὁ Κυρὸς τὸν παῖδα τρηχέως κάρ-
 τα περιέσπε μαστιγέων· ὁ δὲ, ἐπεὶ τε με-
 τεῖθη ^ς τάχιστα, ὡς γε δὴ ἀνάξια ἐωυτοῦ
 παθὼν, μᾶλλον τι περιημέλῃε. κατελθὼν

^α αὐτίων. ^β τὸν δὲ κατὰ αὐτίων. ^γ ἐσφίρειν. ^δ Ἀρτεμβάρεος
 bis. ^ε διαλαβεῖν. ^ς ἐμετέθη.

cum res ista quae illi talis contigit, palam fecit. Ludebat in pago ubi etiam armenta illa erant, et ludebat cum aliis aequalibus in via; et colludentes pueri elegerunt suum regem esse hunc cognominatum bubulci filium. Ipse igitur ordinabat eos; ut alii domos struerent: alii satellites forent: aliquem quoque eorum, ut oculus regis esset: alii, ut internuncius esset eorum, quae ad aulam adferebantur, tanquam unicuique munus assignans. Horum puerorum quidam collusor Artembaris filius erat, viri inter Medos clari, quem Cyrus, quod imperata non fecisset, iussit ab aliis pueris apprehendi: et quum illi paruiissent, aspere admodum verberibus affecit. Quae puer tanquam se indigna passus, iniquissimo animo ferens, ubi primum dimissus est, in urbem reversus ad patrem ea quae a Cyro pertulisset

deploravit: non tamen Cyrum nominans (nondum enim ejus hoc erat nomen,) sed ab filio bubulci Aftyagis. Artembares, ut erat ira percitus, ad Aftyagem ducens filium secum contendit: et rem intolerandam passum esse inquires, ejusque humeros ostendens, ‘O rex, sic insultatur (ait) nobis ab servi tui, ejusque bubulci filio.’

115. Audiens haec atque cernens Aftyages, volens Artembaris honoris gratia ulcisci puerum, jussit arcessi bubulcum et filium. Qui quum ambo adfuissent, intuens in Cyrum Aftyages, ‘Tunc (inquit) hoc tali patre genitus, ausus es hujus filium, viri apud me primarii, tam indignis concidere verberibus?’ Cui vicissim ille, ‘Istud, inquit, ô here, huic ego jure feci. pueri enim ex hoc pago, quorum hic unus erat, me regem suum ludentes

δὲ ἐς πόλιν, πρὸς τὸν πατέρα ἀποικίζετο
 τῶν ὑπὸ Κύρου ἦντησε. λέγων δὲ ὁ Κύρος,
 (ὁ γὰρ κω ἦν τῷτο τῷνομα) ἀλλὰ πρὸς
 τῷ βεκόλου τῷ Ασυάγεος παιδός. ὁ δὲ Αρ-
 τεμβάρης ὀργῇ, ὡς εἶχε, ἐλθὼν παρὰ τὸν
 Ασυάγεα, καὶ ἅμα ἀγόμενος τὸν παῖδα,
 ἀνάρσια πρήγματα ἔφη πεπονθέναι, λέγων,
 ‘ Ω βασιλεῦ, ὑπὸ τῷ σῷ δούλῳ, βεκόλου
 ‘ δὲ παιδός, ὧδε περιῦξίσαμεθα (δεικνὺς
 ‘ τῷ παιδὸς τὰς ὤμους.)’

ρίε. Ἀκύντας δὲ καὶ ἰδὼν ὁ Ασυάγης, Θέ-
 λων τιμωρῆσαι τῷ παιδὶ τιμῆς τῆς Αρ-
 τεμβάρους ἕνεκα, μετεπέμπετο τὸν τε βε-
 κόλον καὶ τὸν παῖδα. ἐπεὶ τε δὲ παρῆσαν
 ἀμφοτέρω, βλέψας πρὸς τὸν Κύρον ὁ Α-
 συάγης ἔφη, ‘ Σὺ δὴ ἐὼν τῷδε τοιάτῃ ἐ-
 ‘ ὄντος παῖς, ἐτόλμησας τὸν τῷ δὲ παῖδα
 ‘ ἐόντος πρώτῃ παρ’ ἐμοὶ ἀεικεῖν^α τοιῷδε
 ‘ περισπεῖν; ὁ δὲ ἀμείβεσθαι ὧδε, ‘ Ω δέ-
 ‘ σποια, ἐγὼ ταῦτα τῷτον ἐποίησα σὺν
 ‘ δίκῃ. οἱ γὰρ με ἐκ τῆς κόμης παῖδες,

^α ἀεικεῖν.

• τῶν κὶ ὅδε ἦν, παίζοντες, σφέων αὐτῶν
 • ἐσήσαντο βασιλέα. ἐδόκεον γάρ σφι εἶ-
 • ναι ἐς τῷτο ἐπιτηδεώτατος. οἱ μὲν νυν
 • ἄλλοι παῖδες τὰ ἐπιτασόμενα ἐπετέ-
 • λεον, ἔτος δὲ ἀνηκέσσει τε κὶ λόγον εἶχε
 • οὐδένα· ἐς ὃ ἔλαβε τὴν δίκην. εἰ ὦν δὴ
 • τοῦδε εἵνεκα ἄξιός τευ κακοῦ εἰμι, ὧδέ
 • τοι πάρειμι.⁷

ρις'. Ταῦτα λέγοντος τῷ παιδὸς, τὸν
 Αἰσάγεα ἐσήει ἀνάγνωσις αὐτῷ· κὶ οἱ ὅ,
 τε χαρακτήρ τοῦ προσώπου προσφέρεσθαι
 ἐδόκεε ἐς αὐτὸς^β, κὶ ἡ ὑπόκρισις ἐλευθερω-
 τέρη εἶναι, ὅ, τε χρόνος τῆς ἐκθέσιος^γ τῇ
 ἡλικίᾳ τοῦ παιδὸς ἐδόκεε συμβαίνειν. ἐκ-
 πλαγεῖς δὲ τέτοισι, ἐπὶ χρόνον ἄφθοργος
 ἦν. μόγις δὲ δὴ καὶ ἀνενευχθεὶς, εἶπε (δέ-
 λων ἐκπέμψαι τὸν Αἰρτεμβάρεια, ἵνα τὸν
 βεκόλον μῦνον λαβὼν βασανίσῃ)· Αἰρτέμ-
 • βαρες, ἐγὼ ταῦτα ποιήσω, ὥς σε καὶ
 • τὸν παῖδα^δ τὸν σὸν μηδὲν ἐπιμέμφε-
 • σθαι.⁷ τὸν μὲν δὴ Αἰρτεμβάρεια πέμπει·

^β ὡς ἑαυτὸν. ^γ ἐκθέσιος. ^δ ὡς τι ἢ παῖδα.

‘constituerant: quippe qui videbar eis ad
‘hoc maxime esse idoneus. At iste, quum
‘ceteri omnes pueri iussis obtemperarent,
‘audiens dicto esse nolebat, ac nihili fa-
‘ciebat: propter quod poenas dedit. Quod
‘si ego propterea ullo malo sum dignus,
‘hîc tibi praesto sum.’

116. Haec loquente puero, subiit
Astyagi recognitio ejus, visaque ipsi est
figura oris admoveri ad ipsos, et gestus
esse liberalior, et tempus expositionis cum
pueri aetate congruere. His perculsus A-
styages, aliquandiu sine voce mansit. vix-
que tandem ad se reversus, volens a se
Artembarem dimittere, ut bubulcum sub-
motis arbitris rimaretur, ‘Ego (inquit)
‘Artembares, efficiam ut tu et filius tuus
‘ob hoc nihil conqueramini.’ Dimisso
igitur Artembare, et regis jussu per famu-

los Cyro introducto, bubulcum, qui solus erat relictus, ipse solus percontatur, unde puerum accepisset, quisve ei tradidisset. Ille ex se genitum respondere, et genetricem ejus apud se etiamnum esse. Astyages dicere, non bene sibi illum consulere, qui cuperet ad ingentes devenire necessitates. Simulque haec dicens, satellitibus innuit ut prehenderent ipsum. Hic autem ad necessitates redactus, ita demum rem ut erat patefecit : ab initioque exorsus, vera referendo, descendit ad preces et petendam sibi veniam.

117. Bubulco veritatem eloquuto, Astyages minorem quoque jam ejus curam habuit ; sed Harpagum, cui valde succensebat, vocari a satellitibus jussit. Quem, ubi adfuit, percontatur Astyages,

τὸν δὲ Κῦρον ἦγον εἰσω οἱ Θεράποντες, κε-
 λεύσαντος τῷ Ασυάγεος. ἐπεὶ δὲ ὑπελέ-
 λειπτο ὁ βουκόλος μῶνος, μουνόθεν τὰδε ^ε
 αὐτὸν εἶρετο ὁ Ασυάγης, κόθεν λάβοι τὸν
 παῖδα, καὶ τίς εἴη ὁ παραδός. ὁ δὲ ἐξ ἑω-
 ὑτῷ τε ἔφη γεγονέναι, καὶ τὴν τεκῶσαν αὐ-
 τὸν εἶναι παρ' ἑωυτῷ. Ασυάγης δὲ μιν ἐκ
 εὖ βελεύεσθαι ἔφη, ἐπιθυμέοντα ἐς ἀνάγ-
 κας μεγάλας ἀπικνέεσθαι. ἅμα τε λέγων
 ταῦτα, ἐσήμαινε τοῖσι δορυφόροις λαμβά-
 νειν αὐτόν. ὁ δὲ, ἀγόμενος ἐς τὰς ἀνάγ-
 κας, οὕτω δὴ ἔφαινε τὸν ἐόντα λόγον. ἀρ-
 χόμενος δὴ ἀπ' ἀρχῆς, διεξήει, τῇ ἀλη-
 θειῇ χρεώμενος· καὶ κατέβαινε ἐς λιτάς τε,
 καὶ συγγνώμην ἑωυτῷ κελεύων ^ι ἔχειν αὐ-
 τόν.

ριζ'. Ασυάγης δὲ, τῷ μὲν βουκόλῳ τὴν
 ἀληθειῇ ἐκφάναις, λόγον ἤδη καὶ ἐλάσσω
 ἐπαίετο· Ἀρπάγῳ δὲ καὶ μεγάλως μεμφό-
 μενος, καλέειν αὐτὸν τοὺς δορυφόρους ἐκέ-
 λευε. ὥς δὲ οἱ παρῆν ὁ Ἀρπαγος, εἵρετά

^ε μουνόθεν τὰδε. ^ι κελεύειν.

μιν ὁ Ἀσυάγης, ὁ Ἄρπαγε, τέω δὴ μόρῳ
 ὁ τὸν παῖδα κατεχρήσαο, τὸν τοι παρέ-
 ὁ δωκα ἐκ θυγατρὸς γεγονότα τῆς ἐμῆς;
 ὁ δὲ Ἄρπαγος ὡς εἶδε τὸν βυοκόλον ἔνδον
 ἑόνῳ, ὃ τρέπεται ἐπὶ ψευδέα ὁδὸν, ἵνα μὴ
 ἐλεγχόμενος ἀλίσκηται· ἀλλὰ λέγει τάδε,
 ὁ Ω βασιλεῦ, ἐπεὶ τε παρέλαβον τὸ παι-
 ὁ δίον, ἐβόλευον σκοπῶν ὅπως σοί τε ποιῶ^α
 ὁ κατὰ νόον, καὶ ἐγὼ πρὸς σε γενόμενος ἀ-
 ὁ ναμάρτητος, μήτε θυγατρὶ τῇ σῇ, μήτε
 ὁ αὐτῷ σοι εἶην αὐθέντης. ποιῶ^β δὴ ὧδε·
 ὁ καλέσας τὸν βυκόλον τόνδε, παραδίδωμι
 ὁ τὸ παιδίον, φᾶς σέ τε εἶναι τὸν κελεύ-
 ὁ οῦλα ἀποκλείειν αὐτό. καὶ λέγων τῷτόγε,
 ὁ οὐκ ἐψευδόμην, σὺ γὰρ ἐνετέλλεο οὕτω.
 ὁ παραδίδωμι μένοι τῷδε κατὰ τάδε, ἐνλει-
 ὁ λόμενος θεῖναί μιν ἐς ἔρημον ὄρος, καὶ
 ὁ παραμένοντα φυλάσσειν ἄχρι οὗ^γ τε-
 ὁ λευτήσῃ· ἀπειλήσας παντοῖα τῷδε, ἦν
 ὁ μὴ τάδε ἐπιτελέα ποιήσῃ. ἐπεὶ τε δὲ
 ὁ ποιήσαντος τέτυκται τὰ κελευόμενα, ἐτελεύ-

^α ποιήσω. ^β ποιῶ, ^γ ἄχρις ὧ.

‘ Harpage, qua nece interemisti quem ti-
‘ bi tradidi puerum e filia mea genitum?
Harpagus (ut vidit bubulcum intus esse)
noluit tergiversari mendacio, ne argumen-
tis convinceretur: sed ita respondit, ‘ Ego
‘ posteaquam infantem accepi, rex, cogi-
‘ tavi quo pacto voluntati tuae satisfacere-
‘ rem: et tamen, quum ad te delicti in-
‘ sons extitissem, ne forem aut filiae tuae
‘ aut tibi ipsi carnifex. ideoque ita statui
‘ agendum: Arcessito huic bubulco in-
‘ fantem tradidi, inquiens te esse qui ju-
‘ beres illum interficere. In quo dicendo
‘ mentitus non sum. tu enim ita praece-
‘ peras. Nihilominus huic puerum trado
‘ hac lege: jussi exponere eum in deserto
‘ monte, et perstare observantem tantis-
‘ per dum expirasset: comminatus isti
‘ extrema quaeque nisi haec effecta red-
‘ didisset. Ubi hic fecit imperata, et in-

‘ fans obiit, missis eunuchorum fidissimis,
‘ et per eosdem vidi et eum sepelivi. Ita
‘ res habet, ô rex : atque hac morte de-
‘ functus est puer.’

118. Et Harpagus quidem rectam
habuit orationem. Astyages autem dissimulata qua illi infensus erat bile ob id
quod contigerat, primum rem ei vicissim
enarrat quemadmodum ipse ex bubulco
audierat : deinde narratione sic repetita,
illuc devenit ut diceret, ‘ Puer vivit, et
‘ quod accidit, bene habet. De eo enim
‘ (inquit) quod in hoc puero factum es-
‘ set, valde laborabam, et a filia mea in-
‘ simulatus, haud leviter ferebam. Igitur
‘ in bonum conversa fortuna, tum filium
‘ tuum mitte ad puerum hunc qui recens
‘ venit: tum vero ad coenam mihi adesto;
‘ siquidem constitui pro salvo puero diis,

‘ τῆσε τὸ παιδίον, πέμψας τῶν εὐνύχων
 ‘ τῆς πισοτάτης, καὶ εἶδον δι’ ἐκεῖνων, καὶ
 ‘ ἔθαψά μιν. οὕτως ἔχε, ὦ βασιλεῦ, περὶ
 ‘ τῆς πράγματι τῆς καὶ τοιούτω μόρῳ ἐ-
 ‘ χρήσατο ὁ παῖς.’

ριή. Ἀρπαγος μὲν δὴ τὸν ἰδὺν ἔφαινε
 λόγον. Αἰσχύνης δὲ, κρύπτων τὸν οἱ ἐνεῖ-
 χεε^d χόλον διὰ τὸ γεγονὸς, πρῶτα μὲν
 κατάπερ ἤκουσε αὐτὸς πρὸς^e τῆς βουκόλης
 τὸ πρῆγμα, πάλιν ἀπηγγέετο τῷ Ἀρπά-
 γῳ· μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπαλλιλόγητο, κατέ-
 βαινε λέγων ὡς περίεσι τε ὁ παῖς, καὶ τὸ
 γεγονὸς ἔχει καλῶς. ‘ Τῷ τε γὰρ πε-
 ‘ ποιημένῳ (ἔφη λέγων) ἐς τὸν παῖδα τῆς-
 ‘ τον ἑκαμνον μεγάλως, καὶ θυγατρὶ τῇ
 ‘ ἐμῇ διαβεβλημένος, ἔκ ἐν ἐλαφρῷ ἐποιεύ-
 ‘ μην, ὡς ὦν τῆς τύχης εὖ μετεξεώσης,
 ‘ τῆςτο μὲν, τὸν σεωϋτῆ παῖδα ἀπόπεμ-
 ‘ ψον παρὰ τὸν παῖδα τὸν νεήλυδα· τῆς-
 ‘ το δὲ (σῶσρα τῆ παιδὸς γὰρ μέλλω θύ-
 ‘ ειν τοῖσι θεῶν τιμὴ αὕτη προσκίετα)

^d ἐνέχε. ^e ἤκουσε πρὸς,

• πάριοθί μοι ^ε ἐπὶ δεῖπνον.

ριθ'. "Αρπαγος μὲν, ὡς ἤκουσε ταῦτα, προσκυνήσας, καὶ μεγάλα ποιησάμενος ὅτι τε ἡ ἀμαρτὰς οἱ ἐς δέον ἐγεγόνεε, καὶ ὅτι ἐπὶ τύχησι χρηστῇσι ἐπὶ δεῖπνον ἐκέκλητο, ἥτε ἐς τὰ οἰκεῖα. ἐσελθὼν δὲ τὴν ταχίστην, ἣν γάρ οἱ παῖς εἷς μούνος, ἔτεα τρία καὶ δέκα καὶ μάλισα γεγονώς, τῷτον ἐκπέμπει, ἵεναι τε κελεύων ἐς Ασυάγεος, καὶ ποίειν ὅ, τι ἂν ἐκεῖνος κελεύοι. αὐτὸς δὲ περιχαρὴς ἔων, Φράζει τῇ γυναικὶ τὰ συγκυρήσαντα. Ασυάγης δὲ, ὡς οἱ ἀπὶ κείῳ ὁ Ἀρπάγος παῖς, σφάζας αὐτὸν, καὶ κατὰ μέλεα διελὼν, τὰ μὲν ὥπτησε, τὰ δὲ ἔψησε τῶν κρεῶν. εὐτυχία δὲ ποιησάμενος, εἶχε ἐτόϊμα. ἐπεῖτε δὲ ^ε, τῆς ὥρης γινομένης τῷ δεῖπνῳ, παρῆσαν οἱ τε ἄλλοι δαιτυμόνες, καὶ ὁ "Αρπαγος, τοῖσι μὲν ἄλλοις καὶ αὐτῷ Ασυάγει παρετιθέατο τράπεζαι ἐπιπλέαι ^η μηλίων κρεῶν. Ἀρπάγῳ δὲ, τῷ παιδὸς τῷ ἐωῦτῷ ^ι, πλὴν κεφαλῆς

^ε πάριοθί μοι. ^ε ἱστορία δι. ^η τράπεζαι ἐπιπλέαι, ^ι τῷ ἐωῦτῷ παιδὸς.

‘ quibus honor hic convenit, sacrificare.’

119. Harpagus quidem, quum haec audisset, adorato rege, ac sibi majorem in modum gratulatus, quod peccatum suum commode cessisset, et propter sortem prosperam ad convivium vocaretur, domum abiit. Quam ingressus, properanter filium, qui ipsi unus solus erat tredecim circiter natus annos, eum emitit jubens ire ad regiam Astyagis, et exequi quodcunque ille imperaret. Ipse gestiens, quid sibi evenisset uxori exponit. Ejus porro filium, ubi advenit, Astyages jugulatum membratim concidens partem carnium torruit, partem elixavit, et probe apparatus in promptu habuit. Dehinc sub horam coenae, postquam adfuerunt cum ceteri convivae, tum vero Harpagus; convivis quidem aliis atque ipsi Astyagi mensae appositae sunt ovilla refertae carne: Harpago autem, praeter caput et manus ex-

tremas ac pedes, reliquis omnibus filii sui partibus. nam illa in canistro bene operata, separatim reposita erant. Eum autem, postquam satis pastus illo cibo videbatur, Astyages interrogat nunquid sit illis oblectatus epulis. Se vero valde oblectatum dicenti Harpago, ii quibus negotium erat datum, adferunt caput filii cum extremis manibus ac pedibustectum: et adstantes jubent eum detegere, ac sumere quod vellet ex iis. Harpagus obtemperans, ubi detexit, cernit reliquias filii. non tamen eo spectaculo consternatus est, et sui compos mansit. Sed percontanti Astyagi nunquid agnosceret cujus ferae carne pastus esset, se agnoscere respondit, et quicquid rex ageret, placere. Hoc reddito responso, receptisque reliquiis carniū, domum abiit, eas (ut ego opinor) illic collectas humaturus.

120. Et Harpagum quidem hac ul-

τε^α καὶ ἄκρων χειρῶν τε καὶ ποδῶν, τᾶλ-
 λα πάντα· ταῦτα δὲ χωρὶς ἐκεῖνο ἐπὶ κα-
 νέῳ κατακεκαλυμμένα· ὥς δὲ τῷ Ἀρπά-
 γῳ ἐδόκεε ἄλις ἔχειν τῆς βορῆς, Αἰσάγης
 εἶρετό μιν εἰ ἠοδεῖν τι τῇ θοίνῃ· Φαμέ-
 νος δὲ Ἀρπάγος καὶ κάρλα ἠοδήναι, παρέφε-
 ρον τοῖσι προσέκειτο τὴν κεφαλὴν τῆ παι-
 δὸς κατακεκαλυμμένην, καὶ τὰς χεῖρας καὶ
 τὰς πόδας. Ἀρπαγον δὲ ἐκέλευον προσάν-
 τες ἀποκαλύπτειν τε καὶ λαβεῖν τὸ βύλε-
 ται αὐτῶν^β. πειθόμενος δὲ ὁ Ἀρπαγος,
 καὶ ἀποκαλύπτων, ὅρα τῆ παιδὸς τὰ λείμ-
 ματα· ἰδὼν δὲ, ὅτε ἐξεπλάγη, ἐντός τε ἐ-
 ωυτῆ γίνεσθαι. εἶρετο δὲ αὐτὸν ὁ Αἰσάγης
 εἰ γινώσκοι ὅτευ θηρίον κρέα βεβρώκοι^γ. ὁ
 δὲ καὶ γινώσκειν ἔφη, καὶ ἄρεσόν εἶναι πᾶν
 τὸ ἂν βασιλεὺς ἔρδῃ^δ. τούτοισι δὲ ἀμει-
 ψάμενος, καὶ ἀναλαβὼν τὰ λοιπὰ τῶν κρε-
 ῶν, ἦγε εἰς τὰ οἰκία. ἐνδεῦτεν δὲ ἐμελλε
 (ὥς ἐγὼ δοκέω) ἀλίσας θάψειν τὰ πάντα.

ρκ'. Ἀρπάγῳ μὲν Αἰσάγης δίκην ταύ-

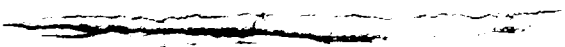
^α πλὴν τῆς κεφαλῆς τε. ^β αὐτῶν. ^γ βεβρώκοι. ^δ ἔρδω.

την^c ἐπέθηκε. Κύρου δὲ περί βουλευών,
ἐκάλεε τὰς αὐτὰς τῶν μάγων οἱ τὸ ἐνύ-
πνιον οἱ ταύτῃ ἔκριναν· ἀπικομένους δὲ εἴ-
ρετο ὁ Αἰσυάγης τῇ ἔκρινάν οἱ τὴν ὄψιν. οἱ
δὲ κατὰ ταῦτα εἶπαν, λέγοντες ὡς βασι-
λεῦσαι χρῆν τὸν παῖδα εἰ ἐπέζωσε^f, καὶ
μὴ ἀπέθανε πρότερον. ὁ δὲ ἀμείβεται αὐ-
τὰς τοῖσδε, ‘ Εἴ τι οὐ παῖς καὶ περίεσι·
‘ καὶ μιν ἐπ’ ἀγρῷ διαιτώμενον οἱ ἐκ τῆς
‘ κώμης παῖδες ἐσήσαντο βασιλέα. ὁ δὲ,
‘ πάντα ὅσα περ οἱ ἀληθεῖ λόγῳ βασιλῆες,
‘ ἐτελέωσε ποιήσας. καὶ γὰρ δορυφόρους, καὶ
‘ θυρωροὺς, καὶ ἀγγελιοφόρους, καὶ τὰ λοιπὰ
‘ πάντα διατάξας ἤρχε. καὶ νῦν ἐς τί ὑ-
‘ μῖν ταῦτα φαίνεται φέρειν;’ εἶπαν οἱ
μάγοι, ‘ Εἰ μὲν περίεσί τε, καὶ ἑσασίλευ-
‘ σε ὁ παῖς μὴ ἐκ προνοίας τινός, θάρσει
‘ τε τούτοις εἵνεκα, καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν.
‘ ὁ γὰρ ἔτι τοδεύτερον ἄρξει. παρὰ σμι-
‘ κρά γὰρ καὶ τῶν λογίων ἡμῖν ἔνια^g κε-
‘ χώρηκε. καὶ τὰ γε τῶν ὀνειράτων ἐχό-

^c τοιαύτην. ^f ἐπέζησιν. ^g ἡμῶν ἔνια.

tione Astyages insequutus est. De Cyro autem deliberans, eosdem ex magis arcessivit, qui fuerant ipsius somnium sic interpretati. Postquam venerunt, sciscitatur eos, quomodo sibi visum illud essent interpretati. Illi juxta eandem sententiam affirmarunt dicentes ‘ puerum illum debere regnare, si superstes esset, nec prius obisset. Atqui puer et vivit et incolumis est, Astyages excepit, et quum ipsum ruri agentem pueri ejus pagi delegissent regem, quae fiunt ab justis regibus, ea omnia hic perfecit. Nam satellitibus, janitoribus, internunciis, ac ceteris officiis institutis, imperium exercuit: quae vobis quò nunc videntur spectare? Si quidem superest puer (magi respondent) atque regnavit non ex aliqua industria, confidito ob id, ac bono esto animo. Non enim adhuc regnabit iterum. Nam quaedam vaticinia nobis in exigua cesserunt, et quae adnexa sunt somniis eti-

‘ am ad prorsus imbecillum deveniunt.
‘ Ego (inquit Aftyages respondens) isti-
‘ us, ô magi, prorsus sum sententiae, pu-
‘ ero rege nominato fidem somnii imple-
‘ tam esse, nihilque mihi amplius cum
‘ puerum esse reformidandum. Vos ta-
‘ men probe circumspicientes, quaenam
‘ futura sint et meae domui et vobis tu-
‘ tissima, consulite.’ Ad haec magi, ‘ No-
‘ stra etiam, ô rex, (inquiunt) magni in-
‘ terest, tuum stare principatum: alioquin
‘ enim alienatur ad hunc puerum, qui
‘ Persa est, transgressus; et nos quoque
‘ qui Medi sumus, in servitutem redige-
‘ mur, et quum simus extranei, nullius e-
‘ rimus apud Persas pretii: te autem reg-
‘ nante, qui popularis noster es, tum ex
‘ parte imperamus, tum magnos abs te
‘ honores obtinemus. Quo magis omnino
‘ per nos et tibi et regno tuo prospicien-
‘ dum est, et nunc, siquid cerneremus ti-
‘ mendum, universum tibi ante aperire-

* μενα, τελέως ἐς ἀοθενὲς ἔρχεται. ἀμεί-
 βεται Αἰσάκης τοῖσδε καὶ αὐτός, ὦ μά-
 * γοι, ταύτη πλείστος γνώμην ^α εἰμι, βασι-
 * λῆος ὀνομαζόμενος τῷ παιδὸς, ἐξήκειν τε
 * τὸν ὄνειρον, καὶ μοι τὸν παῖδα τῷτον
 * εἶναι δεινὸν οὐδὲν ἔτι. ὅμως μὲν γέ τοι ^β
 * συμβαλέσασθαι μοι, εὖ περισκεψάμενοι,
 * τὰ μέλλει ἀσφαλέςατα εἶναι οἴκῳ τε
 * τῷ ἐμῷ καὶ ὑμῖν. εἶπαν πρὸς ταῦτα
 οἱ μάγοι, ὦ βασιλεῦ, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν
 * περὶ πολλῶ ἐσι κατορθῶσαι ἀρχὴν τήν
 * σήν. κείνως μὲν γὰρ ἀλλοτριῶνται, ἐς
 * τὸν παῖδα τοῦτον περιῶσα ἔοντα Πέρ-
 * σην. καὶ ἡμεῖς ἔοντες Μῆδοι, δελούμεθά
 * τε, καὶ λόγῳ οὐδενὸς γινόμεθα πρὸς Περ-
 * σέων, ἔοντες ξεῖνοι. σέο δ' ἐνεξεῶτος βα-
 * * σιλῆος, ἔοντος πολιήτεω, καὶ ἀρχομεν τὸ
 * μέρος, καὶ τιμὰς πρὸς σέο μεγάλας ἔ-
 * * χομεν. οὕτω ὦν πάντως ἡμῖν σέο καὶ ^γ
 * τῆς σῆς ἀρχῆς προοπτεόν ἐστί. καὶ νῦν
 * εἰ φοβερόν τι ἐωρῶμεν, πᾶν ἂν σοι προ-

^α πλείους τῇ γνώμῃ. ^β μὲν τοι. ^γ σίό τι ἔ.

• εφράζομεν· νῦν δὲ ἀποσκήψαντος τῆ ἐ-
 • νυπνίου ἐς φαῦλον ^δ, αὐτοὶ τε θαρσέο-
 • μεν, καὶ σοὶ ἕτερα τοιαῦτα παρακελευ-
 • όμεθα ^ε. τὸν δὲ παῖδα τῷτον ἐξ ὀφθαλ-
 • μῶν ἀπόπεμψαι ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς
 • γειναμένους.⁷

ρκα'. Ακούσας ταῦτα ὁ Αἰσχύλης, ἐ-
 χάρη τε· καὶ καλέσας τὸν Κῦρον, ἔλεγέ
 • οἱ τάδε, ^ε • Ω παῖ, σὲ γὰρ ἐγὼ δι' ὄψιν
 • ὀνείρυς ὃ τέλεην ἠδίκηον, τῇ σεωῦτῃ δὲ
 • μοίρῃ περιεῖς· νῦν ὧν ἴθι χαίρων ἐς Πέρ-
 • σας· πομπῆς δι' ἐγὼ ἅμα πέμψω. ἐλ-
 • θὼν δὲ ἐκεῖ, πατέρα τε καὶ μητέρα εὐ-
 • ρήσεις, ὃ καλὰ Μιτραδάτην τε τὸν βα-
 • κόλον καὶ τὴν γυναῖκα αὐτῇ.⁸

ρκβ'. Ταῦτα εἶπας ὁ Αἰσχύλης, ἀπο-
 πέμπει τὸν Κῦρον. νοσήσαντα δέ μιν ἐς
 τοῦ Καμβύσεω τὰ οἰκία, ἐδέξαντο οἱ γε-
 νάμενοι καὶ δεξάμενοι, ὥς ἐπύθοντο, μεγά-
 λως ἀσπάζοντο ^ε, οἷα δὴ ἐπιστάμενοι αὐ-
 τίκα τότε τελευτῆσαι. ἰσθρέον τε ὅτεω

^δ φαῦρον. ^ε διακελευόμεθα. ^ε οἱ τοιαῦτα. ^ε ἰσπάζοντο.

mus : verum quum in rem frivolum
' nunc evaserit somnium, et ipsi confidi-
' mus, et te itidem alia haec hortamur,
' ut hunc ableges puerum ab oculis tuis
' in Persidem ad parentes.'

121. His auditis Astyages gavisus
est: accitoque Cyro haec inquit, ' O puer,
' quum ego propter quandam haud per-
' fectam somnii visionem in te fuisset in-
' jurius, tuo tamen ipsius fato superstes
' es. Nunc itaque laetus ad Persas ito cum
' iis quos ad te deducendum mittam. Eo
' perveniens, parentes tuos offendes; ne-
' quaquam similes sorti quae est Mitra-
' datis bubulci, et uxoris ejus.'

122. Haec loquutus Astyages, Cy-
rum dimittit. Quem ad domum Camby-
sis reversum acceperunt sui parentes, et
audita re vehementer amplexati sunt, ut
quem statim mortem obiisse sciebant. Sci-
scitabantur igitur quonam modo super-

stes esset. Hic se vero ait eos antea non novisse, et in plurimo errore versatum fuisse: inter viam tamen omne suum infortunium audisse. credidisse enim se bubulci Astyagis esse filium: verum in illo itinere omnem rem gestam, ab iis qui ipsum deduxerant accepisse. Commemorabat autem se ab uxore bubulci fuisse educatum, semper eam laudibus prosequens, ita ut in ejus sermone primas ferret Cyno. Quod nomen accipientes ejus parentes, ut magis divinitus videretur Persis filius fuisse ipsis servatus, divulgarent, a cane Cyrum, quum esset expositus, fuisse educatum. unde haec opinio emanavit.

123. Ubi Cyrus in virilem adolevit aetatem, et inter aequales robustissimus evasit et amoenissimus, urgebat eum Harpagus dona mittendo, Astyagis ulciscendi cupidus. Nam ab sese, qui privatus esset, non videbat futuram in Astyage vindictam: sed Cyrum cernens adultum, cujus

τρόπῳ περιγένοιτο. ὁ δὲ σφι ἔλεγε, Φάς
 προτῆ μὲν ἔκ εἰδέναι, ἀλλὰ ἡμαρτηκέναι
 πλείστον· κατ' ὁδὸν δὲ πυθέσθαι πᾶσαν
 τὴν ἐωϋτῆ πάθην. ἐπίστασθαι μὲν γὰρ ὡς
 βρκόλῃ τοῦ Ασυάγεος εἴη παῖς· ἀπὸ δὲ
 τῆς κεῖθεν ὁδῆ τὸν πάνλα λόγον τῶν πομ-
 πῶν πυθέσθαι. τραφῆναι δὲ ἔλεγε ὑπὸ
 τῆς τῆ βρκόλῃ γυναικός· ἥϊέ τε ταύτην
 αἰνέων διαπαντός· ἦν τέ οἱ ἐν τῷ λόγῳ τὰ
 πάνλα ἢ Κυνώ. οἱ δὲ τοκέες παραλαβόντες
 τὸ ἔνομα τῆτο, (ἵνα θειοτέρως δοκέῃ τοῖσι
 Πέρσησι περιεῖναι σφι ὁ παῖς) κατέβαλον
 Φάτιν ὡς ἐκκείμενον Κυῖρον κύων ἐξέθρεψε.
 ἐνθεῦτεν μὲν ἡ Φάτις αὕτη κεχωρήκεε.

ργύ. Κύρῳ δὲ ἀνδρευμένῳ, καὶ ἐόντι τῶν
 ἡλίκων ἀνδρειοτάτῳ καὶ προσφιλεστάτῳ,
 προσέκειτο ὁ Ἀρπαγος, δῶρα πέμπων,
 τίσασθαι Ασυάγεα ἐπιθυμέων. ἀπ' ἐωϋ-
 τῆ γὰρ ἐόντος ἰδιώτῳ ἔκ ἐνεώρῃ τιμωρίην
 ἐσομένην ἐς Ασυάγεα· Κυῖρον δὲ ὀρέων ἐπι-
 τρεφόμενον, ἐποιέειν σύμμαχον, τὰς πάθας

τὰς Κύρῳ τῇσι ἐωϋτῷ^α ὁμοιούμενος. πρὸ
 δέ τι τέτυ^β τάδε οἱ κατέργατο· ἐόντος τῷ
 Ασυάγεος περὶ ἐς τὰς Μήδους, συμμίσγων
 ἐνὶ ἐκάστῳ ὁ^γ Ἀρπαγος τῶν πρώτων Μή-
 δων, ἀνέπειθε ὡς χρὴ Κῦρον προσησαμέ-
 νης, Ασυάγεα παῦσαι τῆς βασιληΐης. κα-
 τέργασμένους δέ οἱ τέτυ, καὶ ἐόντος ἐτοίμῃ,
 οὕτω δὴ τῷ Κύρῳ διατωμένῳ ἐν Πέρσῃσι
 βελόμενος ὁ^δ Ἀρπαγος δηλῶσαι τὴν ἐωϋ-
 τῷ γνώμην, ἄλλως μὲν ὕδαμῶς εἶχε, ἅτε
 τῶν ὁδῶν Φυλασσομένων· ὁ δὲ ἐπιτεχνᾷ-
 ται τοιόνδε· λαγὼν μηχανησάμενος, καὶ
 ἀνασχίσας τέτυ τὴν γαστέρα, καὶ οὐδὲν ἀ-
 ποτείλας, ὡς δὲ εἶχε, οὕτω ἐσέθηκε^ε βι-
 βλίον, γράψας τὰ οἱ ἐδόκεε^δ. ἀπορράψας
 δὲ τῷ λαγῷ τὴν γαστέρα, καὶ δίκτυα δοὺς,
 ἅτε θηρευτῇ, τῶν οἰκετέων τῷ πιστοτά-
 τῳ, ἀπέστειλε ἐς τὰς Πέρσας· ἐντειλάμε-
 νός οἱ ἀπὸ γλώσσης, διδόντα τὸν λαγὼν
 Κύρῳ ἐπειπεῖν, αὐτοχειρὶ^ε μιν διελεῖν,
 καὶ μηδὲνα οἱ ταῦτα ποιεῖν^ε παρεῖναι.

^α τὰς πάσας τῷ Κύρῳ τῇ ἐωϋτῷ. ^β πρὸς δ' ἔτι τέτυ. ^γ ἐπίθηκε
^δ βιβλίον τὰ οἱ ἐδόκεε ὑγράψας. ^ε αὐτοχειρὶ.

casus suis assimulabat, socium comparabat. Sed et aliquo ante tempore haec ab eo facta erant. Quum esset acerbus Astyages in Medos, Harpagus singulis quibusque eorum insinuans primoribus, persuadebat oportere Astyagem a regno summo-
moveri, Cyro delecto. Harpagus, his transactis ac paratis, ita demum volens Cyro apud Persas agenti suam aperire sententiam, quum aliter non posset, utpote itineribus custoditis, hujusmodi rem comminiscitur. Leporem excogitans rescidit ejus ventrem; et nihil ultra lacerans, prout erat, indidit libellum in quo quae libuit conscripserat: et rursus confuto ventre, leporem una cum retibus tradidit venatori cuidam, quippe fervorum fidissimo: misitque in Persas, praecipiens dicendo, quum daret leporem Cyro, insuper diceret ut ipse suis manibus aperiret, idque sine arbitris faceret.

124. Haec exequuto nuncio, Cyrus acceptum leporem rescidit, inventumque libellum qui in eo inerat, adeptus legit, in haec verba: ‘ O fili Cambyfis, quem
‘ dii respiciunt; nam aliter nunquam in
‘ tantum fortunae pervenisses: ulciscere
‘ nunc Aftyagem tuae necis autorem.
‘ quoniam ex hujus tu quidem studio perieras, deorum tamen beneficio et meo
‘ superstes es. Quae omnia quemadmodum circa te ipsum gesta sint, opinor te
‘ olim jam rescivisse: et item, qualia ego
‘ ab Aftyage passus sim, quod te non occiderim, sed bubulco tradiderim. Nunc,
‘ si mihi auscultare vis, omni tu cui Aftyages imperat regioni imperabis. Quum
‘ enim Persis ut deficient persuaseris, expeditionem adversus Medos suscipe: et
‘ sive ego dux ab Aftyage ad tibi occurrendum creatus fuero, adsunt, quae tu
‘ optes, sive alius quispiam Medorum il-

ρκδ. Ταῦτα δὲ δὴ ὦν ἐπιτελέα ἐγί-
 νειο· καὶ ὁ Κῦρος παραλαβὼν τὸν λαγὼν
 ἀνέρχισε. εὐρῶν δὲ ἐν αὐτῷ τὸ βιβλίον ἐνε-
 ὄν, λαβὼν ἐπελέγειο. τὰ δὲ γράμματα ἔ-
 λεγε τάδε, ‘ Ω παῖ Καμβύσεω, σὲ γάρ
 ‘ Θεοὶ ἐπορῶσι¹. οὐ γὰρ ἂν κοίε ἐς τοσῶ-
 ‘ τον τύχης ἀπείκευ². σὺ νῦν Ασυάγεα
 ‘ τὸν σεωῦτοῦ³ Φονέα τίσαι. κατὰ μὲν
 ‘ γὰρ τὴν τέττ προθυμίην τέθνηκας, τὸ
 ‘ δὲ καλὰ Θεός τε καὶ ἐμὲ περιεῖς. τά σε καὶ
 ‘ πάλαι δοκέω πάντα ἐκμεμαθηκέναι, σέο
 ‘ τε αὐτῆς πέρι, ὡς ἐπρήχθη, καὶ οἷα ἐγὼ
 ‘ ὑπὸ Ασυάγεος πέπονθα· ὅτι σε οὐκ
 ‘ ἀπέκλεινα, ἀλλὰ ἔδωκα τῷ βεγκόλῳ. σὺ
 ‘ νῦν ἦν βούλη ἐμοὶ πείθεσθαι, τῆς περ
 ‘ Ασυάγης ἄρχει χώρης, ταύτης ἀπά-
 ‘ σης ἄρξεις. Πέρσας γὰρ ἀναπείσας ἀπί-
 ‘ σασθαι, στρατηλάτее ἐπὶ Μήδης. καὶ
 ‘ ἦν τε ἐγὼ ὑπὸ Ασυάγεος ἀποδεχθῶ
 ‘ στρατηγὸς ἀντία σευ, ἔσι τὰ⁴ σὺ βού-
 ‘ λει, ἦν τε τῶν τις δοκίμων ἄλλος Μή-
 ‘ ¹ ἐπορεύσει. ² ἀξίη. ³ τὸν ἐαυτοῦ. ⁴ ἔσσι τοι τὰ

• δων. πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἀποσάντες ἀπ’
 • ἐκείνῃς, καὶ γενόμενοι πρὸς σέο, Ασυάγεα
 • κατατρέειν πειρήσονται. ὥς ὧν ἐτοίμου
 • τῷ γε ἐνθάδε ἔοντος, ποίει ταῦτα, καὶ
 • ποίει κατὰ τάχος.’

ρχέ. Ακούσας ταῦτα ὁ Κῦρος ἐφρόν-
 τίζε ὅτεω τρόπῳ σοφωτάτῳ Πέρσας ἀνα-
 πείσαι ^α ἀπίσασθαι. Φροντίζων δὲ, εὐρί-
 σκεῖται ταῦτα ^β καιριώτατα εἶναι. ἐποίει
 δὴ ταῦτα ^γ. γράψας ἐς βιβλίον τὰ ἐβού-
 λειο, ἀλήνην τῶν Περσέων ἐποίησατο· μετὰ
 δὲ, ἀναπλύξας τὸ βιβλίον, καὶ ἐπιλεγόμενος
 ἔφη, Ασυάγεά μιν στρατηγὸν Περσέων ἀ-
 ποδεικνύναι. • Νῦν, ἔφη τε λέγων, ὦ Πέρ-
 • σαι, προαγορεύω ὑμῖν, παρεῖναι ἕκασον
 • ἔχοντα δρέπανον.’ Κῦρος μὲν ταῦτα
 προηγόρευσε. ἔσι δὲ Περσέων συχνὰ γέ-
 νεα. καὶ τὰ μὲν αὐτέων ὁ Κῦρος συνάλισε,
 καὶ ἀνέπεισε ἀπίσασθαι ἀπὸ Μήδων. ἔσι
 δὲ τὰδε, ἐξ ὧν ἄλλοι ^δ πάντες, Αρτεάται,
 Πέρσαι, Πασαργάδαι, Μαράφιοι, Μά-

^α ἀναπύσαι. ^β εὐρίσκει ταῦτα. ^γ ἐποίησε δὴ τὰδε. ^δ ἄλλοι.

‘ lustrum. Primi enim isti ab illo defici-
‘ entes, et a te stantes Astyagem cona-
‘ buntur evertere. Tanquam igitur tibi sit
‘ quodcunque hîc in expedito, ista exe-
‘ quere, et exequere sine mora.

125. Cyrus, his auditis, considera-
bat quonam solertissimo modo Persas in-
duceret ad rebellandum. Cogitando tan-
dem comperit haec esse maxime apposi-
ta, ut ita faceret: Scripto libello de iis
quae volebat, concilium Persarum coë-
git. Deinde resignato libello atque lecto,
ducem se inquit Persarum ab Astyage
esse designatum. ‘ Et nunc, ô Persae (ait)
‘ edico vobis ut praesto mihi sitis cum
‘ singulis falcibus.’ Hoc Cyrus Persis prae-
cepit: quorum complura sunt genera. E-
orum quaedam Cyrus congregavit et ad
deficiendum a Medis induxit. Sunt au-
tem haec, ex quibus alii omnes; Arteat-
ae, Persae, Pasargadae, Maraphii, Ma-

spii. Sed horum Pasargadae sunt praestantissimi, in quibus et Achaemenidae sunt sodalitium, unde reges Persidae sunt oriundi. Alii Persae hi sunt, Panthialaei, Derusiaei, Germanii: hi quidem omnes aratores. Alii vero, pecuarii, Dai, Mardi, Dropici, Sagartii.

126. Ubi cuncti adfuerunt habentes quod erat praeceptum, ibi Cyrus jubet locum quendam dumosum (erat enim in Perside is locus circiter octo et decem stadiorum aut viginti) totum prorsus detergant intra diem. Quo labore perfunctis Persis, iterum praecepit in posterum diem ut lauti adsint. Interim coactos in unum caprarum, ovium, boum greges omnes patris sui mactat atque apparat, tanquam Persarum exercitum excepturus vinoque ac cibariis quam lautissimis. Postero die ubi convenerunt Persae, jubet

σπίοι^α. τστέων Πασαργάδαι εἰσὶ ἄριστοι.
 ἐν τοῖσι καὶ Αχαιμενίδαι εἰσὶ Φήτρη, ἔν-
 θεν οἱ βασιλέες οἱ Περσεῖδαι γεγόνασι. ἄλ-
 λοι δὲ Πέρσαι εἰσὶ οἶδε, Πανθιαλαῖοι, Δη-
 ρυσιαῖοι, Γερμάνιοι. οὗτοι μὲν πάντες ἀρο-
 τήρῃς εἰσι. οἱ δὲ ἄλλοι, νομάδες, Δάοι,
 Μάρδοι, Δροπικοὶ, Σαγάρηιοι.

ρκς'. Ὡς δὲ παρῆσαν ἅπαντες ἔχοντες
 τὸ προειρημένον, ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος ἦν γάρ
 τις χῶρος τῆς Περσικῆς ἀκανθώδης ὅσον τε
 ἐπὶ ὀκτώκαίδεκα σαδίῃς, ἢ εἴκοσι· πάντα
 τῷτόν σφι τὸν χῶρον προεῖπε ἐξημερῶσαι
 ἐν ἡμέρῃ. ἐπίλεσάντων δὲ τῶν Περσέων τὸν
 προκείμενον ἄεθλον, δευτέρᾳ σφι προεῖπε,
 ἔς τὴν ὑσεραίην παρεῖναι λεληθμένους. ἐν δὲ
 τῷτῳ τά τε αἰπόλια καὶ τὰς ποίμνας καὶ
 τὰ βουκόλια ὁ Κῦρος πάντα τῷ πατρὸς
 συναλίσας ἔς τῷτὸ, ἔθυσε^β, καὶ παρε-
 σκεύαζε ὡς δεξόμενος^γ τῶν Περσέων τὸν
 στρατὸν πρὸς δὲ, οἶνω τε καὶ σιτίοισι ὡς ἐπι-
 φηδαιοτάτοις. ἀπικομένους δὲ τῇ ὑσεραίῃ

^α Μιράφιοι, Μάσιοι. ^β ἔθυσε. ^γ δεξιωόμενος.

τὸς Πέρσας κατακλίνας ἐς λειμῶνα^δ, εὐ-
 ὄχρεε. ἐπεὶ τε δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, εἴρε-
 τό σφας ὁ Κῦρος, κότερα τὰ τῇ προτε-
 ραίῃ εἶχον, ἢ τὰ παρεόντα σφι εἴη αἰρείω-
 τερα· οἱ δὲ ἔφασαν πολλὸν εἶναι αὐτέων
 τὸ μέσον. τὴν μὲν γὰρ προτέρην ἡμέρην
 πάντα σφι κακὰ ἔχειν, τὴν δὲ τότε παρε-
 ῖσαν, πάντα ἀγαθὰ. παραλαβὼν δὲ τῆτο τὸ
 ἔπος ὁ Κῦρος παρεγύμνε τὸν πάντα λό-
 γον· λέγων, ὦ ἄνδρες Πέρσαι, οὕτω ὑμῖν
 ὡς ἔχει βουλομένοισι μὲν ἐμέο πείθεσθαι,
 ὡς ἐστὶ τάδε^ε τε καὶ ἄλλα μυρία ἀγαθὰ, ὡς
 δένα πόνον δαλοπρεπέα ἔχασι· μὴ βου-
 λομένοισι δὲ ἐμέο πείθεσθαι, εἰσὶ^ς ὑμῖν
 πόνοι τῷ χθιζῶ παραπλήσιοι ἀναρίθ-
 μητοι. νῦν ὧν ἐμέο πειθόμενοι, γίνεσθε
 ἐλεύθεροι. αὐτός τε γὰρ δοκέω θείη τύ-
 χη γεγονώς, τάδε ἐς χεῖρας ἄγεσθαι·
 καὶ ὑμέας ἡγήμαι ἄνδρας Μήδων εἶναι οὐ
 φαυλοτέρους, ὅτε τᾶλλα, ὅτε τὰ πο-
 λέμια. ὡς ὧν ἐχόντων ὧδε, ἀπίσασθε

^δ λειμῶνας. ^ε ἔσται τάδε. ^ς μὴ βουλομένοισι δὲ, ἀπὸ.

eos discumbere in prato atque epulari. Deinde coenatos interrogat, utrum pridianam an praesentem conditionem praeoptarent. Illis respondentibus, multum esse inter haec duo intervalli : pridianam enim omnia mala habuisse, praesentem vero omnia bona habere : excepit Cyrus hoc responsum, et omnem rem denudavit, inquiens, ‘ Viri Persae, ita res vestrae
‘ habent : volentibus vobis mihi obtem-
‘ perare, et haec et alia infinita commo-
‘ da sunt sine ullo servili labore : nolenti-
‘ bus vero, innumerabiles, similes hester-
‘ nis, aerumnae. Nunc itaque obtempe-
‘ rando mihi estote liberi. nam et divina
‘ quadam forte ipse genitus haec bona vi-
‘ deor in manus vestras adferre, et vos
‘ arbitror viros esse non inferiores Me-
‘ dis, cum in aliis, tum vero in bellicis
‘ rebus. Quae quum ita sint, desciscite

‘ quamprimum ab Astyage.’

I 27. Persae, ut qui jampridem dedignarentur parere Medis, nacti ducem, libenter in libertatem vindicabantur. Haec moliri Cyrum Astyages quum accepisset, misso nuncio eum arcessivit. Iste nuncium jubet renunciare, se ad illum prius venturum quam Astyages ipse velit. His auditis, Astyages Medos cunctos armat, hisque utpote lymphatus Harpagum praeficit, oblitus eorum quae illi fecisset. Comparato exercitu, ubi Medorum copiae cum Persicis proelium conseruerunt, quicunque eorum consilii erant expertes, proeliabantur; alii vero ad Persas transibant. Plerique de industria ignaviter agebant, fugiebantque.

I 28. Dilapso turpiter Medico exercitu, Astyages ut primum rem cognovit, minitans Cyro, inquit, ‘ Ne sic quidem

• ἀπ' Ασυάγεος τὴν ταχίστην.

ρκζ'. Πέρσαι μὲν νυν προσάτεω ἐπι-
λαβόμενοι, ἄσμενοι ἐλευθερῶντο, καὶ πάλαι
δεινὸν ποιούμενοι ὑπὸ Μήδων ἄρχεσθαι.
Ασυάγης δὲ ὡς ἐπύθετο Κῦρον πρῆσσοντα
ταῦτα, πέμψας ἄγγελον ἐκάλεε αὐτόν.
ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευε τὸν ἄγγελον ἀπαγγέλλ-
ειν ὅτι πρότερον ἤζοι παρ' ἐκείνων ἢ αὐ-
τὸς Ασυάγης βελησείαι. ἀκῶσας δὲ ταῦτα
ὁ Ασυάγης, Μήδης τε ὥπλισε πάντας, καὶ
στρατηγὸν αὐτῶν ^α, ὡς τε Θεοβλαβῆς ἐὼν,
ἀπέδεξε ^β Ἄρπαγον, λήθην ποιούμενος τά-
μιν ἐόργεε. ὡς δ' οἱ Μῆδοι στρατευσάμενοι
τοῖσι Πέρσησι συνέμισγον, οἱ μὲν τινες αὐ-
τῶν ^γ ἐμάχοντο, ὅσοι μὴ τῷ λόγῳ μετέ-
χον· οἱ δὲ αὐτομόλεον πρὸς τῆς ^δ Πέρ-
σας, οἱ δὲ πλείστοι ἐθελοκάκεόν τε καὶ ἐ-
φευγον.

ρκη'. Διαλυθέντος δὲ τῷ Μηδικῷ στρα-
τεύματος ἀσχερῶς, ὡς ἐπύθετο τάχιστα ὁ
Ασυάγης, ἔφη, ἀπειλέων τῷ Κύρῳ, Ἀλλ'

^α αὐτίως vel αὐτίαν. ^β ἀπέδωκε. ^γ αὐτίαν. ^δ παρὰ τῆς.

· ἔο[ι] ὥς ὁ Κῦρός γε χαρήσει·' τοσαῦτα εἶπας, πρῶτον μὲν τῶν μάγων τὴς ὀνειροπόλους, οἳ μιν ἀνέγνωσαν μετεῖναι τὸν Κῦρον, τήτους ἀνεσκολόπισε. μετὰ δέ, ὥπλισε τὴς ὑπολειφθέντας τῶν Μήδων ἐν τῷ ἄσσει, νέας τε καὶ πρεσβύτας ἀνδρας. ἐξαγαγὼν δὲ τήτους, καὶ συμβαλὼν τοῖσι Πέρσησι, ἐσώθη· καὶ αὐτός τε Αἰσυάγης ἐζωγρήθη, καὶ τὴς ἐξήγαγε τῶν Μήδων ἀπέβαλε.

ρχθ'. Εὐνίλῃ δὲ αἰχμαλώτῳ τῷ Αἰσυάγει προσὰς ὁ Ἄρπαγος καλέχαιρέ τε καὶ κατεκερτόμεε. καὶ ἄλλα λέγων ἐς αὐτὸν θυμαλγέα ἔπεα· καὶ δὴ καὶ εἶρετό μιν πρὸς τὸ ἐωῦτῃ δεῖπνον, τό μιν ἐκεῖνος σαρχὶ τῇ παιδὸς ἐθοίνισε, ὅτι εἴη ἢ ἐκεῖνος δαλοσύνη ἀντὶ τῆς βασιληΐης. ὁ δὲ μιν προσιδὼν ἀντείρειο, εἰ ἐωῦτῃ ποιείηαι τὸ Κῦρος ἔργον. Ἄρπαγος δὲ ἔφη, αὐτὸς γὰρ γράψαι, τὸ πρῆγμα ἐωῦτῃ ^α δικαίως εἶναι. Αἰσυάγης δὲ μιν ἀπέφαινε τῷ λόγῳ σκαιόταλόν τε καὶ

^α γράψαι, ἢ τὸ πρῆγμα δὲ ἐωῦτῃ.

‘Cyrus gaudebit.’ Haec loquutus, ante omnia eos magos somniorum interpretes qui suassent ipsi Cyrum dimittere, patibulis affigit. Deinde reliquos Medorum qui in urbe erant, adolescentes pariter et senes, armat. Quibus eductis, cum Persis confligens fugatur: vivusque ipse capitur, amissis quos eduxerat Medis.

129. Ei captivo astans Harpagus insultavit, eumque disteriis laceffivit, cum alia quae animo ejus dolorem darent dicens, tum vero etiam rogavit eum de coena sua, in qua ille ipsum carnibus filii pavisset, quod foret ejus servitus pro regno. Eum intuens Astyages vicissim interrogat numquid suum faceret Cyri opus. Harpagus vero, suum esse dicere, idque merito, quoniam ipse ad Cyrum scripsisset. Tum Astyages eum consilii laevissimum atque iniquissimum omnium hominum demonstravit: laevissimum qui-

dem, quod, si facultas ei aderat ut rex fieret, alteri tribuerit imperium, si modo illa per ipsum gesta essent: iniquissimum vero, quod coenae causa Medos in servitutem redigisset. Si enim oportebat omnino eum comparare alteri regnum, nec sibi habere, justius futurum fuisse Medorum alicui id bonum comparare, quam Persarum. Nunc Medos, qui hujus facinoris affines non extitissent, ex dominis factos esse servos: et Persas qui fuissent antea Medorum servi, nunc dominos evasisse.

130. Hunc in modum Aftyages, quum quinque et triginta regnasset annos, regno excidit; ob cujus acerbiteriam Medii succubuerunt Persis, centum ac duodetriginta annos, omni supra Halym fluvium Asiae dominati, excepto tempore quo Scythae regnaverunt. Eosdem tamen sequenti tempore horum factorum

ἀδικώτατον ἐόντα πάντων ἀνθρώπων · σκαι-
 ότατον μὲν γε, εἰ παρεὼν αὐτῷ βασιλέα
 γενέσθαι, εἰ δὴ δι' ἐωϋτῆ γε ἐπρήχθη^β τὰ
 παρεόντα, ἄλλω περιέθηκε τὸ κράτος · ἀ-
 δικώτατον δὲ, ὅτι τῷ δειπνῶ εἵνεκε Μήδους
 κατεδύλωσε. εἰ γὰρ δὴ δέον^γ πάντως πε-
 ριθεῖναι ἄλλω τέῳ τὴν βασιληίην, καὶ μὴ
 αὐτὸν ἔχειν, δικαιότερον εἶναι Μήδων τέῳ
 περιβαλεῖν τοῦτο τὸ ἀγαθὸν ἢ Περσέων.
 νῦν δὲ Μήδης μὲν, ἀνατίς τέττε ἐόντας,
 δόλως ἀντὶ δεσποτέων γεγονέναι · Πέρσας
 δὲ, δόλως ἐόντας τοπρὶν Μήδων, νῦν γεγο-
 νέναι δεσπότας.

ρλ'. Αἰσυάγης μὲν νυν βασιλεύσας ἐπ'
 ἔτεα πέντε καὶ τριήκοντα, ἔτῳ τῆς βασι-
 λειᾶς κατεπαύθη. Μῆδοι δὲ ὑπέκυψαν
 Πέρσῃσι διὰ τὴν τέττε πικρότητα, ἄρξαν-
 τες τῆς ἀνω Ἀλυσ ποταμῷ Ἀσίης ἐπ'
 ἔτεα τριήκοντα καὶ ἑκατὸν δυὼν δέοντα, πά-
 ρεξ ἢ ὅσον οἱ Σκύθαι ἤρχον. ὑσέρῳ μέντοι
 χρόνῳ μετεμέλησέ τέ σφι ταῦτα ποιή-

^β ἐωϋτῇ ἐπρήχθη. ^γ δέον.

σας, καὶ ἀπῆλθον ἀπὸ Δαρείου. ἀποστάν-
 τες δὲ, ὀπίσω κατεστράφησαν ^d, μάχη
 νικηθέντες. τότε δὲ ἐπὶ Αἰγυπτος οἱ Πέρ-
 σαι τε καὶ ὁ Κῦρος ἐπανασάντες τοῖσι Μή-
 δοισι, ἦρχον τὸ ἀπὸ τούτου τῆς Αἰτίας.
 Αἰγυπτος δὲ Κῦρος, κακὸν ἔδεν ἄλλο παι-
 ήσας, εἶχε παρ' ἐωϋτῶ, ἐς ὃ ἐτελεύτησε.
 ἔτι δὲ Κῦρος γενόμενός τε καὶ τραφεὶς, καὶ
 ἐβασίλευσε, καὶ Κροῖσον ὕψιστον τέττων ἄρ-
 ξάντα ἀδικίης κατεστρέψατο, ὡς εἴρηται μοι
 τοπρότερον. τοῦτον δὲ καταστρέψαμενος,
 ἔτι πάσης τῆς Αἰτίας ἦρξε.

ῥα'. Πέρσας δὲ οἶδα νόμοισι τοιοῖσι
 χρημένους. ἀγάλματα μὲν καὶ νηὲς καὶ
 βωμὸς οὐκ ἐν νόμῳ ποιευμένους ἰδρύεσθαι,
 ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιεῦσι μωρίην ἐπιφέρουσι.
 ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, ὅτι ἐκ ἀνθρωποφυέας
 ἐνόμισαν τὰς θεάς, κατάπερ οἱ Ἕλληνες,
 εἶναι. οἱ δὲ νομίζουσι Διὶ μὲν, ἐπὶ τὰ ὑ-
 ψηλότατα τῶν ὀρέων ^e ἀναβαίνοντες, θυ-
 σίας ἔρδειν, τὸν κύκλον πάντα τῷ ἔρανος

^d κατεστράφησαν. ^e ὕψιστον.

poenituit, ita ut a Dario defecerint: sed post defectionem proelio victi, iterum subacti sunt. Tunc autem regnante Astyage Persae cum Cyro quum adversus Medos rebellavissent, deinceps Asiae imperitaverunt. Cyrus nullo alio malo afficiens Astyagem, penes se habuit quoad vita excessit. Ita Cyrus genitus educatusque, regno potitus est. Et post haec Croesum injuriae auctorem subegit, quemadmodum a me superius memoratum est. Quo subacto, ita omnem Asiam adeptus est.

131. PORRO ritus quibus utuntur Persae, tales esse comperi. Neque statuas, neque templa, neque aras ponere et consecrare fas putant, quinimmo hoc facientibus insaniae vituperium inferunt, ob id (ut mea fert opinio) quod non, quemadmodum Graeci, sentiunt deos humanae formae esse. Moris habent, editissimis conscensis montibus, Jovi facere sa-

cra, omnem gyrum coeli, Jovem appellantes. Soli lunaeque sacrificant, et telluri, igni, aquae atque ventis: hisque solis sacra faciunt jam inde ab initio. Sed praeterea quoque addidicerunt Uraniae sacrificare, ab Assyriis Arabibusque edocti. Vocant autem Assyrii Venerem Mylitta, Arabes eandem Alitta appellant, Persae vero Mitran.

132. Sacrorum autem ritum circa hos modo dictos deos hunc ex instituto habent Persae, ut sacrificaturi, nec aras erigant, neque ignem incendant, sed neque libamentis utantur, neque tibiis, non infulis, non molis: verum, ut quis horum unicuique sacra facere statuit, in locum mundum victimam ducens, deum illum implorat, myrto maxime cinctam gestans tiaram. Sacrificanti autem, non licet pro se solo privatim vota nuncupare; immo ille communiter universis Persis bene precatur et regi: quippe inter Per-

Δία καλέοντες. Θύοσι δὲ ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ καὶ γῇ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τούτοις μὲν δὴ μούνουσι θύουσι ἀρχῆθεν. ἐπιμεμαθήκασι δὲ καὶ τῇ Οὐρανίῃ θύειν, παρά τε Ασσυρίων μαθόντες καὶ Αραβίων. καλέουσι δὲ Ασσύριοι τὴν Αφροδίτην, Μύλιττα. Αραβιοὶ δὲ, Αλίττα. Πέρσαι δὲ, Μίτραν.

ρλβ'. Θυσίῃ δὲ τοῖσι Πέρσησι περὶ τῆς εἰρημένους θεοὺς ἦδε κατεστήκεε. οὔτε βωμὸς ποιῶνται, οὔτε πῦρ ἀνακαίεσι, μέλλοντες θύειν· ὁ σπονδὴν χρέωνται, ἐκὶ αὐλῶ, ὁ σέμμασι, ἐκὶ ἐλῆσι. τῶνδε ὡς ἑκάστω θύειν θέλει, ἐς χώρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κίηνος, καλεῖ τὸν θεόν, ἐξεφανωμένος τὸν τιάραν^β μυρσίνῃ μάλισα. ἐωῦτῳ μὲν δὴ τῷ θύοντι ἰδίῃ μένῳ ὃ οἱ ἐγγίνεται ἀρᾶσθαι ἀναθά· ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι Πέρσησι κατεύχεται εὖ γίνεσθαι, καὶ τῷ βασιλεῖ. ἐν γὰρ δὴ τοῖσι ἅπασι Πέρσησι καὶ αὐτὸς γίνεσθαι. ἐπεὰν δὲ διαμυσίλας κατὰ

^β τὴν τιάραν.

μέρεα τὸ ἱρήϊον, ἐψήσῃ τὰ κρέα, ὑποπάσας^ε ποιήν ὡς ἀπαλωτάτην, μάλισα δὲ τὸ τρίφυλλον, ἐπὶ ταύτης ἔθηκε ὦν πάντα κρέα. διαθέντος δὲ αὐτοῦ, μάγος ἀνὴρ παρεστώς ἐπαείδει Θεογονίην, οἴην δὴ ἐκεῖνοι λέγῃσι εἶναι τὴν ἐπαοιδήν· ἄνευ γὰρ δὴ μάγος οὐ σφι νόμος ἐς Ἰθυσίας ποιέεσθαι. ἐπισχὼν δὲ ὀλίγον χρόνον, ἀποφέρεται ὁ θύσας τὰ κρέα, καὶ χραῖται ὅ, τι μιν ὁ λόγος αἰρέει.

ρλγ'. Ἡμέρην δὲ ἀπασέων μάλισα ἐκείνην τιμᾶν νομίζουσι τῇ ἑκάστος ἐγένετο. ἐν ταύτῃ δὲ πλέω δαῖτα τῶν ἄλλων δικαιοῦσι προτίθεσθαι· ἐν τῇ οἱ εὐδαίμονες αὐτῶν, βῆν καὶ ἵππον καὶ κάμηλον καὶ ὄνον προτιθέαται ὅλῃς ὀπτῆς ἐν καμίνοισι· οἱ δὲ πένητες αὐτέων τὰ λεπτὰ τῶν προσάτων προτιθέαται. σίτοισι δὲ ὀλίγοισι χρέωνται, ἐπιφορήμασι δὲ πολλοῖσι, καὶ οὐ καλέσι^δ. καὶ διὰ τοῦτο Φασὶ Πέρσαι τοὺς Ἕλληνας σιτεομένους, πεινῶντας παύε-

^ε ὑποσπᾶσας. ^δ καλοῖσι.

fas omnes et ipse comprehenditur. Ubi vero jam in minutas portiones hostiam concidit, carnibus elixis herbam subster- nit quammollissimam, maxime trifolium. In hac igitur dispositis omnibus carnibus, magus vir astans, theogoniam accinit. siquidem hanc illi dicunt esse incantatio- nem. Citraque magum illis nullum fit legitimum sacrificium. Brevi spatio inter- posito ille, qui mactavit, sublatis carnibus utitur in quemcunque usum illi fert ani- mus.

133. Ex omnibus diebus praecipue colendum censent suum quique natalem: unde hoc die plus aliis aequum censent ciborum proponere. Et beatiores, inte- grum bovem, equum, camelum, asinum, in fornacibus tostos, isto die proponunt; pauperes vero eorum ex ovibus tenuiores proponunt. Cibis autem utuntur paucis, bellariis multis, neque iis admodum bo- nis. Hinc est quòd Persae dicunt, Grae-

cos in vescendo desinere esurire, quoniam ipsis a coena adferatur nihil pretii ullius, et siquid adfertur non desinere edere. Vino largius adhaerent. Eisdem nec vomere nec urinam facere coram alio licet: quae nunc quidem ita observantur. Potu impleti de rebus maxime feriis consultare consueverunt: quod autem placuerit ipsis consultantibus, id postera die sobriis proponit is qui aedibus illis in quibus forte consultatur praeest: et, si placuerit etiam sobriis, utuntur ipso; sin minus, deferunt. etiam de quibus jejuni ante deliberaverunt, de eisdem poti insuper cognoscunt.

i 34. Quum in via invicem sibi occurrunt, ex hoc quis cognoscat an pares sint: nam salutationis loco mutuo ora osculantur. quod si alter fuerit inferior paulo, malas osculantur: sin autem alter fuerit multo ignobilior, prostratus adorat alterum. In primis autem illos observant

᾿σαι, ὅτι σφι ἀπὸ δείπνου παραφορέεται
οὐδὲν λόγου ἄξιον· εἰ δέ τι παραφέροιτο,
ἐσθίωντας ἂν ὕ παύεσθαι. οἶνω δὲ κάρτα
προσκέαλαι· καί σφι ἐκ ἐμέσαι ἔξεσι, οὐκὶ
ἐρῆσαι ἀντίον ἄλλῃς. ταῦτα μὲν νυν ὕτω
φυλάσσειαι. μεθυσκόμενοι δὲ ἐώθασι βου-
λεύεσθαι τὰ σπυδαίεσσι^ε τῶν πρηγμά-
των· τὸ δὲ ἂν ἄδη σφι βεβρυμένοισι, τῷ-
το τῇ ὑπεραίῃ νήφουσι προτιθεῖ ὁ σέγαρ-
χος, ἐν τῷ ἂν ἑόντες βουλεύωνται. καὶ ἦν
μὲν ἄδη καὶ νήφῃσι, χρέωνται αὐτέω· ἦν
δὲ μὴ ἄδη, μετιεῖσι. τὰ δὲ ἂν νήφοντες
προβεβρυμένοι, μεθυσκόμενοι ἐπιδιαγινώ-
σκουσι.

ρλδ'. Οἱ συντυγχάνοντες^ε δὲ ἀλλή-
λοισι ἐν τῇσι ὁδοῖσι, τῷδε ἂν τις διαγνοίῃ
εἰ ὁμοῖοί εἰσι οἱ ἐντυγχάνοντες. ἀντὶ γὰρ
τῷ προσαγορεύειν ἀλλήλους φιλέεισι τοῖσι
σώμασι. ἦν δὲ ἡ οὐτερος ὑποδέεστος ὀλί-
γω, τὰς παρειὰς φιλέονται· ἦν δὲ πολλῶ
ἡ οὐτερος ἀγεννέστερος, προσπίπτων προσ-

^ε σπυδαίεσσι. ^ε Εντυγχάνοντες.

κυνέει τὸν ἕτερον. τιμῶσι δὲ ἐκ πάντων
 τοὺς ἄγχις αἰωυτῶν οἰκέοντας, μετὰ γε
 αἰωυτῆς· δεύτερα δὲ, τῆς δευτέρης· μετὰ
 δὲ, κατὰ λόγον προβαίνοντες. τιμῶσι. ἤκι-
 σα δὲ τῆς αἰωυτῶν ἑκαστάτω οἰκημένους ἐν
 τιμῇ ἄγονται, νομίζοντες αἰωυτῆς εἶναι ἀν-
 θρώπων μακρῶ τὰ πάντα ἀρίστους· τῆς δὲ
 ἄλλης, κατὰ λόγον τῷ λεγομένῳ τῆς ἀρε-
 τῆς ἀντέχεσθαι. τῆς δὲ ἑκαστάτω οἰκέον-
 τας ἀπ' αἰωυτῶν, κακίστους εἶναι. ἐπὶ δὲ
 Μῆδων ἀρχόντων καὶ ἦρχε τὰ ἔθνη ἀλλή-
 λων, συναπάντων μὲν Μῆδοι, καὶ τῶν ἄγ-
 χις οἰκεόντων σφίσι· οὗτοι δὲ καὶ τῶν ὁ-
 μύρων· οἱ δὲ, μάλα τῶν ἐχομένων. κατὰ
 τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ οἱ Πέρσαι τιμῶσι.
 προέβαινε γὰρ δὴ τὸ ἔθνος ἄρχον τε καὶ ἐ-
 πιτροπεύον.

ρλέ. Ξεινικά δὲ νόμαα Πέρσαι προσ-
 εἶναι ἀνδρῶν μάλις. καὶ γὰρ δὴ τὴν Μη-
 δικήν ἐοῖντα νομίσαντες τῆς αἰωυτῶν εἶναι
 καλλίω, Φορέσι, καὶ ἐς τῆς πολέμους, τῆς

reverenter qui proxime habitant, attamen post seipfos : secundas tribuunt iis qui a primis proximi : atque sic deinceps ut ratio dictat, progredientes ; minime autem honorant longissime ab se habitantes. Sic enim existimant, se hominum omnia longe optimos esse : alios vero, prout suadet ratio, hætenus ut dicatur, virtutem usurpare. Qui autem remotissimi ab ipsis vivant, esse pessimos. Sub Medis imperium obtinentibus, nationes quoque sibi imperitabant : omnibus quidem simul præerant Medi et iis, qui proxime ipsos vivebant ; isti autem etiam vicinis ; illi maxime affinibus. Ad eandem etiam rationem Persæ colunt. Quæ gens imperitans et quasi tutelam gerens, late progressa fuit.

135. Externos autem mores Persæ facillimi hominum admittunt. nam et Medicam vestem propriâ elegantio rem arbitantes, gestant : et in pugnis utuntur

thoracibus Aegyptiis. Quin voluptatibus etiam omnis generis quas rescire potuerunt, frui student. A Graecis edocti, pueris miscentur. Unusquisque eorum virgines multas ducit uxores; sed multo plures pallacas habent.

136. Virilis praestantia haec declaratur post bellicam fortitudinem, si quis numerosam subolem procreaverit: et illi qui liberos plurimos ostenderit, rex singulis annis munera mittit. Quod multum est, credunt robustum esse. Liberos suos, a quinto anno incipientes usque ad vicesimum, tribus duntaxat instituunt, equitare, sagittare et vera loqui. Ante quinquennium filius in conspectum patri non venit, sed apud feminas degit. Quod ea gratia sic fit, ut si inter nutrimenta decedat, nullam patri afferat molestiam.

Αἰγυπτίους Δώρηκας^α. καὶ εὐπαθείας τε παντοδαπὰς πυνθανόμενοι ἐπιτηδεύουσι, καὶ δὴ καὶ ἀπ' Ἑλλήνων μαθόντες, παισὶ μίσγονται. γαμέουσι δὲ ἕκαστος αὐτέων^β πολλὰς μὲν κυριδίας^γ γυναῖκας, πολλῶ^δ δὲ ἔστι πλεῦνας παλλακὰς κλῶνται.

ρλς'. Ανδραγαθίη δὲ αὕτη ἀποδέδεικται, μετὰ τὸ μάχεσθαι εἶναι ἀγαθὸν, ὃς ἂν πολλὰς ἀποδέξῃ παῖδας. τῷ δὲ τοὺς πλείους ἀποδεικνύντι, δῶρα ἐκπέμπει ὁ βασιλεὺς ἀναὰ πᾶν ἔτος. τὸ πολλὸν δ' ἡγέεται ἰσχυρὸν εἶναι. παιδεύουσι δὲ τοὺς παῖδας, ἀπὸ πενταέτεος ἀρξάμενοι, μέχρι εἰκοσαέτεος, τρία μῆνα, ἰππεύειν, καὶ τοξεύειν, καὶ ἀληθίζεσθαι. πρὶν δὲ ἢ πενταέτης γένηται, ἔκ ἀπικνέεται ἐς ὄψιν τῷ πατρὶ, ἀλλὰ παρὰ τῇσι γυναῖξι δίαιταν ἔχει. τοῦδε εἵνεκα τῷτο οὕτω ποιεέται^δ, ἵνα ἦν ἀποθάνῃ τρεφόμενος, μηδεμίαν ἄσπην τῷ^ε πατρὶ προσβάλλῃ.

^α Δώρηκας. ^β αὐτῶν. ^γ κυριδίας. ^δ τῷτο ποιεῖται. ^ε μηδεμίαν ἄσπην ἀπὸ τῷ.

ρλζ'. Αἰνέω μὲν νυν τόνδε τὸν νόμον·
 αἰνέω δὲ καὶ τόνδε, τὸ μὴ μῆς αἰτίης εἶνε-
 κα μήτε αὐτὸν τὸν βασιλέα μηδένα φο-
 νεύειν, μήτε τῶν ἄλλων Περσέων μηδένα
 τῶν ἐωῦτοῦ οἰκετέων ἐπὶ μῇ αἰτίῃ ἀνή-
 κeson πάθος ἔρδειν. ἀλλὰ λογισάμενος ἦν
 εὐρίσκη πλέω τε καὶ μέζω τὰ ἀδικήματα ἐ-
 όντα τῶν ὑπεργημάτων, οὕτω τῷ θυμῷ
 χρᾶται· ἀποκλεῖναι δὲ οὐδένα κω λέγουσι
 τὸν ἐωῦτῆ πατέρα, ὃδὲ μητέρα ^α. ἀλλὰ
 όόσα ἤδη τοιαῦτα ἐγένετο, πᾶσαν ἀνάγ-
 κην φασὶ ἀναζητούμενα ταῦτα ἀνευρεθῆ-
 ναι ἥτοι ὑποβολιμαῖα έόντα, ἢ μοιχίδια.
 ὃ γὰρ δὴ φασὶ οἶκος ^β εἶναι τὸν γε ἀλη-
 θέως ^γ τοκέα ὑπὸ τῆ ἐωῦτῆ παιδὸς ἀπο-
 θνήσκειν.

ρλη'. "Αἴσα ^δ δέ σφι ποιέειν ἔκ ἔξεσι,
 ταῦτα ὃδὲ λέγειν ἔξεσι. αἰσχισον δὲ αὐ-
 τοῖσι τὸ ψεύδεσθαι νενόμισται· δεύτερα δέ,
 τὸ οφείλειν χρέος· πολλῶν μὲν καὶ ἄλ-
 λων εἵκεκα, μάλιστα δὲ ἀναγκαίην φασὶ

^α πατέρα ἢ μητέρα. ^β οἶκος. ^γ ἀληθώς. ^δ όόσα.

137. Equidem hunc morem laudo: laudo item illum, ne ob unam tantum culpam liceat vel ipsi regi occidere quempiam, neque cuiquam aliorum Persarum atrocius aliquid in familiam suam confu- lere ob unum solum delictum: sed expen- dere jubetur quisque, si plura ac majora comperiat esse delicta quam obsequia, tum demum ira utatur. Suum autem patrem aut matrem ajunt a nemine unquam fu- isse occisos: verum quotquot talia forte acciderunt, dicunt omnino necessum esse, ut bene hi excussi tandem deprehensi fu- erint aut subditicii, aut spurii. Quippe ve- risimile nequaquam videri ajunt, ut is qui verus parens sit, a proprio filio in- terimatur.

138. Quaecunque illis facere non li- cet, ea nec dicere. Turpissimum apud eos ducitur, mentiri: secundo loco, aes alienum debere, cum ob alias multas caus-

fas, tum maxime quod necessum esse tradant eundem qui debet, mendacio quoque obnoxium esse. Siquis e civibus lepra aut vitilagine infectus sit, hic in civitatem non accedit, neque cum aliis Persis consuetudinem habet. Dicunt enim hos morbos illi immissos, quod in solem peccaverit. Externum vero qui iisdem correptus fuerit, e regione sua multi exigunt: prout etiam albas columbas ob eandem causam. In flumen nec imiciunt, nec inspuunt, nec manus abluunt, nec alium ista facientem negligunt, sed flumina religiosissime colunt.

139. Hoc quoque Persis accidit peculiare, quod quanquam illos lateat, nobis tamen minime est obscurum: nempe quaecunque apud illos nomina vel corporibus vel magnificentiae sunt similia, ea omnia in eadem terminari littera, quam Dorienfes san appellent, Iones sigma. Et, si animadvertas attentius, deprehendes

εἶναι, τὸν ὀφείλοντα καὶ τι ψεύδος λέγειν.
ὃς ἂν δὲ τῶν ἄστων λέπρην ἢ λεύκην ἔχη^ε,
ἔς πόλιν οὗτος ὃ κατέρχεται, ἔδὲ συμμίσ-
γεται τοῖσι ἄλλοισι Πέρσῃσι. Φασὶ δέ μιν
ἔς τὸν ἥλιον ἀμαρτόνιά τι, ταῦτ' ἔχειν.
Ξεῖνον δὲ πάντα, τὸν λαμβανόμενον ὑπὸ
τῆς τέων, πολλοὶ ἐξελαύνουσι ἐκ τῆς χώ-
ρης· καὶ τὰς λευκάς περιστεράς, τὴν αὐ-
τὴν αἰτίην ἐπιφέρουσιν. ἔς ποταμὸν δὲ οὐ-
τε ἐνδρέεσι, οὔτε ἐμπύεσι, ὃ χεῖρας ἐνα-
πονίζονται, οὐδὲ ἄλλον οὐδένα περιορῶσι^ε,
ἀλλὰ σέβονται ποταμὸς μάλιστα ζ.

ρλθ'. Καὶ τότε ἄλλό σφι ὧδε συμ-
πέπλωκε γίνεσθαι, τὸ Πέρσας μὲν αὐτὸς
λέληθε, ἡμέας μὲν τοι οὐ^η. τὰ ὀνόματά
σφι ἐόντα ὅμοια τοῖσι σώμασι καὶ τῇ μεγα-
λοπρεπείῃ, τελευτῶσι πάντα ἔς τὸ αὐτὸ
γράμμα, τὸ Δωριέες μὲν σὰν καλέεσι, Ι-
ωνες δὲ σίγμα. ἔς τῷτο διζήμενος εὐρήσεις
τελευτῶντα τῶν Περσέων τὰ ὀνόματα,

^ε ἔχει. ^ε ἢ ἄλλο τι ὕδιν ποιῶσι. ζ ποταμὸς τῶν πάντων μέ-
γιστα. η ἡμέας δὲ ὃ.

οὐ τὰ μὲν, τὰ δὲ οὐ, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως.

ρμ'. Ταῦτα μὲν ἀτρεκέως ἔχω περὶ αὐτῶν εἰδὼς εἰπεῖν. τάδε μέντοι ὡς κρυπτόμενα λέγεται, καὶ οὐ σαφηνέως περὶ τοῦ ἀποθανόντος· ὥς ἔ πρότερον θάπτεται ἀνδρὸς Πέρσεω ὁ νέκυς, πρὶν ἂν ὑπ' ὄρνιθος ἢ κυνὸς ἐλκυοθῆναι^α. μάγους μὲν γὰρ ἀτρεκέως οἶδα ταῦτα ποιέοντας· ἐμφανέως γὰρ δὴ ποιεῦσι. κατακηρώσαντες δὴ ὦν τὸν νέκυν Πέρσαι, γῇ κρύπτουσι. μάγοι δὲ κεχωρίδαται πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱερέων. οἱ μὲν γὰρ ἀγνεύουσι ἐμφυχον μηδὲν κτείνειν, εἰ μὴ ὅσα θύουσι· οἱ δὲ δὴ μάγοι αὐτοχειρίῃ πάντα, πλὴν κυνὸς καὶ ἀνθρώπου, κτείνουσι. καὶ ἀγώνισμα τῆτο μέγα ποιεῦνται, κτείνοντες ὁμοίως μύρμηκας τε καὶ ὄφεις, καὶ τᾶλλα ἐρπετὰ καὶ πετεινά. καὶ ἀμφὶ μὲν τῷ νόμῳ τῆτω ἐχέτω ὡς καὶ ἀρχὴν ἐνομίῳ. ἀνείμι δὲ

^α ἐλκυοθῆναι.

nomina Persarum non quaedam, sed omnia similiter claudi.

I 40. Equidem haec probe sciens de Persis possum indubitato affirmare. nihilominus ista tanquam abscondita referuntur, neque perinde certo, nempe de mortuo: cadaver defuncti Persae non prius humatur quam aut ab alite aut cane tractum sit. Magos enim quidem certe scio haec factitare: quippe in aperto faciunt. Persae igitur cadaver postquam cetera obleverunt terra condunt. Magi vero multum cum ab aliis hominibus, tum a sacerdotibus Aegyptiis differunt. Siquidem hi puros se et castos statuunt, si nulum animal occiderint praeter ea dumtaxat quae immolant: Magi suis ipsorum manibus, excepto cane atque homine, quidvis occidunt; immo hoc palmarii loco ducunt, si pari modo formicas serpentesque, et alia reptilia atque volatilia necaverint. Atque de hoc quidem ritu hunc in modum dic-

tum sit, prout omnino constitutus est: nos ad priorem narrationem recurrimus.

141. PORRO Iones atque Aeolenses, postquam Lydi ab Persis subversi sunt, celerrime legatos Sardes miserunt ad Cyrum, volentes iisdem conditionibus parere Cyro, quibus etiam paruerant Croeso. Verum Cyrus auditis quae proferebant, tali narratione eis respondit; Tibicinem inquires quendam ubi pisces in mari conspexisset, canere tibia, existimantem eos in terram egressuros: at spe sua frustratum, sumpto verriculo, et ingentem piscium vim complexum esse, et extraxisse; et quum palpitantes cerneret, utique dixisse ipsum piscibus, ‘Temperate mihi a saltando, quando non libuit vobis me canente egredi saltando.’ Hanc narrationem Cyrus Ionibus Aeolensibusque ideo dixit, quod Iones prius ipso Cyro per legatos petente ut a Croeso deficerent, recusaverant: ac tum demum, rebus perfec-

ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον.

ρμα'. Ιωνες δὲ καὶ Αἰολέες, ὡς οἱ Λυδοὶ τάχιστα κατεσρέφατο ὑπὸ Περσέων, ἐπεμπον ἀγγέλους ἐς Σάρδεις παρὰ Κῦρον, ἐθέλοντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι εἶναι τοῖσι καὶ Κροίσῳ ἦσαν κατήκοοι. ὁ δὲ, ἀκούσας αὐτέων τὰ προέχοντα, ἔλεξε σφί λόγον, ἄνδρα φάς αὐλητὴν ἰδόντα ἰχθῦς ἐν τῇ θαλάσῃ, αὐλέειν, δοκέοντά σφας ἐξελεύσεσθαι ἐς γῆν· ὡς δὲ ψευδῆναι τῆς ἐλπίδος, λαβεῖν ἀμφίβλητρον, καὶ περιβαλεῖν τε πλῆθος πολλὸν τῶν ἰχθύων καὶ ἐξαιρεῖσαι. ἰδόντα δὲ παλλομένους, εἶπεῖν ἄρα αὐτὸν πρὸς τοὺς ἰχθύς, ' Παύεσθέ μοι ὀρχεόμενοι, ἐπεὶ ἔκ ἐμέο αὐλέοντος ἠθέλετε ' ἐκβαίνειν ὀρχεόμενοι.' Κῦρος μὲν τῷτον τὸν λόγον τοῖσι Ιωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι τῶνδε εἵνεκα ἔλεξε, ὅτι δὴ οἱ Ιωνες πρότερον αὐτῷ Κύρου διηθέντος δι' ἀγγέλων ^β ἀπίσασθαί σφας ἀπὸ Κροίσου, οὐκ ἐπίδοντο· τότε δὲ κατεργασμένων τῶν πρηφ-

^β ἀγγέλων.

μάτων, ἦσαν ἐτοῖμοι πείθεσθαι Κύρῳ. ὁ μὲν δὴ, ὀργῇ ἐχόμενος, ἔλεγέ σφι τάδε. Ἴωνες δὲ ὡς ἤκουσαν τούτων ἀνενερχθέντων ^β ἐς τὰς πόλεις, τείχεά τε περιεβάλλοντο ἕκαστοι, καὶ συνελέγοντο ἐς Πανιώνιον οἱ ἄλλοι πλὴν Μιλησίων· πρὸς μένους γὰρ τούτους ὄρκιον Κύρος ἐποίησατο, ἐπ' οἷσίπερ ὁ Λυδός. τοῖσι δὲ λοιποῖσι Ἴωσι ἔδοξε κοινῶ λόγῳ πέμπειν ἀγγέλους ἐς Σπάρτην, δεησομένους Ἴωσι τιμωρέειν.

ρμβ'. Οἱ δὲ Ἴωνες οὗτοι, τῶν καὶ τὸ Πανιώνιον ἐστὶ, τῷ μὲν ἔρανθ, καὶ τῶν οὐρέων ^γ ἐν τῷ καλλίσῳ ἐτύγχανον ἰδρυσάμενοι πόλεις πάντων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. οὔτε γὰρ τὰ ἄνω αὐτῆς χωρία τῷτὸ ποιεῖ τῇ Ἰωνίῃ ^δ, οὔτε τὰ κάτω, ἔτε τὰ πρὸς τὴν ἡῶ, ἔτε τὰ πρὸς τὴν ἐσπέρην· τὰ μὲν, ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ τε καὶ ὑγροῦ πιεζόμενα, τὰ δὲ, ὑπὸ τοῦ θερμῷ τε καὶ ^ε αὐχμώδεος. γλῶσσαν δὲ

^β ἀνιενχθέντες. ^γ ὀρίων. ^δ τῷτὸ ἐποιέτο Ἰωνίῃ. ^ε θερμῷ θ.

tis, parati essent Cyro imperata facere. Sic quidem ille ira commotus, hoc responsum eis dedit. Iones his auditis, quum ad suas civitates ea relata essent, tum moenia communiunt singuli, tum congregabantur in Panonium alii omnes, praeter Milesios. quippe cum his solis foedus inierat Cyrus, iisdem conditionibus quibus et Lydus. Porro reliqui Iones communi nomine decreverunt legatos Spartam mittere, qui rogarent Ionibus auxilio venire.

142. Iones vero illi ad quos Panonium quoque pertinet, urbes habent cum coeli bonitate, tum montium commoditate pulcherrime sitas prae omnibus gentibus quas nos novimus, adeo ut neque superior regio, neque inferior, neque ea quae in orientem nec quae in occidentem vergit plaga, Ioniam hac in parte aemulari possit. Siquidem haec vel frigore vel aquis premitur : illa rursus calore ac

situ squalet. Lingua utuntur non eadem, sed quatuor derivationum modis. Miletus, prima earum urbs ad meridiem jacet. Post hanc Myus et Priene: hae in Caria sitae sunt, eadem inter se lingua utentes. Illae vero in Lydia, Ephesus, Colophon, Lebedus, Teos, Clazomenae, Phocaea, quae cum jam dictis urbibus, quantum ad linguam attinet, nullo genere conveniunt, inter se tamen eadem sonant lingua. Reliquae sunt tres urbes Ionicae, quarum duae insulas habitant, Samum et Chium; una in continenti sita, Erythrae. Ex his Chii et Erythraei eandem sermonis proprietatem exercent: Samii vero ab his discrepantes, propriam quandam receperunt loquendi formam. Atque hunc in modum quatuor omnino linguarum fiunt proprietates.

143. Ac horum Ionum Milesii erant qui in obtegendero metu foedus pepigerant. Insularibus autem horum nihil

οὐ τὴν αὐτὴν οὗτοι νενομίκασι, ἀλλὰ τρό-
πους τέσσερας ^α παραγωγέων. Μίλητος
μὲν αὐτέων ^β πρώτη κέεται πόλις πρὸς
μεσαμβρίην· μετὰ δὲ, Μυοῦς τε καὶ Πρι-
ήνη· αὐταὶ μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοίκησαι,
κατὰ ταυτὰ διαλεγόμεναί σφι. αἶδε δὲ
ἐν τῇ Λυδίῃ· Εφεσος, Κολοφῶν, Λέβε-
δος, Τέως, Κλαζομεναί, Φώκαια. αὐ-
ται δὲ αἱ πόλεις τῇσι πρότερον λεχθεῖ-
σιν ὁμολογέουσι κατὰ γλώσσαν οὐδὲν,
σφίσι δὲ ^γ ὁμοφωνέουσι. ἔτι δὲ τρεῖς ὑπό-
λοιποι Ιάδες πόλεις, τῶν αἱ δύο μὲν νήσους
οἰκέσαι, Σάμον τε καὶ Χῖον· ἡ δὲ μία
ἐν τῇ ἡπείρῳ ἱδρυται, Ερυθραῖ. Χῖοι μὲν
νυν καὶ Ερυθραῖοι κατὰ τῷτὸ διαλέγον-
ται, Σάμιοι δὲ ἐπ' ἐωϋτῶν μῶναι. οὗ-
τοι χαρακτῆρες γλώσσης τέσσερες ^δ γί-
νονται.

ρμγ'. Τέττων δὴ ὦν τῶν Ιῶνων οἱ Μι-
λήσιοι μὲν ἦσαν ἐν σκέπῃ τοῦ Φόβου ὄрки-
ον ^ε ποιησάμενοι· τοῖσι δὲ αὐτῶν ^ς νησιώ-

^α τέσσαρες. ^β αὐτῶν. ^γ σφί δὲ. ^δ τέσσαρες. ^ε ὄρικα. ^ς αὐτίαν.

τησι ἦν δεινὸν οὐδέν. οὔτε γὰρ Φοίνικες ἦσαν κω Περσέων κατήκοοι, οὔτε αὐτοὶ οἱ Πέρσαι ναυβάται. ἀπεσχίσθησαν δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἰώνων οὗτοι κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, Ἀσθενέος δὲ ἐόντος τοῦ παντὸς τότε Ἑλληνικῷ γένεος, πολλῶ δὲ ἦν Ἀσθενέσατον τῶν ἐθνέων τὸ Ἰωνικόν, καὶ λόγου ἐλαχίστου. ὅτι γὰρ μὴ Αἰθῆναι, ἦν οὐδέν ἄλλο πόλισμα λόγμων. οἱ μὲν κυρ ἄλλοι Ἴωνες καὶ Αἰθῆναῖοι ἔφυγον τοῦνομα, οὐ βυλόμενοι Ἴωνες κεκληῖσθαι. ἀλλὰ καὶ νῦν φαίνονταί μοι οἱ πολλοὶ αὐτῶν ^α ἐπαιχύνεσθαι τῷ ὀνόματι· αἱ δὲ δωδέκα πόλεις αὗται τῷ τε οὐνόματι ἡγάλλοντο καὶ ἱρὸν ἰδρύσαντο, ἐπὶ σφέων αὐτέων τῷ οὐνόματι ^β ἐβένητο Πανιώνιον· ἐβαλεύσαντο δὲ αὐτῷ μελαδῆναι μηδαμῶσι ἄλλοισι Ἰώνων. ὅδ' ἐδεήθησαν δὲ ἑδαμοὶ μελαχεῖν, ὅτι μὴ Σμυρναῖαι.

ρμδ'. Κατάπερ οἱ ἐκ τῆς Πενταπόλως νῦν χώρης Δωριέες, πρότερον δὲ Ἐξα-

^α αὐτίον, ^β ἐπὶ σφίσιν αὐτίον τὸννομα.

dum gravius fuit metuendum, quod Persis Phoenices nondum essent subiecti, et ipsi Persae navalem usum non haberent. Porro hi non aliam ob causam ab Ioni-
bus erant resecti, quam quod cum imbecilles essent omnes alii Graeci, tum Iones oppido quam infirmissimi, et minimi momenti. Siquidem praeter unas Athenas, nulla urbs alia insignis erat. unde alii Iones et Athenienses, Ionum nomen refugerant, nollentes appellare Iones. Quinetiam nunc plerosque ex illis apparet nominis istius pudere. Ceterum duodecim istae civitates nomine ipso gloriabantur, et fanum construxerunt, cui suum ipsorum nomen posuerunt Panionium; cuius nullos alios Ionas participes facere decreverant: nec erant qui postularent participes fieri, nisi Smyrnaei.

144. Tale quippiam Dorienibus accidit qui Pentapolin nunc regionem in-

colunt, quae eadem ante Hexapolis vocabatur. nam et hi cavent ne quem e finitimis Dorienfibus ad Triopicum facrum admittant: adeo ut etiam ex popularibus fuis, qui facri legem transgreffi effent, a communicatione excluferint. Nam in certamine Apollinis Triopii tripodes victoribus conftituebantur olim aerei: quos acceptos non e facro efferre, fed deo dicare ibidem oportebat. At vir quidam Halicarnaffenfis, nomine Agaficles, victoria potitus, fuftinuit legem hanc violare, tripodemque domum fuam ferens clavo affigere. Propter quod commiffum, quinque hae civitates, Lindus, Ialyffus, Camirus, Cos atque Cnidus, sextam civitatem Halicarnaffum a facrorum participatione removerunt; hac videlicet poena Halicarnaffeos caftigantes.

145. Atqui mihi fane videntur Iones duodecim feciffe civitates, nec voluiff.

πόλιος τῆς αὐτῆς ταύτης καλεομένης, φυλάσσονται ὧν μηδαμὸς ἐσδέξασθαι τῶν προσοίκων Δωριέων ἐς τὸ Τριοπικὸν ἱρὸν· ἀλλὰ καὶ σφέων αὐτέων ^c τοὺς περὶ τὸ ἱρὸν ἀνομήσαντας ἐξεκλήϊσαν τῆς μετοχῆς. ἐν γὰρ τῷ ἀγῶνι τῷ Τριοπίῃ Απόλλωνος ἐτίθεσαν τοπάλαι τρίποδας χαλκέους τοῖσι νικῶσι· καὶ τέτρες χρῆν τῆς λαμβάνοντας ἐκ τοῦ ἱρῷ μὴ ἐκφέρειν, ἀλλ' αὐτῷ ἀνατιθέναι τῷ θεῷ. ἀνὴρ ὧν Ἀλικαρνησεὺς, τῷ οὐνομα ἦν Αἰγαιόκλης, νικήσας, τὸν νόμον κατήλόγησε· φέρων δὲ πρὸς τὰ ἐωῦτοῦ οἰκία προσεπαυσάλευσε τὸν τρίποδα. διὰ ταύτην τὴν αἰτίην αἱ πέντε πόλεις, Λίνδος, καὶ Ἰηλυασός τε καὶ Κάμειρος, καὶ Κῶς τε καὶ Κνίδος, ἐξεκλήϊσαν τῆς μετοχῆς τὴν ἑκτην πόλιν Ἀλικαρνησόν. τέτοισι μὲν νυν ταύτην τὴν ζημίην οὗτοι ἐπέθηκαν.

ρμέ'. Δοκέουσι δέ μοι δωδέκα πόλεις ποιήσασθαι οἱ Ἴωνες, καὶ ἔκ ἐθελῆσαι πλεῦ-

^c αὐτῶν.

νας ἐσδέξασθαι, τῷδε εἵνεκα. ὅτι καὶ ὅτε ἐν Πελοποννήσῳ οἶκεον, δυώδεκα ἦν αὐτῶν μέρεα, καὶ ἁπὲρ νῦν Ἀχαιῶν, τῶν ἐξελασάντων Ἰωνας, δυώδεκα ἐς ἰμέρεα. Πελλήνη μὲν τε πρώτη πρὸς Σικυῶνος ^α· μετὰ δὲ, Αἴγαιρα, καὶ Αἴγαι· ἐν τῇ Κραῖθις ποταμὸς ἀένναός ἐστι, ἀπὸ τῆς ὅ ἐν Ἰταλίῃ ποταμὸς τὸ ὄνομα ἔχει· καὶ Βοῦρα, καὶ Ἑλίκη, (ἐς τὴν κατέφυγον Ἴωνες ὑπὸ Ἀχαιῶν μάχῃ ἐσσωθέντες) καὶ Αἴγιον, καὶ Ῥύπες, καὶ Πατρέες, καὶ Φαρέες, καὶ Ωλενος, ἐν τῷ Πεῖρος ποταμὸς μέγας ἐστὶ· καὶ Δύμη, καὶ Τριταεές, οἱ μῆνοι τέτων ^β μεσόγαλοι οἰκέουσι.

ρμς'. Ταῦτα δυώδεκα μέρεα νῦν Ἀχαιῶν ἐστὶ, καὶ τότε γε Ἰώνων ἦν. τέτων ^γ δὲ εἵνεκα καὶ οἱ Ἴωνες δυώδεκα πόλιας ἐποίησαντο· ἐπεὶ ὥς γέ τι ^δ μᾶλλον οὕτω Ἴωνες εἰσι τῶν ἄλλων Ἰώνων, ἢ κάλλιόν τι γεγονάσι, μωρίῃ πολλὴ λέγειν· τῶν Ἀβανίης μὲν ἐξ Εὐβοίης εἰσὶ ἐκ ἐλαχίστη μοῖρα, τοῖσι Ἰωνίης μετὰ ὅδ' τῆς οὐνόμα-

^α πρὸ Σικυῶνος. ^β τυτίαν. ^γ τυτίαν. ^δ ὥς γίγται.

se plures recipere, propterea quod eorundem etiam Peloponnesum habitantium totidem fuerint partes: quemadmodum nunc quoque Achaeorum, qui Ionas e sedibus suis exegerunt, duodecim sunt partes. Nempe prima prope Sicyonem est Pellena, deinde Aegira et Aegae, in qua est Crathis fluvius perennis, a quo et Italicus ille vocatus est: et Bura et Helice, in quam ab Achaeis bello fracti Iones confugerunt; et Aegion, et Rhypes, et Patrenses, et Pharenses, atque Olenus, ubi Pirus ingens fluvius est. Postea Dyma et Tritaenses, qui soli mediterranea colunt,

146. Hae nunc sunt duodecim Achaeorum portiones quae tum quoque Ionum erant, et propterea Ionibus duodecim civitates constituere placuit. Nam istos esse aliquid amplius prae aliis Ionibus, aut praestantius quippiam evasisse magna insania est asseverare: quum in his Abantes sint Euboeae haud minima por-

tio, qui tamen nec cum Ionia nec cum nomine quicquam habent commune: et Minyae Orchomeniis sint admixti, et Cadmei, et Dryopes, et Phocenses immunes, et Molossi, et Arcades Pelasgi, et Dorienſes Epidaurii, atque aliae multae nationes inter ſe commixtae ſint. Horum illi ex Athenienſium Prytaneo progreſſi et nobiliſſimos ſe Ionum exiſtimantes, hi vero non duxerunt uxores in coloniam, ſed habuerunt Caricas, quarum interemerant parentes. Propter quam caedem mulieres illae legem tulerant, quam jurejurando inter ſe firmaverant, tradideruntque ſuis deinceps filiabus, cum maritis numquam cibum ſumere, neque nomine compellare ſuum virum; ideo quod earum patres, maritos atque filios trucidaffent, et quum haec patraſſent, ſecum matrimonia inirent. Haec Mileti fiebant.

147. Reges autem creaverant, partim Lycios, Glaucō Hippolochi filio ori-

τος ἔδεν. Μινύαι δὲ Ορχομενίοισι ἀναμε-
 μίχεται, καὶ Καδμεῖοι, καὶ Δρύοπες,
 καὶ Φωκῆες ἀποδάσμιοι, καὶ Μόλοοιοι, καὶ
 Ἀρκάδες Πελασγοὶ, καὶ Δωριῆες Ἐπιδαύ-
 ριοι, ἄλλα τε ἔθνεα πολλὰ ἀναμεμίχα-
 ται. οἱ δὲ αὐτέων, ἀπὸ τοῦ πρυτανηίου
 τοῦ Ἀθηναίων ὀρμηθέντες, καὶ νομίζοντες
 γενναϊότατοι εἶναι Ἰώνων· οὗτοι δὲ οὐ γυ-
 ναῖκας ἡγάγοντο ἐς τὴν ἀποικίην, ἀλλὰ
 Καεῖρας ἔσχον, τῶν ἐφόνευσαν τὰς γονέ-
 ας. διὰ τοῦτον δὲ τὸν Φόνον αἱ γυναῖκες
 αὐταί, νόμον δέμεναι, σφίσι αὐτῇσι ὄρ-
 κας ἐπήλασαν, καὶ παρέδωκαν τῇσι θυ-
 γατράσι μὴ κοτε ὁμοσιτῆσαι τοῖσι ἀνδρά-
 σι, μηδὲ ὑνόματι βῶσαι τὸν ἐωϋτῆς ἄνδρα,
 τῷδε εἵνεκα, ὅτι ἐφόνευσαν σφῶν τὰς πα-
 τέρας καὶ ἄνδρας καὶ παῖδας· καὶ ἐπεὶ τε
 ταῦτα ποιήσαντες, αὐτῇσι^ε συνοίκεον.
 ταῦτα δὲ ἦν γινόμενα ἐν Μιλήτῳ.

ρμζ'. Βασιλέας δὲ ἐξήσαντο, οἱ μὲν
 αὐτῶν, Λυκίης, ἀπὸ Γλαύκῃς τῆς Ἰππο-
^ε αὐταῖσι.

λόχῃ γεγονότας · οἱ δὲ, Καύκωνας Πυλί-
 ρς, ἀπὸ Κόδρου τῷ Μελάνθῃ. οἱ δὲ, καὶ συναμ-
 φοίεργς. ἀλλὰ γὰρ περιέχονται τῷ οὐνό-
 ματος μᾶλλον τι τῶν ἄλλων Ιῶνων. ἔσω-
 σαν δὲ καὶ οἱ καθαρώς γεγονότες Ιῶνες. εἰσὶ
 δὲ πάντες Ιῶνες, ὅσοι ἀπ' Αθηνῶν γεγόνα-
 σι, καὶ Απατούρια ἄγουσι ὀρτήν. ἄγουσι
 δὲ πάντες, πλὴν Εφεσίων καὶ Κολοφωνίων.
 οὔτοι γὰρ μῆνοι Ιῶνων ἐκ ἄγρσι Απατέ-
 ρια· καὶ ἔτι κατὰ Φόνε τινὰ σκῆψιν.

ρμή. Τὸ δὲ Πανιώνιον ἐστὶ τῆς Μυκά-
 λης χώρος ἱρὸς, πρὸς ἄρκιον τετραμμένος,
 κοινῇ ἐξαραιρημένος ὑπὸ Ιῶνων Ποσειδέωνι
 Ἑλικωνίῳ· ἡ δὲ Μυκάλη ἐστὶ τῆς ἠπείρου
 ἄκρῃ, πρὸς ζέφυρον ἄνεμον κατήκυσσα Σά-
 μω. ἐς τὴν συλλεγόμενοι ἀπὸ τῶν πολί-
 ων Ιῶνες, ἄγεσκον ὀρτήν, τῇ ἔθεντο οὐνο-
 μα Πανιώνια. πεπόνθασι δὲ οὔτι μῶναι^α
 αἱ Ιῶνων ὀρταὶ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ Ἑλλή-
 νων πάντων ὁμοίως^β πᾶσαι ἐς τὸ αὐτὸ^γ
 γράμμα τελευτῶσι^δ, κατὰπερ τῶν Περ-

^α μόναι. ^β Ἑλλήνων ὁμοίως. ^γ Ἐς ταῦτ'. ^δ τελευτῶσαι.

undos: partim Cauconas Pylios, Codro Melanthi progenie ortos: partim ex utrisque. Sed nomen tuentur acrius aliquanto quam ceteri Iones. Sint vero etiam illi veri atque genuini Iones: omnes tamen Iones sunt, quotquot Athenis oriundi Apaturia festum celebrant. Celebrant autem omnes, praeter Ephesios et Colophonios, qui soli ex Ionibus ab Apaturiis arcentur, iique ob caedis patratae caussam.

148. Porro Panionium locus est Mycales sacer, ad septentrionem vergens, communiter ab universis Ionibus Neptuno Heliconio dicatus. Mycale autem promontorium est continentis zephyro vento expositum, ad Samum pertinens. Ad hunc montem collecti ex urbibus Iones sacrificium celebrabant quod Panionia vocant. Accidit hoc sane non Ionum sacris duntaxat, verum communiter omnia Graecorum omnium festa in eandem li-

teram finiunt, perinde atque Persarum nomina.

149. Et hae quidem Ionicae sunt civitates. Aeolicae autem sunt, Cyme, quae Phriconis vocatur, Larisae, Novus murus, Tenus, Cilla, Notium, Aegiroessa, Pitana, Aegaeae, Myrina, Grynna. Atque hae xi Aeolensium priscae civitates. Una autem Smyrna hinc ab Ionibus diremta fuit. Alioqui et hae duodecim erant numero, in continenti sitae. Isti vero Aeolenses regionem coluerunt praestantiorē, quam erat Ionum, ad coeli tamen temperiem nequaquam accedebat.

150. Smyrnam vero hac occasione amiserunt Aeolenses, quod Colophonios per seditionem inferiores et e patria submotos recepissent: qui postea Smyrnaeos observantes, dum extra urbem Bacchi festum celebrarent, occlusis portis urbem occuparunt. Succurrentibus autem Aeolensibus universis, sic inter eos transi-

σέων τὰ οὐνόματα. αὗται μὲν, αἱ Ἰάδες πόλιές εἰσι.

ρμθ'. Αἶδε δὲ, αἱ Αἰολίδες, Κύμη, ἡ Φρικωνίς καλεομένη, Λήρισαι^ε, Νέον τεῖχος, Τῆνος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγιρόεσσα, Πιτάνη, Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρύνεια· αὗται ἔνδεκα Αἰολέων πόλιες αἱ ἀρχαῖαι^ε. μία γάρ σφεων παρελύθη ὑπὸ Ἰώνων, Σμύρνη. ἦσαν γὰρ καὶ αὗται δωδέκα αἱ ἐν τῇ^ε ἡπεύρω. οὗτοι δὲ οἱ Αἰολέες χώρην μὲν ἔτυχον κτίσαντες ἀμείνω Ἰώνων, ὥρων δὲ ἤκασαν ἐκ ὁμοίως.

ρν'. Σμύρνην δὲ ὧδε ἀπέβαλον Αἰολέες, Κολοφωνίους ἀνδρας σάσει ἐσωθέντας, καὶ ἐκπεσόντας ἐκ τῆς πατρίδος, ὑπεδέξαντο. μετὰ δὲ, οἱ Φυγάδες τῶν Κολοφωνίων φυλάξαντες τὰς Σμυρναῖας ὀρθὴν ἔξω τείχεος ποιευμένους Διονύσω, τὰς πύλας ἀποκληρίσαντες, ἔχον τὴν πόλιν. βοηθησάντων δὲ πάντων Αἰολέων, ὁμολογίῃ ἐχρήσαντο, τὰ ἐπιπλα ἀποδόντων τῶν Ἰ-

^ε Λήρισται. ^ε πόλις ἀρχαῖαι. ^ε δωδέκα ἐν τῇ.

ώνων, ἐκλιπεῖν Σμύρνην Αἰολέας. ποιη-
σάντων δὲ ταῦτα Σμυρναίων, ἐπιδιδίλοντό
σφεας αἱ ἑνδεκα πόλεις, καὶ ἐποίησαντο
σφέν αὐτέων πολίτας.

ρνα'. Αὗται μὲν νυν αἱ ἡπειρώτιδες
Αἰολίδες πόλεις ^h, ἔξω τῶν ἐν τῇ Ἰδῇ οἰ-
κημένων. κεχωρίδαται γὰρ αὗται. αἱ δὲ
τὰς νήσους ἔχουσαι, πέντε μὲν πόλεις τὴν
Λέσβον νέμονται. τὴν γὰρ ἑκτὴν ἐν τῇ
Λέσβῳ οἰκεομένην Αῤῖσβαν ἡνδραπόδισαν
Μεθυμναῖοι, ἐόντας ὁμαίμους. ἐν Τενέδῳ δὲ
μία οἰκέεται πόλις, καὶ ἐν τῇσι Ἑκατὸν
νήσοισι καλεομένησι ἄλλη μία. Λεσβίοισι
μὲν νυν καὶ Τενεδίοισι, κατὰ περ Ἰώνων
τοῖσι τὰς νήσους ἔχουσι, ἦν δεινὸν ὁδόν· τῇ-
σι δὲ λοιπῇσι πόλισι ἕαδε κοινῇ ἰωσι ἔπε-
σαι, τῇ ἂν ὕτοι ἐξηγέωνται.

ρβ'. Ὡς δὲ ἀπίκοντο ⁱ ἐς τὴν Σπάρ-
την τῶν Ἰώνων καὶ Αἰολέων οἱ ἄγγελοι,
(κατὰ γὰρ δὴ τάχος ἦν ταῦτα πρησό-
μενα) εἶλοντο πρὸ πάντων λέγειν τὸν

^h ἡπειρώτιδες πόλεις. ⁱ ἀπικίατο.

gebatur, ut si Iones supellestilem redderent, Aeolenses Smyrna cederent. Hanc conditionem quum Smyrnaei accepissent, illos distribuerunt inter se undecim civitates, suos quaeque constituens cives.

151. Hae itaque continentis sunt Aeolicae civitates, extra illas quae Idam habitabant: nam illae ad has non referuntur. Insulares vero quinque civitates Lesbum colunt. sextam enim in Lesbo Arisbam Methymnaei sibi subjecerant, licet consanguineam. In Tenedo autem una habitatur civitas, et altera quaedam in Centum appellatis insulis. Jam vero Lesbiis Tenediisque nihil grave, perinde atque Ionibus insulas tenentibus, erat metuendum: at reliquis civitatibus communiter placuit Iones sequi, quocunque illi duxissent.

152. Porro ubi Ionum Aeolensiumque legati Spartam appulissent (id quod fiebat properanter) pro omnibus delega-

runt verba facere Phocaeensem quendam, cui nomen Pythermo. Hic purpurea veste amictus, ut hoc resciscentes plurimi convenirent Spartiatae, processit: hortatusque est Lacedaemonios multis verbis ad suam defensionem. Sed Lacedaemonii nequaquam audiverunt, decretumque illis est auxilium Ionibus non ferre. Et hi quidem abierunt. Lacedaemonii, quamvis Ionum legatos repulissent, tamen pentecontoro emiservunt viros, quantum ego conjicio, qui res Cyri Ioniaeque explorarent. Hi Phocaeam appulsi, Sardes mittunt spectatissimum ipsorum, nomine Lacrinem, qui Cyro Lacedaemoniorum mandata perferret: nimirum ne ulli terrae Graeciae civitati damnum inferret; utpote se id minime neglecturis.

153. Cyrus audiens quae Lacrines proferret, rogasse fertur circumstantes Graecos, quinam homines essent Lacedaemonii, et quam multi numero, talia

Φωκαέα, τῷ οὐνομα ἦν Πύθερμος. ὁ δὲ, πορφύρεόν τε εἶμα περιβαλλόμενος, ὡς ἂν πυνθανόμενοι πλεῖστοι συνέλθοιεν Σπαρτιητέον, καὶ κατασὰς, ἔλεγε πολλὰ, τιμωρέειν ἐωυτόισι χρήζων. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὕτως ἤκουον, ἀλλ' ἀπέδοξέ σφι μὴ τιμωρέειν Ἰωσι. οἱ μὲν δὴ ἀπαλλάσσοντο. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀπώσάμενοι τῶν Ἰώνων τῆς ἀγγέλους, ὅμως ἀπέστειλαν πενήηκον-τέρῳ ἄνδρα, ὡς μὲν ἐμοὶ ^α δοκέει, κατασκόπας τῶν τε Κύρου πρηγμάτων, καὶ Ἰωνίης. ἀπικόμενοι δὲ οὗτοι ἐς Φώκαιαν, ἐπεμπον ἐς Σάρδεις σφέων αὐτῶν ^β τὸν δοκιμώτατον, τῷ ὄνομα ἦν Λακρίνης, ἀπερέοντα Κύρῳ Λακεδαιμονίων ῥῆσιν, γῆς τῆς Ἑλλάδος μηδεμίαν ^γ πόλιν σιναμορέειν ^δ, ὡς αὐτῶν ^ε περιοφόμενων.

ργή. Ταῦτα εἰπόντος τῷ κήρυκος, λέγεται Κύρον ἐπείρεσθαι τοὺς παρόντας οἱ Ἑλλήνων, τίνες ἐόντες ἄνθρωποι Λακεδαιμόνιοι, καὶ κόσιοι πλῆθος, ταῦτα ἐωῦ-

^α ὡς ἐμοὶ. ^β ἀτίων. ^γ μηδεμίαν. ^δ σιναμορίαν.

τῷ προαγορεύσει. πυνθανόμενον δέ μιν εἰ-
 πεῖν πρὸς τὸν κήρυκα τὸν Σπαρτιήτην,
 ‘ Οὐκ ἔδεισά κω ἄνδρας τοιούτους, τοῖσι
 ‘ ἔστι χῶρος ἐν μέσῃ τῇ πόλει ἀποδεδεγ-
 ‘ μένος, ἐς τὸν συλλεγόμενοι, ἀλλήλους
 ‘ ὁμῶντες ἔξαπατῶσι. τοῖσι, ἣν ἐγὼ ὑγι-
 ‘ αίνω, οὐ τὰ Ἰώνων πάθρα ἔσαι ἔλλε-
 ‘ χα^ς, ἀλλὰ τὰ οἰκήϊα.’ ταῦτα ἐς τὸς
 πάντας Ἕλληνας ἀπέρριψε ὁ Κῦρος τὰ
 ἔπεα, ὅτι ἀγορὰς κτησάμενοι, ὠνῆτε καὶ
 πρήσει χρέωνται. αὐτοὶ γὰρ οἱ Πέρσαι
 ἀγορῇσι ὕδεν ἐώθασι χρῆσθαι, οὐδέ σφι ἐστὶ
 τοπαράπαν ἀγορή. μετὰ ταῦτα ἐπὶ ῥέ-
 ψας τὰς μὲν Σάρδις Ταβάλῳ ἀνδρὶ Πέρ-
 σῃ, τὸν δὲ χρυσὸν τὸν τε Κροίσῳ καὶ τὸν
 τῶν ἄλλων Λυδῶν Πακτύῃ ἀνδρὶ Λυδῷ
 κομίζειν, ἀπήλαυνε αὐτὸς ἐς Αἰβάτα-
 να^ς, Κροίσῳ τε ἅμα ἀγόμενος, καὶ τοὺς
 Ἴωνας ἐν ὕδενι λόγῳ ποιησάμενος τὴν πρῶ-
 τὴν εἶναι. ἣ τε γὰρ Βαβυλῶν οἱ ἦν ἐμ-
 πόδιος, καὶ τὸ Βάκτριον ἔθνος, καὶ Σάκαι

^ο ἄνεχα. ^ς ἐκείτῃ.

sibi praescribentes: mox ubi haec cognovisset, ad Spartiatam praeconem dixisse,
' Equidem non extimui unquam homi-
' nes illos quibus locus est in media urbe
' vacuus, in quem collecti mutuo ipsi sibi
' jurando imponunt.' Atque his, (si modo sim incolumis) non Ionum, sed propria sua incommoda erunt in circulis deploranda. Haec in universos Graecos verba detorsit Cyrus; quod fora ampla haberent emtioni et venditioni servientia. nam Persis fora non sunt in usu, neque illis ullum est forum. Post haec Sardes Tabalo homini Persae commisit: Croesi autem ceterorumque Lydorum aurum Pactyae viro Lydo tradidit curandum, ipse versus Agbatana contendit, Croesum una ducens: Ionum interim non magnam habendam rationem esse ex primo usu statuens. quandoquidem Babylon ei obstaculo erat, et Bactriana natio, item Sa-

cae atque Aegyptii, in quos ipse expeditionem facere in animo habebat, contra Ionas autem alium ducem mittere.

154. Ubi vero Cyrus e Sardibus discessit, Lydos Pactyas a Tabalo atque Cyro desciscere impulit; et degressus ad mare, quippe Sardonum aurum omne in sua potestate habens auxilia mercede conduxit, maritimisque hominibus persuasit ut secum militarent. Et apud Sardes castra metatus, Tabalum in arce conclusum obsedit.

155. Cyrus haec in itinere intelligens, Croesum ita alloquutus est, ' Quis-
' nam, inquit, Croese, finis erit eorum
' quae mihi accidunt? non cessabunt Ly-
' di (ut videntur) et sibi et mihi negoti-
' um facessere. Delibero an non optimum
' sit eos in servitutem redigere. Videor
' equidem nunc mihi perinde fecisse, at-
' que is, qui occiso patre filiis peperce-

τε καὶ Αἰγυπῖοι, ἐπ' οὓς ἐπεῖχέ τε στρα-
τηλαΐειν αὐτὸς, ἐπὶ δὲ Ἰωνας ἄλλον πέμ-
πειν στρατηγόν.

ρπδ'. Ὡς δὲ ἀπήλασε ὁ Κῦρος ἐκ τῶν
Σαρδίων, τοὺς Λυδοὺς ἀπέσκησε ὁ Πακί-
ης ἀπὸ τε Ταβάλα καὶ Κύρου· καταβάς
δὲ ἐπὶ θάλασσαν, ἅτε τὸν χρυσὸν ἔχων
πάντα τὸν ἐκ τῶν Σαρδίων, ἐπικούρις τε
ἐμιοῦστο, καὶ τοὺς ἐπιθαλασσίους ἀνθρώ-
πους ἔπειθε σὺν ἐωϋτῷ στρατεύεσθαι. ἐλά-
σας δὲ ἐπὶ τὰς Σάρδεις, ἐπολιόρκει Τάβα-
λον, ἀπεργγμένον ἐν τῇ ἀκροπόλει.

ρνε'. Πυθόμενος δὲ κατ' ὁδὸν ταῦτα
ὁ Κῦρος, εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε, 'Κροῖ-
' σε, τί ἔσαι τὸ τέλος τῶν γινομένων τέ-
' των ἐμοί; οὐ παύσονται Λυδοὶ, ὡς οἴ-
' κασι^α, πρήγμαλα παρέχοντες, καὶ αὐτοὶ
' ἔχοντες. Φροντίζω μὴ ἄριστον ἢ ἔξανδρα-
' ποδίσασθαι σφέας. ὁμοίως γάρ μοι νῦν
' γε φαίνομαι πεποιηκέναι, ὡς εἰ τις πα-
' τέρα ἀποκτείνας, τῶν παίδων αὐτοῦ

^α αἰκασι.

' Φείσαιο. ὥς δὲ καὶ ἐγὼ Λυδῶν τὸν
 ' μὲν πλέων τι ἢ πατέρα ἔοντα σε λα-
 ' βὼν ἄγω, αὐτοῖσι δὲ Λυδοῖσι τὴν πόλιν
 ' παρέδωκα, καὶ ἔπειτα θωυμάζω εἰ μοι
 ' ἀπεσῶσι.' ὁ μὲν δὴ τάπερ νόεε, ἔλεγε·
 ὁ δ' ἄμείβετο τοῖσδε, δείσας μὴ ἀναστά-
 τες ποιήσῃ τὰς Σάρδεις, ' Ω βασιλεῦ, τὰ
 ' μὲν οἰκότα^β εἶρηκας· σὺ μέντοι μὴ πάν-
 ' τα θυμῷ χρέω, μηδὲ πόλιν ἀρχαίην
 ' ἔξανασηήσης, ἀναμάρτητον ἐοῦσαν καὶ
 ' τῶν πρότερον, καὶ τῶν νῦν ἐσεώτων. τὰ
 ' μὲν γὰρ πρότερον ἐγὼ τε ἐπρήξα, καὶ
 ' ἐγὼ κεφαλῇ^γ ἀναμάζας φέρω· τὰ δὲ
 ' νῦν παρεόντα, Πακτύης γὰρ ἐστὶ ὁ ἀδι-
 ' κέων, τῷ σὺ ἐπέτρεψας Σάρδεις, οὗτος
 ' δότω τοι δίκην. Λυδοῖσι δὲ συγγνώμην
 ' ἔχων, τάδε αὐτοῖσι ἐπίταξον, ὥς μήτε
 ' ἀποσέωσι, μήτε δεινοί τοι ἔωσι^δ. ἄπει-
 ' πε μὲν σφι πέμψας, ὅπλα ἀρρήϊα μὴ
 ' κεκτῆσθαι^ε· κέλευε δέ σφεας κιβωνάς
 ' τε ὑποδύνειν τοῖσι εἵμασι, καὶ κοθόρνους

^β οἰκότα. ^γ ἐμῇ κεφαλῇ. ^δ δεινοί τι ἔωσι. ^ε ἐκτῆσθαι.

‘rit: sicut quidem ego te, qui plus ali-
‘quid quam Lydorum pater eras, cap-
‘tum duco; ipsis autem Lydis urbem tra-
‘didi. Et deinde miror eos a me defice-
‘re?’ Quum hanc suam sententiam Cyrus
exposuisset, Croesus excepit, veritus ne
Sardes funditus everteret, ‘ô Rex, inquit,
‘probabilia dixisti. tu tamen ne per om-
‘nia indulgeas irae, neque antiquam ci-
‘vitatem excideris, quae cum superiorum,
‘tum eorum quae nunc acciderunt, rea
‘non est. nam priorum ego autor fui, id
‘quod meopte hoc capite pendo: prae-
‘sens factum Paëtyas admisit, cui tu Sar-
‘des commisisti: hic tibi poenas det. Ly-
‘dis autem veniam dans, haec illis im-
‘pera, ne vel defectionem meditari au-
‘sint, vel timendi esse possint. Interdicito
‘illis per legatum, ne arma bellica possi-
‘deant, jubetoque tunicas sub palliis ge-
‘stare, subligare item cothurnos. Adhaec

‘ impera ut liberos citharam pulsare, et
‘ psallere, et cauponari doceant. et cele-
‘ riter, ô Rex, viros in mulieres videbis
‘ degenerasse, nihilque erit metuendum,
‘ ne rebelles unquam a te desciscant.’

156. Haec ideo Croesus suggessit,
quod optabiliora haec Lydis esse existi-
maret, quam subactos eos venundari:
sat sciens se, nisi praetextum idoneum
comminisceretur, non persuasurum illi ut
institutum defereret. Adde etiam quod
formidabat ne in posterum aliquando Ly-
di, si imminensem calamitatem effugis-
sent, rebellantes a Persis funditus extin-
guerentur. Cyrus hac Croesi admoniti-
one gavisus, remissaque iracundia, re-
spondit ei se pariturum. Arcessitoque Ma-
zare, homine Medo, eadem illi praece-
pit, quae Croesus suggesserat, Lydis im-
peranda. Atque praeter haec mandavit,
illos omnes sub corona venundari, quot-
quot una cum Lydis Sardes oppugnaf-

• ὑποδέεσθαι. πρόειπε δὲ αὐτοῖσι καθαρί-
 • ζειν τε καὶ ψάλλειν, καὶ καπηλεύειν παι-
 • δεύειν τὰς παῖδας. καὶ ταχέως σφέας, ὧ
 • βασιλεῦ, γυναῖκας ἀντ' ἀνδρῶν ὄψασαι
 • γεγονότας, ὥς ἐδὲν δεινοί τοι ἔσονται μὴ
 • ἀποσέωσι.'

ργς'. Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτά τε οἱ^ε
 ὑπετίθετο, αἰρετώτερα ταῦτα εὐρίσκων
 Λυδοῖσι, ἢ ἀνδραποδιᾶς πρὴθῆναί σφε-
 ας· ἐπιστάμενος ὅτι ἦν μὴ ἀξιοχρεῶν πρό-
 φασιν προτείνει, ἐκ ἀναπείσει μιν μέλαθ-
 λεύσασθαι· ἀρρώδεων δὲ μὴ καὶ ὑπερόν κοί-
 οἱ Λυδοί, ἦν τὸ παρεὸν ὑπεκδράμωσι, ἀπο-
 ράντες ἀπὸ τῶν Περσέων ἀπόλωνται. Κῦ-
 ρος δὲ ἡδείς τῇ ὑποθήκῃ, καὶ ὑπεῖς τῆς
 ὀργῆς, ἔφη οἱ πείθεσθαι. καλέσας δὲ Μα-
 ζάρεα ἄνδρα Μῆδων, ταῦτά οἱ ἐνετείλα-
 το προεῖπεν Λυδοῖσι τὰ ὃ Κροῖσος ὑπε-
 τίθετο· καὶ προσεξανδραποδίσασθαι τοὺς
 ἄλλους πάντας, οἳ μετὰ Λυδῶν ἐπὶ Σάρ-
 δις ἐσρατεύσαντο, αὐτὸν δὲ Πακίυην πάν-

^ε ταῦτά οἱ.

τως ζῶντα ἀγαγεῖν παρ' ἐωϋτόν.

ρϛζ'. Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐνὰ
 τειλάμενος, ἀπήλαυνε ἐς ἡθεα τὰ Περσέ-
 ων. Πακτύης δὲ πυθόμενος ἀγχοῦ εἶναι
 στρατόν, ἐπ' ἐωϋτόν ἐόντα, δείσας ὥχετο
 Φεύγων ἐς Κύμην. Μαζάρης δὲ ὁ Μῆδος
 ἐλάσας ἐπὶ τὰς Σάρδεις, τῷ Κύρου στρατοῦ
 μοῖραν ὁσηνδῆκοι ἐχων, ὥς ἔκ εὖρε ἔτι ἐ-
 όντας τὲς ἀμφὶ Πακτίην ἐν Σάρδισι, πρῶ-
 τα μὲν τοὺς Λυδοὺς ἠνάγκασε τὰς Κύρου
 ἐντολὰς ἐπιελέειν· ἐκ τούτου δὲ κελευσμο-
 σύνης Λυδοὶ τὴν πᾶσαν δίαιταν τῆς ζῆς
 μετέβαλον. Μαζάρης δὲ μείλ' αὖτε ἔπεμ-
 पे ἐς τὴν Κύμην ἀγγέλους, ἐκδιδόναι κε-
 λεύων Πακτίην· οἱ δὲ Κυμαῖοι ἐγνώσαν
 συμβαλῆς περὶ ἐς θεὸν ἀνῶσαι τὸν ἐν Βραβ-
 χίδησι. ἦν γὰρ αὐτόθι μαντήϊον ἐκ πα-
 λαῖδ' ἰδρυμένον, τῷ Ἰωνέσ τε πάντες καὶ Αἰ-
 ολέες ἐώθεσαν χρεῖσθαι. ὁ δὲ χώρος οὗ-
 τος, ἐστὶ τῆς Μιλησίους ὑπὲρ Πανόρμου λι-
 μένος.

sent: Paſtyam autem prorfus vivum ad ſe perducere.

157. Et iſta quidem ex itinere quum praecepiffet, profectus eſt ad Perſarum ſedes. Paſtyas vero intelligens exercitum contra ſe non procul abeſſe, conterritus fugit Cymen. Mazares vero nihil cunctatus, Cyri exercitus quotamcunque partem ducens Sardes promovit. Verum ubi Paſtyam jam Sardibus abiſſe cognovit, primum Lydos adegit Cyri mandatis obſecundare. Et ex hujus mandato Lydi omnem vitae rationem commutarunt. Deinde Mazares nuncios Cymen miſit jubens Paſtyam dedi. Sed Cymaei conſilio inito ſtatuerunt ad Deum in Branchidis referendum quid factum opus eſſet. Erat enim illic oraculum pervetuſtum, quo Iones univerſi et Aeolenses uti conſueverant. Oraculum hoc in Mileſio agro eſt ſupra Panormum portum.

158. Missis igitur ad Branchidas consultoribus, rogabant circa Paëtyam quidnam facientes deis gratificaturi essent. Consulentibus talia respondebatur Paëtyam Persis dedere. Quae quum relata audirent Cymaei, putaverunt dedendum. Ceterum quum huc multitudo propensa esset, Aristodicus, Heraclidis filius, vir inter ceteros cives spectatus, oraculo parum fidens, et ipsos consultores responsum non ex vero perferre existimans tenuit quominus id facerent; donec iterum de Paëtya interrogaturi alii mitterentur consultores, inter quos Aristodicus quoque erat.

159. Hi quum ad Branchidas pervenissent, unus ex omnibus Aristodicus consulebat oraculum, sciscitans in haec verba, ‘ O Rex, venit ad nos supplex
‘ Paëtyas Lydus, mortem fugiens violentam ab Persis. Hi eundem exposcentes,
‘ jubent Cymaeos hominem dimittere,

ρη'. Πέμφαντες ὧν οἱ Κυμαῖοι ἐς τῆς
Βραγχίδας Θεοπρόπας, ἡρώτευν περὶ Πα-
κτύην ὁκοῖόν τι ποιέοντες Θεοῖσι μέλλαιεν
χαριεῖσθαι. ἐπειρωλῶσι δέ σφι ταῦτα χρη-
στήριον ἐγένετο, ἐκδιδόναι Πακλύην Πέρση-
σι. ταῦτα δὲ ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ
Κυμαῖοι, ὀρμέατο ἐκδιδόναι· ὀρμωμέν^α δὲ
ταύτῃ τοῦ πλήθους, Αριςόδικος ὁ Ἡρα-
κλείδew, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν ἑὼν δόκιμος, ἔχε
μὴ ποιῆσαι ταῦτα Κυμαίς, ἀπιστέων τε
τῷ χρησμῷ, καὶ δοκέων τοὺς Θεοπρόπας
οὐ λέγειν ἀληθέως. ἐς ὃ, τοδεύτερον περὶ
Πακλύew ἐπειρησόμενοι, ἦσαν ἄλλοι Θεο-
πρόποι, τῶν καὶ Αριςόδικος ἦν.

ρηθ'. Απικομένων δὲ ἐς Βραγχίδας, ἐ-
χρησηριάζετο ἐκ πάντων Αριςόδικος, ἐπει-
ρωτῶν^β τάδε, 'Ωναξ, ἦλθε παρ' ἡμέας
' ἰκέτης Πακτύης ὁ Λυδός, Φεύγων Δά-
' ναλον βίαιον πρὸς Περσέων· οἱ δέ μιν ἐξ-
' αιτέονταί, προσεῖναι κελεύοντες Κυμαίς.
' ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες τὴν Περσέων δύνα-

^α ὀρμωμένοι. ^β ἐπειρωτῶν.

ἔμιν, τὸν ἰκέτην ἐς τόδε ἔτελομῆκαμεν
 ἔκδιδόναι, πρὶν ἂν τὸ ἀπὸ σεῦ ἡμῖν δη-
 λωθῇ ἀτρεκέως ὁκότερα ποιέωμεν. ὁ μὲν
 ταῦτα ἐπειρώτα. ὁ δὲ αὖτις τὸν αὐτόν
 σφι χρησμὸν ἔφανε, κελεύων ἐκδιδόναι
 Πακλύην Πέρσησι. πρὸς ταῦτα ὁ Αρισ-
 δίκος ἐκ προνοίας ἐποίεε τάδε· περιῶν τὸν
 νηὸν κύκλῳ, ἐξάιρεε τὰς ξυρθὰς, καὶ ἄλ-
 λα ὅσα ἦν νεροσευμένα ὀρνίθων γένεα ἐν τῷ
 νηῷ. ποιέοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα, λέγεται
 Φωνὴν ἐκ τοῦ αἰδύτου γενέσθαι, φέρουσαν
 μὲν πρὸς τὸν Αριστόδικον, λέγουσαν δὲ τά-
 δε, Ἐνοσιώτατε ἀνθρώπων, τί τάδε τολ-
 μᾶς ποιέειν; τὰς ἰκέτας μὲν ἐκ τῆς νηοῦ
 κεραΐζεις; Αριστόδικον δὲ ἐκ ἀπορήσαντα
 πρὸς ταῦτα εἶπεῖν, ὦναξ, αὐτὸς μὲν
 οὕτω τοῖσι ἰκέτησι βοηθεῖς, Κυμαίους
 δὲ κελεύεις τὸν ἰκέτην ἐκδιδόναι; τὸν
 δὲ αὖτις ἀμείψασθαι τοῖσδε, Ναὶ κε-
 λεύω, ἵνα γε ἀσεβήσαντες, θάσων ἀπό-
 λησθε, ὥς μὴ τολοιπὸν περὶ ἰκετέων

ἔκ τὸν σφίσι χρησμὸν.

† Nos Persarum potentiam formidantes,
 ‘ tamen supplicem nondum reddere ausi
 ‘ sumus, donec indubitato intelligeremus
 ‘ ex te quid facere nos conveniret.’ Hunc
 in modum sciscitante Aristodico, idem
 rursus respondebatur, nempe Pactyam
 Persis dedendum. Post haec Aristodicus
 tale quippiam de industria aggreditur:
 Templum circumiens, passeret aliasque
 aviculas quae forte in templo istic nidu-
 labantur, e nidis exemit. Quae quum ille
 faceret, memorant vocem ex adyto audi-
 tam quae ad Aristodicum ferretur, atque
 hujusmodi quaedam sonaret, ‘ Hominum
 ‘ scelestissime, quaenam audacia te inces-
 ‘ sit ut ex templo meos supplices diripi-
 ‘ as?’ Aristodicum nihil dubitasse ad hunc
 modum respondere; ‘ Tune, ô Rex, sic
 ‘ auxilium fers supplicibus, et Cymaeos
 ‘ jubes supplicem tradere?’ Et deum vi-
 cissim edidisse ista, ‘ Equidem jubeo, ut
 ‘ impii male citius pereatis, ne deinde o-

‘ raculum de dedendis supplicibus lacef-
‘ fatis.’

I 60. Porro ubi haec relata audiverunt Cymaei, neque volentes dedendo supplice iram divinam in se concitari, et perire, neque eundem penes se detinendo, oppugnari, hominem ablegant Mytilenam. Mytilenaei, quum Mazares subinde per nuncios Paſtyam flagitaret, paciscuntur pro certa mercede, quod tamen non auſim liquide aſſeverare, quandoquidem non fuit res perfecta. Cymaei enim cognoscentes ea quae a Mytilenaeis geſta eſſent, miſſo Leſbum navigio, Paſtyam deportant in Chium. Indidem vero ex Minervae tutelaris deae templo abſtractus, a Chiis traditus fuit. Tradiderunt autem Chii pro Atarnei mercede. Atarneus autem locus eſt Myſiae, e regione Leſbi ſitus. Et ſic quidem compotes facti Perſae in cuſtodia habebant Paſtyam, ut Cyro illum monſtrarent. Atque multo

• ἐκδόσιος ἔλθῃτε ^α ἐπὶ τὸ χρηστήριον.

ρξ'. Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, οὐ βυλόμενοι ὅτε ἐκδόντες ἀπολέοθαι, ὅτε παρ' ἐωϋτοῖσι ἔχοντες πολιορκέεσθαι, ἐς Μυτιλήνην ^β αὐτὸν ἐκπέμπουσι. οἱ δὲ Μυτιληναῖοι ^γ, ἐπιπέμποντες τῇ Μαζάρεος ἀγγελίας ἐκδιδόναι τὸν Πακτύην, παρεσκευάζοντο ἐπὶ μισθῷ ὁσῶδή. ὃ γὰρ ἔχω τῷτό γε εἰπεῖν ἀτρεκέως. οὐ γὰρ ἐτελεώθη. Κυμαῖοι γὰρ ὡς ἔμαθον ταῦτα πρῆσόμενα ἐκ τῶν Μυτιληναίων, πέμψαντες πλοῖον ἐς Λέσβον, ἐκκομίζουσι Πακτύην ἐς Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ ἐξ ἱερῆς Αθηναίης Πηλιδίχης ἀποσπασθεῖς, ὑπὸ Χίων ἐξεδόθη. ἐξέδσαν δὲ οἱ Χῖοι ἐπὶ τῷ Αταρνεῖ μισθῷ. τῇ δὲ Αταρνέως τέτῃ ἐσιχώρος τῆς Μυσίης, Λέσβου ἀντίος. Πακτύην μὲν νυν παραδεξάμενοι οἱ Πέρσαι εἶχον ἐν Φυλακῇ, θέλοντες Κύρῳ ἀποδέξαι. ἦν δὲ χρόνος ὅτος ἐκ ὀλίγου γερόμενος, ὅτε Χίων ὄδεῖς ἐκ τῇ Αταρνέως τέ-

^α ἔλθοιτε. ^β Μυτιλήνην. ^γ Μυτιληναῖοι εἰ ποῦ Μυτιληναίων.

τῶν, οὔτε οὐλὰς κριθῶν πρόχυσιν ἐποίεετο
 θεῶν ἕθενι, ἕτε πέμματα ἐπέσσειο καρπῶ
 τῶ ἐνθεῦτεν, ἀπείχετό τε τῶν πάντων
 ἰρῶν τὰ πάντα ἐκ τῆς χώρας ταύτης γι-
 νόμενα.

ρζα'. Χῖοι μὲν νυν Πακτύην ἐξέδοσαν.
 Μαζάρης δὲ μετὰ ταῦτα ἐσρατεύειο ἐπὶ
 τῆς συμπολιορκήσαντας Τάβαλον. καὶ τῶ-
 το μὲν, Πριηνέας ἐξηνδραποδίσατο· τῶτο
 δὲ, Μαιάνδρου πεδῖον πᾶν ἐπέδραμε, ληΐ-
 ην ποιεύμενος τῷ στρατῷ· Μαγνησίην δὲ
 ὠσαύτως. μετὰ δὲ ταῦτα, αὐτίκα νούσω
 τελευτᾷ.

ρζε'. Αποθανόντος δὲ τήτου, Ἀρπα-
 γος κατέβη διάδοχος τῆς στρατηγίης, γέ-
 νος καὶ αὐτὸς ἐὼν Μήδος, τὸν ὁ Μήδων
 βασιλεὺς Ασυάγης ἀνόμῳ τραπέζῃ ἔδαι-
 σε, ὁ τῷ Κύρῳ τὴν βασιληΐην συγκατερ-
 γασάμενος. οὗτος ὡς ἦν τότε ὑπὸ Κύ-
 ρου στρατηγὸς ἀποδεχθεὶς, ὡς ἀπῖκετο
 εἰς τὴν Ἰωνίην, αἶρεε τὰς πόλεις χώρα-

exinde tempore, Chiorum nullus ex Atarneo neque molis libabat hordeaceis deo cuiquam, neque bellaria fructus inde decerpti pinsebantur, et ex omnium templorum usu removebantur quae ex agro illo provenirent.

161. Ab Chiis igitur Pactyas traditus fuit; Mazares mox in illos castra promovit, qui una Tabalum oppugnassent: et partim Prienenfes subigens pro mancipiis vendidit, partim Macandri campum universum incurfavit praedam militibus permittens; Magnesium etiam pari modo. Post id Mazares repentino morbo correptus, vita defungitur.

162. Hoc mortuo successus successor imperii Harpagus ad mare descendit et ipse Medus; quem Medorum rex Astyages impiis epulis exceperat, quique Cyri adjutor fuerat in regno occupando. Hic, inquam, a Cyro tunc institutus dux, simulatque in Ioniam venit, urbes ductis

aggeribus cepit. Nam ubi cives moenibus clausisset, aggeribus mox ad muros objectis expugnabat: atque sic Phocaeam primam Ionum civitatem aggressus est.

163. Hi Phocaeenses, primi Graecorum longis navigationibus usi sunt: Adriamque simul et Tyrrheniam, Iberiam atque Tartessum hi sunt qui ostenderunt. Navigiis autem utebantur non rotundis, sed penteconteris. Hi quum Tartessum venirent, grati admodum fuerunt regi, cui nomen erat Arganthonio, quique jam octoginta annis Tartessiorum regno prae fuerat: vixit autem totos annos centum viginti. Atque Phocaeenses Arganthonio ista occasione sic sunt conciliati, ut primo quidem eos post Ioniam relictam jufferit in sua regione sedes deligere ubicunque illis liberet. Verum quum hoc non persuasisset Phocaeensibus, intelligeretque ex eis interim Medum quemadmodum cresceret, pecunias illis dedit ad urbi murum

σι. ὅπως γὰρ τειχήρεας ποιήσῃ, τὸ ἐν-
 δεῦτεν χώματα χῶν πρὸς τὰ τείχεα
 ἐπόρθεε. πρώτη δὲ Φωκαΐη Ἰωνίης ἐπε-
 χείρησε.

ρξγ'. Οἱ δὲ Φωκαῖές ἔστοι ναυιλιήσι μα-
 κρῆσι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, καὶ τὸν
 τε Ἀδρίην καὶ τὴν Τυρσηνίην καὶ τὴν Ἰβηρίην καὶ
 τὸν Ταρτησὸν ἔστοι εἰσι οἱ καταδέξαντες.
 ἐναυτίλλοντο δὲ ἐς στρογγύλησι ναυσὶ, ἀλ-
 λά πεντηκοντέροισι. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν
 Ταρτησὸν, προσφιλέες ἐγένοντο τῷ βα-
 σιλεῖ τῶν Ταρτησίων, τῷ ἔνομα μὲν ἦν
 Ἀργανθώνιος· ἐτυράννευσε δὲ Ταρτησοῦ
 ὀγδῶκοντα ^d ἔτεα, ἐβίωσε δὲ πάντα εἴκοσι
 καὶ ἑκατόν. τέτρω δὴ τῷ ἀνδρὶ προσφιλέ-
 ες οἱ Φωκαῖές ἔτρω δὴ τι ἐγένοντο, ὥς τὰ
 μὲν πρῶτα σφέας ἐκλιπόντας Ἰωνίην, ἐκέ-
 λευε τῆς ἐωϋτῆς χώρας οἰκῆσαι ὅκου βού-
 λονται· μετὰ δὲ, ὥς τῆτο ἐκ ἔπειθε τοὺς
 Φωκαῖέας, ὁ δὲ πυθόμενος τὸν Μῆδον παρ'
 αὐτῶν ὥς αὖξοιτο, ἐδίδου σφι χρήματα

^d ut infra. Sed in MS. exstat ὀγδοήκοντα.

τείχος περιβαλέσθαι τὴν πόλιν. ἐδίδε δὲ ἀφειδέως· καὶ γὰρ καὶ ἡ περίοδος τῷ τείχεος ἔκ ὀλίγοι σάδοι εἰσί· τῷτο δὲ πᾶν, λίθων μεγάλων, καὶ εὖ συναρμοσμένων.

ρξδ'. Τὸ μὲν δὴ τείχος τοῖσι Φωκαεῦσι τρόπῳ τοιῷδε ἐξεποιήθη. ὁ δὲ Ἄρπαγος ὡς ἐπήλασε τὴν στρατιήν, ἐπολιόρκεε αὐτοὺς, προῖχόμενος ἔπεα, ὡς οἱ καταχρᾶ εἰ βούλονται Φωκαῖέες προμαχεῶνα ἓνα μοῦνον τοῦ τείχεος ἐρεῖψαι, καὶ οἴκημα ἐν κατιρῶσαι· οἱ δὲ Φωκαῖέες, περιημεκτέοντες τῇ δαλοσύνῃ, ἔφασαν θέλειν βελεύσασθαι ἡμέρην μίαν^α καὶ ἔπειτα ὑποκρινέεσθαι. ἐν ᾧ δὲ βουλευόνται αὐτοὶ, ἀπαγαγεῖν ἐκείνον ἐκέλευον τὴν στρατιήν ἀπὸ τῷ τείχεος. ὁ δ' Ἄρπαγος ἔφη εἰδέναι μὲν εὖ τὰ ἐκείνοι μέλλοιεν ποιεῖν, ὅμως δὲ σφι παρίεναι βελεύσασθαι. ἐν ᾧ ὦν ὁ Ἄρπαγος ἀπὸ τοῦ τείχεος ἀπήγαγε τὴν στρατιήν, οἱ Φωκαῖέες ἐν τῷτω κατασπάσαντες τὰς πεντηκόντέρας, ἐόθήμε-

^α μίαν.

circumdandum. Dedit autem non parce. Siquidem ipsius muri ambitus non paucorum est stadiorum, totusque majusculis lapidibus, iisque affabre concinnatis.

164. Et murus quidem ille a Phocaeensibus hoc pacto fuit constructus. Porro Harpagus exercitum admovens, urbem oppugnabat: quum obtulisset illis verba, tanquam sibi sat esset, si vellent Phocaeenses unum duntaxat muri propugnaculum demoliri, et unam habitationem consecrare. Phocaeenses servitutem averfantes, responderunt diem unum se velle consultare, et dein responsuros: sed interim dum consultarent, illum jubebant exercitum ab urbe abducere. Harpagus autem quanquam se scire diceret quid facturi essent, tamen se illis ut consultarent permittere. Isto igitur tempore quo ab muro ille exercitum abduxit, Phocaeenses usi sunt in penteconteris deducen-

dis, quibus liberos una cum uxoribus atque supellectile universa imponent: ad haec statuas quoque ex templis et cetera donaria, nisi quae vel ferrea vel lapidea aut denique picta essent, at reliqua omnia imposuerunt. mox et ipsi conscendentes, navigarunt in Chium. Phocaeam sic desertam incolis occupaverunt Persae.

165. Phocacenses autem, quum ipsis Chii insulas quae Oenussae vocantur, licitantibus vendere nollent, metuentes ne illuc emporium transferretur, obque hanc causam eorum insula excluderetur, concesserunt Phocacenses in Cyrnum. In hac enim insula ante viginti annos civitatem ex vaticinio condiderant, nomine Alali-
am. Interea autem Arganthonius fatis concesserat. Porro Cyrnum trajeturi Phocacenses, prius reverterunt Phocaeam, praesidiaque illic Persarum quae ab Harpago custodiae causa relicta fuerant, tru-

να τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ ἐπιπλα πάν-
τα, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἀγάλματα τὰ ἐκ
τῶν ἱρῶν, καὶ τὰ ἄλλα ἀναθήματα, χω-
ρὶς ὅτι χαλκὸς ἢ λίθος ἢ γραφὴ ἦν, τὰ
δὲ ἄλλα πάντα ἐοθέντες, καὶ αὐτοὶ ἐσθάν-
τες, ἐπλεον ἐπὶ Χί8. τὴν δὲ Φωκαίην ἐ-
ρημωθεῖσαν ἀνδρῶν ἔχον οἱ Πέρσαι.

ρξέ'. Οἱ δὲ Φωκαῖες, ἐπεὶ τε σφι
Χῖοι τὰς νήσους τὰς Οἰνούσας καλεομέ-
νας ἐκ ἐβέλλοντο^β ἀνευμένοισι πολέειν, δει-
μαίνοντες μὴ αἱ μὲν ἐμπόριον γένωνται,
ἡ δὲ αὐτέων νῆσος ἀποκληϊοῖ^γ τούτους εἴ-
νεκα, πρὸς ταῦτα οἱ Φωκαῖες ἐξέλλοντο
ἐς Κύρνον. ἐν γὰρ τῇ Κύρνῳ εἴκοσι ἔτησι
πρότερον τέτων ἐκ Δεοπροπί8 ἀνεσῆσαν-
το πόλιν τῇ οὐνομα ἦν Αλαλίη. Αργαν-
θώνιος δὲ τηνικαῦτα ἤδη τετελευτήκεε.
σελλόμενοι δὲ ἐπὶ τὴν Κύρνον, πρῶτα κα-
ταπλεύσαντες ἐς τὴν Φωκαίην, κατεφό-
νευσαν τῶν Περσέων τὴν φυλακὴν, ἣ ἐ-
φρέρεε παραδεξαμένη παρὰ Ἀρπάγ8 τὴν

^β ἐβελύντο.

πόλιν. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτό σφι ἐξέργασο, ἐποίησαντο ἰχυράς κατάρας τῷ ὑπολειπομένῳ ἐωϋτῶν τοῦ σόλου. πρὸς δὲ ταύτησι, καὶ μύδρον σιδήρεον κατεπόντωσαν· καὶ ὤμοσαν μὴ πρὶν ἐς Φωκαίην ἥξειν, πρὶν ἢ τὸν μύδρον τοῦτον ἀναφῆναι. σελλομένων δὲ αὐτῶν ἐπὶ τὴν Κύρνον, ὑπὲρ ἡμίσεας τῶν ἀστῶν ἔλαβε πόθος τε καὶ οἶκτος τῆς πόλιος, καὶ τῶν ἡθέων τῆς χώρας· ψευδόρριοι δὲ γενόμενοι, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Φωκαίην· οἱ δὲ αὐτῶν τὸ ὄρριον ἐφύλασσον, ἀερθέντες ἐκ τῶν Οἰνωσέων ἔπλεον.

ρξς'. Επεῖτε δὲ ἐς τὴν Κύρνον ἀπικοντο, οἶκεον κοινῇ μετὰ τῶν πρότερον ἀπικομένων ἐπ' ἕτεα πέντε, καὶ ἰρὰ ἐνιδρύσαντο. καὶ ἦγον γὰρ δὴ ^c καὶ ἔφερον τοὺς περιοίκους ἅπαντας· στρατεύονται ὧν ἐπ' αὐτοὺς κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι Τυρσηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι, νηυσὶ ἐκάτεροι ἐξήκοντα. οἱ δὲ Φωκαῖες, πληρώσαντες καὶ αὐτοὶ

^c ἄγον γὰρ ἦδη.

cidarunt. Quibus patratis, diras atroces imprecati sunt unicuique suorum classem deferenti. Praeter has ferri quoque massam candentem in mare demergunt, jurantque non prius se Phocaeam reversuros quam massa ista rursus appareret. Sic autem quum navigarent in Cynnum, plusquam dimidiam illorum partem desiderium cepit et misratio urbis et sedium illius regionis; atque etiam violato jurejurando renavigarunt Phocaeam: qui autem eorum jurejurando inhaeserunt, solventes ex Oenuffis Cynnum navigarunt.

I 66. Quo quum appulissent communiter habitarunt una cum superioris temporis colonis, per annos quinque, sacraque erexerunt. Ceterum quum jam vicinos omnes hostili more popularentur, communi sententia bellum in eos adornant Tyrrheni atque Carthaginienses, utrique sexaginta navibus: Phocacenses ex

adverso sexaginta et ipsi naves milite implent, obviamque illis procedunt in mare quod appellatur Sardonium. Commissa navali pugna, Phocaeensibus Cadmea quaedam contigit victoria. nam quadraginta illis naves perierunt, reliquae viginti detortis rostris factae inutiles. Reversi igitur Alaliam, sumptis liberis uxoribusque atque reliquis facultatibus quantas ferre ipsis naves poterant, relicta Cyrno navigarunt Rhegium.

167. Verum e navibus illis quae perierant, quotquot viri in Carthaginensium Tyrrhenorumque manus pervenerunt, eorum plurimos subjecerunt forti, et hi protracti, lapidibus sunt obruti. Deinceps vero quaecumque ex Agyllensium vel pecoribus vel jumentis atque hominibus locum illum accedebant, ubi Phocaeenses lapidati jacebant, continuo distorta fiebant, aut mutila aut remisso corpore. Quare Agyllenses Delphos miserunt, vo-

τὰ πλοῖα, ἑήκοντα, ἀντί-
αζον ἐς τὸ Σαρδόνιον καλεόμενον πέλα-
γος. συμμιογόνων δὲ τῇ ναυμαχίῃ, Καδ-
μείη τις νίκη τοῖσι Φωκαεῦσι ἐγένετο. αἱ
μὲν γὰρ τεσσαράκοντα σφίσι νῆες διεφθά-
ρησαν, αἱ δὲ εἴκοσι αἱ περιέεσαι, ἦσαν ἄ-
χρηστοι· ἄπες ρέφατο ^d γὰρ τῆς ἐμβόλης.
καταπλώσαντες δὲ ἐς τὴν Αλαλίην, ἀνέ-
λαβον τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὴν
ἄλλην κτῆσιν ὅσῃν οἶαί τε ἐγένοντο αἱ
νῆες σφι ἄγειν· καὶ ἐπεὶ αὖτε ἀφέντες τὴν Κύρ-
νον, ἐπλεον ἐς Ἰήγιον.

ρξζ. Τῶν δὲ διαφθαρεσέων νεῶν τοὺς
ἄνδρας οἳ τε Καρχηδόνιοι καὶ οἱ Τυρσηνοὶ
ἐλαχόν τε αὐτῶν ^e πολλῶ πλείους, καὶ
τῆς ἐξαγαγόντες κατέλευσαν. μετὰ δὲ
Αγυλλαίοισι πάντα τὰ παριόντα τὸν χῶ-
ρον ἐν τῷ οἱ Φωκαεῖς καὶ αλευθέρως ἐκέ-
ατο, ἐγένετο διάσροφα καὶ ἔμπηρα ^f καὶ
ἀπόπληκτα ὁμοίως πρόβατα καὶ ὑποζύγια
καὶ ἄνθρωποι. οἱ δὲ Αγυλλαῖοι ἐς Δελφούς

^d ἀπεσφάλατο. ^e αὐτῶν. ^f ἔμπηρα.

ἔπεμπον, βεβλόμενοι ἀκέσασθαι τὴν ἀμαρ-
 τάδα. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευσε ποιεῖν
 τὰ καὶ νῦν οἱ Αὐγυλλᾶοι ἔτι ἐπιτελέουσι.
 καὶ γὰρ ἐναγίζουσι σφί μεγάλως, καὶ ἀγῶνα
 γυμνικὸν καὶ ἵππικὸν ἐπιστᾶσι β. καὶ οὗτοι
 μὲν τῶν Φωκαίων τοιοῦτῳ μόρῳ διεχρή-
 σαντο. οἱ δὲ αὐτῶν ἐς τὸ Ῥήγιον κατα-
 φυγόντες, ἐνθεῦτεν ὀρμεώμενοι, ἐκτήσαντο
 πόλιν γῆς τῆς Οἰνωτρίας ταύτην, ἣτις
 νῦν Ὑέλη καλεῖται. ἐκτίσαν δὲ ταύτην,
 πρὸς ἀνδρὸς Ποσειδωνιήτεω μαθόντες ὡς τὸν
 Κύρνον σφί ἡ Πυθίη ἔχρησε κτίσαι, ἥρων
 ἑόντα, ἀλλ' οὐ τὴν νῆσον. Φωκαίης μὲν
 νυν περὶ τῆς ἐν Ἰωνίῃ ἔτῳ ἔχει.

ρξή. Παραπλήσια δὲ τέτοισι καὶ Τή-
 ριοι ἐποίησαν· ἐπεὶ τε γὰρ σφῶν εἶλε χώ-
 μαλι τὸ τεῖχος Ἀρπαγος, ἐσβάντες πάν-
 τες ἐς τὰ πλοῖα, οἰχοντο πλέοντες ἐπὶ
 τῆς Θρηϊκίης, καὶ ἐνθαῦτα ἐκτίσαν πό-
 λιν Αἰθῆρα· τὴν πρότερος τέτων Κλα-
 ζομένιος Τιμήσιος κτίσας, ἐκ ἀπώνητο, ἀλλ'

β γυμνικὸν ἐπιστᾶσι.

lentes admissum illud expiare. Pythia haec ipsos iussit facere, quae etiam nunc ab Agyllaeis observantur. nam et iusta illis persolvunt magnifice, et gymnicum celebrant ac equestre certamen. Et haec Phocaeensium portio quidem huiusmodi fato usa fuit. Qui autem illorum Rhegium confugerant, hinc progressi civitatem possederunt in agro Oenotriae quae nunc appellatur Hyela. Eam autem condiderunt, ab viro Posidoniata edocti, Pythiae oraculo iussos fuisse Cylum condere, qui heros esset, non insulam. Atque Phocaeae quidem in Ionia res sic habent.

168. Simile quiddam accidit Teiis, quorum murum simulatque per aggerem cepisset Harpagus, omnes conscensis navibus trajecerunt in Thraciam, ibidemque urbem condiderunt Abdera, cujus fundamenta prius jecerat Timesius Clazomenius: sed qui nullum inde fructum

tulit, sed a Thracibus expulsus nunc a Teiis apud Abdera ut heros colitur.

169. Hi igitur Ionum soli servitutum non ferentes, patrium solum reliquere. Verum alii Iones, praeter Milesi-
os, proeliati quidem sunt contra Harpagum, perinde atque illi qui exierunt, virosque se strenuos declararunt, de sua patria quique pugnantes. Superati autem et capti in sua quique patria remanserunt, eaque quae imperabantur subibant. Milesii qui jam cum ipso Cyro foedus fecerant, (sicut superius a me dictum est) quietem agebant. Sic Ionia secundo serva facta est. Porro quum Ionibus iis potitus esset Harpagus qui continentem habitabant, insulani horum exemplo conterriti, ultro sese dediderunt Cyro.

170. Jam vero Ionibus, etiamsi afflictis, nihilominus ad Panonium convenientibus, audio Biantem Priensem dedisse saluberrimum illis consilium: cui si

ὑπὸ Θρηίκων ἐξελαοθεῖς ^α, τιμαῖς νῦν
ὑπὸ Τηϊῶν τῶν ἐν ^β Αἰθίοροις ὡς ἦρας
ἔχει.

ρξθ'. Οὗτοι μὲν νυν Ἰώνων μούνοι τῇ
δουλοσύνην οὐκ ἀνεχόμενοι, ἐξέλιπον τὰς
πατρίδας. οἱ δ' ἄλλοι Ἴωνες, πλὴν Με-
λησίων, διὰ μάχης μὲν ἀπίκοντο ^γ Ἀρ-
πάγῳ, καθάπερ οἱ ἐκλιπόντες· καὶ ἄνδρες
ἐγένοντο ἀγαθοὶ, περὶ τῆς ἐωϋτοῦ ἑκάστος
μαχόμενοι· ἐσωθέντες δὲ καὶ ἀλόντες, ἔμε-
νον κατὰ χώραν ἑκάστοι ^δ, καὶ τὰ ἐπι-
τασσόμενα ἐπετέλεον. Μιλήσιοι δὲ (ὡς καὶ
πρότερόν μοι εἴρηται) αὐτῷ Κύρῳ ὄρκιον
ποιησάμενοι, ἡσυχίην ἤγον ^ε. οὕτω δὲ τὸ
δεύτερον Ἰωνίη ἐδεδύλωτο. ὡς δὲ τὰς ἐν τῇ
ἡπείρῳ Ἴωνας ἐχειρώσατο Ἀρπαγος, οἱ
τὰς νήσους ἔχοντες Ἴωνες, καταρρώδησαν-
τες ταῦτα, σφέας αὐτὰς ἔδοσαν Κύρῳ.

ρδ'. Κεκακωμένων δὲ Ἰώνων, καὶ συλ-
λεγομένων ὅδεν ἦσαν εἰς τὸ Παγιάσιον,
πυνθάνομαι γνώμην Βιάντα ἀνδρα Περηνέα.

^α ἐξελασθεῖς. ^β Τηϊῶν ἐν. ^γ ἀπίκιστο. ^δ ἑκάστος. ^ε ἄγον.

ἀποδέξασθαι Ἰωσι χρησιμωτάτην, τῇ εἰ
ἐπείθοντο, παρεῖχε ἄν σφι εὐδαιμονέειν
Ἑλλήνων μάλισα· ὃς ἐκέλευε κοινῶ ῥό-
λῳ Ἰωνας ἀερθέντας ἑ πλέειν ἐς Σαρδῶν, καὶ
ἔπειτα πόλιν μίαν κτίζειν πάντων Ἰώνων.
καὶ οὕτω ἀπαλλαχθέντας σφέας δουλοσύ-
νης, εὐδαιμονήσιν, νήσων τε ἀπασέων με-
γίστην νεμομένους, καὶ ἀρχοντας ἄλλων· μέ-
νους δέ σφι ἐν τῇ Ἰωνίῃ οὐκ ἔφη ἐνορᾶν ἐ-
λευθερίην ἔτι ἐσομένην. αὕτη μὲν Βίαν-
τος τῷ Πριηνέος γνώμη ἐπὶ διεφθαρμένοισι
Ἰωσι γενομένη. χρηστὴ δὲ, καὶ πρὶν ἢ δια-
φθαρῆναι Ἰωνίην, Θάλεω ἀνδρὸς Μιλησίῃς
ἐγένετο, τὸ ἀνέκαθεν β γένος ἑόντος Φοί-
νικος· ὃς ἐκέλευε ἐν βουλευτήριον Ἰωνὰς
κεκτῆσθαι^h. τὸ δὲ εἶναι ἐν Τέῳ. Τέων
γὰρ μέσον εἶναι Ἰωνίης. τὰς δὲ ἄλλας πό-
λιας οἰκεομένας, μηδὲν ἥσων νομίζεσθαι,
κατάπερ εἰ δῆμοι εἶεν. οὕτω μὲν δὴ σφι
γνώμας τοιάσδε ἀπεδέξαντο.

f ut paulo ante. Attamen MS. αἰρεθέντας, ὃ ἐγένετο ἀνέκαθεν,
h ἐκτῆσθαι.

obtemperassent, licuisset Graecorum omnium felicissimos vivere. Siquidem ille suadebat, ut communi classe solventes Sardiniam peterent, et ibi unam civitatem omnium Ionum construerent. Hoc enim pacto eos servitute liberatos feliciter esse victuros, omnium insularum maximam incolentes, et ceterarum imperio potientes. Sin autem manerent in Ionia, nullam inquit sibi apparere libertatis spem. Haec Biantis Prienensis sententia de Ionibus in statu perduto fuit. Verum Thaletis quoque Milesii, sed genus trahentis ex Phoenice, salubre fuit illud consilium, jam ante sic corruptam Ioniam datum, qui jusserit Ionas unam quandam curiam habere, eamque esse in Teo: propterea quod Teos media esset Ioniae: ceteras autem civitates habitatas, nihilominus legibus suis usuras, ac si forent populi. Atque hi quidem hujusmodi consilia illis declaraverunt.

171. Harpagus, subacta Ionia, exercitum traduxit in Caras, et Cauconios atque Lycios, una ducens Ionas atque Aeolenses. In his Cares quidem ex insulis transierunt in continentem. Olim enim Minoi parebant, appellatique Leleges, insulas habitabant, tributum quidem nullum pendentes; quantumcunque ego possum ad longissima audiendo venire. illi vero quum Minos flagitabat, naves ei implebant. Quum autem ille subjecisset sibi magnum dominium et felix belli foret, Carica gens, omnium quae illo tempore simul claruerunt ingeniosissima et quidem maximopere exstitit: ejusque memorantur tria inventa, quibus et Graeci fuerunt usi; quippe galeis cristas adalligare ostenderunt Cares, et clypeis signa adjungere; et lora clypeis qui primi fecerunt, hi sunt. antea namque citra habenas gestabant clypeos quotquot clypeis uti so-

ροά'. "Αρπαγος δὲ κατασφράγιζόμενος Ἰω-
 ωνίην, ἐποίεετο στρατηίην ἐπὶ Κᾶρας καὶ
 Καυκωνίης^α καὶ Λυκίους, ἅμα ἀγόμενος καὶ
 Ἰωνας καὶ Αἰολέας. εἰσὶ δὲ τούτων Κᾶρες
 μὲν ἀπιγμένοι ἐς τὴν ἡπειρον ἐκ τῶν νή-
 σων. τὸ γὰρ παλαιὸν ἔοντες Μίνω τε
 κατήκοι^β, καὶ καλεόμενοι Λέλεγες, εἶχον
 τὰς νήσους, Φόρον μὲν ὑδὲνα ὑποτελέοντες,
 ὅσον καὶ ἐγὼ δυνατός εἰμι μακρότατον ἐξι-
 κέσθαι ἀκοῇ. οἱ δὲ, ὅπως Μίνως δέοιτο, ἐ-
 πλήρην οἱ τὰς νέας. ἄτε δὲ Μίνω κατε-
 στραμμένου γῆν πολλὴν, καὶ εὐτυχέοντος
 τῷ πολέμῳ, τὸ Καρικὸν ἦν ἔθνος λογι-
 μώτατον τῶν ἐθνέων ἀπάντων κατὰ τοῦ-
 τον ἅμα τὸν χρόνον μακρῷ^γ μάλιστα. καί
 σφι τριζὰ ἐξευρήματα ἐγένετο, τοῖσι οἱ
 Ἕλληνες ἐχρήσαντο. καὶ γὰρ ἐπὶ τὰ κρά-
 νεα λόφους ἐπιδέεσθαι Κᾶρες εἰσι οἱ καλα-
 δέξαντες. καὶ ἐπὶ τὰς ἀσπίδας τὰ σημεῖα
 ποιεέσθαι. καὶ ὅχανα ἀσπίσι οὗτοί εἰσι οἱ
 παιησάμενοι πρῶτοι. τέως δὲ ἄνευ ὀχά-

^α Καυκίης passim. ^β Μίνω κατήκοι. ^γ χρόνον, ἢ μακρῷ.

νων ἐφόρεον τὰς ἀσπίδας πάντες οἵπερ ἐώ-
 θεισαν ἀσπίσι χρέεσθαι, τελαμῶσι σκυ-
 τίνοισι οἰηκίζοντες περὶ τοῖσι αὐχέσι τε καὶ
 τοῖσι ἀριστεροῖσι ὤμοισι περικείμενοι. με-
 τὰ δὲ τοὺς Κᾶρας, χρόνῳ ὕστερον πολλῶ
 Δωριέες τε καὶ Ἴωνες ἐξανέστησαν ἐκ τῶν νή-
 σων, καὶ ἔτῳ ἐς τὴν ἡπειρον ἀπίκοντο. κα-
 τὰ μὲν δὴ Κᾶρας ἔτῳ Κρηῆτες λέγεται γε-
 νέσθαι· οὐ μὲν τοι αὐτοὶ γε ὁμολογέουσι
 τούτοις οἱ Κᾶρες, ἀλλὰ νομίζουσι αὐτοὶ
 ἐωϋτὲς εἶναι αὐτόχθονας ἡπειρώτας, καὶ
 τῷ οὐνόματι τῷ αὐτῷ αἰεὶ διαχρεωμένους
 τῷ περ νῦν. ἀποδεικνῦσι δὲ ἐν Μυλάσ-
 σοις Διὸς Καρίου ἱερὸν ἀρχαῖον, τοῦ Μυ-
 σοῖσι μὲν καὶ Λυδοῖσι μέτεσι, ὡς κασιγνή-
 τοις ἔσσι τοῖσι Καρσί. τὸν γὰρ Λυδὸν καὶ
 τὸν Μυσὸν λέγεται εἶναι Καρὸς ἀδελφεός.
 τέτοις μὲν δὴ μέτεσι· ὅσοι δὲ ἐόντες ἄλ-
 λ' ἔθνεος, ὁμόγλωσσοι τοῖσι Καρσί ἐγέ-
 νοντο, τέτοις δὲ καὶ μετὰ.

ρθε'. Οἱ δὲ Καυκῶνιοι, αὐτόχθονες,

lebant, balteis duntaxat coriaceis gubernantes, collo sinistroque humero circumposita habentes. Post Caras autem longo tempore succedente, Dorienſes atque Iones ex inſulis egreſſi ſunt et ſic in continenti ſedes poſuerunt. Hunc in modum Cretenſes de Caribus referunt. Quamquam his non aſſentiuntur ipſi Cares, qui ſe aborigines atque indigenas continentis eſſe memorant, eodemque nomine ſemper uſos quo cummaxime. atque apud Mylaſſa Jovis Carii delubrum oſtendant vetuſtum, cujus etiam participes ſunt Myſi atque Lydi, ut qui Caribus ſint germani. Quippe Lydum et Myſum Caris fratres eſſe dicunt, atque ob id eodem utuntur fano: at quotquot alterius gentis, Carum lingua utuntur, non tamen ſacrum participant.

172. Cauconii vero, quantum mihi

videtur, indigenae sunt: etsi ipsi se e Creta oriundos affirmant. Linguam sane aut ipsi ad Caricum populum accommodaverunt, aut Cares ad Cauconicum. id quod liquide decernere nequeo. At legibus utuntur multum diversis cum ab aliis gentibus, tum a Caribus. Nam apud illos laudatissimum habetur, pro discrimine aetatum et amicitiae catervatim ad comotationes convenire tam viros quam mulieres atque pueros. Sacra quum ipsis constituta essent externa, eorum postea pertacti, quum patriis duntaxat videretur utendum diis, Cauconii omnis aetatis sumptis armis ad Calyndicos usque montes persequiebantur, hastis aëra cidentes, exclamantesque externos se exigere deos. Et hujusmodi moribus illi utuntur.

173. Lycii autem e Creta ab initio originem traxerunt. Cretam enim primum universam barbari incolebant: deinde contententibus de imperio filiis Europae

δοκέειν ἐμοί, εἰσί. αὐτοὶ μέντοι ἐκ Κρήτης
 Φασὶ εἶναι. προσκεχωρήκασι δὲ γλῶσσαν
 μὲν πρὸς τὸ Καρικὸν ἔθνος, ἣ οἱ Κᾶρες
 πρὸς τὸ Καυκωνικόν· τῷτο γὰρ οὐκ ἔχω
 ἀτρεκέως διακρίναι. νόμοισι δὲ χρέωνται
 κεχωρισμένοισι πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἄν-
 θρώπων καὶ Καρῶν. τοῖσι γὰρ κάλλιστόν
 ἐστὶ κατ' ἡλικίην τε καὶ φιλότητα εἰλα-
 δὸν ^β συγγινέσθαι ἐς πόσιν, καὶ ἀνδράσι καὶ
 γυναιξὶ καὶ παισὶ. ἰδρυθέντων δὲ σφι ἱρῶν ξει-
 νικῶν, μετέπειτα ὥς σφι ἀπέδοξε, (ἔδοξε
 δὲ τοῖσι πατρίοισι μῆνον χρᾶσθαι θεοῖσι)
 ἐνδύντες τὰ ὅπλα ἅπαντες Καυκῶνιοι ἡ-
 βηδὸν τύπτοντες δούρασι τὸν ἥερα, μέχρι
 ἔρων τῶν Καλινδικῶν ἔποντο ^γ, καὶ ἔφασαν
 ἐκβάλλειν τὰς ξεινικὰς θεάς. καὶ ἔτι μὲν
 τρόποισι τοῖς τοῖσι χρέωνται.

ρογ'. Οἱ δὲ Λύκιοι ἐκ Κρήτης τῶρ-
 χαῖον γεγόνασι· τὴν γὰρ Κρήτην εἶχον
 τοπαλαιὸν πᾶσαν βάρβαροι. διενειχθέν-
 των δὲ ἐν Κρήτῃ περὶ τῆς βασιλῆϊκῆς τῶν

^β ἰλαδίν. ^γ ἄπονιο.

Εὐρώπης παίδων, Σαρπηδόνοσ τε καὶ Μίνω, ὡς ἐπεκράτησε τῇ φάσει Μίνωσ, ἐξήλασε αὐτόν τε Σαρπηδόνα καὶ τὰς φασιώτας αὐτοῦ· οἱ δὲ, ἀπωσθέντες, ἀπίκοντο τῆς Ασίας εἰς γῆν τὴν Μιλυάδα. τὴν γὰρ νῦν Λύκιοι νέμονται, αὕτη τοπαλαιὸν ἦν Μιλυάς. οἱ δὲ Μιλύαι, τότε Σόλυμοι ἐκαλέοντο. τέως μὲν δὴ αὐτῶν ^δ Σαρπηδὼν ἦρχε. οἱ δὲ ἐκαλέοντο τόπερ τε ἡνείκαντο ἔνομα, καὶ νῦν ἔτι καλέονται ὑπὸ τῶν περιοίκων οἱ Λύκιοι, Τερμίλαι. ὡς δὲ ἐξ Αθήνων ^ε Λύκος ὁ Πανδίωνος, ἐξελασθεὶς καὶ ἕτος ὑπὸ τῶ ἀδελφεῦ ^ς Αἰγέωσ, ἀπικετο εἰς τὰς Τερμίλας παρὰ Σαρπηδόνα, οὕτω δὴ κατὰ τοῦ Λύκου τὴν ἐπωνυμίην Λύκιοι ἀνὰ χρόνον ἐκλήθησαν. νόμοισι δὲ, τὰ μὲν Κρητικῶισι, τὰ δὲ Καρικῶισι χρέωνται. ἐν δὲ τῷδε ἴδιον νενομίκασι, καὶ ὅδαμῶισι ἄλλοισι συμφέροντα ^ς ἀνθρώπων· καλέουσι ἀπὸ τῶν μητέρων ἐωυτὰς, καὶ οὐκ ἀπὸ τῶν πατέρων. εἰρομένω δὲ ἐτέρω τῶν

^δ αὐτῶν. ^ε Αθηναίων. ^ς ἀδελφῶ. ^ς συμφέρονται.

Sarpedone atque Minoc, Minos per factionem superior factus expulit Sarpedonem ejusque partium socios. Hi expulsi in Asiae regionem venerunt Milyada. Quam enim nunc Lycii incolunt, olim erat Milyas: at Milyae tunc appellabantur Solymi. Olim quidem ipsis imperitavit Sarpedon, et illo ipso quod attulerant nomine vocabantur, et nunc adhuc Lycii vocantur a vicinis Termilae. Quum vero Lycus Pandionis filius, et ipse a fratre Aegeo Athenis pulsus, ad Sarpedonem in Termilas abiisset, factum est temporis progressu ut de Lyci nomine Lycii vocarentur. Legibus utuntur partim Creticis, partim Caricis. Hoc tamen unum, praeter ceteros homines, pro lege habent peculiare, et cum nullis aliis hominum conveniens; a matribus nomina sibi induunt, non a patribus: et si quis prope stantem percontetur quis sit, quave fami-

lia ortus, describet se ab matre et matris avias protinus memorabit. Adde quod si qua urbana servo nupserit, liberi qui ex his suscipiuntur, ingenui existimabuntur: sin autem vir civis, et quidem inter eos primarius, uxorem duxerit externam aut pallacam, suscepti ex his liberi reputabuntur remoti ab honoribus.

174. Enimvero hujus tempestatis Cares nullo praeclaro facinore edito, ab Harpago subacti sunt. Nec Cares tantum nullum ediderunt, sed nec Graeci quotquot illam regionem tenent. Tenent autem cum alii, tum Lacedaemoniorum coloni Cnidii, quorum regio declinat ad mare, quae appellatur Triopium. Nam quum initium ex Bybassia peninsula sumat et praeter exguum quid Cnidia omnis sit circumflua: (eam enim partem qua boream spectat, Ceramicus coercet sinus, australem vero mare, in quo

πλησίον τίς εἴη, καταλέξει ἐωϋτόν μη-
 τρώθεν, καὶ τῆς μητρὸς ἀνανεμεῖται ^α τὰς
 μητέρας. καὶ ἦν μὲν γε γυνή ^β ἀσὴ δού-
 λῳ συνοικήσῃ, γενναῖα τὰ τέκνα νενόμι-
 ζαι· ἦν δὲ ἀνὴρ ἀσὸς, καὶ ὁ πρῶτος αὐ-
 τῶν ^γ, γυναικα ζείνην ἢ παλλακὴν ἔχῃ,
 ἄτιμα τὰ τέκνα γίνεσθαι.

ροδ'. Οἱ μὲν νυν Κᾶρες ἔδεν λαμπρὸν
 ἔργον ἀποδεξάμενοι, ἐδωλώθησαν ὑπὸ Ἀρ-
 πάγου· οὔτε αὐτοὶ οἱ Κᾶρες ἀποδεξάμε-
 νοι οὐδὲν, οὔτε ὅσοι Ἑλλήνων ταύτην τὴν
 χώραν οἰκέουσι. οἰκέουσι δὲ καὶ ἄλλοι, καὶ
 Λακεδαιμονίων ἀποικοὶ Κνίδιοι, τῆς χώ-
 ρης τῆς σφετέρης τέτραμμένης ἐς πόντον,
 τὸ δὴ Τριόπιον καλεῖται. ἀργμένης δὲ ἐκ
 τῆς Χερσονήσου τῆς Βυβαοσίης ^δ, ἐέσης
 τε πάσης τῆς Κνιδίης, πλὴν ὀλίγης, πε-
 ριρρόα· (τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς βορῆν
 ἄνεμον, ὁ Κεραμεικὸς ^ε κόλπος ἀπείργει,
 τὰ δὲ πρὸς νότον, ἢ κατὰ Σύμην τε καὶ

^α ἀναμύεται. ^β ἦν μὲν γυνή. ^γ αὐτίαν. ^δ est emendatio
 If. Vossii, et vera, pro vulgato Βυβαοσίης, quod nihil est. ^ε Κε-
 ραμεικός.

Ῥόδον θάλασσα) τὸ ὧν δὴ ὀλίγον τῆτο, ἔον ὅσον τε ἐπὶ πέντε σάδια, ὥρυσον οἱ Κνίδιοι, ἐν ὧσ' Ἀρπαγος τὴν Ἰωνίην κατεσρέφετο, βουλόμενοι νῆσον τὴν χώρην ποιῆσαι. ἐντὸς δὲ πᾶσά σφι ἐγένετο. τῇ γὰρ ἡ Κνιδίη χώρα ἔς τὴν ἡπειρον τελευτᾷ, ταύτῃ ὁ ἰσθμός ἐστι τὸν ὥρυσον. καὶ δὴ πολλῇ χειρὶ ἐργαζομένων τῶν Κνιδίων· μᾶλλον γάρ τι καὶ θεϊότερον ἐφαινοντο τιτρώσκεισθαι οἱ ἐργαζόμενοι τῇ οἰκότῳ^ε, τὰ τε ἄλλα τοῦ σώματος, καὶ μάλιστα τὰ περὶ τῆς ὀφθαλμοῦς, θραυομένης τῆς πέτρης· ἐπεμπον ἐς Δελφοὺς θεοπρόπτας ἐπερησομένους β τὸ ἀντίζοον. ἡ δὲ Πυθίη σφι (ὡς αὐτοὶ Κνίδιοι λέγουσι) χρᾶ ἐν τριμέτρῳ τόνῳ τάδε,

Ἰσθμὸν δὲ μὴ πυργᾶτε, μήδ' ὀρύσσετε·
 Ζεὺς γάρ κ' ἔθηκε νῆσον, εἴ κ' ἐβύλετο.

Κνίδιοι μὲν, ταῦτα τῆς Πυθίης χρησάσης, τῇ τε ὀρύγματος ἐπαύσαντο, καὶ Ἀρ-
^ε οἰκότος. β Δελφός, ἐπερησομένος.

est Syme ac Rhodus) istud igitur exiguum, circiter quinque stadiorum, Cnidii fodiebant, interea dum Harpagus Ioniam everteret, volentes suam regionem in insulae formam redigere. Intus vero universa illis erat: nam Cnidia regio qua parte in continentem finitur, illic isthmus est, quem fodiebant. Et sane multa manu operantibus Cnidiis, amplius humano et divinius videbantur vulnerari operarii, quam solet in talibus fieri, cum alias corporis partes, tum praecipue oculos incisâ et vulneratâ petrâ: Delphos miserunt consultores oraculi, qui sciscitarentur quidnam esset quod tantopere adversaretur. Pythia, ut ipsi referunt Cnidii senario versu respondit talia,

Nec aggerate, nec vel Isthmum fodite:

Nam, si placuisset, insulam dederat Deus.

Quum talia respondisset Pythia, Cnidii a fodiendo destiterunt, et invadenti cum

exercitu Harpago, ultro sese sine proelio dediderunt.

175. Pedasenses erant qui mediterraneam supra Halicarnassum colunt; quibus quum incommodum aliquod eventurum est, ipsis seu eorum vicinis, sacerdos Palladis magnam barbam accipit. id quod ter illis accidit. Hi soli in Caria virorum Harpago aliquamdiu reluctati sunt, plurimumque negotii exhibuerunt, montem muniendo cui nomen Lida. Tandem tamen et ipsi expugnati fuerunt.

176. Ceterum ubi in Xanthium campum exercitum duxit Harpagus, Lycii contra procedentes, paucique cum multis confligentes, strenue sese gesserunt. Superati autem proelio fugatique in urbem, uxores, liberos atque pecunias una cum familiis in arcem congregaverunt, admotoque mox igne arcem universam istam incenderunt. Quae ubi fecissent, ipsi

πάγω ἐπιόντι σὺν τῷ στρατῷ, ἀμαχητὶ σφέας αὐτὰς παρέδοσαν.

ροε'. Ἦσαν δὲ Πηδασέες οἰκῶντες ὑπὲρ Ἀλικαρνασσοῦ μεσόγαίαν· τοῖσι ὅπως τὶ μέλλοι ἀνεπιτήδεον ἔσεσθαι, αὐτοῖσι τε καὶ τοῖσι περιοίκοις, ἡ ἱερεΐη τῆς Αἰθιναΐης πύγωνα μέγαν ἴσχει. τρίς σφι τοῦτο ἐγένετο. οὗτοι τῶν περὶ Καρίην ἀνδρῶν μῆνοί τε ἀνέσχον χρόνον Ἀρπάγω, καὶ πρήγμαλα παρέχον πλείεσα, ὅρος τειχίσαντες, τῷ οὐνομά ἐσι Λίδῃ. Πηδασέες μὲν νυν χρόνῳ ἐξαιρέθησαν.

ρος'. Λύκιοι δὲ, ὡς ἐς τὸ Ξάνθιον πεδίον ἦλассε ὁ Ἀρπαγος τὸν στρατὸν, ὑπεξιόντες, καὶ μαχόμενοι ὀλίγα πρὸς πολλὰς, ἀρετὰς ἀπεδείκνυντο· ἐσωθέντες δὲ, καὶ κατειληθέντες ἐς τὸ ἄστυ, συνήλυσαν^α ἐς τὴν ἀκρόπολιν τὰς τε γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ χρήματα καὶ τὰς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ὑπῆλθαν τὴν ἀκρόπολιν πᾶσαν ταύτην καίεσθαι. ταῦτα δὲ ποιήσαντες,

^α συνέλυσαν.

καὶ συνομόσαντες ὄρκους δεινὰς, ὑπεξελθόν-
τες ἀπέθανον πάντες Ξάνθιοι μαχόμενοι.
τῶν δὲ νῦν Λυκίων Φαμένων Ξανθίων εἶ-
ναι, οἱ πολλοὶ, πλὴν ὀγδώκοντα ἰσιέων,
εἰσὶ ἐπήλυδες· αἱ δὲ ὀγδώκοντα ἰσῖαι αὐ-
ταί ἐτυχον τῆνικαὐτὰ ἐκδημέσαι, καὶ
οὕτω περιεγένοντο. τὴν μὲν δὲ Ξάνθον οὕ-
τως ἔσχε ὁ Ἄρπαγος. παραπλησίως δὲ
καὶ τὴν Καῶνον ἔχε. καὶ γὰρ οἱ Καῶνιοι τὰς
Λυκίας ἐμιμήσαντο τὰ πλέω.

ρχζ'. Τὰ μὲν νυν κάτω τῆς Ἀσίας
Ἄρπαγος ἀνάστα ἐποίησε· τὰ δὲ ἄνω αὐ-
τῆς, αὐτὸς Κῦρος, πᾶν ἔθνος κατασρεφό-
μενος, καὶ ὕδεν παριείς. τὰ μὲν νυν αὐτέ-
ων πλέω παρήσομεν ^b. τὰ δὲ οἱ παρέχε
πόνον τε πλεῖστον καὶ ἀξιαπηγητότατά
ἐστι, τούτων ἐπιμνήσομαι. Κῦρος ἐπεὶ τε ^c
τὰ πάντα τῆς ἡπείρου ὑποχείρια ἐποίη-
σατο, Ἀσσυρίοισι ἐπετίθετο.

ροή'. Τῆς δὲ Ἀσσυρίας ἐστὶ τὰ μὲν κς ^d
καὶ ἄλλα πολίσματα μεγάλα πολλά· τὸ

^b παρήσομαι. ^c Κῦρος δὲ, ἐπεί τι. ^d ἐστὶ μὲν κς.

et jurejurando atroci adstricti et clam egressi, pugnando Xanthii omnes oppeterunt. Ex Lyciis autem, qui Xanthios nunc dicunt se esse, hi omnes praeter octoginta familias sunt convenae. Nam octoginta istae familiae tunc peregrinabantur, ideoque superstites remanserunt. Xanthum quidem igitur hunc in modum obtinuit Harpagus: pari modo Caunum. Nam Caunii Lycios imitabantur magna ex parte.

177. Tum igitur inferiorem Asiam Harpagus evertebat, superiorem ipse Cyrus, unamquamque gentem subigens nullamque praetermittens. At nos in praesentia illorum plura omitemus, ea duntaxat narraturi, quae illi quam plurimo constiterunt labore, suntque memoratu dignissima. Quum igitur Cyrus continentem universam suae ditionis fecisset, Assyriis imminebat.

178. ASSYRIAE autem cum alia

multa sunt magna oppida, tum vero celeberrimi nominis ac validissimum est BABYLON, ubi ipsis post everſam Ninum regia erat, quae urbs talis est. In magno campo illa ſita eſt, quod ad magnitudinem, unamquamque frontem habens centum et viginti ſtadiorum. eſt enim quadrata. Ita ſtadia quadringenta et octoginta circuitus urbis colliguntur omnia. Tanta quidem igitur eſt Babylonicae urbis magnitudo; quae ſic exornata eſt, ut aliud nullum ex oppidis quae nos novimus. Jam primum ſoſſa ambit alta atque lata et aquae plena. Deinde murus quinquaginta cubitorum regionum craſſitudine, ducentorum celſitudine. Eſt autem regius cubitus, quàm is quo pro meſura utimur, tribus digitis major.

179. Oportet certe me praeter haec differere, ubi ſit conſumpta terra, quae ex ſoſſa fuerat egeſta, et murus quomodo

δὲ ὀνομαστότατον καὶ ἰχυρότατον, καὶ ἐνθά-
 σφι, Νίνε ἀναστάς γενομένης, τὰ βασι-
 λήϊα κατεσήκεε, ἦν Βαβυλῶν, ἔβσα τοι-
 αύτη δὴ τις πόλις· κέειαι ἐν πεδίῳ μεγά-
 λῳ, μέγαθος εὐῶσα μέτωπον ἑκάσον, εἴ-
 κοσι καὶ ἑκατὸν σαδίων,· εὐούσης τέτραγών.
 οὔτοι σάδιοι τῆς περιόδου τῆς πόλιος γίνον-
 ται συνάπαντες ὀγδώκοντα καὶ τετρακόσιοι.
 τὸ μὲν νυν μέγαθος τοσούτον ἐστὶ τῷ ἄσπερος
 τῷ Βαβυλωνίῳ. ἐκεκόσμητο δὲ ὡς ὕδεν ἄλ-
 λο πόλισμα τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. τάφρος μὲν
 πρῶτά μιν βαθέα τε καὶ^ε εὐρέα καὶ πλέη
 ὕδατος περιθέει· μέλα δὲ, τεῖχος, πεντή-
 κοντα μὲν πηχέων βασιλῆϊων ἐὼν τὸ εὖρος,
 ὕψος δὲ, διηκοτίων πηχέων. ὁ δὲ βασιλῆϊος
 πῆχυς τῷ μείρις ἐστὶ πῆχεος μέζων τρισὶ
 δακτύλοισι.

ροθ'. Δεῖ δὴ με πρὸς τέτοισι ἐπιφρά-
 σαι ἵνα τε ἐκ τῆς τάφρου ἡ γῆ ἀναίσιμώ-
 θη, καὶ τὸ τεῖχος ὄντινα τρόπον ἔργασο.

^ε πρῶτα βαθία τε β. statim in MS. semper legitur Εὐερά-
 σην et Εὐεράτης; sed in aliis locis modo sic, modo aliter.

ὀρύσσοντες ἅμα τὴν τάφρον, ἐπλίνθουον
 τὴν γῆν ἐκ τῆ ὀρύγματος ἐκφερομένην· ἐλ-
 κύσαντες δὲ πλίνθας ἱκανάς, ὥπλησαν αὐ-
 τὰς ἐν καμίνοισι· μετὰ δὲ, τέλματι χρε-
 ώμενοι ἀσφάλῳ θερμῇ, καὶ διὰ τριήκοντα
 δόμων πλίνθας τασσὺς καλάμων διασοβά-
 ζοντες, ἔδειμαν πρῶτα μὲν τῆς τάφρου τὰ
 χεῖλεα· δεύτερα δὲ, αὐτὸ τὸ τεῖχος τὸν
 αὐτὸν τρόπον. ἐπάνω δὲ τῆς τείχους πα-
 ρὰ τὰ ἔσχατα, οἰκήματα μνησώεα ἔδει-
 मान, τετραμμένα ἐς ἄλληλα. τὸ μέσον
 δὲ τῶν οἰκημάτων ἔλιπον τεθρίππῳ περι-
 ἔλασιν. πύλαι δὲ ἐνεσῆσι πέριξ τῆς τεί-
 χους ἑκατὸν, χάλκεαι πᾶσαι. καὶ σταθμοί
 τε καὶ ὑπέρθυρα ὡσαύτως. ἔστι δὲ ἄλλη
 πόλις ἀπέχουσα ὀκτὼ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ
 Βαβυλῶνος· ἰς ὄνομα αὐτῇ. ἐνθά ἔστι πο-
 ταμὸς ὃς μέγας. ἰς καὶ τῷ ποταμῷ τὸ οὖ-
 νομα· ἐσβάλλει δὲ οὗτος ἐς τὸν Εὐφρά-
 την ποταμὸν τὸ ῥέεθρον. οὗτος ὢν ὁ ἰς
 ποταμὸς, ἅμα τῷ ὕδατι θρόμβους ἀσφάλ-

fuerit exstructus. Simul fodientes fossam, terram egestam ex isto opere formabant in lateres: quorum postquam magnam vim traxerant, eos in fornacibus coquebant. Postea pro coeno vel calce utentes bitumine ferventi et per tricesimas latericias compages constipantes alas arundinum struxerunt primum labra fossae, deinde ipsum murum ad eundem modum. Super hunc murum circa oras extruxerunt domunculas unius membri ad se invicem versas; inter quas tantum intercapedinis medium relinquebatur, ut quadriga circumagi posset. Ejus muri per ambitum centum portae injunctae stabant, aereae omnes, cum cardinibus itidem et superliminibus. Babylone octo dierum itinere abest alia urbs nomine Is, ubi fluvius est haud magnus, etiam ejusdem urbi nominis, qui se devolvit in flumen Euphratem. Hic itaque fluvius Is,

una cum aqua multos reddit bituminis grumos; unde bitumen ad murum Babylonis portatum fuit.

180. Hunc igitur in modum Babylon munita est. Ejus duae sunt plagae, quoniam illam mediam separat fluvius nomine Euphrates, qui magnus et altus et celer, ex Armeniis in rubrum mare decurrit. In hunc fluvium uterque murus cubitos exporrigit; inde curvaturae per labrum utrumque fluminis, coëtilium laterum maceria, praetendunt. Ipsa urbs plena domibus ternarum quaternarumque contignationum secta est in vias, cum rectas alias, tum etiam transversas, quae ad flumen tendunt; ad quarum quamque viam in maceria quae praeter flumen ducebatur portulae factae sunt pro numero vicorum et ipsae aerae, et ad

τε ἀναδιδοῖ πολλὰς, ἔνθεν ἡ ἄσφαλτος ἐς
τὸ ἐν Βαβυλῶνι τείχος ἐκομίσθη.

ρπ'. Ετετείχιτο μὲν νυν ἡ Βαβυλὼν
τρόπῳ τοιῷδε. ἔσι δὲ δύο Φάρσεα τῆς πό-
λιος. τὸ γὰρ μέσον αὐτῆς ποταμὸς διείρ-
γει, τῷ οὐνομᾷ ἔσι Εὐφρῆτης· ῥέει δὲ ἐξ
Αρμενίων, ἐὼν μέγας, καὶ βαθύς, καὶ τα-
χύς. ἐξίει δὲ οὗτος ἐς τὴν Ερυθρὴν Θά-
λασσαν. τὸ ὦν δὴ τείχος ἐκάτερον τοὺς
ἀγκῶνας ἐς τὸν ποταμὸν ἐλήλαται. τὸ
δὲ ἀπὸ τούτου, αἱ ἐπικαμπαὶ παρὰ χεῖ-
λος ἐκάτερον τῶ ποταμῷ αἵμασι τῇ πλίν-
θων ὀπίεων παρατείνει. τὸ δὲ ἄς αὐτὸ
ἐὼν πλήρες οἰκίεων τριωρόφων τε καὶ τε-
τρωρόφων, κατατέτμηται τὰς ὁδοὺς ἰθεί-
ας τὰς τε ἄλλας, καὶ τὰς ἐπικαρσίας
τὰς ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐχούσας^α. κατὰ
δὴ ὦν ἐκάστην ὁδὸν ἐν τῇ αἵμασι τῇ πα-
ρὰ τὸν ποταμὸν πυλίδες ἐπήεσαν, ὅσαι-
περ αἱ λαῦραι^β, τοσαῦται ἀριθμόν. ἦ-
σαν δὲ καὶ αὗται χάλκεαι, φέρουσai καὶ αὐ-

ἀγύσας. ^β ὅσαι περ λαῦραι.

ταὶ ἐς αὐτὸν τὸν ποταμόν.

ρπα'. Τοῦτο μὲν δὴ τὸ τεῖχος, θώρηξ ἔστι. ἕτερον δὲ ἔσωθεν τεῖχος περιθεῖ, οὐ πολλῶ τέω ἀσθενέστερον τοῦ ἑτέρου τείχεος, σεινότερον δέ. ἐν δὲ φάρσει ἑκατέρω τῆς πόλιος ἐτετείχιστο ἐν μέσῳ, ἐν τῷ μὲν τὰ βασιλήϊα, περιβόλῳ τε μεγάλῳ τε καὶ ἰχυρῷ. ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, Διὸς Βήλου ἱρὸν χαλκόφυλλον, καὶ ἐς ἐμὲ τῷτο ἔτι ἔον, δύο σαδίων πάντα, ἔον τετράγωνον. ἐν μέσῳ δὲ τῷ ἱρῷ πύργος σερεὸς οἰκοδόμηται, σαδίς καὶ τὸ μῆκος καὶ τὸ εὖρος· καὶ ἐπὶ τῷ τῷ πύργῳ ἄλλος πύργος ἐπρέβηκε, καὶ ἕτερος μάλα ἐπὶ τούτῳ, μέχρις οὗ ὀκλῶ πύργων. ἀνάβασις δὲ ἐς αὐτὰς ἔξωθεν κύκλῳ περὶ πάντας τοὺς πύργους ἔχουσα πεποίηται. μεσθῆναι δὲ καὶ τῆς ἀναβάσιος, ἔστι καὶ αἰαγωγή τε καὶ θῶκοι ἀμπαυσήριοι, ἐν τοῖσι κατίζοντες ἀμπαύονται οἱ ἀναβαίνοντες. ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ πύργῳ νηὸς ἔπεσι μέγας· ἐν δὲ

^εμεγάλῳ δ.

flumen idem ferentes.

181. Et hic quidem murus lorica est. Alius vero intus murus non multo quam hic debilior circumtegit, sed angustior: inque utraque civitatis plaga per medium iste est crectus, quorum hic regiam comprehendit ambitu praegrandi atque valido: in altero vero Jovis Beli templum aereis portis, id quod mea etiam nunc aetate existit, duorum undecunque stadiorum amplitudine, quum sit quadratum. In templi medio turris solida, stadii longitudine simul et crassitudine, cui alia superimposita turris et huic subinde alia, ad octavam usque. Adscensus in eos forinsecus per orbem circa singulas turres tendens factus est. Adscendenti per eum in medio est diversorium, sellaeque ad quiescendum factae, in quibus adscendentes sedent ac conquiescunt. In postrema turri templum est magnum,

in quo lectus est magnus splendide stratus, et apposita illi mensa aurea. Statua tamen ibi nulla est posita: neque hîc noctu cubat hominum aliquis, præter mulierem solam ex indigenis, quam ex omnibus deus delegerit, uti narrant Chaldaei hujus dei sacerdotes.

182. Narrant autem ipsi illi, mihi quidem non credibilia referentes, deum ipsum et venire in templum, et in lecto conquiescere, perinde atque Thebis Aegyptiis, eodem modo quo ferunt Aegyptii. Nam et ibi in Thebaeensis Jovis fano mulier cubat; quarum mulierum utraque cum nullis viris putatur habere consuetudinem: sicut etiam dei antistita Patari Lyciae civitate, quando adest numen. Neque enim oraculum ibi viget perpetuo: ubi autem fuerit, tunc antistita noctu intus in templum concluditur.

τῷ νηῷ κλίνη μεγάλη κέεται εὖ ἔσφρωμένη, καὶ οἱ τράπεζα^α παρακέεται χρυσῆ· ἄγαλμα δὲ οὐκ ἔνι οὐδὲν αὐτόθι ἐνιδρυμένον, οὐδὲ νύκλα οὐδεὶς ἐναυλίζεται ἀνθρώπων, ὅτι μὴ γυνή μούνη τῶν ἐπιχωρίων, τὴν ἂν ὁ Θεὸς ἔληται ἐκ πασέων, ὡς λέγουσι οἱ Χαλδαῖοι, ἑόντες ἱρέες τούτου τοῦ Θεοῦ.

ρπβ'. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγουσιν, τὸν Θεὸν αὐτὸν Φοῖβαν τε εἰς τὸν νηὸν, καὶ ἀναπαύεσθαι^β ἐπὶ τῆς κλίνης, καὶ ἀπέρι ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπλίῃσι, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς λέγουσι οἱ Αἰγύπτιοι· καὶ γὰρ δὴ ἐκεῖθι κοιμᾶται ἐν τῷ τῷ Διὸς τῷ Θηβαέος γυνή. ἀμφοτέραι δὲ αὗται λέγονται ἀνδρῶν ἑδαμῶν εἰς ὁμιλίην Φοιτᾶν· καὶ κατὰπερ ἐν Πατάροισι τῆς Λυκίης, ἡ πρόμαντις τοῦ Θεοῦ ἐπεὰν γένηται· οὐ γὰρ ὧν αἰεὶ^γ ἐστὶ χρηστήριον αὐτόθι· ἐπεὰν δὲ γένηται, τότε ὧν συγκατακληθῆναι τὰς νύκτας ἕσω εἰς τὸν νηὸν^δ.

^α καὶ ἡ τράπεζα. ^β καὶ ἀμπαύεσθαι. ^γ γὰρ δὴ αἰεὶ. ^δ in MS. perspicue legitur in τῇ νηῷ.

ρηγ'. Ἐσι δὲ τῷ ἐν Βαβυλῶνι ἱερῷ καὶ
 ἄλλος κάτω νηὸς, ἐνθα ἄγαλμα μέγα τῷ
 Διὸς ἐνὶ κατήμενον χρύσειον. καὶ οἱ τράπε-
 ζα μεγάλη παρακίεεται χρυσῆ, καὶ τὸ
 βάθρον οἱ καὶ ὁ θρόνος χρυσεὸς ἐσι· καὶ, ὡς
 ἔλεγον οἱ Χαλδαῖοι, ταλάνων ὀκτακοσίων
 χρυσίῳ πεποίηται ταῦτα. ἔξω δὲ τῷ νηῷ,
 βωμός ἐσι χρύσεος. ἐσι δὲ καὶ ἄλλος βω-
 μὸς μέγας, ὅπου θύεται τὰ τέλεια τῶν
 προβάτων. ἐπὶ γὰρ τῷ χρυσῆς βωμῷ οὐκ
 ἔξεσι θύειν ὅτι μὴ γαλαθηνὰ μῆνα. ἐπὶ
 δὲ τῷ μέζονος βωμοῦ καὶ καταγίτσει λιθα-
 νῶν χίλια τάλαντα ἔτεος ἑκάστῳ οἱ Χαλ-
 δαῖοι, τότε ἐπεὰν τὴν ὀρθὴν ἄγωσι τῷ
 θεῷ τέτρω. ἦν δὲ ἐν τῷ τεμένει τέτρω ἔτι
 τὸν χρόνον ἐκεῖνον καὶ ἀνδριάς δωδεκά πή-
 χεων, χρύσεος, σφερέος. ἐγὼ μὲν μιν οὐκ
 εἶδον· τὰ δὲ λέγεται ὑπὸ Χαλδαίων, ταῦ-
 τα λέγω. τέτρω τῷ ἀνδριάντῃ Δαρεῖος μὲν
 ὁ Ὑδάρπεος ἐπιβλεύσας, ἔκ ἐτόλμησε
 λαβεῖν· Ξέρξης δὲ ὁ Δαρεῖς ἔλαβε, καὶ τὸν

ὁ μὲν νυν ἔκ.

183. Porro in Babylonis templo aliud etiam est facellum inferius, ubi magna inest Jovis statua aurea sedens, eique mensa magna aurea apposita, simul et gradus et thronus aureus: adeo ut Chaldaei octingentorum talentorum auri opus aestimarent. Extra facellum altare est aureum: atque praeter hoc, aliud altare ingens, in quo integrae aetatis oves immolantur; nam supra aureum illud non licet adolere, praeterquam solas lactentes. Insuper in hoc majusculo altari Chaldaei quotannis mille talenta thuris adolent tunc, quando festum huic deo celebrant. Eratque in hoc templo etiamdum illo tempore statua duodecim cubitorum e solido auro: quanquam ego hanc non viderim, sed ea refero quae a Chaldaeis referuntur. Hanc statuum quidem Darius Hystaspis filius insidiosè captans, non ausus tamen fuit auferre: sed eam postea Xerxes Darii filius abstulit, sacrificio, qui

prohibuerat statuam loco movere, inter-
empto. Atque illud templum hoc pacto
fuit ornatum, etiamsi sint peculiararia mul-
ta donaria.

184. Hujus Babylonis multi quoque
et alii quondam reges exitere, quorum
in exponendis rebus Assyriis mentionem
faciam, qui et muros amplius ornaverunt
et templa: et inter cos duae feminae. Ha-
rum prior, quae quinque aetatibus ante
posteriolem regnavit, vocata est SEMI-
RAMIS. Hacc per campum aggeres ex-
citavit spectatu dignos, quum antehac flu-
men per eum omnem restagnare solitum
esset.

185. Secunda post hanc regina, NI-
TOCRIS nomine, extitit superiore soler-
tior. cujus cum alia monumenta extite-
runt, quae ego memorabo, tum vero hoc;
quod animadvertens imperium Medo-
rum ingens ac non quiescens, subactaque

ἱρέα ἀπέκτεινε, ἀπαγορεύοντα μὴ κινέειν τὸν ἀνδριάντα. τὸ μὲν δὴ ἱρὸν τῷτο οὕτω κεκόσμηται. ἔσι δὲ καὶ ἴδια ἀναθήματα πολλά.

ρπδ'. Τῆς δὲ Βαβυλῶνος ταύτης πολλοὶ μὲν κου καὶ ἄλλοι ἐγένοντο βασιλῆες, τῶν ἐν τοῖσι Αἰσυρίοισι λόγοισι μνήμην ποιήσομαι, οἳ τὰ τείχεά ἐπεκόσμησαν καὶ τὰ ἱρά· ἐν δὲ δὴ καὶ γυναῖκες δύο· ἡ μὲν πρότερον ἄρξασα, τῆς ὑστερον γενεῇσι πέντε πρότερον γενομένη, τῇ ὄνομα ἦν Σεμίραμις. αὕτη μὲν ἀπεδέξατο χώματα ἀνὰ τὸ πεδῖον ἐόντα ἀξιοθέητα· πρότερον δὲ ἐώθεε ὁ ποταμὸς ἀνὰ τὸ πεδῖον πᾶν πελαγίζειν.

ρπέ'. Ἡ δὲ δὴ δεύτερον γενομένη ταύτης βασίλεια, τῇ οὖνομα ἦν Νίτωκρις (αὕτη δὲ συνετωτέρη γενομένη τῆς πρότερον ἀρξάσης) τῷτο μὲν, μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ ἐγὼ ἀπηγήσομαι· τοῦτο δὲ, τὴν Μήδων ὀρῶσα ἀρχὴν μεγάλην τε καὶ

ἐκ ἀτρεμίζουσιν ἀλλὰ τε ἀραιρημένα ἄ-
 ρεα αὐτοῖσι, ἐν δὲ δὴ καὶ τὴν Νῆνον, προε-
 φυλάξατο ὅσα ἐδύνατο μάλιστα· πρῶτα
 μὲν τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν, ῥέοντα ἢ πρό-
 τερον ἰθὺν, ὅς σφι διὰ τῆς πόλιος μέσης
 ῥέει, τῷτον, ἄνωθεν διώρυχας ὀρύσσασα, ἔ-
 τω δὴ τι ἐποίησε σκολιὸν, ὥστε δὴ τρεῖς ἐς
 τῶν τινα κωμέων τῶν ἐν τῇ Ασσυρίῃ ἀπι-
 κνέειναι ῥέων. τῇ δὲ κώμῃ ἔνομά ἐστι ἐς τὴν
 ἀπικνέειναι ὁ Εὐφρήτης, Ἀρδέρικκα ^β. καὶ
 νῦν οἱ ἂν κομίζωνται ἀπὸ τῆσδε τῆς ^γ Θα-
 λάσσης ἐς Βαβυλῶνα, καὶ ἀπὸ τῆς ἐς τὸν
 Εὐφρήτην ποταμὸν, τρεῖς τε ἐς τὴν αὐτὴν
 ταύτην κώμην παραγίνομαι, καὶ ἐν τρισὶ
 ἡμέρησι. τῷτο μὲν δὴ τοιοῦτο ἐποίησε. χῶ-
 μα δὲ παρέχωσε παρ' ἐκάτερον τῷ ποτα-
 μῷ τὸ χεῖλος, ἄξιον Διούμαλος, μέγαθος
 καὶ ὕψος ὅσον τι ἐστὶ. καλύπερθε δὲ πολλῶν
 Βαβυλῶνος ὥρυσε ἑλυστρον λίμνη ^δ, ὀλί-
 γοντι παραλείνσας ἀπὸ τῷ ποταμῷ, βάθος
 μὲν ἐς τὸ ὕδωρ αἰεὶ ὀρύσσασα, εὖρος δὲ τὸ

^α ποταμὸν ἰόντα. ^β Ἀρδερικαί. ^γ ἀπὸ τῆς. ^δ λίμνης.

ab his alia oppida, et inter haec Ninum, praemunivit se omnibus quàm potuit maxime. Ante omnia fluvium Euphratem, qui antea fluebat rectus mediam ipsorum urbem interfluens, tortuosum reddidit, fossis superius depressis, adeo ut quendam Assyriae pagum, nomine Ardericcam, ter influat, et qui nunc e mari hoc per Euphratem Babylonem versus subvehuntur, ter ad hunc eundem pagum applicent, idque triduo. Et hoc quidem tale reddidit. Aggerem vero in utroque fluminis labro aggeravit visu mirandum: tantae est et magnitudinis et sublimitatis. Multo supra Babylonem, exiguum quid deflectens a flumine, fodit paludi eluviem, profunditate quidem ad aquam usque semper effodiens, latitudine vero

ejus ad circuitum sumpta quadringentorum viginti stadiorum. Hujus cavernae fossitia humus per fluminis labra aggerendo impensa est. Quem locum ubi depressit, crepidinem ambitus ejus lapidibus advectis duxit. Haec duo, ut flumen flexuosum et tota fossa esset lacuna, ideo fecit ut fluvius per multas flexuras fractus, tardior mearet, et navigationes Babylonem versus essent tortuosae, et ex ipsis navigationibus longus ambitus lacunae exciperet. In ea vero parte regionis fecit haec opera, ubi erant introitus in eam, et compendia ex Medis viae, ne Medi commercio Assyriae negotia sua cognoscerent.

186. Et haec quidem ex profundo circumjecit. Ceterum ex eis tale hausit additamentum.. Quum sit urbs in duas dirempta regiones, fluvio medium tenente, quoties aliquis ex altera in alteram re-

περίμελλον αὐτῷ ποιεῦσα εἴκοσί τε καὶ τετρακοσίων σαδίων. τὸν δὲ ὀρυασόμενον χῶν ἐκ τῆς τῷ ὀρύγματος ἀνασίμῃ παρα τὰ χεῖλεα τῷ ποταμῷ παραχέουσα. ἐπεὶ τε δὲ οἱ ὄρυκτο, λίθους ἀγαγομένης, κρηπιδὰ κύκλῳ περὶ αὐτὴν ἤλασε. ἐποίηε δὲ ἀμφοτέρω ταῦτα, τὸν τε ποταμὸν σκολιὸν, καὶ τὸ ὄρυγμα πᾶν, ἔλος, ὡς ὃ, τε ποταμὸς βραδύτερος εἴη, περὶ καμπὰς πολλὰς ἀγνύμενος, καὶ οἱ πλόοι ἑῶσι σκολιοὶ ἐς τὴν Βαβυλῶνα. ἐκ τε τῶν πλόων ἐκδέχῃαι περίοδος τῆς λίμνης μακρὴ^ε. κατὰ τοῦτο δὲ εἰργάζετο τῆς χώρας τῇ αἰ^ε τε ἐσβολαὶ ἦσαν, καὶ τὰ σύντομα τῆς ἐκ Μήδων ὁδοῦ, ἵνα μὴ ἐπιμισγόμενοι οἱ Μῆδοι ἐκμανθάνοιεν αὐτῆς τὰ πρήγματα.

ρπς'. Ταῦτα μὲν δὴ ἐκ βάθεος περιεβάλετο. τοιγὰρ δὲ ἐξ αὐτῶν παρενθήκη ἐποίησατο· τῆς πόλιος ἐξῆς δύο Φαρσέων, τῷ δὲ ποταμῷ μέσον ἔχοντος, ἐπὶ τῶν πρότερον ἔ βασιλέων ὅπως τις ἐθέλοι ἐκ τοῦ

^ε ἀγομένη. ^ε MS. clare habet μακρὸς. ^ε προτέρων.

ἑτέρῃ Φάρσεος ἐς τῆτερον διαβῆναι, χρῆν
 πλοίῳ διαβαίνειν. καὶ ἦν (ὡς ἐγὼ δοκέω) ὁ-
 χληρὸν τοῦτο· αὕτη δὲ τοῦτο προεῖδε.
 ἐπεὶ τε γὰρ ὥρυσε τὸ ἑλυσθῆναι τῇ λίμνῃ,
 μνημόσυνον τόδε ἄλλο ἀπὸ τῆ αὐτῆς ἔργῃ
 ἐλίπει· ἐτάμνειο λίθους περιμήκειας· ὡς δὲ
 οἱ ἦσαν οἱ λίθοι ἑτοιμοί, καὶ τὸ χωρίον ὠ-
 ρώρυκτο, ἐκτρέψασα τῆ ποταμῷ τὸ ῥέε-
 θρον πᾶν ἐς τὸ ὥρυσε χωρίον, ἐν ᾧ ἐπίμ-
 πλατο· τῆτο, ἐν τῷτῳ ἀπέξηραμένῃ τοῦ
 ἀρχαῖς ῥέεθρος, τῆτο μὲν τὰ χεῖλεα τῆ
 ποταμῷ κατὰ τὴν πόλιν καὶ τὰς^β καταβά-
 σιας τὰς ἐκ τῶν πυλίδων ἐς τὸν ποταμὸν
 φερούσας ἀνοικοδόμησε πλίνθοισι ὀπτῆσι
 κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ τείχεϊ· τῆτο
 δὲ, κατὰ μέσσην κοῦ μάλιστ' αὐτὴν πόλιν,
 τοῖσι λίθοισι τὰς ὠρύξατο, οἰκοδόμειε γέφυ-
 ραν, δέσσει τοὺς λίθους σιδήρῳ τε καὶ μο-
 λίβδῳ. ἐπιτείνεσκε^γ δὲ ἐπ' αὐτήν, ὅπως
 μὲν ἡμέρη γένοιτο, ξύλα τετράγωνα, ἐπ'
 ὧν τὴν διάβασιν ἐποιεῦντο τοὶ Βαβυλώνιοι·

^α ἐν τῷ ἐπίμκλατο. ^β καὶ τὰς. ^γ ἐπιτείνεσκε.

gionem transire volebat sub regibus superioribus, is necesse habebat navigio transire: quod erat (ut reor) molestum. Huic autem etiam rei ista prospexit. siquidem ubi effodit effluvium paludi, aliud istud ex opere eodem monumentum reliquit. Lapidem praelongos excidit; qui ubi parati fuerunt, et locus effossus, in locum ipsum quem effoderat, omnem fluminis cursum avertit. Qui locus effossus dum impleretur, interea pristino alveo arefacto, partim labia fluminis intra urbem, ac descensus qui ex portulis ad flumen ferunt, eduxit coctis lateribus, eadem qua murum ratione; partim extruxit circa mediam ferme urbem pontem iis quos foderat lapidibus, ferro eos ac plumbo devinciens. Per hunc pontem sublices quadratas, per quas Babylonii transirent, interdum extendebat, easdem

noctu tollebant; hac videlicet caussa, ne per noctem transeuntes mutua furta exercerent. Ubi porro id quod effossum erat, facta fuit palus repleta ex flumine, et opus pontis exornatum, tunc fluvium Euphratem ex palude in pristinum alveum revocavit: atque ita palus quam effoderat, visa est decenter et utiliter facta, et pons in usum civium extructus.

187. Haec eadem ipsa regina hunc etiam machinata est dolum: Supra portas urbis celeberrimas, loco edito atque in superficie istarum portarum, sepulcrum sibi extruxit, atque literas hacc significantes insculpsit: SI CUI REGUM BABYLONIS POST ME FUTURORUM FUERIT PECUNIAE PENURIA, APERTO SEPULCRO SUMITO QUANTUMCUNQUE LIBUERIT PECUNIAE. NE

τὰς δὲ νύκτας τὰ ξύλα ταῦτα ἀπαίρε-
σκον ^d. τῷδε εἵνεκα, ἵνα μὴ διαφοιτέοντες ^e
τὰς νύκτας κλέπτοιεν παρ' ἀλλήλων. ὥς
δὲ τό, τε ὄρυχθὲν λίμνη πλήρης ἐγεγόνεε
ὑπὸ τῷ ποταμῷ, καὶ τὰ περὶ τὴν γέφυραν
ἐκεκόσμητο, τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν ἐς τὰ
ἀρχαῖα ῥέεθρα ἐκ τῆς λίμνης ἐξήγαγε ^f.
καὶ ἔτο τὸ ὄρυχθὲν ἔλος γενόμενον, ἐς δέ-
ον ἐδόκεε γεγονέναι, καὶ τοῖσι πολίτησι γέ-
φυρα ἦν καίσκευασμένη.

ρπζ'. Ἡ δὲ αὕτη αὕτη βασίλεια ^g
καὶ ἀπάτην τοιήνδ' εἴ τινα ἐμηχανήσατο.
ὑπὲρ τῶν μάλισα λαοφόρων ^h πυλέων.
τῷ ἄσπετος, τάφον ἐωῦτ' ἐκαίσκευάσατο με-
τέωρον ἐπιπωλῆς αὐτέων τῶν πυλέων.
ἐνεκόλαψε δὲ ἐς τὸν τάφον γράμματα λέ-
γοντα τάδε, ΤΩΝ ΤΙΣ ΕΜΕΥ ὙΣΤΕΡΟΝ ΓΙ-
ΝΟΜΕΝΩΝ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, ΗΝ
ΣΠΑΝΙΣΗΙ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΑΝΟΙΞΑΣ ΤΟΝ ΤΑ-
ΦΟΝ, ΛΑΒΕΤΩ ὍΚΟΣΑ ΒΟΥΛΕΤΑΙ ΧΡΗΜΑ-

^d ἀπαίρεισκον. ^e φοιτέοντες. ^f ἐξάγαγε. ^g αὕτη βασίλισσα.
^h λαοφόρων.

ΤΑ. ΜΗ ΜΕΝΤΟΙ ΓΕ ΜΗ ΣΠΑΝΙΣΑΣ ΓΕ, ΑΛΛΩΣ ΑΝΟΙΞΗ. ΟΥ ΓΑΡ ΑΜΕΙΝΟΝ. ΟΥΤΟΣ Ο ΤΑΦΟΣ ἦν ἀκίνητος, μέχρι οὗ ἐς Δαρεῖον περιῆλθε ἡ βασιληΐη. Δαρείῳ δὲ καὶ δεινὸν ἐδόκεε εἶναι τῇσι πύλῃσι ταύτῃσι μηδὲν χρῆσθαι ^α, καὶ χρημάτων κειμένων, καὶ αὐτῶν τῶν χρημάτων ἐπικαλεομένων, μὴ ἔλαβεῖν αὐτά. τῇσι δὲ πύλῃσι ταύτῃσι ἔδεν ἔχρατο τῷδε εἵνεκα, ὅτι ὑπὲρ κεφαλῆς οἱ ἐγένετο ὁ νεκρὸς διεξελαύνοντι. ἀνοίξας δὲ τὸν τάφον, εὔρε χρήματα μὲν οὐ, τὸν νεκρὸν δὲ, καὶ γράμματα λέγοντα τάδε, Εἰ μὴ ἀπληστος τε εἴας ^β χρημάτων, καὶ αἰσχροκερδῆς, οὐκ ἂν νεκρῶν θῆκας ἀνεῴγες. αὕτη μὲν νυν ἡ βασιλεια, τοιαύτη τις λέγεται γένεσθαι.

ρπή. Ὁ δὲ δὴ Κύρος ἐπὶ ταύτης τῆς γυναικὸς τὸν παῖδα ἐστρατεύετο, ἔχοντά τε τῷ πατρὸς τῷ ἐωϋτῷ τὸ ὄνομα Λαβυνίτης καὶ τὴν Ἀσσυρίων ἀρχήν. Στρατεύεται δὲ δὴ βασιλεὺς ^γ ὁ μέγας καὶ σιτίοισι εὖ

^α χρῆσθαι. ^β εἴας. ^γ δὲ βασιλεὺς.

TAMEN NON INDIGENS TEMERE APERITO. NON ENIM ID MELIUS. Hoc sepulcrum tamdiu fuit immotum, dum regnum pervenit ad Darium. Is indignum etiam esse ratus neque uti quippiam his portis, neque sumere pecunias ibi positas, et eas quidem ipsas invocantes. Ideo autem non utebatur portis illis, quod supra caput ipsi transcunti mortuus esset. Hinc reſeravit monumentum; in quo non quidem pecunias invenit, ſed cadaver et literas haec dicentes: NISI PECUNIAE ESSES INEXPLEBILIS ET TURPIS LUCRI CUPIDUS, DEFUNCTORUM LOCULOS NON APERUISSES. Talis exiſtiſſe haec regina memoratur.

188. Adverſus cujus filium Labynitum, patris nomen et Aſſyriae imperium habentem, Cyrus exercitum duxit. Ducit autem rex magnus exercitum probe domi comparata re cibaria atque pecua-

ria. Portatur etiam aqua ex flumine Choaspe, Susa, praeterfluente, ex quo uno rex potat et non ex alio flumine. Cujus Choaspis aquam decoctam, et in argentea vasa distillatam, ferentia permulta plaustra quatuor rotarum, mulis trahentibus, assidue comitantur quocunque ille proficiscitur.

189. Cyrus igitur Babylonem tendens, ubi venit ad Gynden amnem (qui in Maticenis ortus montibus, per Dardaneos fluens in Tigrim alterum amnem exit, qui Opin urbem praeterlabens, rubro infunditur mari) conabatur hunc trajicere, quum non posset nisi navibus trajici. Interim ei quidam e sacris equis candidis lascive ingressus fluvium transire conabatur. Hunc fluvius contorquens, submersum abripuit. Cyrus autem perquam aegre ferens hanc fluminis

ἐσκευασμένοισι ἐξ οἴκῃ, καὶ προβάτοισι· καὶ
 δὴ καὶ ὕδωρ ἀπὸ τῆς Χοάσπεω ποταμοῦ ἔρχεται
 ἀγέλαι τῆς παρὰ Σῶσα ῥέοντος, τῷ μοδίῳ
 πίνει βασιλεὺς, καὶ ἄλλος ὕδενός περ ἁμῶν.
 τέττε δὲ τῆς Χοάσπεω τῆς ὕδατος ἀπελθόν-
 τος πολλαὶ κάρλα ἄμαζαι τετράκυκλοι καὶ
 μίονται κομίζουσαι ἐν ἀργυρέοισι ἀγγείοισι
 ἔπονται ὅποι ἂν ἐλαύνῃσι ἑκάστοτε.

ρπθ'. Επεὶ τε δὲ ὁ Κῦρος πορευόμενος
 ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα ἐγένετο ἐπὶ Γύνδῃ πο-
 ταμῷ, τῆς αἰ μὲν πηγαὶ ἐν Μαντιήνοισι ἑ-
 ἕρεσι, ῥέει δὲ διὰ Δαρδανέων, ἐκδιδῶι δὲ ἐς
 ἕτερον ποταμὸν Τίγριν, ὁ δὲ παρὰ Ωπιν
 πόλιν ῥέων ἐς τὴν Ερυθρὴν θάλασσαν ἐκ-
 διδῶι· τοῦτον δὴ τὸν Γύνδην ποταμὸν ὡς
 διαβαίνειν ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος, ἔοντα νηυσὶ
 περηλόν, ἐνθαῦτά οἱ τῶν τις ἱρῶν ἵππων
 τῶν λευκῶν ὑπὸ ὕβριος ἐσβὰς ἐς τὸν ποτα-
 μόν, διαβαίνειν ἐπειρᾶτο. ὁ δὲ μιν συμ-
 ψήσας, ὑποβρύχιον οἰχώκεε φέρων· κάρ-
 τα τε δὴ ἑχαλέπαινε τῷ ποταμῷ ὁ Κῦ-

^δ ἱλάνοι. ^ε Μαντιηνῶσι. ^ς κάρλα δὲ δὴ.

ρος τῷ τῷ ἑξίσαντι· καὶ οἱ ἐπηπείλησε, οὕ-
τω δὴ μιν ἀδυνέα ποιήσῃν, ὥστε τῷ λοι-
πῷ καὶ γυναικᾶς μιν εὐπετέως, τὸ γόνου
οὐ βρεχέσας^α διαβήσεσθαι. μετὰ δὲ τὴν
ἀπειλήν, μετεῖς τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα στρα-
τευσιν, διαίρει τὴν στρατιὴν δίχα. διελὼν
δὲ, κατέτεινε χοινοτενέας ὑποδέξας διώρυ-
χας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν, παρ' ἑκάτερον
τὸ χεῖλος τῷ Γύνδεω τείραμμένας πάντα
τρόπον. διατάξας δὲ τὸν στρατὸν, ὀρύσσειν
ἐκέλευε. οἷα δὲ ὁμίλῃ πολλῷ ἐργαζομένῃ,
ἦνετο^β μὲν τὸ ἔργον, ὅμως μέντοι τὴν δε-
ρεῖν πᾶσαν αὐτῷ ταύτῃ διέτρισσαν ἐργα-
ζόμενοι.

ρζ'. Ὡς δὲ τὸν Γύνδην ποταμὸν ἐτίσα-
το Κῦρος, εἰς τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντά μιν δι-
ώρυχας διαλαβὼν, καὶ τὸ δεύτερον ἔαρ ὑπέ-
λαμπε, ὕτω δὴ ἤλαυνε ἐπὶ τὴν Βαβυλῶ-
να. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ἐκστρατευσάμενοι, ἔ-
μενον αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἐγένετο ἐλαύνων ἀλ-
χῷ τῆς πόλιος, συνέβαλόν τε οἱ Βαβυλώ-

^α γόνου μὴ βρεχέσας. ^β ἦνυτο.

contumeliam, illi comminatus est, se sic redditurum eum tenuem, ut in posterum facile vel a mulieribus transire posset, ne genua quidem tingentibus. Haec minatus, expeditione in Babylonem intermissa, copias suas bifariam divisit. Dehinc alveos ad funem designavit centenos et octogenos, utrinque ad Gyndis labra omnimodo conversos; quos distributis copiis effodi jussit. Et opus quidem, ut quod a tanta multitudine fieret, perficiebatur: tamen istic in eo faciendo illam aestatem universam triverunt.

190. Cyrus ergo quum Gynden mulcasset in trecentas et sexaginta fossas diductum, et alterum ver illuxisset, ita porro ire Babylonem pergit, Babyloñis eum edueto exercitu praestolantibus. Qui, ubi propius urbem ille promovit, cum eo conflixerunt, proelioque fugati, in oppi-

dum compulsi fuerunt. Ii tamen, quia Cyrum jampridem animadverterant inquietum esse, viderantque omnes pariter gentes aggredientem, comportaverant permultorum annorum commeatus: ideoque tunc obsidionem nihili faciebant. Et Cyrus, quum jam longo tempore peraeto nihil admodum res ipsius proficerent, inops consilii erat.

191. Tandem, siue alius ei anxio suggessit, siue ipsi in mentem venit quid in rem esset, sic statuit faciendum: Instructis universis copiis partim quâ fluvius urbem ingreditur, partim a tergo quâ egreditur, praecipit, ut, quum cernerent alveum posse transire, illac urbem invaderent. Ita instructis atque formatis suis, cum inutiliori exercitus parte abiit ad pa-

νιοι, καὶ ἐσωθέντες τῇ μάχῃ, κατειλήθησαν ^c ἐς τὸ ἄστυ. οἷα δὲ ἐξεπιστάμενοι ἔτι πρότερον τὸν Κῦρον ἔκ ἀτρεμίζοντα, ἀλλ' ὀρέοντες αὐτὸν παντὶ ἔθνει ὁμοίως ἐπιχειρόντα, προσάξαντο ^d σιτία ἐτέων κάρτα πολλῶν. ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν λόγον εἶχον τῆς πολιορκίης ἔδνα· Κῦρος δὲ ἀπορίησι ἐνείχετο, ἅτε χρόνος τε ἐλγινόμενος συχνῶς, ἀνωτέρω δὲ ἔδεν τῶν πρηγμάτων προκοπιόμενων.

ρζα'. Εἴτε δὴ ὦν ἄλλός οἱ ἀπορέοντι ὑπεθήκατο, εἴ τε καὶ αὐτὸς ἔμαθε τὸ ποιητέον οἱ ἦν, ἐποίεε δὴ τοιόνδε· τάξας τὴν στρατιὴν ἅπασαν ἐξ ἐμβολῆς τῷ ποταμῷ, τῇ ἐς τὴν πόλιν ἐσβάλλει, καὶ ὅπιαδε αὐτὶς τῆς πόλιος τάξας ἐτέρους, τῇ ἐξίει ^e ἐκ τῆς πόλιος ὁ ποταμός· προεῖπε τῷ στρατῷ, ὅταν διαβαλὸν τὸ ῥέεθρον ἴδωνται γενόμενον, ἐσιέναι ταύτῃ ἐς τὴν πόλιν. οὕτω τε δὴ ^f τάξας, καὶ κατὰ ταῦτα παραινέσας, ἀπήλαυνε αὐτὸς σὺν τῷ ἀρχηγῷ

^c κατειλήχθησαν. sed est vitium editionis Jungermann.

^d προσάξαντο. ^e ἐξίει. ^f οὕτω δὴ.

τῷ στρατῷ. ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τὴν λίμνην, τάπερ ἢ τῶν Βαβυλωνίων βασίλεια ἐποίησε κατὰ τε τὸν ποταμὸν καὶ κατὰ τὴν λίμνην, ἐποίηε καὶ ὁ Κῦρος ἕτερα ταυῦτα. τὸν γὰρ ποταμὸν διώρυχι εἰσαγαγὼν ἐς τὴν λίμνην ἐοῦσαν ἔλος, τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον διαβαλὸν εἶναι ἐποίησε, ὑπονοσήσαντος τῷ ποταμῷ. γενομένων δὲ τέττε τοιάτῃς^α, οἱ Πέρσαι οἱ περ ἐτείλαχατο ἐπ' αὐτῷ τέττω κατὰ τὸ ῥέεθρον τῷ Εὐφρῆτεω ποταμῷ, ὑπονοσηκότος ἀνδρὶ ὡς^β ἐς μέσον μηρὸν μάλιστά κη, κατὰ τῷτο ἐσήεσαν ἐς τὴν Βαβυλῶνα. εἰ μὲν νυν προεπύθοντο ἢ ἔμαθον οἱ Βαβυλώνιοι τὸ ἐκ τῷ Κύρου ποιούμενον, οὐδ' ἂν περιιδόντες τοὺς Πέρσας ἐσελθεῖν ἐς τὴν πόλιν, διέφθειραν κάκιχα. κατακληϊσάντες γὰρ ἂν πάσας τὰς ἐς τὸν ποταμὸν πυλίδας ἐχέσας, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὰς αἵμασιὰς ἀναβάντες τὰς παρὰ τὰ χεῖλεα τῷ ποταμῷ ἐληλαμένας, ἔλαβον ἂν σφεας ὡς ἐν κύρῃ· νῦν δὲ ἐξ ἀπροσδο-

^α τῷ τοιάτῃ, ^β ἀνδρὶ.

ludem. Eo ubi pervenit, quae Babyloni-
orum regina fecerat circa flumen et circa
paludem, eadem alia et ipse fecit. Nam
fluvio per fossam inducto in paludem,
quae erat stagnum, alveum ejus pristinum
pervium reddidit subsidente aqua fluvii.
Quod quum ita contingeret, Persae qui
ad hoc ipsum instructi erant, per alveum
unde fluvius Euphrates abscesserat ita ut
vix medium femur transeuntis madefa-
ceret, illac Babylonem introierunt. Quos
Babylonii, si factum Cyri aut prius au-
dissent aut sensissent, neque contemnen-
tes Persarum ingressum, pessimo exitio
affecissent. Nam obseratis omnibus quae
ad flumen ferunt portulis, conscensisque
maceriis, quae erant per labra fluvii duc-
tae, ipsi illos progressos veluti in nassa
excepissent. Nunc ex inopinato eis Per-

fae astiterunt: et quum capti essent qui extrema urbis incolebant Babylonii, propter ejus tamen magnitudinem non sentiebant (ut fertur ab illis qui istic habitabant) hi qui circa medium habitabant eos captos esse. Sed quod forte dies festus eis esset, exercendis choreis atque oblectationibus operam dabant, donec plane etiam hoc resciverunt. Atque ita primò tunc capta est Babylon.

192. Cujus civitatis quanta sit potentia, cum ex aliis multis declarabo, tum vero ex hoc. Quum regi magno omnis plaga cui imperat, sit distributa in ipsius atque exercitus ejus alimentum, praeter tributa, ex duodecim quibus annus constat mensibus, per quatuor menses regio Babylonica, octo reliquis cum omnis Asia alit. Ita hujus regionis potentia tertiam Asiae alterius partem aequiparat, et

κῆτε σφι παρέστησαν οἱ Πέρσαι. ὑπὸ δὲ
 μεγάθεος τῆς πόλιος, ὡς λέγεται ὑπὸ τῶν
 ταύτῃ οἰκημένων, τῶν περὶ τὰ ἔχαια τῆς
 πόλιος ἐαλωκότων, τὸ μέσον οἰκείας
 τῶν Βαβυλωνίων, ἔμειναν ἐαλωκότας,
 ἀλλὰ (τυχεῖν γάρ σφι ἔβσαν ὀρίην) χορεύ-
 ειν τε τῆτον τὸν χρόνον, καὶ ἐν εὐπαθείῃσι
 εἶναι. ἐς δὲ δὴ καὶ τὸ κάριον ἐπύθοντο. καὶ
 Βαβυλὼν μὲν οὕτω τότε πρῶτον ^c ἀ-
 ναίρητο.

ρζβ'. Τὴν δὲ δύναμιν τῶν Βαβυλωνίων
 πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοις δηλώσω ὅση τις
 ἐστὶ, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε · βασιλεῖ τῷ μεγά-
 λω ἐς τροφήν αὐτῆ τε καὶ τῆς στρατῆς δια-
 ραίρηται πάρεξ τοῦ φόρου γῆ πᾶσα ὅσης
 ἄρχει. δώδεκα ὧν μηνῶν ἑόντων ἐς τὸν
 ἐνιαυτὸν, τοὺς τέσσαρας μῆνας τρέφει μὲν
 ἡ ^d Βαβυλωνίη χώρα, τὰς δὲ ὀκτὼ τῶν
 μηνῶν ἡ λοιπὴ πᾶσα Ἀσίη. οὕτω τρίτη-
 μοιρὴ ἡ Ἀσσυρίη χώρα τῇ δυνάμει τῆς
 ἄλλης Ἀσίας. καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς χώρας ταύ-

^c ὕτω πρῶτον. ^d τὸς τέσσαρας τρέφει μὲν ἡ.

της, τὴν οἱ Πέρσαι σατραπήην καλέου-
σι, ἐστὶ ἀπασέων τῶν ἀρχέων πολλόν τι
κρατίστη, ὅκου Τριταναίγμῃ^α τῷ Αρτα-
βάζου ἐκ βασιλέως ἔχοντι τὸν νόμον τῷ-
τον, ἀργυρίου μὲν προσήει ἐκάστης ἡμέρης
ἀρτάβη μεσὴ· ἡ δὲ ἀρτάβη, μέτρον εὖν
Περσικόν, χωρεῖ μεδίμνῃς Ἀττικῆς^β πλεῖ-
ον χοίνιξι τρισὶ Ἀττικῇσι. ἵπποι δὲ οἱ
αὐτοῦ ἦσαν ἰδίῃ, πάρεξ τῶν πολεμιστηρί-
ων, οἱ μὲν ἀναβαίνοντες τὰς θηλείας, ὀκ-
τακόσιοι· αἱ δὲ βαινόμεναι, ἑξακισχίλια καὶ
μύρια. ἀνέβαινε γὰρ ἕκαστος τῶν ἐρσένων
τέττων εἴκοσι ἵππους. κυνῶν δὲ Ἰνδικῶν το-
σῶτον δὴ τι πλῆθος ἐτρέφειο, ὥστε τέσσα-
ρες τῶν ἐν τῷ πεδίῳ κῶμαι μεγάλαι, τῶν
ἄλλων ἑῶσαι ἀτελέες, τοῖσι κυσὶ προσε-
τετάχαλο σιτία παρέχειν. τοιαῦτα μὲν
σῶ ἀρχοντὶ τῆς Βαβυλῶνος ὑπῆρχε εὐνία.

ρζγ'. Ἡ δὲ γῆ τῶν Ασσυρίων ὕεται
μὲν ὀλίγω, καὶ τὸ ἐκτρέφον τὴν ῥίζαν τοῦ
σίτῃς, ἐστὶ τῷτο· ἀρδόμενον^γ μέντοι ἐκ τῷ

^α Τριταίγμῃ, ^β μέτρον ἐστὶ Περσικὸν χωρίον μεδίμνου Ἀττικῆς.
^γ ἀρδνόμενον.

ejus praefectura (quam satrapiam Persae vocant) omnium satrapiarum longe est optima, adeo ut Tritantaegmae Artabazi filio, qui ab rege praefecturam hanc habebat, singulis diebus singulae argenti plenae artabae penderentur. Artabo autem mensura Persica capit quam Attica medimnus, amplius tribus choenicibus Atticis. Ad haec erant ei peculiares equi, praeter bello destinatos, admissarii octingenti, cum equarum a quibus admittebantur, sexdecim millibus. nam singuli mares a vicenis admittebantur. Praeterea canum Indicorum tanta alebatur multitudo, ut ad praebenda eis cibaria, quatuor in eadem planitie magni vici attributi essent, aliorum tributorum immunes. Atque haec praesidi Babylonis eveniebant.

193. Porro in Assyriorum terra parum pluit, et hoc est, quo enutritur radix frumenti; rigatum tamen ex fluvio, et ar-

vum fit pingue, provenitque frumentum, non sicut in Aegypto, flumine ipso in arva ascendente, sed manibus atque tollennonibus irrigatum. Etenim Babylonica regio omnis, quemadmodum Aegyptiaca, dissecta est in fossas, quarum maxima navibus trajici potest, ad solem hibernum vergens: tendit autem ex Euphrate in alterum flumen, in Tigrim, ad quem urbs Ninus sita erat. Haec regio omnium quas nos vidimus, longe optima est, duntaxat ferendo frumento. Nam alias arbores ferre, ficum, vitem, oleam, omnino ne conatur quidem; Cereris autem fructu proferendo tam commoda est, ut nusquam non ad ducena reddat: ubi autem bonitate sese ipsa vincit, etiam ad tricena efferat. Quaternum autem digitorum commode latitudo est tritici illic atque

ποταμῷ ἀδρύνεται τε τὸ λήϊον, καὶ παρα-
 γίνεται ὁ σῖτος, ὃ κατὰ περ ἐν Αἰγύπτῳ,
 αὐτῷ τῷ ποταμῷ ἀναβαίνοντι ἐς τὰς ἀ-
 ρούρας, ἀλλὰ χερσὶ τε καὶ κηλωνηίοισι ^δ
 ἀρδόμενος. ἡ γὰρ Βαβυλωνίη χώρα πᾶσα,
 κατὰ περ ἡ Αἰγυπτία, κατατέτμηται ἐς
 διώρυχας · καὶ ἡ μεγίστη τῶν διωρύχων
 ἐστὶ νηυσὶ περητὸς, πρὸς ἥλιον τετραμμέ-
 νη τὸν χειμερινόν. ἔσέχει δὲ ἐς ἄλλον πα-
 ταμόν ἐκ τοῦ Εὐφρήτεω, ἐς τὸν Τίγριν,
 παρ' ὃν Νῖνος πόλις οἱ ᾠκητο ^ε · ἐστὶ δὲ
 χωρέων αὕτη ἀπασέων μακρῷ ἀρίστη, τῶν
 ἡμεῖς ἴδμεν, Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν ·
 τὰ γὰρ δὴ ἄλλα δένδρεα ὅδε πειράται ἀρ-
 χὴν φέρειν, οὔτε συκήν, οὔτε ἄμπελον,
 ὅτε ἐλαίην. τὸν δὲ τῆς Δήμητρος καρπὸν
 ὧδε ἀγαθὴ ἐκφέρειν ἐστὶ, ὥστε ἐπὶ διηκόσια
 μὲν τοπαράπαν ἀποδιδῶι · ἐπειδὰν ^ε δὲ ἀ-
 ρισα αὕτη ἐωυτῆς ἐνεΐκη, ἐπὶ τριηκόσια
 ἐκφέρει. τὰ δὲ φύλλα αὐτόθι τῶν τε πυ-
 ρῶν καὶ τῶν κριθέων τὸ πλάτος γίνεσθαι τεσσ-

^δ κηλωνίοισι. ^ε πόλις οἰκίαται. ^ε ἰσταν.

σέρων εὐπετέως ^α δακτύλων. ἐκ δὲ κέγ-
 χρς κῆ σησάμου ὅσον τι δένδρον μέγαθος ^α
 γίνεται, ἐξεπισάμενος, μνήμην οὐ ποιήσο-
 μαι· εὖ εἰδὼς ὅτι τοῖσι μὴ ἀπιγμένοισι ἐς
 τὴν Βαβυλωνίην χώραν, κῆ τὰ εἰρημένα
 καρπὸν ἐχόμενα, ἐς ἀπισίην πολλὴν ἀπί-
 κται. χρέωνται δὲ οὐδὲν ἐλαίῳ, ἀλλ' ἐκ
 τῶν σησάμων ποιεῦντες. εἰσὶ δέ σφι Φοινί-
 κες πεφυκότες ἀνὰ πᾶν τὸ πεδῖον, οἱ
 πλεῦνες αὐτῶν ^ε καρποφόροι· ἐκ τῶν καὶ
 σιτία κῆ οἶνον κῆ μέλι ποιεῦνται. τῆς συ-
 κέων τρόπον θεραπεύουσι· τὰ τε ἄλλα, κῆ
 Φοινίκων τῆς ἔρσενας Ἕλληνες καλέουσι,
 τῆτον τὸν καρπὸν περιδέουσι τῆσι βαλανη-
 φόροισι τῶν Φοινίκων, ἵνα πεπαίνηταί σφι
 ὁ ψῆν τὴν βάλανον ἐσδύνων, κῆ μὴ ἀπορ-
 ρέῃ ὁ καρπὸς ὁ τοῦ Φοίνικος. ψῆνας γὰρ
 δὴ φέρουσι ἐν τῷ καρπῷ οἱ ἔρσενες, κατὰ-
 περ οἱ ^δ ὄλυνθοι.

ρζδ'. Τὸ δὲ ἀπάντων θῶμα μέγιστόν
 μοι ἐστὶ τῶν ταύτη, μετὰ γε τὴν πόλιν

^α εὐπετέων. ^β δένδρον μέγαθος. ^γ αὐτίων. ^δ κατάπερ δὲ οἱ.

hordei foliis. Ex milio autem ac sesamo quantae proceritatis arbor surgat, etsi mihi comperta, tamen memorare superscedeo, probe sciens, iis qui nunquam Babyloniam regionem adierunt, quae de frugiferis dicta sunt, perquam incredibilia visum iri. Oleo autem non utuntur nisi quod ex sesamis faciunt. Nascuntur eis per campum omnem palmae, pleraeque fructiferae; ex quibus et panes et vinum et mel conficiunt, easque colunt ficuum more: et tum alias, tum palmarum, quas Graeci masculas vocant, quarum fructum circumligant iis palmis quae dactylos ferunt, ut illis maturescat culex, dactylum intrans, et non decidat fructus palmae. Masculae enim in fructu ferunt culices, quemadmodum caprifici.

194. Venio ad id, quod ex omnibus quae sunt in ea regione, secundum

ipsam urbem, mihi summo miraculo est, differendum. Navigia illorum secundo flumine commeantia Babylonem, sunt orbiculata atque omnia coriacea. Nam postquam in Armeniis, qui supra Assyrios incolunt, ex caesis salicibus costas fecerunt, obducunt illis pelles tectorias extrinsecus in modum pavimenti, neque puppe discreta, neque prora acuminata, sed in speciem clypei orbiculata. Tale navigium omne stramento replentes fluvio deferendum permittunt oneratum mercibus: sed maxime dolia ex palmis vino onusta deferunt, dirigentibus illud duobus plectris vel palis, totidemque viris rectis stantibus; quorum alter introrsus palam trahit, alter extra pellit. Fiunt autem navigia haec et magna admodum et minora: quorum maxima ferunt quoque pondus quinque millium talentorum, singula singulos asinos vivos habentia, majora etiam plures. Postquam igitur navi-

αὐτὴν, ἔρχομαι Φράσων. τὰ πλοῖα αὐ-
 τοῖσι ἐς τὰ κατὰ τὸν ποταμὸν πορευό-
 μενα ἐς τὴν Βαβυλῶνα ἐόντα κυκλοτερέα,
 πάντα σκύτινα. ἐπεὰν γὰρ ἐν τοῖσι Αρ-
 μενίοισι τοῖσι κατ' ὑπερθε Ασυρίων οἰκη-
 μένοισι νομέας ἰτέης ταμόμενοι ποιήσωνται,
 περιτείνουσι τούτοις διφθέρας στεγασθρίδας
 ἔξωθεν, ἐδάφεος τρόπον, οὔτε πρύμνην ἀ-
 ποκρίνοντες, ὅτε πρῶρην συνάγοντες, ἀλλ'
 ἀσπίδος τρόπον κυκλοτερέα ποιήσαντες,
 καὶ καλάμης πλήσαντες πᾶν τὸ πλοῖον
 τῷτο, ἀπιῖσι^ε κατὰ τὸν ποταμὸν φέρε-
 σθαι, φορτίων πλήσαντες· μάλιστα δὲ βί-
 κης Φοινικῆς κατάγχι οἶνι πλέει. ἰθὺ-
 νεται δὲ ὑπὸ τε δύο πλήκτρων, καὶ δύο
 ἀνδρῶν ὀρθῶν ἐσεώτων. καὶ ὁ μὲν ἔσω ἔλ-
 κει τὸ πλήκτρον, ὁ δὲ ἔξω ὠθέει. ποιεέ-
 ται δὲ καὶ κάρτα μεγάλα ταῦτα τὰ
 πλοῖα, καὶ ἐλάσσω· τὰ δὲ μέγιστα αὐ-
 τέων, καὶ πενταχισχιλίων ταλάντων γότ-
 μον ἔχει. ἐν ἐκάστῳ δὲ πλοίῳ ὄνος ζῶς
^ε ἀπιῖσι.

ἔνεσι, ἐν δὲ τοῖσι μέζοσι πλεῦνες. ἔπεαν
 ὧν^α ἀπίκωνται πλέοντες ἐς τὴν Βαβυλῶ-
 να, καὶ διαθέονται τὸν φόρτον, νομέας μὲν
 τῷ πλοίῳ καὶ τὴν καλάμην πᾶσαν ἀπενε-
 κήρυξαν^β. τὰς δὲ διφθέρας ἐπισάζαντες
 ἐπὶ τῆς ὄνυς, ἀπελαύνουσι ἐς τῆς Ἀρμενί-
 ους. ἀνὰ τὸν ποταμὸν γὰρ δὴ οὐκ οἶά τέ
 ἐσι πλέειν ὕδενι τρόπῳ, ὑπὸ τάχεος τοῦ
 ποταμοῦ. διὰ γὰρ ταῦτα καὶ ἐκ ἐκ ξύλων
 ποιεῦνται τὰ πλοῖα, ἀλλ' ἐκ διεφθερέων.
 ἔπεαν δὲ τῆς ὄνους ἐλαύνοντες ἀπίκωνται
 ὀπίσω ἐς τῆς Ἀρμενίης, ἄλλα τρόπῳ τῷ
 αὐτῷ ποιεῦναι πλοῖα. τὰ μὲν δὴ πλοῖα
 αὐτοῖσι ἐσὶ τοιαῦτα.

ρζέ. Εὐθῆτι δὲ τοῖςδε χρέωνται, κι-
 θῶνι ποδηνεκεῖ λινέῳ· καὶ ἐπὶ τῷτον^ε ἄλ-
 λον ἡρινέον κιθῶνα ἐπενδύει, καὶ χλανίδιον
 λευκὸν περιβαλλόμενος, ὑποδήματα ἔχων^δ
 ἐπὶ χώρια, παραπλήσια τῇσι Βοιωτίῃσι^ε
 ἐμβάσι. κομῶντες δὲ τὰς κεφαλὰς, μίτρη-

^α ἔπεαν ἔν. ^β ἀνικήρυξαν. In MS. vetus manus scripserat
 ἀπικήρυξαν, sed postea literae tertiae superscriptum ē. ^ε ἐπὶ
 τύτῳ. ^δ περιβαλλόμενοι, ὑποδήματα ἔχουσι. ^ε Βοιωτικῇσι.

gantes Babylonem pervenerunt, onusque distraxerunt, costas quidem navigii atque omnia stramenta venundant, sed pelles asinis imponunt, eosque in Armeniam agitant. adverso enim flumine navigari pfae illius rapiditate nullo pacto potest. Propterea enim quoque non ex lignis, sed ex pellibus navigia fiunt. Iidem, ubi asinos agitando in Armeniam redierunt, alia ad eundem modum navigia consuunt. Et naves quidem eorum tales sunt.

195. Amictu autem tali utuntur: Duabus amiciuntur tunicis, una linea usque ad pedes demissa, cui alteram laneam superinduit: postremo candidam pae-nulam circumjicit, calceos gerens gentis more, soleis Thebanis paene similes. Capita habentes comata, mitris redimiunt, unguentis toto corpore delibuti. Annulum

signatorium quisque gestat, et baculum manu factum, cui adest politum aut malum, aut rosa, aut lilium, aut aquila, aut aliud quid: nam absque insigni gestare sceptrum ipsis nefas. Atque hic eorum corporis est cultus.

196. Leges vero constitutae ipsis hae sunt: Una quidem prudentissima, quantum ego sentio, qua Enetos qui sunt ex Illyriis, audio uti. Per singulos pagos semel quotannis ista fiebant. Ubi virgines effectae essent nubiles, eas quum congregassent universas, unum in locum sic junctas recipiebant, quas circumfistente virorum frequentia, surgens praeco singulatim vendebat: primum quidem pulcherrimam omnium; secundum hanc, postquam illa multo vendita esset auro, aliam proclamabat, quae post illam esset speciosissima. Vendebantur autem in conubium. Babylonii igitur qui locupletes et iidem maturi nuptiis erant, licitando

σι ἀναδέονταί, μεμυρισμένοι πᾶν τὸ σῶμα·
σφρηγιῖδα δι' ἕκαστος ἔχει, καὶ σκήπτρον
χειροποιήτον· ἐπ' ἐκάσῳ δὲ σκήπτρῳ
ἔπεσι πεποτισμένων ἢ μῆλον, ἢ ῥόδον, ἢ
κρίνον, ἢ αἰλὸς, ἢ ἄλλό τι. ἄνευ γὰρ ἐπι-
σήμες ἢ σφι νόμος ἔστι ἔχειν σκήπτρον. αὐ-
τῇ μὲν δὴ σφι ἄρτισις περὶ τὸ σῶμά ἐστι.

ρζς'. Νόμοι δὲ αὐτοῖσι ὧδε κατεστέα-
ται· ὁ μὲν σοφώτατος ὅδε, κατὰ γνώμην
τὴν ἡμετέρεν, τῷ κ' Ἰλλυριῶν Εὐείδης πυν-
δάνομαι χρῆσθαι· κατὰ κόμας ἐκάσας
ἅπαξ τῷ ἔτεος ἐκάστῃ ἐποιέειτο τάδε· ὥς
ἂν αἱ παρθένοι γενοίαιτο γάμων ὠραῖαι,
ταύτας ὅκως συναγάγοιεν πάσας, ἔς· ἐν
χωρίων ἐσάγεσκον ἀλέας· περίξ δὲ αὐτάς
ἵστατο ὄμιλος ἀνδρῶν. ἀνιστάς δὲ κατὰ μί-
αν^ε ἐκάστην κήρυξ πωλέεσκε, πρῶτα μὲν
τὴν εὐειδεσάτην ἐκ πασέων· μετὰ δὲ, ὅ-
κως αὐτὴ εὐροῦσα πολλὸν χρυσίον πρη-
θείη^ε, ἄλλην ἀνεκήρυσε, ἢ μετ' ἐκείνην
ἔσκε εὐειδεσάτη. ἐπωλέοντο δὲ ἐπὶ συνοικι-

^ε μίαν. ^ε πρᾶνθῃ.

κήσει. ὅσοι μὲν δὴ ἔσκον εὐδαίμονες τῶν
 Βαβυλωνίων ἐπίγαμοι, ὑπερβάλλοντες ἀλ-
 λήλους ἐξωνέοντο τὰς καλλιφεύσας· ὅσοι
 δὲ τῷ δήμῳ ἔσκον ἐπίγαμοι, ἕτοι δὲ εἶδε-
 ος μὲν ἕδεν ἐδέοντο χρηστῶ, οἳ δὲ ἂν χρή-
 ματά τε καὶ αἰσχίονας παρθένους ἐλάμβανον.
 ὡς γὰρ δὴ οἱ ἐξέλθοι ὁ κήρυξ πωλέων
 τὰς εὐεπιδάτας τῶν παρθένων, ἀνίστη ἂν
 τὴν ἀμορφεσάτην ^α, ἥ εἴ τις αὐτέων ἐμ-
 πηρος ἦε. καὶ ταύτην ἀνεκήρυσσε, ὅσις δέ-
 λαι ^β ἐλάχιστον χρυσίον λαβὼν, συνοικέ-
 ει αὐτῇ· ἐς ὃ τῷ τὸ ἐλάχιστον ὑπισα-
 μένω ^γ προσέκειτο. τὸ δὲ ἂν χρυσίον ἐγί-
 κειτο ἀπὸ τῶν εὐεπιδέων παρθένων. καὶ οὕ-
 τω αἱ εὐμορφοὶ τὰς ἀμόρφους καὶ ἐμπήρους
 ἐξεδίδουσιν. ἐκδῆναι δὲ τὴν ἐωϋτοῦ θυγα-
 τέρα ὅτεω βέλοιοτο ἕκαστος, ἕκ ἐξῆν, οὐδὲ
 ἄνευ ἐγγυητέων ἀπαγαγέσθαι τὴν παρθέ-
 νον πριάμενον, ἀλλ' ἐγγυητὰς χρῆν κα-
 ταστήσαντα, ἥ μὴν συνοικήσειν αὐτῇ, ἕτω

^α ἀμορφεσάτην. ^β δέλεα et mors in MS. est βαλὼν. ^γ ἐπι-
 σκεμίνω.

quisque alterum superantes mercabantur pulcherrimas quasque. At iis ex plebe qui essent parati ad nuptias, his non opus erat pulchra forma : immo isti pecunias simulque foediores virgines accipiebant. Nam praeco, ubi virginum speciosissimarum peregisset venditionem, excitabat deformissimam, aut siqua illarum esset mutila, eamque proclamabat dicens ; quisquis vellet quamminimo auri accepto eam in matrimonio habere, donec illi qui minimo contentus esset, addiceretur. Aurum vero istud ex speciosis virginibus conficiebatur, et sic speciosae elocabant deformes ac mutilas. Elocare vero filiam suam cui quisque vellet, non licebat, nec cuiquam emptori fas erat sine fidejussoribus abducere puellam, sed datis fidejussoribus, certe se ducturum illam uxorem, ita demum abducere. si de hoc non conveniebat, lex erat ut aurum redhiberet.

Quinetiam ex alio pago venienti licebat mercari si vellet. Haec apud eos honestissima lex erat, quae tamen ad hoc tempus non perseveravit. Sed novissime aliud quiddam excogitaverunt, ne quis feminas injuria afficiat, neve quis aliam in urbem abducatur. Nam posteaquam expugnati mali accepti sunt, et res domi fuit perdita, unusquisque plebeius, qui victus inopia premitur, filias suas adigit ad quaestum corpore faciendum.

197. Alteram item sapienter constitutam habent legem, qua aegrotos efferrunt in forum: neque enim medicis utuntur; ut eum adeuntes, de languore consulant, si quis et ipse eundem habuit morbum, aut alium vidit correptum. Haec illi qui illuc adeunt consulunt, hortanturque ad ea quae ipse faciendo effugerit similem morbum, aut alium noverit effugisse. Nec fas est cuiquam aegrotantem

ἀπάγεσθαι ^d. εἰ δὲ μὴ συμφεροίατο, ἀποφέρειν τὸ χρυσίον ἔκειτο νόμος. ἐξῆν δὲ καὶ ἐξ ἄλλης ἐλθόντα κώμης τὸν βουλούμενον ὠνέεσθαι. ὁ μὲν νυν κάλλιστος νόμος, οὗτός σφι ἦν· οὐ μέντοι νῦν γε διετέλεσε ^e εἰς τὸν αἰῶνα. ἄλλο δὲ τι ἐξευρήκασιν νεωστὶ γενέσθαι, ἵνα μὴ ἀδικῶσιν αὐτάς, μηδ' ἐς ἐτέραν πόλιν ἄγωνται. ἐπεὶ τε γὰρ ἀλόντες ἐκακώθησαν καὶ οἰκοφθορήθησαν, πᾶς τις τῷ δήμῳ βίου σπανίζων καταπορνεύει τὰ θήλεα τέκνα.

β' ζ'. Δεύτερος δὲ σοφὴν ὁδὸν ἄλλός σφι νόμος κατεσχέκει· τοὺς κάμνοντας ἐς τὴν ἀγορὴν ἐκφορέσει· ὃ γὰρ δὴ χρέωνται ἱπποῖσι· προσιώντες ὧν πρὸς τὸν κάμνοντα, συμβουλευσιν περὶ τῆς νέεσς, εἴ τις καὶ αὐτὸς τοιοῦτον ἔπαθε ὁκοῖον ἂν ἔχοι ὁ κάμων, ἢ ἄλλον εἶδε παθόντα. ταῦτα προσιόντες συμβουλευσιν, καὶ παραινέσει ἅσα αὐτὸς ποιήσας ἐξέφυγε ὁμοίην νῆσον, ἢ ἄλλον εἶδε ἐκφυγόντα. σιγῇ δὲ παρεξεληθεῖν

^d ἀνάγεισθαι. ^e διήλθει.

τὸν κάμνοντα οὐ σοφί^ε ἔξει, πρὶν ἂν ἐπει-
ρηται ἥντινα νῦσον ἔχη.

ρζή. Ταφαὶ δέ σοφί ἐν μέλιτι. Θρη-
νοι δὲ παραπλήσιοι τοῖσι ἐν Αἰγύπτῳ. ὁ-
σάκισ δ' ἂν μιχθῇ γυναικὶ τῇ ἐωϋτοῦ
ἀνὴρ Βαβυλώνιος, περὶ εὖ θυμὸν κατα-
γιζόμενον ἵζει, ἐτέρωθι δὲ ἡ γυνὴ τῷ αὐτῷ
τῷτο ποιεῖ. ὀρθρου δὲ γενομένης, λῶναι καὶ
ἀμφοτέρω^η. ἄγγεος γὰρ οὐδενὸς ἀφονῆαι
πρὶν ἂν λῶσονται. ταυτὰ δὲ ταῦτα καὶ
Αράβιοι ποιεῦσι^ι.

ρζθ'. Ὁ δὲ δὴ αἰσχιστος τῶν νόμων ἐστὶ
τοῖσι Βαβυλωνίοις, ὅδε· δεῖ πᾶσαν γυ-
ναῖκα ἐπιχωρίην ἱζομένην ἐς ἱρὸν Αφροδί-
της, ἀπαξ ἐν τῇ ζῳῇ μιχθῆναι ἀνδρὶ ξεί-
νῳ. πολλαὶ δὲ καὶ ἐκ ἀξιεύμεναι ἀναμίσγε-
σθαι τῇσι ἄλλῃσι, οἷα πλούτῳ ὑπερφρο-
νέουσαι, ἐπὶ ζευγέων ἐν καμάρῃσι ἐλάσα-
σαι, πρὸς τὸ ἱρὸν ἐσᾶσι. Θρακητὴ δὲ σοφί
ἐπεται πολλή ὅπως. αἱ δὲ πλεῖνες
ποιεῦσιν ὥδε· ἐν τεμένει Αφροδίτης κατέ-

^ε ἔπει σοφί. ^ε περὶ. ^η λῶναι ἀμφοτέροι. ^ι ποιεῦσι.

praeterire silentio, nec antequam exploraverit quonam ille morbo laboret.

198. Sepulturae eisdem in melle: luctus funebres Aegyptiacis persimiles. Quoties autem cum uxore miscetur vir Babylonius, suffitui consecrato assidet, et ex altera parte mulier idem facit. Sub diluculum etiam abluuntur ambo; nulum quippe vas priusquam se abluerint tangunt. Eadem haec et Arabes faciunt.

199. Una iisdem Babyloniis lex est omnibus modis foeda. nempe quamque mulierem indigenam oportet semel in vita ad Veneris templum desidentem, cum externo viro consuetudinem habere. Ceterum multae et dedignantes aliarum consortia, utpote divitiis tumentes, hae jumentis in camaris vehentes, ad templum stant, sequuta interim a tergo magna famulitii turba. Pleraque etiam sic faciunt. In fano Veneris sedent coronam funicu-

li in capitibus gerentes multae mulieres, e quibus aliae accedunt, aliae discedunt. Nam diverticula undecunque funiculis distincta viam praebent externis per mulieres illas, quas transcentes deligunt. Porro quum illic confederit faemina, non prius domum regreditur, quam externorum aliquis pecuniam mulieri in genua injecerit, et cum eadem extra fanum abducta rem habuerit. illum autem qui injicit, dicere oportet, 'Ego tibi deam Mylitta imploro.' Mylitta enim Assyrii Venerem appellant. pecunia verò pretio est quantulacunque; non enim rejiciet; nec enim fas est; siquidem in sacrum convertitur. quicumque pecuniam objecerit primus, hunc illa sequitur, neque ququam repudiat: ubi congressa fuerit deae consecrata et conciliata domum revertitur; et ab hoc tempore haud ita magnum illi dederis, ut eam nanciscaris. Jam, quotquot forma et proceritate potuerunt

αται σέφανον περὶ τῇσι κεφαλῇσι ἔχου-
σαι θώμιγγος πολλάι γυναῖκες. αἱ μὲν
γὰρ προσέρχονται, αἱ δὲ ἀπέρχονται. χοι-
νοτενέες δὲ διέξοδοι πάντα τρόπον ὁδὸν ἔ-
χουσι διὰ τῶν γυναικῶν, δι' ὧν οἱ ξεῖνοι
διεξιόντες ἐκλέγονται. ἔνθα ἑπεὰν ἵζηται
χυνή, οὐ πρότερον ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ
οἰκία, ἢ τις οἱ ξείνων ἀργύριον ἐμβαλὼν
ἐς τὰ γόνατα, μιχθῇ ἔξω τῷ ἱρῷ. ἐμβα-
λόντα δὲ δεῖ εἰπεῖν τοσόνδε, ' Επικα-
' λέω τοι τὴν Θεὸν Μύλιττα.' Μύλιττα
δὲ καλέεσι τὴν Αφροδίτην Αἰσύριοι. τὸ
δὲ ἀργύριον, μέγαθός ἐστι ὅσον ὦν. οὐ γὰρ
μὴ ἀπώσῃ. οὐ γάρ οἱ Θέμις ἐσί· γίνε-
ται γὰρ ἱρὸν τοῦτο τὸ ἀργύριον. τῷ δὲ
πρώτῳ ἐμβαλόντι ἑπεῖαι, ἔδὲ ἀποδοκιμᾶ
ἔδένα· ἑπεὰν δὲ μιχθῇ, ἀποσιωσαμένη τῇ
Θεῷ, ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία· καὶ
τῷ πὸ τῆς ἐκ οὕτω μέγα τί οἱ δώσεις
ὥς μιν λάμψαι. ὅσαι μὲν νυν εἰδέες τε
ἐπαμμέναι^α εἰσὶ καὶ μεγάθεος, ταχὺ

^α ἱπαγμέναι.

ἀπαλλάττονται· ὅσαι δὲ ἄμορφοι αὐτέων εἰσὶ, χρόνον πολλὸν προσμένονσι, ἔδυνάμεναι τὸν νόμον ἐκπλήσαι· καὶ γὰρ τριέτεα καὶ τετραέτεα μετεξέτεραι χρόνον μένονσι. ἐνιαχῇ δὲ καὶ τῆς Κύπρου ἐστὶ παραπλήσιος τέττω νόμος.

σ'. Νόμοι μὲν δὴ ταῖσι Βαβυλωνίοισι οὗτοι κατεστᾶσι^β. εἰσὶ δὲ αὐτέων πατριαὶ τρεῖς, αἷ ὅδεν ἄλλο σιτέον· εἰ μὴ ἰχθῦς μένον· τὸς ἐπεὶ τε ἂν θηρεύσαντες αὐγῇνοι πρὸς ἥλιον, ποιεῦσι τάδε. ἐσβάλλουσι ἐς ὄλμον, καὶ λείναντες ὑπέροισι, σῶσι διὰ σινδόνος. καὶ ὅς μὲν ἂν βούληται αὐτέων, ἅτε μάζαν μαζάμενος ἔχει· ὁ δὲ, ἄρτε τρόπον ὀπλήσας.

σα'. Ὡς δὲ τῷ Κύρῳ καὶ τέττω τὸ ἔθνος κατέργατο, ἐπεθύμησε Μασσαγέτας ὑπ' ἐωῦτῳ^γ ποιήσασθαι· τὸ δὲ ἔθνος τέττω, καὶ μέγα λέγεται εἶναι καὶ ἄλκιμον, οἰκημένον δὲ πρὸς ἡῷ τε καὶ ἡλίῳ ἀνατολᾷ, πέραν τῆς Αῤῥάξου ποταμοῦ, ἀντίον

^β κατεστᾶσι. ^γ ἐωῦτόν.

aliquos capere, cito discedunt: quae vero deformes, diutius desident, quia nequeunt legi facere satis. Fitque interdum ut nonnullas etiam triennio atque quadriennio expectare oporteat. Alicubi quoque in Cypro similis quaedam lex est.

200. Haec sunt Babyloniorum instituta. quorum tres sunt tribus, quae nullo alio nisi piscibus victitant. quos captos ubi arefecerunt ad solem, hoc faciunt: In pilam conjiciunt, ac pistillis mitigatos per sindonem incernunt, unde quisquis illorum vult velut placentam confectam habet; alius vero in modum panis torret.

201. CYRO, post hanc quoque gentem subactam, incescit cupido MASSAGETAS in suam potestatem redigendi. Quae gens fertur et magna esse et strenua, ad auroram solisque ortus sita, trans Araxem fluvium e regione Issedonum.

Sunt etiam qui eam Scythicam nationem esse dicant.

202. Araxes Istro major et idem minor esse memoratur; et in eo frequentes insulae Lesbo fere pares magnitudine: et homines qui illas incolunt, aestate vesci radicibus quibuscumque quas ipsi fodiunt; arborum autem fructus quos maturos comperiunt, in cibum reponere, quo per hyemem vescantur. Ab illis inventas etiam esse arbores talem fructum ferentes, qui conjiciatur ab illis in ignem quem catervatim collecti accenderint: illi vero circumquaque adsidentes et olfacientes cremantem fructum perinde inebriantur odore isto ac vino Gracci: et eo vehementius quo plus ejus fructus fuerit injectum, donec ad tripudiandum exsurgant et ad cantus veniant. Atque haec fertur eorum esse vivendi consuetudo. Araxes porro fluvius a Matienis quidem,

δὲ Ἰασηδόνων ἀνδρῶν. εἰσὶ δὲ οἱ τινες καὶ
Σκυθικὸν λέγουσι τῷτο τὸ ἔθνος εἶναι.

σβ'. Ὁ δὲ Αράξης λέγεται καὶ μέζων
καὶ ἐλάσσων εἶναι τῷ Ἰσρῳ· νήσους δ' ἐν αὐ-
τῷ Λέσβῳ μεγάλα παραπλησίας συχνὰς
Φασὶ εἶναι. ἐν δὲ αὐτῇσι, ἀνθρώπους οἱ
σιτέονται μὲν ῥίζας τὸ θένος ὀρύσσοντες
παντοίας· καρποὺς δὲ ἀπὸ δενδρέων ἐξευ-
ρημένους σφι ἐς Φορβὴν κατατίθεσθαι ὡ-
ραίς, καὶ τῆς σιτέεσθαι τὴν χειμερινήν.
ἄλλα δὲ σφι ἐξευρῆσθαι δένδρεα καρποὺς
τοῖσδε τινὰς φέροντα, τὰς, ἐπεὶ τε ἂν ἐς
τῷτο συνέλθωσι κατὰ εἵλας, καὶ πῦρ ἀ-
νακαίσωνται, κύκλῳ περιιζόμενος ἐπιβάλλειν
ἐπὶ τὸ πῦρ· ὅσφραινομένους δὲ κατα-
γιζόμενος ^α τῷ καρπῷ τῷ ἐπιβαλλομένου,
μεθύσκεσθαι τῇ ὀσμῇ, κατὰπερ Ἕλληνας
τῷ οἴνῳ. πλεῦνος δὲ ἐπιβαλλομένου τοῦ
καρπῷ, μᾶλλον μεθύσκεσθαι. ἐς δ' ἐς ὄρ-
χησὶν τε ἀνίστασθαι, καὶ ἐς αἰοδὴν ἀπικνέ-
σθαι. τῶτων μὲν αὕτη λέγεται δίαιτα

^α καταγιαζόμενος.

εἶναι. ὁ δὲ Αράξης ποταμὸς ῥέει μὲν ἐκ
Ματινηῶν ^β, ὅθεν περ ὁ Γύνδης, τὸν ἐς τὰς
διώρυχας τὰς ἐξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας
διέλαβε ὁ Κῦρος· σόμασι δὲ ἐξερεύγεται
τεσσαράκοντα, τῶν τὰ πάντα πλὴν ἑνός,
ἐς ἑλεά τε καὶ τενάγεια ἐκδιδοῖ. ἐν τοῖσι ἀν-
δρώπυς κατοικῆσαι ^γ λέγουσι ἰχθύς ὡ-
μύς σιτεομένους, ἐοῖντι δὲ νομίζοντας χρᾶ-
σαι Φωκέων δέρμασι. τὸ δὲ ἐν τῶν σο-
μάτων τῷ Αράξῳ ῥέει διὰ καθαρῷ ἐς τὴν
Κασπὴν θάλασσαν.

σγ'. Ἡ δὲ Κασπὴ θάλασσα ἐστὶ ἐπ'
ἐωῦτῆς, ὃ συμμίσγεται τῇ ἐτέρῃ θαλάσ-
σῃ. τὴν μὲν γὰρ Ἕλληνες ναυτίλλονται
πᾶσα ^δ, καὶ ἡ ἔξω σιηλέων θάλασσα ἡ Α-
τλαντὶς καλεομένη, καὶ ἡ Ερυθρῇ, μία
τυγχάνει ἔσσαι· ἡ δὲ Κασπὴ, ἐστὶ ἐτέρῃ
ἐπ' ἐωῦτῆς, ἐοῦσα μῆκος μὲν πλὺς, εἴρε-
σίῃ χρεωμένῳ, πεντεκαίδεκα ἡμερέων· εὐ-
ρος δὲ, τῇ εὐρυτάτῃ ἐστὶ αὐτῇ ἐωῦτῆς,
ὀκτὼ ἡμερέων. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν ἐσπέ-

^β Μαντινηῶν. ^γ κατοικῆσθαι. ^δ πᾶσαν.

unde et Gyndes, quem Cyrus in trecentos ac sexaginta diduxit rivos, fluit; sed per quadraginta ora erumpens, quae omnia, uno excepto, in paludes eluviesque evolvuntur. ubi feruntur homines habitare qui crudis victitent piscibus, et pro vestibus utantur phocarum pellibus. Reliquum illud inter ostia Araxis per purum et solidum fluit in mare Caspium, quod mare per sese est, nec cum alio mari commiscetur. Nam illud quod Graeci pernavigant omne, et id quod extra columnas est, Atlanticum dictum et rubrum, idem est mare.

203. Caspium vero est alterum, ferorsum in seipso, longitudinis quindecim dierum, cursui navis quae remis utatur: latitudinis, ubi spatiosissimum est, octo dierum. Est autem, qua ex parte ad vesperum vergit, Caucaſo praetentum monte, cujus cum maxima vastitas, tum sum-

ma est altitudo, multasque gentes atque omnigenas habet, ac plerasque omnes ab agresti materia victitantes: ubi arbores folia talis naturae proferentes dicuntur esse, quibus tritis et aqua dilutis illi animalia sibi in veste pingunt; eaque animalia non clui, sed perinde prorsus ac si essent intexta, sic cum reliqua lana veterascere. Horum quoque hominum concubitus, sicuti pecoribus, in propatulo esse.

204. Et hujus quidem maris quod Caspium vocatur, partem quae ad vesperam vergit, Caucasus determinat: quæ vero parte vergit ad auroram orientemque solem, planities excipit prospectu immensae magnitudinis. Hujus spatiosae planitiei non minimam partem Massagetae possident, quibus bellum Cyrus in-

ρὴν φέροντα τῆς θαλάσσης ταύτης ὁ
 Καύκασος παρατείνει, ἐὼν ὀρέων κὶ πλή-
 ϑει μέγισον^ε, κὶ μεγάθει ὑψηλότατον^ς.
 ἔθνεα δὲ ἀνθρώπων πολλὰ κὶ παντοῖα ἐν
 ἐωὺτῳ ἔχει ὁ Καύκασος· τὰ πολλὰ, πάν-
 τα ἀπ' ὕλης^ς ἀγρίης ζῶντα. ἐν τοῖσι κὶ
 δένδρεα φύλλα τοιῆσδε ἰδέης παρεχόμενα
 εἶναι λέγεται, τὰ τρίβονιάς τε κὶ παρα-
 μίσγονίης ὕδωρ, ζῶα ἐωὺτοῖσι ἐς τὴν ἐοδῆ-
 τα ἐγγράφειν· τὰ δὲ ζῶα οὐκ ἐκπλύνε-
 σαι, ἀλλὰ συγκαταγερᾶσκειν τῷ ἄλλῳ
 εἰρίῳ, κατὰπερ ἐνυφανθέντα ἀρχὴν· μί-
 ξιν τε τέτων τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἐμφα-
 νέα, κατὰπερ τοῖσι προβάτοισι.

σδ'. Τὰ μὲν δὴ πρὸς ἐσπέρην τῆς θα-
 λάσσης ταύτης τῆς Κασπίης καλεομένης
 ὁ Καύκασος ἀπέργει· τὰ δὲ πρὸς ἡῷ τε
 κὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, πεδίον ἐκδέκεται^h,
 πληθὺς ἀπειρον ἐς ἀποψιν. τῷ ὧν δὴ πε-
 δὶς τῷ μεγάλου ἐκ ἐλαχίστην μοῖρην με-
 τέχρουσι οἱ Μασαγέται, ἐπ' οὓς ὁ Κῦ-

^ε μέγιστος. ^ς ὑψηλότατος. ^ς ἐξ ὕλης. ^h ἐκδέχεται.

ρος ἔχε προθυμίην στρατεύσασθαι. πολλά τε γάρ μιν καὶ μεγάλα τὰ ἐπαίροντα καὶ ἐποτρύνοντα ἦν. πρῶτον μὲν ἡ γένεσις, τὸ δοκέειν πλεον τὶ εἶναι ἀνθρώπου· δεύτερα δὲ, ἡ εὐτυχίη ἡ κατὰ τῆς πολέμου γενομένη¹. ὅκη γὰρ ἰθύσειε στρατεύεσθαι Κῦρος, ἀμήχανον ἦν ἐκεῖνο τὸ ἔθνος διαφυγέειν.

σέ. Ἦν δὲ τῷ ἀνδρὶ ἀποθανόντι γυνὴ τῶν Μασαγετέων βασίλισσα· Τόμυρις οἱ ἦν ἔνομα. ταύτην πέμπων ὁ Κῦρος ἐμνᾶτο τῷ λόγῳ, θέλων γυναῖκα ἣν ἔχειν. ἡ δὲ Τόμυρις, συνιῆσα² ἔκ αὐτὴν μιν μνῶμενον, ἀλλὰ τὴν Μασαγετέων βασιληίην, ἀπείπαλο τὴν πρόσοδον. Κῦρος δὲ μετὰ τῷτο, ὥς αἱ δόλῳ³ ἐπροεχώρει⁴, ἐλάσας ἐπὶ τὸν Αῤῥάξαι, ἐποιέειτο ἐκ τῷ ἐμφανέος ἐπὶ τῆς Μασαγέτας στρατῷ, γεφύρας τε ζευγνύων ἐπὶ τῷ ποταμῷ διάβασιν τῷ στρατῷ, καὶ πύργους ἐπὶ πλοίων τῶν διαπορθμευόντων τὸν ποταμὸν οἰκοδομεύμενος.

¹ διύτηρεν. ² γεγενημένη. ³ συνιῆσα. ⁴ προεχώρει.

ferre cupiebat, quum multa eum ac magna extollerent incitarentque. Primum sua nativitas et origo, quod videbatur majus quiddam homine esse: secundo loco, felicitas qua fuerat usus in bellis: quocunque enim se ad bellandum Cyrus direxerat, ea gens nullo pacto poterat evadere.

205. Erat autem Massagetarum regina, defuncti mariti vidua, TOMYRIS nomine. Hanc per legatos procabatur Cyrus verbo, volens eam habere uxorem. at illa animadvertens non se ab eo conjugem peti, sed regnum Massagetarum, accessu Cyro interdicat. Postea Cyrus, quum dolus illi non procederet, progressus ad Araxem, aperte infesto cum exercitu in Massagetas tendens, tum flumen pontibus jungit, quibus copias trajiciat, tum in navibus ad transvehendum flumen turres aedificat.

206. Ad quem in hoc labore occupatum, Tomyris caduceatorem misit, qui diceret, ‘ô Rex Medorum, desine incumbere in quae incumbis, nescius an ista quae constituisti, tibi conducibilia erunt. Omissio incepto, in tuis regna, et nos sine finium quorum sumus principes, esse. Verum tu admonitionibus his uti noles, et omnia males quam quietem. Quod si tantopere affectas experiri Massagetas, age, quam sustines acrumnam in jungendo fluvio, omitte: quin tu nobis tridui itinere ab fluvio digressis, trajicito in nostram regionem: aut, si mavis nos excipere in vestram, tu hoc idem facito.’ Haec ubi Cyrus audivit, accitis Persarum primoribus coactisque, in medium rem proponit, consulens utrum ageret. Illorum in idem

σς'. Εχοντι δέ οί τοῦτον τὸν πόνον,
 πέμψασα ἡ Τόμυρις κήρυκα, ἔλεγε τά-
 δε, ' Ω βασιλεῦ Μήδων, παῦσαι σπεύ-
 δων τὰ σπεύδεις. οὐ γὰρ ἂν εἰδείης εἰ
 ' τοι ἐς καιρὸν ἔσαι ταῦτα τελεόμενα.
 ' παυσάμενος δέ, βασίλευε τῶν σεωῦτῃ,
 ' καὶ ἡμέας ἀνέχου ὀρέων ἀρχοντίας τῶν περ
 ' ἀρχομεν. οὐκὼν ἐθελήσεις ὑποδῆκῃσι
 ' τῇσίδε χρέεσθαι, ἀλλὰ πάντως μᾶλλον
 ' ἢ δι' ἡσυχίης εἶναι; σὺ δὲ ἦν μεγάλως^ε
 ' προθύμεαι Μασσαγετέων πειρηθῆναι,
 ' Φέρε, μόχθον μὲν, τὸν ἔχεις ζευγνύς
 ' τὸν ποταμὸν, ἄφες. σὺ δέ, ἡμέων ἀνα-
 ' χωρησάντων ἀπὸ τῆ ποταμῷ τριῶν ἡμέ-
 ' ρων ὁδὸν, διάβαινε ἐς τὴν ἡμετέρην· εἰ
 ' δι' ἡμέας βουλέαι ἐσδέξασθαι μᾶλλον ἐς
 ' τὴν ὑμετέρην, σὺ τῷτὸ τῆτο ποιεῖ^ς.
 ταῦτα δὲ ἀκέσας ὁ Κῦρος συνεκάλεσε Πέρ-
 σέων τὰς πρώτας· συναγείρας δὲ τέττας,
 ἐς μέσον σφί προετίθεε τὸ πρῆγμα, συμ-
 βουλευόμενος ὁκότερα ποίει. τῶν δὲ κατὰ

^ε δι' ἡ μεγάλης. ^ς ποιεῖ.

τῷτὸ αἶ γνῶμαι συνεξέπιπλον, κέλευόν-
των ἐσδέκεσθαι Τόμυριν τε καὶ τὸν Σραλὸν
αὐτῆς ἐς τὴν χώραν.

σζ'. Παρεὼν δέ, καὶ μεμφόμενος τὴν γνῶ-
μην ταύτην Κροῖσος ὁ Λυδὸς, ἀπεδείκνυ-
το ἐναντίην τῇ προκειμένη γνώμῃ, λέ-
γων ἂ τάδε, ὦ βασιλεῦ, εἶπον μὲν καὶ
ἂ πρότερόν τοι, ὅτι ἐπεὶ με ὦ Ζεὺς ἔδωκέ
ἂ τοι, τὸ ἂν ὄρω σφάλμα ἐὼν οἴκῳ τῷ σῷ,
ἂ κατὰ δύναμιν ἀποτρέψειν. τὰ δέ μοι
ἂ παθήματα τὰ ἔοντα ἀχάριστα ἂ, μαθή-
ἂ ματα γέγονε. εἰ μὲν ἀθάνατος δοκέεις εἶ-
ἂ ναι, καὶ Σρατίης τοιαύτης ἄρχειν, οὐδὲν
ἂ ἂν εἴη πρήγμα γνώμας ἐμέ σοι ἀποφαί-
ἂ νεσθαι· εἰ δὲ ἔγνωκας ὅτι ἄνθρωπος καὶ
ἂ σὺ εἶς, καὶ ἐτέρων τοιῶνδε ἄρχεις, ἐκεῖνο
ἂ πρῶτον μάθε, ὥς κύκλος τῶν ἀνθρωπη-
ἂ ἰὼν ἐςὶ πρηγμάτων. περιφερόμενος δέ,
ἂ οὐκ ἔα αἰετὸς αὐτὸς εὐτυχέειν. ἤδη
ἂ ὦν γνώμην ἔχω περὶ τοῦ προκειμένου
ἂ πρήγματος τὰ ἔμπαλιν ἢ ἔσθι. εἰ γάρ

^α προκειμένη λίγων. ^β πρότερόν τοι, ἐπὶ με. ^γ ἀχάριστα.

convenere sententiae, jubentium recipi in ipsorum regionem cum suo exercitu Tomyrin.

207. Quam sententiam Croesus Lydus quum adesset, improbabat, contrarium differens his verbis, ‘ Equidem tibi, ‘ ô rex, etiam antea dixi, quandoquidem ‘ Jupiter tibi me tradidit, quicquid animadvertero offensae in tua domo, id ‘ omne me pro viribus averfurum. nam ‘ mei casus, ingrati illi, extitere disciplinae. Si tibi esse videris immortalis, et ‘ ejusmodi exercitui praeesse, nihil est opus ut tibi dicam sententias: sin vero te ‘ quoque agnoscis hominem esse, et aliis ‘ talibus praees, illud in primis discito, ‘ humanarum rerum orbem esse, qui rotatus, semper eosdem fortunatos esse non ‘ finit. Ideoque de hac quam proposuisti ‘ re, secus ego atque isti sentio. Si enim ‘ hostes in hanc terram volemus excipere,

‘ id tibi inde periculum erit, ne fugatus
‘ omne simul amittas imperium: quia
‘ haud dubie victores Massagetae, non se
‘ retro fuga recipient, sed tua regna ado-
‘ rientur. Victor autem tu non perinde
‘ proficis, quantum si trajectu in terram
‘ illorum facto, victoria Massagetarum po-
‘ titus instabis fugientibus. Hoc ipsum
‘ enim illi opponam, ut victis hostibus,
‘ recta pergas ad Tomyris regnum. Ac
‘ praeter istud, quod est memoratum, tur-
‘ pe est atque intolerabile, Cyrum, Cam-
‘ bysis filium, mulieri cedentem cecidisse
‘ regione. Nunc igitur mihi placet, tra-
‘ jectis copiis procedere eousque dum illi
‘ in occursum prodeant: atque dehinc ista
‘ faciendo, dare operam ut illos supere-
‘ mus. Namque, ut ego audio, Massage-
‘ tae bonorum sunt Persicorum insueti, et
‘ magnorum commodorum expertes. his

* ἔθελήσομεν ἐσδέξασθαι τῆς πολεμίας ἐς
 * τὴν χώραν, ὃδὲ τοι ἐν αὐτῷ κίνδυνος ἐνί.
 * ἑσώδεις μὲν, προσαπολλύεις πᾶσαν
 * τὴν ἀρχήν. δῆλα γὰρ δὴ ὅτι νικῶντες
 * Μασσαγέται, οὐ τὸ ὀπίσω Φεύζονται,
 * ἀλλ' ἐπ' ἀρχὰς τὰς σὰς ἐλῶσι. νικῶν
 * δέ, οὐ νικᾷς τοσῶτον, ὅσον εἰ διαβὰς ἐς
 * τὴν ἐκείνων, νικῶν Μασσαγέτας, ἔποιο
 * Φεύγῃσι. τῷτὸ γὰρ ἀντιθήσω ἐκείνῳ,
 * ὅτι νικήσας τοὺς ἀντιτιμένους ^δ ἐλᾷς ἰθὺς
 * τῆς ἀρχῆς τῆς Τομύριος ^ε. χωρὶς τε
 * τῶ ἀπηγημένῳ, αἰσχρὸν καὶ ^ς οὐκ ἀναχε-
 * ρὸν, τὸν Κῦρὸν γε τὸν Καμβύσῃ γυ-
 * ναικὶ εἵξαντα ὑποχωρῆσαι τῆς χώρας ^ς.
 * νῦν ὧν μοι δοκееι, διαβάντας ^η προελθεῖν
 * ὅσον ἂν ἐκεῖνοι διεξίωσι. ἐνθεῦτεν δὲ τά-
 * δε ποιεῦντας, πειρᾶσθαι ἐκείνων περὶ γε-
 * νέσθαι ^ι. ὥς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, Μασ-
 * σαγέται εἰσὶ ἀγαθῶν τε Περσικῶν ἀπει-
 * ροι, καὶ καλῶν μεγάλων ἀπάθεις. τέτοι-
 * ^δ ἐναντιομένους. ^ε Τομύριδος. ^ς αἰσχρὸν τε καὶ. ^ς τῆς μάχης
 * διαβάντας. ^ι περιγίνοσθαι.

• σι ὧν τοῖσι ἀνδράσι τῶν προβάτων ἀφει-
 • δέως πολλὰ κατακόφαντας, καὶ σκευά-
 • σαντας, προθεῖναι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ
 • ἡμετέρῳ δαῖτα· πρὸς δὲ, καὶ κρητῆρας
 • ἀφειδέως οἶνς ἀκρήτῃς, καὶ σιτία παν-
 • τοῖα. ποιήσαντας δὲ ταῦτα, ὑπολειπο-
 • μένους τῆς στρατῆς τὸ Φλαυρόταλον, τῆς
 • λοιπῆς αὐτῆς ἐξαναχωρεῖν ἐπὶ τὸν πο-
 • ταμόν. ἦν γὰρ ἐγὼ γνώμης μὴ ἀμάρτω,
 • κείνοι ἰδόμενοι ἀγαθὰ πολλὰ, τρέφον-
 • τὰί τε πρὸς αὐτὰ, καὶ ἡμῖν τὸ ἐνθεῦτεν
 • λείπεται ἀπόδεξις ἔργων μεγάλων.

σή'. Γνωμαὶ μὲν αὗται συνέσασαν.
 Κῦρος δὲ, μετεῖς τὴν προτέρεην γνώμην,
 τὴν Κροίσου δὲ ἐλόμενος, προηγόρευε Τό-
 μυρι ἐξαναχωρεῖν, ὡς αὐτῷ διαβησομένου
 ἐπ' ἐκείνην. ἡ μὲν δὴ ἐξαναχώρει, κατὰ
 ὑπέχειο πρῶτα. Κῦρος δὲ Κροῖσον ἐς τὰς
 χεῖρας ἑωθεὶς τῷ ἐωϋτῷ παιδὶ Καμβύσῃ,
 τῷ περ τὴν βασιληίην ἐδίδε, καὶ πολλὰ ἐν-
 τειλάμενός οἱ τιμᾶν τε αὐτὸν καὶ εὖ παι-

‘ ergo talibus viris propone in nostris ca-
‘ stris lautam instructarum epularum co-
‘ piam, magna vi ovium mactata, cum
‘ crateribus etiam effuse vini meri, atque
‘ omnis cibariorum generis. Hoc ubi fe-
‘ cerimus, vilissimis quibusque militum
‘ ibi relictis, cum reliquis retro ad flumen
‘ nos recipiamus. Multis enim bonis con-
‘ spectis illi (nisi me fallit opinio) se ad
‘ ad ea convertent: unde nobis supererit
‘ opportunitas egregiorum facinorum.’

208. Atque hae quidem in medium
venere sententiae. Cyrus autem, priore
repudiata, Croesique probata sententia,
indixit Tomyri ut retrocederet, utpote se
ad illam trajecturo. Illa, quemadmodum
primo sponderat, retrocessit. Cyrus in
Cambyfis filii sui (cui regnum tradebat)
manus praeiuit Croesum, ac maiorem in
modum ut hominem honore beneficiis-

que prosequeretur, praecepit, si sua adversus Massagetarum trajectio non recte cederet. Haec ubi praecepit, eosque remittit in Persidem, ipse cum copiis suis flumen trajecit.

209. Transmisso Araxe ubi nox advenit, vidit per quietem in terra Massagetide talem visionem: Videbatur Cyrus in somno cernere maximum natu filiorum Hytaspis, habentem in humeris alas, quarum altera Asiam, altera Europam inumbraret. Hytaspis (qui Achaemenides erat, Arsamis filius) erat ex liberis natu maximus Darius, tunc ferme vicesimum aetatis annum agens, in Perside relictus quod non maturus militiae esset. Experrectus Cyrus de visu apud se cogitabat: qui quum ei magni momenti videretur, vocato Hytaspis remotis arbitris, inquit, 'Filius tuus, Hytaspes, mihi at-

ἔειπεν, ἥν ἡ διάβασις ἡ ἐπὶ Μαυσαγέτας
μὴ ὀρθωθῇ· ταῦτα ἐντειλάμενος, καὶ ἀπο-
στείλας τέτταρας εἰς Πέρσας, αὐτὸς διέβαινε
τὸν ποταμὸν, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ.

σθ'. Ἐπεὶ τε δὲ ἐπεραιώθη τὸν Ἀρά-
ξον, νυκτὸς ἐπελθόντος, εἶδε ὅφιν εὐδῶν ἐν
τῶν Μαυσαγετέων τῇ χώρῃ, τοιήνδε. Ἐ-
δόκεε ὁ Κῦρος ἐν τῷ ὕπνῳ ὁρᾶν τῶν Ὑ-
δάσπεος παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα
ἐπὶ τῶν ὤμων πτέρυγας· καὶ τετέων τῇ
μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην ἐπι-
σκιάζειν. Ὑδάσπεϊ δὲ τῷ Ἀρσάμεος, ἐ-
όντι ἀνδρὶ Ἀχαιμενίδῃ, ἥν τῶν παίδων
Δαρεῖος πρεσβύτατος, ἑὼν τότε ἡλικίην
εἰς εἴκοσιν καὶ μάλιστα ἔτεα. καὶ ὁστος κατα-
λέλειπτο ἐν Πέρσῃσι, ὃ γὰρ εἶχε καὶ ἡλι-
κίην στρατεύεσθαι· ἐπεὶ ὧν δὴ ἐξεγέρθη ὁ
Κῦρος, ἐδίδου λόγον ἐωϋτῷ περὶ τῆς ὀφίος.
ὥς δὲ οἱ ἐδόκεε μεγάλη εἶναι ἡ ὀφίς, κα-
λέσας Ὑδάσπεα, καὶ ἀπολαβὼν μένον, εἶ-
πε, 'Ὑδάσπεες, παῖς σὸς ἐπιβουλεύων

• ἐμοί τε καὶ τῇ ἐμῇ ἀρχῇ ἐάλωκε. ὥς δὲ
 • ἀτρεκέως ταῦτα οἶδα, ἐγὼ σημανέω.
 • ἐμεῦ θεοὶ κήδονται, καὶ μοι πάντα προ-
 • δεικνύουσι τὰ ἐπιφερόμενα· ἦδη ὦν ἐν τῇ
 • παροιχομένῃ νυχτὶ εὐδων, εἶδον τῶν σῶν
 • παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ἐπὶ τῶν
 • ὤμων πτέρυγας· καὶ τρετέων τῇ μὲν τὴν
 • Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην ἐπισκιάζειν.
 • οὐκὼν ἐστὶ μηχανὴ ἀπὸ τῆς ὄψιος ταύ-
 • της οὐδεμία^α, τὸ μὴ κεῖνον ἐπιβλεῦειν
 • ἐμοί. σύ νυν^β τὴν ταχίστην πορεύεο ὁ-
 • πίσω ἐς Πέρσας, καὶ ποίεε ὅκως, ἐπεὰν
 • ἐγὼ τάδε κατασφράμμενος ἔλθω ἐκεῖ,
 • ὥς μοι καταστήσης τὸν παῖδα ἐς ἔλεγ-
 • χον.^γ

σί'. Κῦρος μὲν δοκέων Δαρεῖον οἱ ἐπι-
 βλεῦειν, ἔλεγε τάδε· τῷδε οἱ ὁ^δ δαίμων
 προέφαινε ὥς αὐτὸς μὲν τελευτήσειν αὐ-
 τῷ ταύτῃ μέλλοι, ἡ δὲ βασιληΐη αὐτοῦ
 περιχωρεῖ ἐς Δαρεῖον. ἀμείβεται οἱ δὴ
 ὦν^δ ὁ Ὑδάσπης τοιοῖσδε, • Ω βασιλεῦ,

^α ἰδιμήνη. ^β σὺ τοίνυν. ^γ τῷδε ὁ. ^δ ἀμείβεται ὦν.

que regno meo insidiari deprehensus
est: hoc unde clare certeque noverim,
ego indicabo. Dii mei curam gerunt, et
quaecunque eventura sunt, mihi ostendunt.
Igitur proxima nocte in quiete
vidi liberorum tuorum natu maximum,
in humeris habentem alas, quarum altera
Asiam, altera Europam inumbraret.
Ex quo viso nulla dubitatio est quin
ab illo mihi tendantur insidiae. Quapropter
tu quamprimum in Persidem
revertere: facitoque ut quum ego subactis
his illuc rediero, filium tuum mihi
sistas ad causam dicendam.

210. Et Cyrus quidem haec loquutus
est, sibi insidiari Darium suspicatus.
At daemon huic ipsi portendebat illum
ibi mortem appetiturum, et ejus regnum
ad Darium esse perventurum. Respondens
igitur illi Hystaspes, Absit, inquit,
ô rex, ut quispiam vir genere Per-

‘ fcs, tibi moliatur infidias : quod siquis
‘ fit, is primo quoque tempore morte
‘ mulctetur. tu enim Persas ex servis li-
‘ beros effecisti, ex subjectis aliorum, om-
‘ bus imperantes. Quod siqua tibi visio
‘ filium meum indicat rebus novis con-
‘ tra te studere, ego tibi eum dedo pro
‘ tuo arbitrato tractandum.’ Hoc reddito
responso, Hystaspes trajecto Araxe in Per-
sidem contendit, Cyro filium suum Da-
rium custoditurus.

211. Cyrus autem ab Araxe progres-
sus diei iter, quae Croesus admonuerat
exequitur : relictaque illic inutili manu,
mox cum integra et pura exercitus parte
ad Araxem revertitur. Hos itaque relic-
tos ex Cyri exercitu aggrediens tertia
Massageticus exercitus pars, sese defensen-
tes interimit. Eadem, conspecto epula-
rum apparatu, post adversariorum cae-

• μὴ εἴη ἀνὴρ Πέρσης γεγωνῶς, ὅς τις τοῖς
 • ἐπιβουλεύσει • εἰ δὲ ἔστι, ἀπόλοιτο ὡς
 • τάχιστα. ὃς ἀντὶ μὲν δούλων, ἐποίησας
 • ἐλευθέρους Πέρσας εἶναι. ἀντὶ δὲ ἄρχε-
 • σθαι ὑπ' ἄλλων, ἄρχειν ἀπάντων. εἰ δέ
 • τις τοι ὄψις ἀπαγγέλλοι παῖδα τὸν ἐ-
 • μὸν νεώτερα βελεύειν περὶ σέο, ἐγὼ τοι
 • παραδίδωμι χρῆσθαι αὐτῷ τῷ ὅ, τι
 • σὺ βέλεαι. Ὑψάσπης μὲν τούτοισι ἀ-
 • μειψάμενος, καὶ διαβὰς τὸν Αράξην^ε, ἦϊε ἐς
 Πέρσας, φυλάζων Κύρῳ τὸν παῖδα Δα-
 ρεῖον.

σινά'. Κύρος δὲ προελθὼν ἀπὸ τῆς Αρά-
 ξου ἡμέρης ὁδὸν, ἐποίησε τὰς Κροίσου ὑπο-
 δήκας. μετὰ δὲ ταῦτα, Κύρος τε καὶ Περ-
 σέων τῆς καθαρῆς στρατῆς ἀπελάσαντος ὀπί-
 σσω ἐπὶ τὸν Αράξιν, λειφθέντος δὲ τῆς ἀ-
 χρηῆς, ἐπελθῶσα τῶν Μαωσαγετέων τρι-
 τημορὶς τῆς στρατῆς, τῆς τε λειφθέντας τῆς
 Κύρος στρατιῆς ἐφόνευε ἀλεξομένους, καὶ τὴν
 προκειμένην ἰδόντες δαῖτα, ὡς ἐχειρῶσαντα

^ε ἐπιβουλεύσει. ^ε Αράξιν.

τὴς ἐναντίας, κλιθέντες ἐδαίνυντο· πληρω-
θέντες δὲ Φορβῆς καὶ οἶνος, εὖδον. οἱ δὲ Πέρ-
σαι ἐπελθόντες πολλὰς μὲν σφέων ἐφόνευ-
σαν, πολλῶ δὲ ἔτι πλεῦνας ἐζώγρησαν,
καὶ ἄλλας, καὶ τὸν τῆς βασιλείης Τομύριος ὁ
παῖδα, στρατηγέοντα Μασσαγετέων, τῷ
ἄνομα ἦν Σπαργαπίσης.

σιβ'. Ἡ δὲ, πυθομένη τά τε περὶ τὴν
στρατιὴν γεγονότα καὶ τὰ περὶ τὸν παῖδα;
πέμπουσα κήρυκα παρὰ Κυρον, ἔλεγε τά-
δε, ὁ Ἀπλησε αἵματος Κυρε, μηδὲν ἐπαρ-
• θῆς τῷ γεγονότι τῷδε πρήγματι, εἰ ἀμ-
• πελίνῳ καρπῷ, τῷ περ αὐτοὶ ἐμπι-
• πλάμενοι μαίνεσθε οὕτω, ὥς τε κατιόντος
• τῶ οἶνος ἐς τὸ σῶμα, ἐπαναπλέειν ὑμῖν
• ἔπεα κακά· τοιᾶντα φαρμάκῳ δολώσας,
• ἐκράτησας παιδὸς τῶ ἐμῷ, ἀλλ' οὐ μά-
• χῃ κατὰ τὸ καρτερόν. νῦν ὦν μευ εὖ
• παραινέσεις ὑπόλαβε τὸν λόγον. ἀπο-
• δούς μοι τὸν παῖδα, ἅπιθι ἐκ τῆσδε τῆς
• χώρας ἀζήμιος, Μασσαγετέων τριτη-

dem, ad epulandum discumbit ; referta-
que cibo ac vino soporatur. Persae su-
pervenientes occidunt quidem multos ho-
rum, sed multo plures vivos capiunt, cum
alios, tum vero ducem eorum, reginae To-
myris filium, cui nomen erat SPARGA-
PISES.

212. Tomyris, cognito exercitus ac
filii sui casu, misso ad Cyrum caduceato-
re, ita inquit ; ‘ Inexplebilis cruore Cyre,
‘ ne spiritus tollas ex hoc quod actum
‘ est. Si fructu vitino, quo ipsi distenti
‘ adeo desipitis, ut descendente in corpus
‘ vino mox improbis vos verbis explea-
‘ mini, tali veneno fallens filium meum
‘ vicisti, non proelio et viribus. Quare me-
‘ um admitte consilium, bene nunc ti-
‘ bi consulentis : Abi, reddito mihi filio,
‘ ex hac regione, ferens impune quod
‘ tertiae Massagetarum parti insultavisti.

‘ Quae nisi feceris, per Solem juro Mas-
‘ fagetarum dominum, fore ut ego te,
‘ etsi insatiabilem, cruore tamen satiem.’

213. Haec verba ad se perlata Cy-
rus pro nihilo habuit. Filius reginae To-
myris Spargapises, ubi a vino relaxatus
didicit, quo in malo esset, exoravit Cy-
rum ut vinculis solveretur; statimque
quum solutus est ac manuum compos ef-
fectus, seipsum interimit: atque hic qui-
dem talem obit mortem.

214. Tomyris autem, quum Cyrus
ipsi non auscultaret, contractis omnibus
suis copiis ita conflixit cum Cyro, ut
hanc pugnam ex omnibus, quae ab bar-
baris viris editae sunt pugnae, acerrimam
censeam extitisse. Eam autem ita gestam
fuisse accipio: Primum illos spatio di-

* μορίδι τῷ στρατῷ καλυβρίσας. εἰ δὲ ταῦ-
 * τα ὑ ποιήσεις^α, ἥλιον ἐπόμνυμί τοι τὸν
 * Μαισαγαυέων δεσπότην, ἢ μὴν σε ἐγὼ
 * καὶ ἅπληστον ἐόντα, αἵματος κορέσω.^β

σγ'. Κῦρος μὲν νυν, τῶν ἐπέων ἔδεναι
 τῶν ἀνευχεθέντων ἐποίεετο^β λόγον. ὁ
 δὲ τῆς βασιληΐης Τομύριος παῖς Σπαργα-
 πίσης, ὡς μιν ὁ, τε οἶνος ἀνῆκε, καὶ ἔμαθε
 ἵνα ᾗ κακῷ, δεηθεὶς Κύρου ἐκ τῶν δεσμῶν
 λυθῆναι, ἔτυχε, ὡς δὲ ἐλύθη τε τάχιστα,
 καὶ τῶν χειρῶν ἐκράτησε, διεργάζεται ἐω-
 ὑτόν^α καὶ δὴ οὗτος μὲν τρόπῳ τοιούτῳ τε-
 λευτᾷ.

σιδ'. Τόμυρις δὲ, ὡς οἱ ὁ Κῦρος ἐκ ἐσή-
 κησε, συλλέξασα πᾶσαν τὴν ἐωυτῆς δύ-
 καμιν, συνέβαλε Κύρῳ. ταύτην τὴν μά-
 χην, ὅσαι δὴ βάρβαρων ἀνδρῶν μάχαι ἐ-
 γέγοντο, κρίνω ἰχυροτάτην γενέσθαι, καὶ
 δὴ πυθάνομαι^α ἔτῳ τῷτο γενόμενον. πρῶ-
 τα μὲν γὰρ λέγεται αὐτὸς διασάντας ἐς

^α ἢ δὲ μὴ ταῦτα σὺ ποιήσεις. ^β ἰκίων τυτίων ἀνευχεθέντων ὑδὲκ
 ποιήσο. ^γ καὶ δὴ καὶ πυθάνομαι.

ἀλλήλους τοξεύειν· μετὰ δὲ, ὥς σφι τὰ
 βέλεια ἔξετετόξευτο, συμπεσόντας τῇσι
 αἰχμῇσι τε καὶ τοῖσι ἐγχειρίδιοις συνέχε-
 ϑαι· χρόνον τε δὴ ἐπὶ πολλὸν συνεσά-
 ναι μαχομένους, καὶ ὑδέτερους ἐθέλειν Φεύ-
 γειν· τέλος δὲ, οἱ Μασαγέται περιεγε-
 νέατο. ἥ τε δὴ πολλὴ τῆς Περσικῆς αὐ-
 τῆς στρατῆρος ταύτῃ διεφθάρη· καὶ δὴ καὶ αὐ-
 τὸς Κύρος τελευτᾷ, βασιλεύσας τὰ πάν-
 τα ἑνὸς δέοντα τριήκοντα ἔτεα. ἄσκον δὲ
 πλήσασα αἵματος ἀνδρωπνήου Τόμυρις,
 ἐδίξετο ἐν τοῖσι τεθνεῶσι τῶν Πέρσεων τὸν
 Κύρον νέκυν. ὥς δὲ εὔρε, ἐναπῆπτε ^d αὐτῆς
 τὴν κεφαλὴν ἐς τὸν ἄσκον. λυμαινομένη
 δὲ τῷ νεκρῷ, ἐπέλεγε τάδε, ‘ Σὺ μὲν ἐμέ
 ‘ ζῶσαν τε καὶ νικῶσαν σε μάχῃ ^e ἀπώλε-
 ‘ σας, παῖδα τὸν ἑμὸν ἐλὼν δόλω· σὲ δ’ ἐ-
 ‘ γὼ, κατὰπερ ἠπέιλησα, αἵματος κορέ-
 ‘ σω.’ τὰ μὲν δὴ κατὰ τὴν Κύρον τελευ-
 τὴν τοῦ βίου, πολλῶν λόγων λεγομένων,
 ὅδε μοι ὁ πιθανώτατος εἴρηται.

^d ἐναπῆκε. ^e ἐμὴ ζώσης τε καὶ νικῶσης ἐς μάχην

stantes, sagittas in se invicem misisse: deinde sagittis absumptis concurrentes, lanceis et gladiis conflixisse: ac diu pugnantibus confertim stetisse, neutris fugere volentibus: ad extremum Massagetæ superaverunt: ibique cum permagna exercitus Persici pars prostrata fuit; tum vero Cyrus ipse occumbit, quum undetriginta omnino regnasset annos. Cujus cadaver inter caesorum Persarum stragem Tomyris perquisitum quem invenisset, caput in utrem demisit, quem humano cruore compleverat: et cadaver mutilans inquit, ‘ Tu quidem me viventem et in pugna victricem tui perdidisti, dum dolo cepisti filium meum: at ego te, prout interminata sum, cruore saturabo.’ Haec de Cyri vitae exitu, de quo multa referuntur, mihi maxime verisimilis videtur narratio.

215. Massagetae et amictum gerunt et victum habent Scythico similem. Ex equis praeliantur, et pedites. utroque enim genere valent. Sagittarii item sunt atque hastati, sagares e more gestantes: in omnibus auro utentes et aere. Utuntur namque aere in omnibus quae ad hastas, ad sagittarum aculeos, ad secures pertinent: auro autem in cunctis quae ad capitis, ad balteorum, ad axillarum ornamentum spectant. Equorum itidem pectoribus aereos thoraces circumdant: circa habenas, frenaque, et phaleras, aurum adhibent, ferro atque argento nihil prorsus utentes: nam quum in eorum regione immensa sit auri atque aeris copia, ferri tamen atque argenti nihil est.

216. Moribus his utuntur: Singuli quidem uxorem ducunt, sed ea communiter utuntur. Nam quod Graeci memorant facere Scythas, id non Scythae faciunt, sed Massagetae. siquidem vir Mas-

σκέ. Μασαγέται δὲ ἐοδῆτά τε ὁμοί-
 ην τῇ Σκυθικῇ Φορέουσι, καὶ δίαίαν ἔχουσι.
 ἱππόται δὲ εἰσι καὶ ἄνιπποι· ἀμφοτέρων
 γὰρ μετέχουσι. καὶ τάξονται τε καὶ αἰχμο-
 φόροι, σαγάρεις νομίζοντες ἔχειν. χρυ-
 σῷ δὲ καὶ χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται.
 ὅσα μὲν γὰρ ἐς αἰχμάς καὶ ἄρδεις καὶ
 σαγάρεις, χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται·
 ὅσα δὲ περὶ κεφαλὴν, καὶ ζωστῆρας, καὶ μα-
 χαλιστῆρας, χρυσῷ κοσμεῖσθαι. ὡς δ' αὖ-
 τως τῶν ἵππων τὰ μὲν περὶ τὰ σέβρα,
 χαλκῆς θώρηκας περιβάλλουσι· τὰ δὲ
 περὶ τὰς χαλινούς καὶ σόμια καὶ φάλαρα,
 χρυσῷ. σιδήρῳ δὲ ὅδ' ἀργύρῳ χρέωνται ἔ-
 δέν· ὅδ' γὰρ ὅδ' σφι ἐστὶ ἐν τῇ χώρῃ· ὁ δὲ
 χαλκὸς καὶ ὁ χρυσὸς, ἄπλειος.

σις'. Νόμοισι δὲ χρέωνται τοιοῦτο· γυ-
 ναῖκα μὲν γαμέει ἕκαστος, ταύτησι δὲ ἐπὶ
 κοινὰ χρέωνται. ὁ γὰρ Σκύθας φασὶ Ἕλ-
 ληνες ποιεῖν, ὁ Σκύθαι εἰσὶ οἱ ποιέοντες,
 ἀλλὰ Μασαγέται· τῆς γὰρ ἐπιθυμῆσαι

γυναικὸς Μασσαγέτης ἀνὴρ, τὸν φαρείρε-
 ῶνα ἀποκρεμάσας πρὸ τῆς ἀμάξης, μίσ-
 γεται ἀδελῶς. οὖρος δὲ ἡλικίης σφι πρόκει-
 ται ἄλλος μὲν ἕδεις, ἑπεῖαν δὲ γέρων γέ-
 νηαι κάρτα, οἱ προσήκοντές οἱ πάντες συν-
 ελθόντες θύσσι μιν, καὶ ἄλλα πρόσβαλα ἅμα
 αὐτῷ· ἐφήσαντες δὲ τὰ κρέα, κατευωχέ-
 ονται. ταῦτα μὲν τὰ ὀλβιώτατά σφι νενό-
 μισαι. τὸν δὲ νέσω τελευτήσαντα οὐ κα-
 τασιτέονται^α, ἀλλὰ γῇ κρύπτεσθαι, συμφο-
 ρὴν ποιούμενοι ὅτι ἔκ' ἱκεῖο ἐς τὸ τυθῆναι.
 σπείρῃσι δὲ ἕδεν, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων ζώσσι
 καὶ ἰχθύων· οἱ δὲ, ἄφθονοί σφι ἐκ τῆς Αἰρά-
 ξω ποταμῷ παραγίνονται. γαλακτιοπύται
 δέ εἰσι. θεῶν δὲ μῆνον ἥλιον σέβονται, τῷ
 θύσσι ἵππους· νόμος δὲ ἕτος τῆς θυσίης·
 τῶν θεῶν τῷ ταχίσῳ, πάντων τῶν θνη-
 τῶν τὸ τάχισον δατέονται.

^α ἢ κάρτα σιτέονται.

ΤΟ ΤΗΣ

Κ Λ Ε Ι Ο Τ Σ,

ἢ

ΤΟΤ ΠΡΩΤΟΤ ΤΩΝ ἩΡΩΔΟΤΟΥ
 ΤΕΛΟΣ.

fageta quoties cupidine capitur mulieris, suspenſa pro plauſtro pharetra, ſine metu concumbit. Terminus ætatis nullus eis propoſitus eſt: ſed ubi quis admodum ſenuit, convenientes propinqui omnes eum immolant, et cum eo aliquot oves, quas carnes, ubi coxerunt, epulantur, et hæc quidem apud eos beatiffima habentur. Languore et morbo extinctum non edunt, ſed terra operiunt, loco damni putantes quod ad immolationem non pervenerit. Nihil omnino ſerunt: ſed pecoribus victitant, piſcatuque, quem eis abunde Araxes fluvius ſuppeditat: lac autem potitant. Ex diis unum Solem venerantur, cui equos immolant. Lex autem hæc ſacrificii; deorum pernicioſiſſimo et mortalibus omnibus pernicioſiſſimum mac-
tant.

C L I U S,

SIVE

PRIMI LIBRORUM HERODOTI

F I N I S